

STRATEGIJA OBRAZOVANJA ISTARSKE ŽUPANIJE

prosinac 2016.

Strategija obrazovanja Istarske županije

prosinac 2016.

Sadržaj

1.	Širi strateški kontekst	4
1.1.	EU razina	4
1.2.	Republika Hrvatska	5
1.3.	Ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje.....	7
1.4.	Borba protiv nejednakosti.....	7
1.5.	Osvremenjivanje školskog obrazovanja.....	8
1.6.	Osvremenjivanje visokog obrazovanja	8
1.7.	Modernizacija strukovnog obrazovanja i promicanje obrazovanja odraslih	9
2.	Pregled obrazovnog sustava	15
2.1.	Predškolsko obrazovanje	15
2.1.1.	Predškolsko obrazovanje (vrtići i jaslice) u Istarskoj županiji	17
2.2.	Osnovnoškolsko obrazovanje.....	20
2.2.1.	Osnovnoškolsko obrazovanje u Istarskoj županiji	23
2.3.	Srednjoškolsko obrazovanje	27
2.3.1.	Srednjoškolsko obrazovanje u Istarskoj županiji	29
2.4.	Zavičajna nastava na području Istarske županije	35
2.5.	Mreža škola u Istarskoj županiji	36
2.5.1.	Pregled prijedloga gradova IŽ za Mrežu škola	37
2.6.	Predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju ⁴¹	
2.7.	Građanski odgoj u osnovnim i srednjim školama.....	42
2.8.	Dvojezičnost	43
2.9.	Visoko obrazovanje	43
2.9.1.	Republika Hrvatska	44
2.9.2.	Visoko obrazovanje u Istarskoj županiji	49
2.10.	Cjeloživotno obrazovanje.....	59
2.10.1.	Cjeloživotno obrazovanje u Istarskoj županiji	61
2.11.	Ostali oblici obrazovanja - poduzetničko obrazovanje	76
2.12.	Obrazovanje nezaposlenih	78
3.	Analiza provedene ankete	80
3.1.	Vrtići.....	80
3.2.	Osnovne škole	84

3.3.	Srednje škole	91
3.4.	Visokoškolske ustanove i učilišta.....	99
3.5.	Učenički domovi	105
4.	Glavni izazovi sustava obrazovanja u EU	107
4.1.	Obrazovanje i vještine kao ključne strateške odrednice rasta	107
4.2.	Transverzalne i osnovne vještine	108
4.3.	Strukovne vještine – potreba za osiguranjem visokokvalitetnog sustava strukovnog obrazovanja	109
4.4.	Unaprjeđenje ishoda učenja, procjena i prepoznavanje	109
4.5.	Potencijal digitalnih tehnologija za obrazovni sustav.....	110
4.6.	Kompetencije nastavnog osoblja	111
4.7.	Financiranje obrazovanja.....	111
4.8.	Važnost stvaranja partnerstava.....	112
4.9.	Prioriteti za zemlje članice EU	113
4.10.	Trendovi u strateškom planiranju predškolskog obrazovanja na EU razini	114
4.11.	Trendovi u strateškom planiranju osnovnoškolskog obrazovanja na EU razini	114
4.12.	Trendovi u strateškom planiranju srednjoškolskog obrazovanja na EU razini.....	115
4.13.	Trendovi u strateškom planiranju visokog obrazovanja na EU razini.....	115
4.14.	Trendovi u strateškom planiranju cjeloživotnog obrazovanja na EU razini	118
4.15.	E-učenje u kontekstu cjeloživotnog obrazovanja	119
4.15.1.	E-učenje u globalnom kontekstu	119
4.15.2.	Mogućnosti on-line metoda i alata za učenje u poduzećima	120
5.	Usklađenost sa strateškim dokumentima na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini	121
6.	Mogućnosti financiranja unaprjeđenja obrazovanja u kontekstu fondova EU	124
7.	Zaključci i preporuke	128
7.1.	SWOT analiza sektora obrazovanja	128
7.2.	Vizija i misija.....	130
7.3.	Prioritetni ciljevi i mjere.....	130
7.4.	Zaključna razmatranja.....	135
7.5.	Praćenje provedbe Strategije.....	138

1. Širi strateški kontekst

1.1. EU razina

U kontekstu sve dublje društvene krize u kojoj se danas nalazimo, obrazovanje se ističe kao temelj buduće gospodarske vitalnosti Europe. Od obrazovanja se očekuje da potakne zapošljavanje, produktivnost, inovativnost i poduzetnički duh radnog stanovništva. Obrazovane osobe manje su marginalizirane u društvu i time manje podložne socijalnoj isključenosti. Težište učinkovitog obrazovanja danas upravo je na uključenosti. Cilj je svakom građaninu omogućiti razvoj vlastitih sposobnosti i stvoriti okruženje s jednakim uvjetima za sve.

Jedan od glavnih izazova u EU danas je velik udio mladih koji nisu dosegli minimalnu razinu obrazovanja. Imigrantsko podrijetlo i socioekonomski kontekst i dalje ima značajan utjecaj na mogućnosti i rezultate pojedinca u sustavu obrazovanja. Prema statističkim podacima prikupljenim za razdoblje do 2014.godine, niti jedna članica EU nije uspjela sniziti stopu lošeg uspjeha u obrazovanju petnaestogodišnjaka lošeg socioekonomskog statusa ispod 15%.

Sljedeći značajan problem je prekid školovanja bez stjecanja punog srednjoškolskog obrazovanja (u EU stopa broja osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje iznosi 11%), a usko je vezan uz obrazovni i socijalni status roditelja. Oko 60% osoba koje rano napuste školovanje, kasnije je profesionalno neaktivno ili nezaposleno.

Stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja u EU trenutno iznosi 37,9%, međutim pristup toj razini obrazovanja nije ujednačen za sve skupine. Sustav visokog obrazovanja morat će se mijenjati kako bi se studenti koji dolaze iz nepovoljnih okruženja ostali u sustavu do stjecanja diplome.

Statistički podaci kažu da je svaka četvrta odrasla osoba u EU zastala na putu razvoja karijere zbog nedovoljno razvijenih vještina. Neposredna posljedica je ograničen pristup tržištu rada i zatvaranje mogućnosti za daljnje obrazovanje ili osposobljavanje.

1.2. Republika Hrvatska

U Pregledu obrazovanja i osposobljavanja zemalja EU za 2015. godinu navedene su glavne prednosti hrvatskog sustava obrazovanja i osposobljavanja:

- Niska stopa ranog napuštanja školovanja i
- Visoka stopa nastavka školovanja nakon završene srednje strukovne škole.

Pozitivnim pomakom smatra se donošenje Strategije za obrazovanje, znanost i tehnologiju, koja bi trebala biti glavni pokretač reforme u narednom planskom razdoblju.

Hrvatski sustav obrazovanja suočava se s nizom izazova, od kojih su tek neki:

- Pобољшanje rezultata obrazovanja u matematici na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini
- Modernizacija nastavnih programa početnog strukovnog obrazovanja
- Osposobljavanje u skladu s potrebama tržišta rada
- Povećanje pristupa visokom obrazovanju
- Povećanje stope završetka visokog obrazovanja
- Povećanje stope sudjelovanja u predškolskom odgoju i obrazovanju
- Povećanje stope obrazovanja odraslih.

Hrvatska ima znatne strukturne probleme, prisutna je preopterećenost predškolskih kapaciteta te slabo financiran i neuređen sustav obrazovanja odraslih.¹

Tablica 1: Ključni pokazatelji i referentne vrijednosti za EU i Hrvatsku, za 2011. i 2014. godinu

		Hrvatska		EU prosjek	
		2011.	2014.	2011.	2014.
Obrazovno siromaštvo i smanjenje potrošnje: izazovi za obrazovni sektor					
Udio 15-godišnjaka s lošim rezultatima	Čitanje *	-	18,7%	-	17,8%
	Matematika *	-	29,9%	-	22,1%
	Prirodne znanosti *	-	17,3%	-	16,6%
Ulaganja u obrazovanje	Javni rashodi za obrazovanje kao % BDP-a	4,9%	5,1%	5,1%	5,0%
	Javni rashodi za obrazovanje kao udio u ukupnim javnim rashodima	10,5%	11,2%	10,5%	10,3%
Razina stečenog obrazovanja mladih u EU					

¹ Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2015. za Hrvatsku; www.mzos.hr

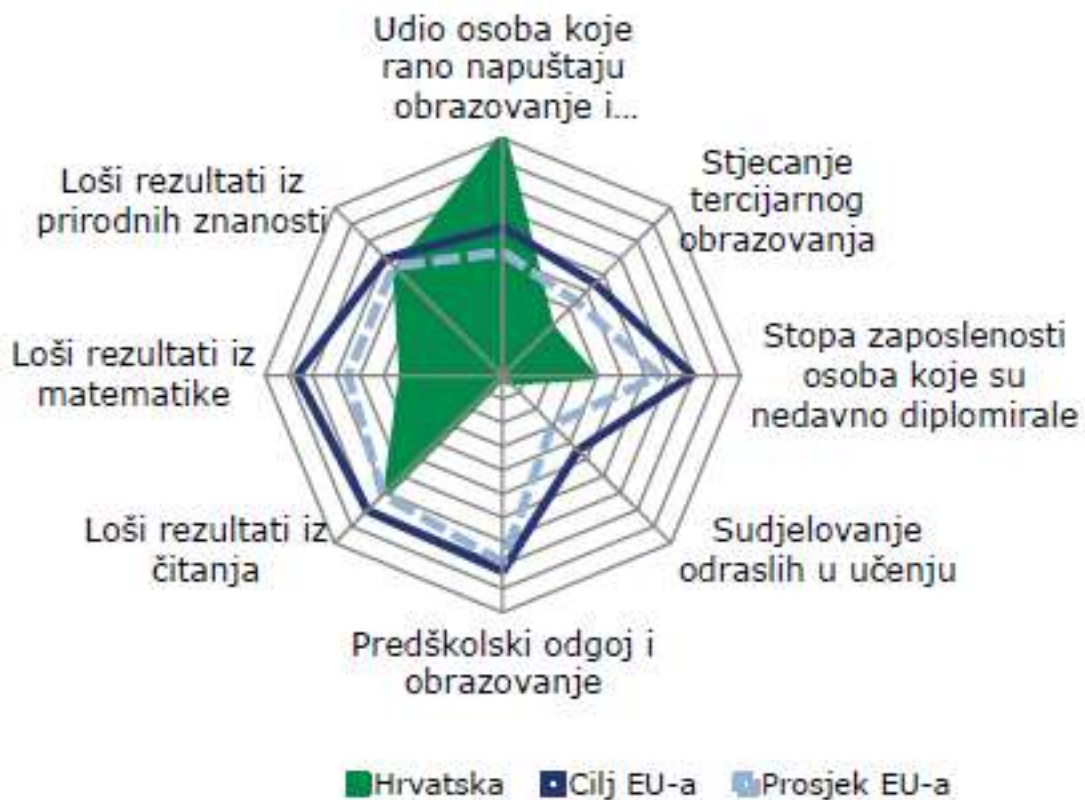
Udio osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje (dobna skupina 18-24 godine)	Muškarci	5,9%	3,1%	15,2%	12,7%
	Žene	4,0%	2,3%	11,5%	9,5%
	Ukupno *	5,0%	2,7%	13,4%	11,1%
Stjecanje tercijarnog obrazovanja (dobna skupina 18-24 godine)	Muškarci	19,5%	25,6%	31,0%	33,6%
	Žene	28,5%	39,0%	38,7%	42,3%
	Ukupno *	23,9%	32,2%	34,8%	37,9%
Poluge na razini politike za uključivost, kvalitetu i mjerodavnost					
Predškolski odgoj i obrazovanje (od 4.godine do početka obveznog obrazovanja) *		71,0%	71,4%	93,2%	93,9%
Sudjelovanje profesora u obrazovanju	Sve teme (ukupno)	-	96,8%	-	84,6%
	Obrazovanje djece s posebnim potrebama	-	46,1%	-	32,4%
	Višekulturna okolina	-	9,1%	-	13,2%
	Informatičke vještine za poučavanje	-	58,2%	-	51,0%
Učenje stranih jezika	Udio učenika razine ISCED 2 koji uče 2 ili više stranih jezika	50,0%	51,8%	63,0%	-
Udio učenika razine ISCED 3 u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO)		71,5%	71,1%	50,4%	48,9%
Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno diplomirale prema stečenom obrazovanju (osobe između 20 i 24 godine koje su napustile obrazovanje 1-3 godine prije referentne godine)	ISCED 3-4	56,8%	47,3%	71,3%	70,8%
	ISCED 5-8	68,55	72,2%	82,5%	80,5%
	ISCED 3-8 (ukupno) *	62,7%	62,0%	77,1%	76,1%
Sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom učenju (dobna skupina 25-64 godine)	ISCED 0-8 (ukupno) *	2,6%	2,5%	8,9%	10,7%

*Referentna vrijednost ET 2020

Izvori: Eurostat (LFS, UOE, GFS); OECD (PISA, TALIS). Više informacija nalazi se na www.ec.europa.eu/education/monitor

Napomena: podaci u tablici su okvirni, naročito za 2014.godinu korišteni su podaci iz 2012. i 2013.godine

Graf 1: Položaj u odnosu na najbolje (vanjska linija) i najlošije rezultate (unutarnja linija)

1.3. Ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje

Unatoč povećanju rashoda opće države za obrazovanje koji se očituje u povećanju udjela u BDP-u s 4,7% BDP-a u 2007. godini na 5,1% BDP-a u 2013.godini, to ne znači da su se izdvajanja za obrazovanje povećala, jer se hrvatski BDP smanjio za 12,5% od početka gospodarske krize 2008.godine. U posljednjih pet godina ukupni iznos javnog financiranja visokog obrazovanja smanjio se za 5-10%. Uslijed pritiska EK za smanjenje deficita i povećanje učinkovitosti javne potrošnje, velik dio ulaganja u obrazovanje u RH činit će sredstva iz europskih strukturnih fondova. U razdoblju od 2014.-2020. za reformu školstva u RH osigurano je oko 450 milijuna EUR iz ESF i 270 milijuna EUR iz EFRR. Za usporedbu, u 2011. godini opći rashodi za obrazovanje u RH iznosili su 2,7 milijardi EUR.

1.4. Borba protiv nejednakosti

RH ima najnižu stopu ranog napuštanja školovanja u EU (2,7% u 2014., na razini EU: 11,1%). Time je već postignut nacionalni cilj strategije Europa 2020., koji iznosi 4%. Drugi pokazatelji nisu tako dobri. Čak 29,9% petnaestogodišnjaka nije pokazalo osnovno znanje iz matematike (EU prosjek: 22,1%), testovi čitanja i prirodnih znanosti ne odstupaju znatno od europskih, ali se rezultati među spolovima bitno razlikuju. Lošije rezultate u čitanju imalo je 27,6% mladića u odnosu na tek 9,5% djevojk. Udio kvalificiranih učitelja u školama koje se nalaze u socioekonomski povoljnijem položaju je veći, samo 9,1% učitelja osposobljeno je za poučavanje u višekulturalnom ili višejezičnom području, što ukazuje

na homogenost učionica, ali i nedovoljnu svijest o suvremenim pedagoškim trendovima. Nešto manje od polovine učitelja osposobljeno je za poučavanje učenika s posebnim potrebama u osnovnim školama u RH (46%), ali je to više nego u bilo kojoj drugoj zemlji u EU, osim u Poljskoj (56%).

Sudjelovanje u predškolskom odgoju i obrazovanju bilježi uzlazni trend, ali sa stopom od 71,4% RH je još uvijek na začelju u odnosu na prosjek EU od 93,1% u 2013.godini. Razlog je nedovoljan broj raspoloživih mjesta u gradskim/općinskim vrtićima te nedovoljan broj slobodnih mjesta u privatnim vrtićima, te cijena vrtića. U cilju poboljšanja situacije, RH je donijela Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, koji će se provoditi u pedagoškoj godini 2015./16. (NN, br: 5/15).

Reforma osnovnog školstva podrazumijeva prelazak na devetogodišnji sustav. Plan je bio eksperimentalno uvesti novi kurikulum u školskoj godini 2016./17., a potpuna provedba planirala se već u idućoj školskoj godini. Reforma uvodi veću uključenost roditelja, objektivno ocjenjivanje i evaluaciju te izmjene povratnih informacija za roditelje o uspješnosti njihove djece. Učitelji bi trebali ojačati svoju ulogu, povećati stručnost te dobiti veću slobodu i kreativnost u radu.

1.5. Osvremenjivanje školskog obrazovanja

Hrvatska je dostigla prosjek EU u postizanju tzv. transversalnih vještina (digitalne vještine, strani jezici, poduzetništvo i sl.), ali zaostaje u digitalizaciji nastavne prakse. U Hrvatskoj u prosjeku postoji jedno računalo na 26 učenika, a manje od 10% učenika polazi škole koje podržavaju digitalnu tehnologiju.

U RH srednjoškolac u prosjeku uči 1,5 stranih jezika, što je u skladu s prosjekom EU. Udio učenika koji uči dva strana jezika na ISCED 2 razini je također u skladu s prosjekom EU. Hrvatski učenici zaostaju u odnosu na svoje vršnjake u EU u vještini pisanja prvog stranog jezika i u znanju drugog stranog jezika.

Positivni su pokazatelji o stručnom osposobljavanju učitelja i uporabi IKT-a. Hrvatska se našla pri vrhu država EU po osposobljavanju učitelja iz IKT-a – 58,2%, ali je mali broj učitelja koji IKT koriste u predavanjima (RH: 23,5%; EU prosjek: 34%). Udio učitelja koji zadaju individualne zadatke učenicima, ovisno o njihovim potrebama, viši je od EU prosjeka i iznosi 51,2% (EU: 46%).

U tijeku je provedba mjere licenciranja učitelja i razrednika, što će dodatno osigurati kvalitetu u školama.

Uvođenje građanskog obrazovanja u osnovnim i srednjim školama još je jedna horizontalna interdisciplinarna tema. U narednim godinama očekuje se uvođenje građanskog obrazovanja u sve škole.

1.6. Osvremenjivanje visokog obrazovanja

U 2014.godini znatno se povećao udio osoba u dobi 30 – 34 godine koje su završile tercijarno obrazovanje. Udio iznosi 32,2%, što je blizu nacionalnog cilja od 35%, ali još uvijek manje od EU prosjeka: 37,9%. Unatoč tome, na začelju smo u EU po broju visokoobrazovanih osoba u kontingentu radno aktivnog stanovništva (RH: 18,5%, EU-prosjek: 26%, najbolje pozicionirane zemlje EU dosežu udio od 35%), a zbog visoke stope odustajanja od studija, kao posljedica nedovoljnih sposobnosti pri upisu, ograničene akademske i profesionalne orijentacije te nedovoljnih financijskih sredstava.

Poseban problem predstavlja niska stopa zapošljavanja visokoobrazovanih osoba u RH. Samo 72,2% visokoobrazovanih osoba pronađe zaposlenje u roku 1 do 3 godine nakon diplomiranja, u EU u prosjeku 80,5%. RH ima jednu od najviših stopa nezaposlenosti mladih osoba.

U RH velik udio prvostupnika nastavlja školovanje zbog nedostatnog priznavanja diploma o stečenom obrazovanju na tržištu rada. Istovremeno je uočen porast broja osoba koje se zapošljavaju na radnim mjestima za koja su prekvalificirani.

Jedan od nedostataka je nesklad između znanja i vještina koje studenti stječu u sustavu visokog obrazovanja u odnosu na potrebe tržišta rada. Približno 60% studenata upisuje se na studije u području društvenih i humanističkih znanosti, od čega je 30% studenata ekonomije. Nerazmjerno velik je i broj visokih učilišta.

Sustav financiranja visokog obrazovanja u RH u nepovoljan položaj stavlja učenike sa završenim strukovnim smjerovima srednjeg obrazovanja, jer ih polovina studira izvanredno, bez državnih subvencija za školarine, smještaj i prijevoz. Ti su učenici vrlo često slabijeg imovinskog statusa, ali i akademski slabiji jer dolaze iz strukovnih škola.

1.7. Modernizacija strukovnog obrazovanja i promicanje obrazovanja odraslih

RH je u vrhu po sudjelovanju u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju na srednjoškolskoj razini (RH: 71,1%, EU prosjek za 2013.: 48,9%). Stopa zaposlenosti osoba sa završenom srednjom školom je znatno ispod EU prosjeka i iznosi u 2014. godini tek 47,3%, dok je EU prosjek: 70,8%. Velik je i jaz u zapošljavanju mladih sa završenom srednjom odnosno visokom školom. Prijelaz iz škole na tržište rada težak je zbog zastarjelih obrazovnih programa strukovnih škola te otežanog stjecanja praktičnih vještina tijekom školovanja.

Obrazovanje odraslih osoba karakterizira loše upravljanje. U EU u programima obrazovanja i osposobljavanja sudjelovalo je 10,7% odraslih osoba, u RH tek 2,5%. U 2014. godini uvedene su poslodavcima veće potpore za osposobljavanje, ali je odaziv poslodavaca vrlo loš, dijelom zbog loše informiranosti o mogućnostima, dijelom zbog nedostatka odgovarajućih programa, a dijelom zbog složenih administrativnih procedura.

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske donesena 2014. godine naglašava da se strategija bazira na demografskim, ekonomskim i kulturnim promjenama u kojima se hrvatsko društvo danas nalazi. Pritom je odgovornost države razvijati i upravljati hrvatskim obrazovnim sustavom u suradnji s privatnim sektorom. Kapital ljudskog znanja danas ima prednost nad stvaranjem kapitala prirodnih dobara, rutinskog rada pa čak i financijskog kapitala. Temelj obrazovanja danas predstavlja cjeloživotno učenje koje pojedince svih dobnih skupina potiče da uče kroz razne metode i da ima stalni pristup obrazovanju. Trokut znanja na kojem počiva ekonomija i društvo čine cjeloživotno obrazovanje, znanost i inovacije.

Strategija donosi sljedeća osnovna načela obrazovanja:

- Opće osnovno obrazovanje je obavezno
- Horizontalna i vertikalna prohodnost sustava mora biti osigurana

- Sve osobe s posebnim naglaskom na marginalizirane i slabo zastupljene skupine trebaju biti uključene u sustav obrazovanja utemeljenog na znanstvenim spoznajama
- Djelatnici u obrazovnom sustavu moraju biti kompetentni i poštovati načela profesionalne etike
- Odluke se donose demokratski i uz sudjelovanje svih ključnih čimbenika
- Škole i nastavnici moraju biti samostalni u osmišljavanju svoga rada
- Promicat će se interkulturalizam i europska dimenzija u obrazovanju.

Strategija također naglašava potrebu za postizanjem fleksibilnosti i prilagodljivosti sustava obrazovanja i istraživanja te mora biti predmetom stalnog preispitivanja i periodičkim revizijama.

Osnovni ciljevi strategije su sljedeći:

- Kvalitetno obrazovanje dostupno je svima pod jednakim uvjetima; znanost mora pridonositi akumulaciji globalnog fonda znanja i doprinosti boljitku društva
- Cjeloživotno učenje se smatra principom na kojem se zasniva cjelokupno obrazovanje. Pritom je od velike važnosti razviti procese i sustav za priznavanje neformalno stečenih znanja i vještina te poticati primjenu IKT u obrazovanju
- U predtercijalnom odgoju i obrazovanju treba provesti kurikularnu reformu i osigurati sustav podrške djeci i učenicima te unaprijediti kvalitetu odgojno-obrazovnog sustava u svim segmentima
- U visokom obrazovanju treba unaprijediti studijske programe i dosljedno provoditi bolonjsku reformu. Također je važno osigurati kvalitetnu kadrovsku strukturu te učinkovit i poticajan sustav financiranja visokoškolskih ustanova. Također se naglašava potreba za poboljšanjem studentskog standarda i briga za socijalnu komponentu studiranja
- Ciljevi obrazovanja odraslih su osiguranje preduvjeta za povećanje uključenosti odraslih građana u procese cjeloživotnog obrazovanja te proširivanje učenja, obrazovanja i usavršavanja na radnome mjestu i s radnoga mjesta
- U području znanosti i tehnologije od ključne je važnosti razvijati konkurentna javna sveučilišta i znanstvene institute. Također treba poticati rast ulaganja u istraživanje i razvoj kroz poboljšanje sustava javnog financiranja te kroz poticanje ulaganja društvenog i poslovnog sektora u aktivnosti istraživanja i razvoja.

Ciljevi obrazovne politike po razinama obrazovanja su sljedeći i služe kao putokazi prilikom definiranja ciljeva ove županijske strategije obrazovanja:

Razina	Ciljevi
Cjeloživotno učenje	<ul style="list-style-type: none"> • integrirati politike cjeloživotnog učenja i obrazovanja sa ciljevima društvenog, gospodarskog, regionalnog i kulturnog razvoja te s politikama zapošljavanja i socijalne skrbi • izgraditi i razvijati sustav za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje uvažavajući specifičnosti pojedinih dijelova sustava • razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina • poticati primjenu IKT u obrazovanju

Rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> • provesti cjelovitu kurikularnu reformu • izmijeniti strukturu osnovnog obrazovanja • podići kvalitetu rada nastavnika i odgajatelja • unaprijediti kvalitetu rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama • razviti cjelovit sustav podrške učenicima • osigurati optimalne uvjete rada svih odgojno-obrazovnih ustanova • osigurati kvalitetu odgoja i obrazovanja
Visoko obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> • unaprijediti studijske programe dosljednom provedbom postavki bolonjske reforme i redefinirati kompetencije koje se njima stječu • ustrojiti kvalitetan binarni sustav visokog obrazovanja usklađen s nacionalnim potrebama i principom učinkovitog upravljanja visokim učilištima • osigurati kvalitetnu kadrovsku strukturu visokih učilišta kao osnovu za unaprjeđenje kvalitete visokog obrazovanja • osigurati učinkovit i razvojno poticajan sustav financiranja visokih učilišta • osigurati zadovoljavajuće prostorne i IKT resurse visokih učilišta • unaprijediti studentski standard uz posebnu brigu za socijalnu dimenziju studiranja • internacionalizirati visoko obrazovanje i jače ga integrirati u europski i svjetski visokoobrazovni prostor • osigurati primjerenu važnost kulture kvalitete i principa odgovornosti u visokom obrazovanju
Obrazovanje odraslih	<ul style="list-style-type: none"> • osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih građana u procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja • unaprijediti i proširiti učenje, obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje na radnome mjestu i s radnog mjesta • uspostaviti sustav osiguranja kvalitete u obrazovanju odraslih • poboljšati organiziranost, financiranje i upravljanje procesima obrazovanja odraslih

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (NN 63/2008) utvrđuje uvjete za rad dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost organiziranog oblika odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi. Članak 3. navedenog standarda sadržava sljedeće postavke:

Programi odgoja i naobrazbe s obzirom na trajanje mogu biti cjelodnevni (7-10 sati dnevno), poludnevni (4-6 sati dnevno), višednevni (1-10 dana) te zasebni programi u trajanju od 3 sata dnevno.

Uz redovite razvojne programe omogućeni su:

- **posebni programi** (rano učenje stranih jezika, glazbeni, plesni, likovni, dramsko-scenski, informatički, sportski, ekološki i vjerski programi kao i programi zdravstvenog odgoja, programi za djecu s posebnim zdravstvenim potrebama, programi rada s roditeljima te preventivni programi)
- **alternativni programi** (prema konceptima Marije Montessori, Rudolfa Steinera, sestara Agazzi, Jurgena Zimmera, Reggio, i drugih)

- **programi javni potreba** (za djecu s teškoćama u razvoju, darovitu djecu, djecu hrvatskih građana u inozemstvu, djecu pripadnika nacionalnih manjina te programi predškole)
- **posebni programi** (programi koje dječji vrtići razvijaju na temelju svojih specifičnih kulturnih, tradicijskih, geografskih i ostalih specifičnosti).

Svi standardi navedeni u Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe morali su biti ostvareni do kraja 2011. odnosno 2013. godine, zavisno o koeficijentu izvodljivosti za pojedine kategorije standarda.

Članak 6. **Državnog pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja** (NN br. 63/2008 i 90/2010) donosi sljedeće postavke:

- Osnovna škola mora imati najmanje 8 razrednih odjela, odnosno najmanje po jedan odjel za svaki razred (1.-8.) čime se osigurava cjelovitost osnovnoškolskog obrazovanja
- U posebnim okolnostima škola može imati manji broj razrednih odjela odnosno ustrojiti kombinirane razredne odjele
- **Optimalna škola** koja radi u **jednoj smjeni** osnovna škola od 16-20 razrednih odjela s jednakim brojem razrednih odjela za svaki razred
- Matična škola s područnim školama odnosno područnim odjelima može se ustrojiti s minimalno 150 učenika. Izuzeci su osnovne škole s otežanim uvjetima rada, škole koje provode nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina, odgojno-obrazovne ustanove s posebnim programima (za učenike s teškoćama u razvoju) ili dislocirane škole, te privatne škole s pravom javnosti. Iznimno pod izuzetke mogu ući i ostale škole na zahtjev osnivača, no pritom je nužno pridobiti suglasnost ministarstva
- Rad osnovne škola se ostvaruje u jednoj smjeni: poludnevno, produljeno ili cjelodnevno. Na ovaj način ostvaruje se optimizacija u ostvarivanju odgojno-obrazovnih ciljeva različitim oblicima nastavnih, izvannastavnih i slobodnih aktivnosti, dopunske i dodatne nastave te pravilnom izmjenom rada, odmora i prehrane učenika
- Škola s više od 32 razredna odjela može biti organizirana isključivo uz suglasnost nadležnog ministarstva
- Pri uspostavi mreža škola potrebno je voditi računa o koeficijentima izvodljivosti Državnog pedagoškog standarda, a uvjeti i rokovi u kojima se oni moraju ostvariti su sljedeći:
- Do kraja 2017. godine: uvjeti za ustrojavanje matičnih i područnih škola odnosno područnih odjela s minimalno 150 učenika
- Do kraja 2017. godine: mjerila za prostor i opremu u osnovnoj školi
- Do kraja 2022. godine: optimalna škola s po 20 učenika u razrednom odjelu koja radi u jednoj smjeni.

Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/2008) uređuje „jedinствене uvjete za kvalitetan odgojno-obrazovni rad i uspješno ostvarivanje ciljeva i zadataka u srednjoškolskim ustanovama“, a člancima 3. i 4. iznosi sljedeće postavke:

- Srednja škola optimalne veličine ima 16-20 razrednih odjela odnosno 400 do 500 učenika; optimalan broj učenika u razrednom odjelu je 24 (minimalno 20, maksimalno 28 učenika)

- Maksimalan broj razrednih odjela ne smije biti veći od 32, odnosno škola može imati maksimalno 800 učenika. Razredni odjeli se u posebnim prilikama mogu ustrojiti i s manjim brojem učenika (područja od posebne skrbi, škole u rijetkim i tradicijskim zanimanjima, škole nacionalnih manjina te privatne škole s pravom javnosti)
- Razredni odjel može uključivati najviše 3 učenika s teškoćama u razvoju. Maksimalan broj učenika po razrednom odjelu varira o broju uključenih učenika s teškoćama u razvoju, a iznosi 26 učenika s jednim uključenim, 23 učenika s dva uključena odnosno 20 učenika s tri uključena učenika s teškoćama u razvoju
- Standard također utvrđuje zasebne uvjete za učeničke domove i škole odnosno izvođenje gimnazijskih, strukovnih i umjetničkih programa, poput broja pojedinih kategorija osoblja (nastavnika, pomoćnog i administrativnog osoblja, stručnih suradnika i sl.), mjerila za prostore u školama, higijensko-tehničke zahtjeve, opremu i sl.
- Krajnji rokovi za postizanje standarda ovise o koeficijentu izvedivosti pojedinih kategorija standarda, a rokovi za buduće razdoblje su sljedeći:
 - Do kraja 2017. godine moraju se postići standardi vezani za rad srednjih škola u jednoj smjeni;
 - Do kraja 2022. godine moraju se postići standardi vezani za optimalnu školu s 24 učenika po razrednom odjelu koja radi u jednoj smjeni, mjerila za prostor i opremu u srednjoj školi te mjerila za prostor i opremu učeničkog doma.

Na državnoj razini je u tijeku javna rasprava vezana uz osmišljavanje i provedbu tzv. kurikularne reforme, kao prve mjere kojom je započeta realizacija Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (Hrvatski sabor prihvatio je Strategiju u listopadu 2014.). Podrazumijeva izradu novog Okvira nacionalnog kurikulumu (ONK), krovnog kurikularnog dokumenta koji na općoj razini određuje elemente kurikularnog sustava za sve razine i vrste do visokoškolskog odgoja i obrazovanja. Ujedno je temelj za izradu nacionalnih kurikulumu za sve razine i vrste odgoja i obrazovanja. Kurikularna reforma podrazumijeva cijeli niz sustavnih i korjenitih promjena u sustavu odgoja i obrazovanja sa ciljem uspostave usklađenog i učinkovitog sustava odgoja i obrazovanja da bi se (citiramo):

- „djeci i mladim osobama osiguralo korisnije i smislenije obrazovanje, u skladu s njihovom razvojnom dobi i interesima te bliže svakodnevnomu životu; obrazovanje koje će ih osposobiti za suvremeni život, svijet rada i nastavak obrazovanja
- učiteljima, nastavnicima, stručnim suradnicima i ostalim djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova osiguralo osnaživanje uloge i jačanje profesionalnosti, veću autonomiju u radu, kreativniji rad, smanjenje administrativnih obveza, motivirane učenike i smanjivanje vanjskih pritisaka
- roditeljima omogućila veća uključenost u obrazovanje djece i život vrtića i škole, dala jasno iskazana očekivanja, ponudilo objektivnije ocjenjivanje i vrednovanje, uputile smislene i češće povratne informacije o postignućima njihove djece
- društvu osigurala osnova za aktivno, odgovorno i konstruktivno djelovanje djece i mladih osoba u različitim zajednicama

- gospodarstvu omogućilo veću povezanost sa odgojno-obrazovnim sustavom i osnovu za konkurentnost.²

Visoko obrazovanje stvara kompetencije za sagledavanje, analize i rješavanje najsloženijih zadataka te je time u ulozi glavne pokretačke snage svih promjena u društvu. Ukupan razvoj visokog obrazovanja u RH treba biti podređen konkurentnosti studenata za buduća zanimanja, kreativnosti i inovativnosti rada u svrhu samozapošljavanja i pokretanju društvenih i gospodarskih događanja. Potrebno je posebno poticati studije za nedovoljno zastupljena zanimanja. Posebno je istaknuta potreba razvoja kvalitetnih kadrova u znanstvenom i obrazovnom sektoru. Postavljeni su sljedeći ciljevi:

- Unaprijediti studijske programe dosljednom provedbom postavki Bolonjske reforme i redefinirati kompetencije koje se njima stječu
- Ustrojiti kvalitetan binarni sustav visokog obrazovanja usklađen s nacionalnim potrebama i načelom učinkovita upravljanja visokim učilištima
- Osigurati kvalitetnu kadrovsku strukturu visokih učilišta kao osnovu za unapređenje kvalitete visokog obrazovanja
- Osigurati učinkovit i razvojno poticajan sustav financiranja visokih učilišta
- Osigurati zadovoljavajuće prostorne i informacijsko-komunikacijske resurse visokih učilišta
- Unaprijediti studentski standard uz posebnu skrb za socijalnu dimenziju studiranja
- Internacionalizirati visoko obrazovanje i jače ga integrirati u europski i svjetski visokoobrazovni prostor
- Osigurati primjerenu važnost kulture kvalitete i načela odgovornosti u visokom obrazovanju.

Obrazovanje odraslih obrađeno je u zasebnom poglavlju i prepoznato je kao važan dio cjeloživotnog obrazovanja, a izvodi se kroz formalno i neformalno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje kroz razne oblike učenja. Ciljevi su stjecanje transverzalnih kompetencija pojedinca (inicijativnost i poduzetnost, učiti kako učiti, kulturno izražavanje, društvena uključenost (volonterski, ekološki, politički i slični aktivizmi, usvajanje te primjena demokratskih vrijednosti i stavova), roditeljske vještine, kreativno i umjetničko vrednovanje i izražavanje, razvijanje osnovne ekonomske, financijske i medijske pismenosti i dr.) i usvajanje znanja i vještina koje ciljano jačaju fleksibilnost pojedinca na tržištu rada.

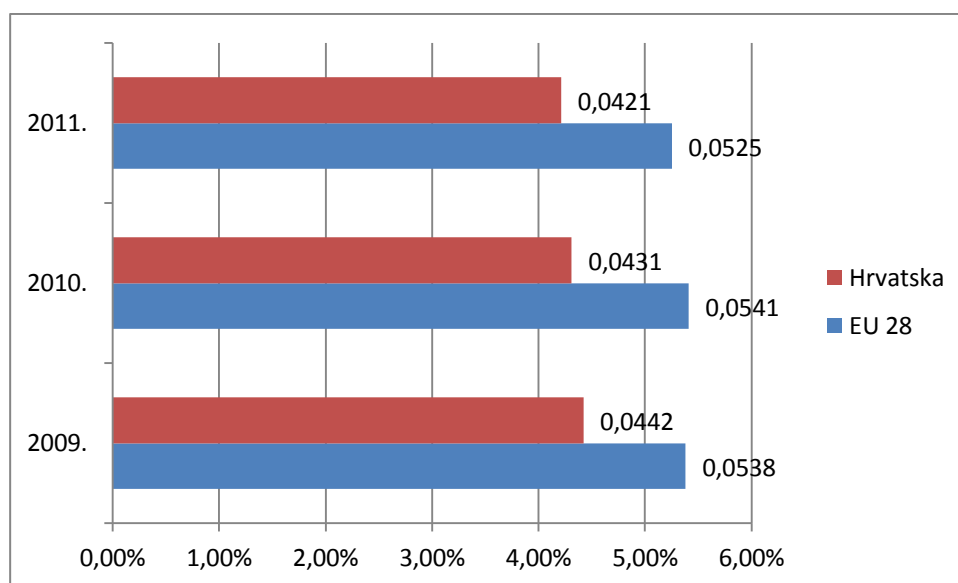
U RH je prema Popisu iz 2011. godine velik broj građana (uglavnom starije dobi) bez završene osnovne škole, 62.092 osobe starije od 15 godina, a sa završenom samo osnovnom školom 773.489. K tome treba dodati još 283.867 građana s nezavršenom osnovnom školom. U kontingentu radno sposobnog stanovništva ima najviše osoba sa završenim srednjoškolskim strukovnim obrazovanjem, više od 1,9 mil osoba. To ukazuje na potrebu izmjena i nadopuna programa za jačanje kompetencija radno aktivnog stanovništva te na potrebu stalnih prilagodbi zahtjevima gospodarstva i tržišta.

² Izvor: Okvir nacionalnog kurikuluma, prijedlog, veljača 2016.; <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/ONK-18.2-POPODNE-2.pdf>;

2. Pregled obrazovnog sustava

U okviru ovog poglavlja izneseni su statistički podaci i ostale relevantne informacije povezane sa svim segmentima obrazovanja (predškolsko, osnovnoškolsko, srednjoškolsko, visokoškolsko i cjeloživotno obrazovanje). Pregled je dan u širem kontekstu razine Republike Hrvatske, a zatim i za razinu Istarske županije. Na kraju pregleda dane su ključne preporuke za strateško planiranje obrazovanja u Istarskoj županiji.

Graf 2: Izdvajanja za sve razine obrazovanja (% BDP-a), EU i Hrvatska:

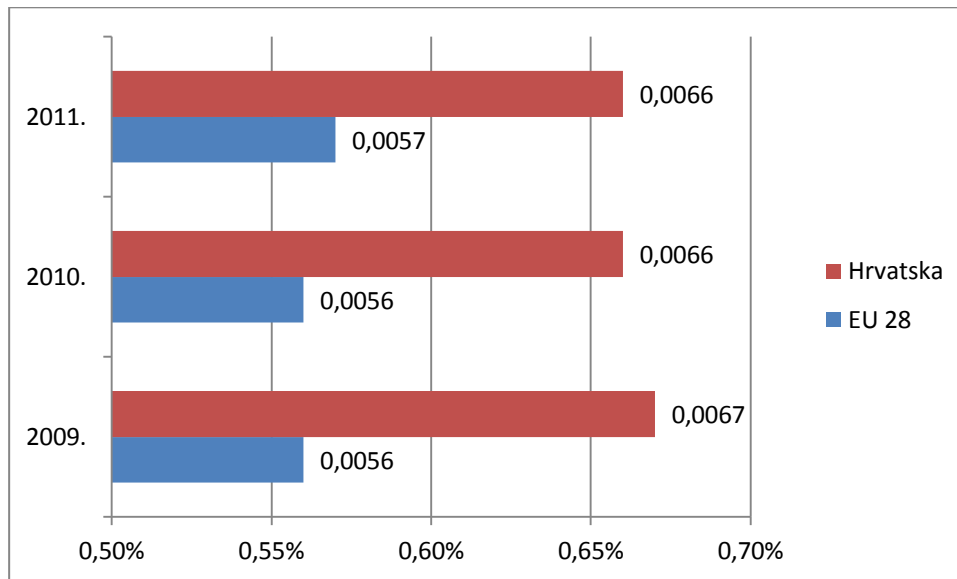
Izvor: Eurostat

Usporedba podataka na razini prosjek EU 28 i RH ukazuje na činjenicu da je izdvajanje za sve vrste obrazovanja u RH ispod prosjeka EU 28. U promatranom razdoblju 2009.-2011. godine, oba su trenda u laganom padu.

2.1. Predškolsko obrazovanje

Podaci o učešću ulaganja u predškolsko obrazovanje u postotku BDP-a, na razini prosjeka EU 28 i RH ukazuje na činjenicu da je izdvajanje za predškolsko obrazovanje u RH iznad prosjeka EU 28. U promatranom razdoblju 2009.-2011.godine, trendovi ulaganja ne bilježe bitne pomake, u RH radi se o učešću ulaganja od 0,66% BDP-a na nacionalnoj, a na razini EU 28 0,56% BDP-a.

Graf 3: Izdvajanja za predškolsku razinu obrazovanja (% BDP-a), EU i HR razina:

Izvor: Eurostat

Nacionalni okvirni kurikulum kao temeljnu strukturu predškolskoga kurikuluma ističe tri područja unutar kojih dijete stječe kompetencije:

- ja (slika o sebi)
- ja i drugi (obitelj, druga djeca, uža društvena zajednica, vrtić i lokalna zajednica)
- svijet oko mene (prirodno i šire društveno okruženje, kulturna baština, održivi razvoj)

Predškolsko obrazovanje djeci mora osigurati:

- **temeljna znanja**

odnosi se na usvajanje i praktičnu upotrebu pojmova i predodžbi kao kategorije pomoću kojih dijete razumijeva i objašnjava svijet oko sebe. Temeljna znanja djetetu moraju osigurati mogućnost usvajanja informacija, nesmetanu komunikaciju, međudjelovanje sa obrazovnim sadržajima, sposobnost prilagodbe na okruženje i pripremiti ga za buduće izazove

- **vještine i sposobnosti**

odnosi se na vještine učenja, povezivanje sadržaja, logičkog mišljenja, argumentiranja, zaključivanja i rješavanja problema, sposobnost za preispitivanje vlastitih ideja i argumentirano iznošenje istih. Djecu se također osposobljava na identifikaciju različitih izvora učenja i iznalaženje načina njihove primjene, samoorganizaciju aktivnosti, zadovoljavanja svojih i tuđih potreba na društveno prihvatljiv način, interakciju sa drugima i okolinom, etičnost, solidarnost, kreativnost, inicijativnost, poduzetništvo i sl.

- **vrijednosti i stavovi**

odnosi se na sposobnost prihvaćanja, njegovanja i razvijanja vrijednosti povezanih s obitelji, zajednicom i širim društvenim kontekstom.

2.1.1. Predškolsko obrazovanje (vrtići i jaslice) u Istarskoj županiji

Najnoviji raspoloživi podaci Ureda državne uprave u Istarskoj županiji pokazuju kako je u pedagoškoj godini 2015./2016. u Istarskoj županiji djelovalo 389 predškolska skupina, od čega 117 jasličkih te 272 vrtićke. Ukupan broj djece raspoređenih po skupinama iznosio je 7.490, od čega je 1.619 djece bilo jasličke, a 5.871 vrtićke dobi (3-7 godina starosti). Najveći broj djece (6.004) pohađa javne predškolske ustanove, a manje njih privatne (1.431) odnosno vjerske (30), dok je 15 djece pohodilo ustanovu udruge

Tablica 2. Dječji vrtići i ostale pravne osobe u Istarskoj županiji koje provode programe predškolskog odgoja. Stanje: početak pedagoške godine 2015./2016.:

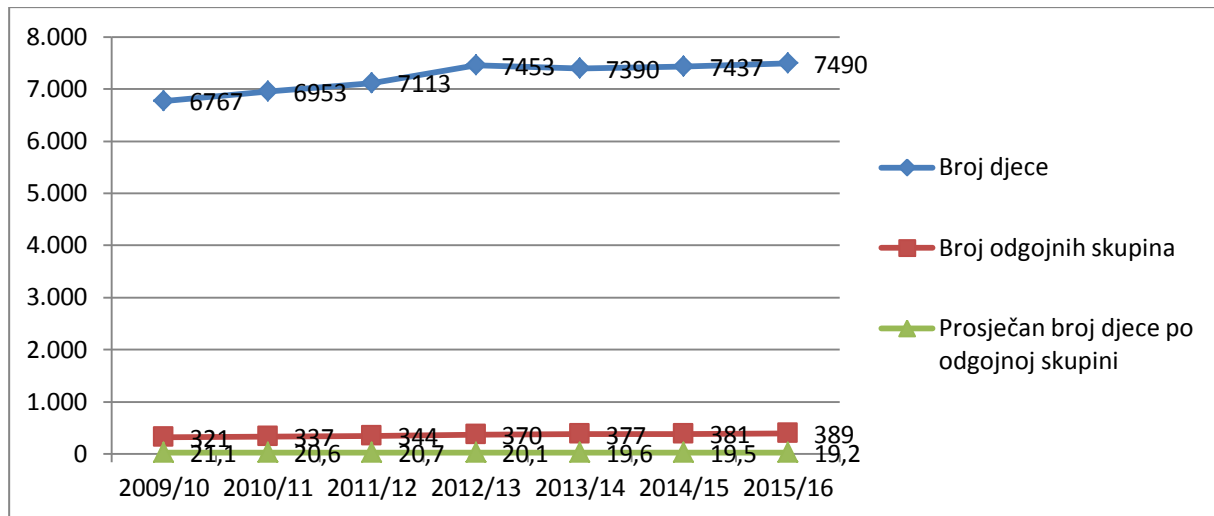
			Djeca prema dobi				Zaposlenici		
	Dječji vrtići	Druge pravne osobe	Ukupno	do 3 god.(vrtićka dob)	3-5 god.	5-7 god. i stariji	Ukupno	Odgojitelji	Zdravstveno osoblje
Istarska županija ukupno	140	3	7.342	1.483	2.878	2.981	1.325	828	21
Državni	102	2	5.790	1.095	2.272	2.423	1.071	639	18
Privatni	37	1	1.512	377	595	540	247	185	3
Vjerskih zajednica	1	-	40	11	11	18	7	4	-

Izvor: DZS RH

Prema raspoloživim podacima Državnog zavoda za statistiku, ustanove predškolskog odgoja na području Istarske županije pohađa ukupno 7.342 djece, od čega 5.790 (78,9%) pohađa državne, 1.512 (20,6%) privatne, a 40 (0,5%) vjerske ustanove. Od ukupnog broja djece, 1.483 bili je jasličke, a 5.859 vrtićke dobi. Ukupan broj osoblja zaposlenog u ovim ustanovama iznosi 1.325, što daje županijski prosjek od 5,5 zaposlenika po djetetu.

Na županijskom prosjeku, na 1 dijete dolazi 0,11 odgojitelja te 0,003 pripadnika zdravstvenog osoblja. U državnim ustanovama ovaj prosjek iznosi 0,11 odgojitelja po djetetu odnosno 0,003 pripadnika zdravstvenog osoblja po djetetu. U privatnim ustanovama ovaj prosjek iznosi 0,12 odgojitelja odnosno 0,002 pripadnika zdravstvenog osoblja po djetetu. U skladu s navedenim, vidljivo je kako su prosjeci broja pojedinih skupina osoblja u ustanovama po djetetu u velikoj mjeri identični kako u javnim tako i u privatnim predškolskim ustanovama.

Graf 4. Broj predškolskih ustanova, broj djece i odgojnih skupina u Istarskoj županiji po pedagoškim godinama:

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport.

Postojeći podaci ukazuju na trend blagog povećanja broja djece u predškolskim ustanovama zajedno sa brojem odgojnih skupina. Porast broja odgojnih skupina adekvatno se povećavao s povećanjem broja djece, tako da je prosječan broj djece po odgojnoj skupini padao, da bi najnižu točku (19,2 djeteta po odgojnoj skupini) dosegao u pedagoškoj godini 2015./2016..

Podaci Državnog zavoda za statistiku pokazuju kako porast broja djece u predškolskim ustanovama, iako ga prati povećanje broja predškolskih ustanova, nije adekvatno popraćen odgojiteljskim osobljem u tim ustanovama. U tom smislu trebalo bi povećati broj osoblja koje radi sa djecom.

Od ukupnog broja odgojnih skupina u ped. god. 2015./2016. (389), 117 je bilo jasličkih i 272 vrtičkih. Od ukupnog broja djece u istome razdoblju (7.490), 1.619 bili je jasličke, a 5.871 vrtičke dobi (3. – 7. godina starosti)

Sveukupno 63 predškolske ustanove djeluju na području Istarske županije u pedagoškoj godini 2015./2016. Od ukupnog broja, 28 predškolskih ustanova osnovali su gradovi ili općine, 32 su osnovale privatne osobe, dvije su osnovale udruge, dok je jednoj osnivač vjerska organizacija. Od ukupnog broja predškolskih ustanova, samo jednu od njih (Udruga Centar kulture Roma Istre i Istarske županije) u pedagoškoj godini 2015./2016. nije pohađalo niti jedno dijete.

Djeca s prebivalištem u općinama koje na svojem području nemaju ustanovu predškolskog tipa (općine Lanišće, Kaštelir-Labinci i Sveta Nedjelja) dječje vrtiće pohađaju na području ostalih jedinica lokalne samouprave, dok njihove matične općine financijski pomažu smještaj djece sa svojih područja. Područna odjeljenja matičnih vrtića na području Istarske županije djeluju u ukupno 17 općina.

Tablica 3: Broj predškolskih ustanova, broj djece i odgojnih skupina u pedagoškoj 2015./2016. godini na području Istarske županije:

	Javne	Privatne	Vjerske	Udruga	Ukupno
Broj ustanova	28	32	1	2	63
Broj vrtićkih odgojnih skupina	222	48	1	1	272
Broj jasličkih odgojnih skupina	86	30	1	0	117
Broj djece jasličke dobi	1.214	389	16	0	1.619
Broj djece vrtićke dobi	4.790	1.042	24	15	5.871

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Daljnji dostupni podaci pokazuju kako se na području Istarske županije u vrtiće neprestano uvode novi programi predškolskog odgoja. Općine i gradovi na svojim područjima ulažu sredstva u opremanje, uređivanje, saniranje i rekonstruiranje te planiraju izgradnju novih objekata za provedbu programa jaslica i vrtića. Zajedno s jedinicama lokalne samouprave, privatni vlasnici također ulažu u unaprjeđenje svojih infrastrukturnih kapaciteta.

Velik dio vrtića uz osnovne programe nudi i dodatne programe prema izboru roditelja. U tu svrhu pružaju se dodatni sadržaji u području sporta, glazbene i likovne kulture, stranih jezika, folkloru i zavičajnih radionica, a usto se provode i zasebni programi za rad s nadarenom djecom, kao i programi usmjereni na bolju integraciju djece s teškoćama u razvoju. U ovome kontekstu treba spomenuti i kraće programe glazbenog i plesnog obrazovanja za djecu predškolske dobi koje provode glazbene odnosno umjetničke škole u Istarskoj županiji.

Temeljni uvidi i zaključci vezani za statističke podatke o stanju predškolskog odgoja i obrazovanja na području Istarske županije :

- Sukladno značaju talijanske nacionalne manjine, na području Istarske županije djeluju vrtići koji djelomično ili u potpunosti održavaju programe na talijanskom jeziku. Dodatni prilog dobroj praksi multikulturalizma odražava i činjenica postojanja dječjeg vrtića za djecu romske pripadnosti. S druge strane u ped. godini. 2015./2016. romski vrtić nije pohađalo niti jedno dijete.
- U Istarskoj županiji prosjek broja djece po vrtiću niži je od nacionalne razine. S druge strane broj odgajatelja i pripadnika zdravstvenog osoblja niži je od nacionalne razine.
- Porast broja djece u predškolskim ustanovama prati povećanje broja predškolskih ustanova i odgojnih skupina, no nije adekvatno popraćen povećanjem broja odgojitelja i stručnih suradnika
- Matične općine bez vrtića sufinanciraju smještaj djece sa svojih područja koja vrtić pohađaju na području drugih jedinica lokalne samouprave
- Većina djece pohađa javne predškolske ustanove (78,9%), a značajno manje privatne (20,6%) i vjerske (0,5%)
- Prosjek broja pripadnika zdravstvenog osoblja i odgajatelja gotovo je identičan u javnim i privatnim predškolskim ustanovama.
- Vrtići redovito uvode nove programe predškolskog odgoja te ulažu sredstva u poboljšanje rada ustanova.

2.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Hrvatski nacionalni kurikulum za predškolsko, obvezno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje osnovnoškolsko obrazovanje dijeli na 3 ciklusa, na koje se nastavlja 4. ciklus u okviru srednjoškolskog obrazovanja. Ciklusi pripadni osnovnoškolskom obrazovanju podijeljeni su na:

- 1. ciklus (1.-4. razred)
- 2. ciklus (5.-6. razred)
- 3. ciklus (7.-8. razred)

Svaki od navedenih ciklusa učeniku mora osigurati određene razine postignuća unutar zasebnih područja, koja se od ciklusa do ciklusa razlikuju po složenosti u pristupu, na način da svaki viši ciklus uključuje višu razinu složenosti i nadograđuje se na rezultate iz prethodnog ciklusa po određenim područjima.

Jezično-komunikacijsko područje (uključuje materinski i strane jezike, kao i klasične jezike nakon prvog ciklusa)

Slušanje

1. Priprema za slušanje
2. Primjenjivanje strategija za slušanje
3. Razumijevanja različitih slušnih predložaka iz različitih izvora: tradicionalnih i elektroničkih
4. Slušanje iz potrebe, sa zanimanjem i zadovoljstvom
5. Upoznavanje i poštivanje hrvatske kulture, kultura nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i drugih kultura

Govorenje

1. Pripremanje za govorenje
2. Primjenjivanje strategija za govorenje
3. Ostvarivanje govorenja
4. Govorenje s potrebom i zadovoljstvom
5. Upoznavanje i poštivanje hrvatske kulture, kultura nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i drugih kultura

Čitanje

1. Priprema za čitanje
2. Primjenjivanje strategija za čitanje
3. Razumijevanje različitih vrsta tekstova (tradicionalni i elektronički oblik)
4. Čitanje iz potrebe, sa zanimanjem i zadovoljstvom
5. Upoznavanje i poštivanje hrvatske kulture, kultura nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i drugih kultura

Pisanje

1. Pripremanje za pisanje tekstova
2. Primjena strategija za pisanje
3. Ostvarivanje pisanih tekstova
4. Pisanje s potrebom i zadovoljstvom
5. Upoznavanje i poštivanje hrvatske kulture, kultura nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i drugih kultura

Matematičko područje

Matematički procesi

1. Prikazivanje i komunikacija
2. Povezivanje
3. Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje
4. rješavanje problema i matematičko modeliranje
5. Primjena tehnologije

Matematički koncepti

1. Brojevi
2. Algebra i funkcije
3. Oblik i prostor
4. Mjerenje
5. Podaci
6. Infinitesimalni račun

Prirodoslovno područje

1. Priroda i čovjek
2. Planet Zemlja
3. Materijali i njihova svojstva
4. Život
5. Gibanja i sile
6. Energija

Tehničko i informatičko područje

1. Tehničko stvaralaštvo
2. Svijet tehnike
3. Informacijska i komunikacijska tehnologija
4. Rješavanje problema pomoću računanja

Društveno-humanističko područje

1. Socijalne vještine i metode izučavanja pojava u društveno-humanističkom području
2. Pojedinaac, identitet, kultura i društvo
3. Prošli događaji, ljudi i društva
4. Ljudi, prostor i okoliš
5. Ljudi, društvo i gospodarstvo
6. Politički sustav, građani i ljudska prava
7. Svjetonazor i filozofija
8. Religija i etika

Umjetničko područje

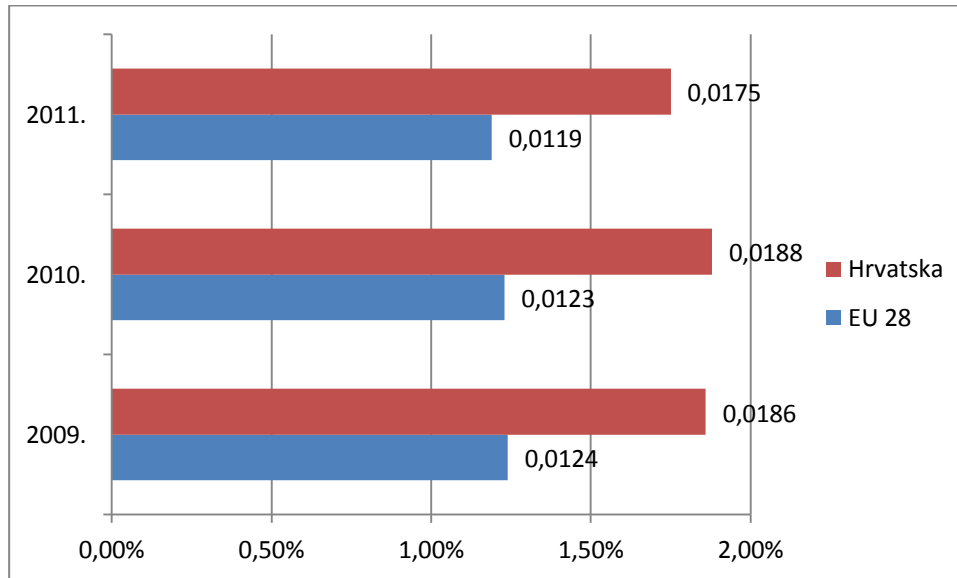
1. Aktivno opažanje i razumijevanje svijeta umjetnosti i sudjelovanje u umjetničkom odgoju i stvaralaštvu
2. Vizualne umjetnosti i dizajn
3. Glazbena kultura i umjetnost
4. Filmska i medijska kultura i umjetnost
5. Dramska kultura i umjetnost
6. Umjetnost pokreta i plesa

Tjelesno i zdravstveno područje

1. Tjelesno vježbanje i zdravlje
2. Antropološka obilježja
3. Kineziološka teorijska i motorička znanja
4. Motorička dostignuća
5. Sprječavanje bolesti i promocija zdravlja

Udio izdvajanja za osnovnoškolsko obrazovanje u ukupnom BDP-u, u RH je više od onog na razini prosjeka EU 28. Prosječan udio u BDP-u lagano pada kako na razini EU 28, tako i u RH.

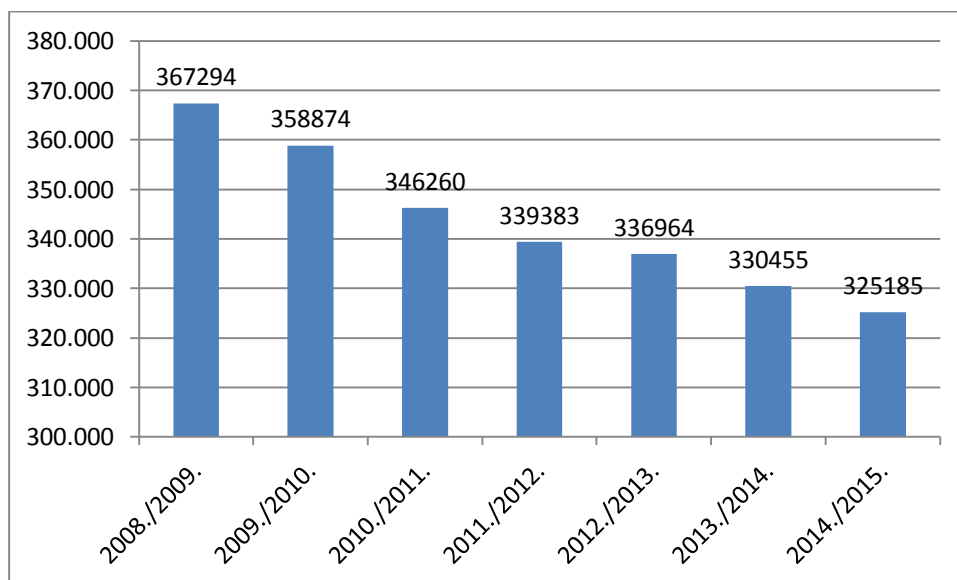
Graf 5: Izdvajanja za osnovnoškolsku razinu obrazovanja (% BDP-a), EU i HR razina:

Izvor: Eurostat

Na državnoj razini izražen je neprekidan trend opadanja broja učenika u osnovnim školama, što je usko povezano s općim negativnim demografskim kretanjima, a prije svega negativnim prirodnim prirastom i smanjenjem ukupnog broja stanovnika. U razdoblju između školske godine 2008./2009. do 2014./2015. broj učenika u osnovnim školama pao je za čak 13% odnosno 42.109 djece.

Graf 6: Kretanje broja učenika u osnovnim školama na razini Republike Hrvatske

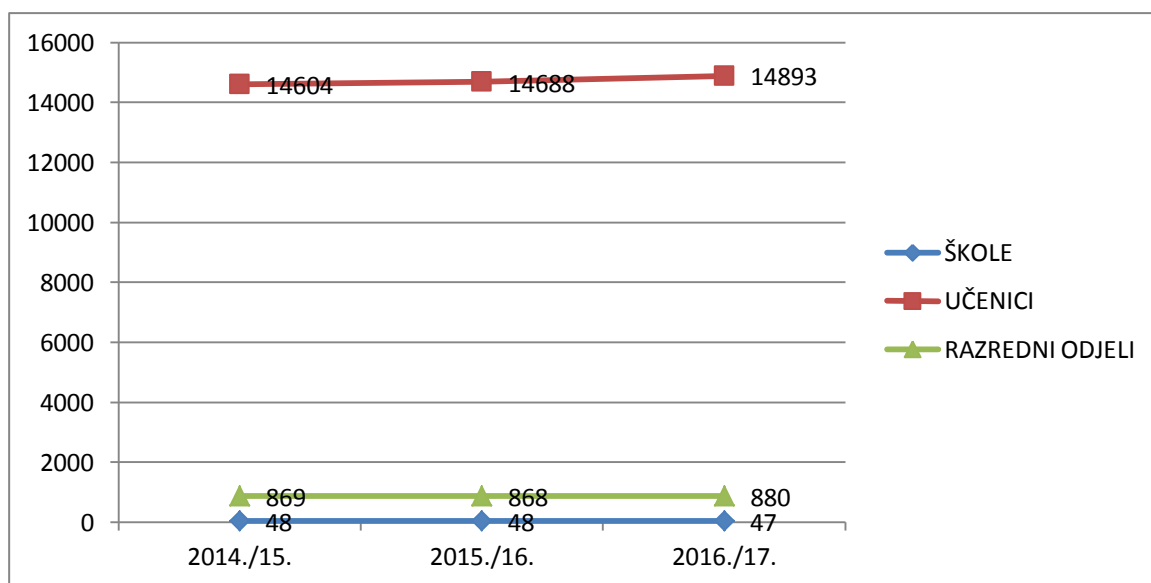
Izvor: MZOS, Mreža školskih ustanova

2.2.1. Osnovnoškolsko obrazovanje u Istarskoj županiji

U školskoj godini 2016./17. na području Istarske županije djelovalo je sveukupno 47 matičnih škola i 61 područnih škola. Od ukupnog broja škola, 45 njih je redovnih, dok dvije spadaju u kategoriju ustanova koje osiguravaju posebne uvjete odgoja i obrazovanja (Centar Liče Faraguna Labin i Škola za odgoj i obrazovanje Pula). Istarska županija osnivač je 25 osnovnih škola, a 22 škole osnovali su gradovi Labin, Pazin, Poreč, Pula, Umag i Rovinj, dok je jednu školu osnovala fizička osoba. U Istarskoj županiji postoji 47 javnih osnovnih škola, a nastava se odvija u 110 školskih objekata. Nastavu u jednoj smjeni pohađa 92% učenika, u 88% škola.

U školskoj godini 2016./2017. na području Istarske županije bilo je upisano 14.893 djece u 880 razrednih odjela.

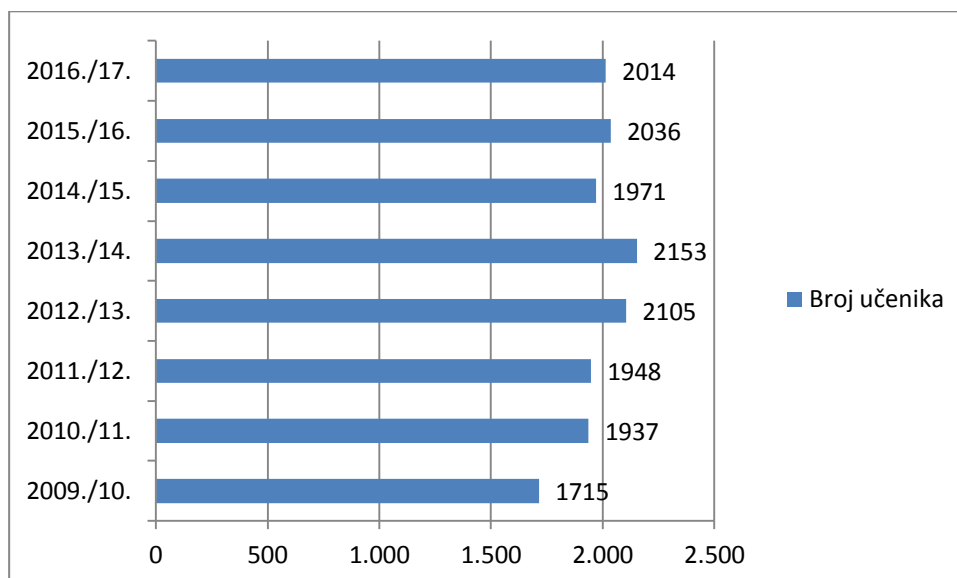
Graf 7: Broj škola, učenika i razrednih odjela po ped. g. od 2014./15. do 2016./17.

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Usporedba podataka u promatranom razdoblju pokazuje da se broj učenika u osnovnim školama blago povećava, što odgovara i paralelnom povećanju broja razrednih odjela. S druge strane, zabilježeno je blago smanjenje ukupnog broja škola, za 1. Prosječan broj učenika po razrednom odjelu nije se značajnije mijenjao u promatranome razdoblju: za šk. g. 2014./2015. iznosio je 16,8, do je za šk. god. 2015./2016. i 2016./2017. iznosio 16,9.

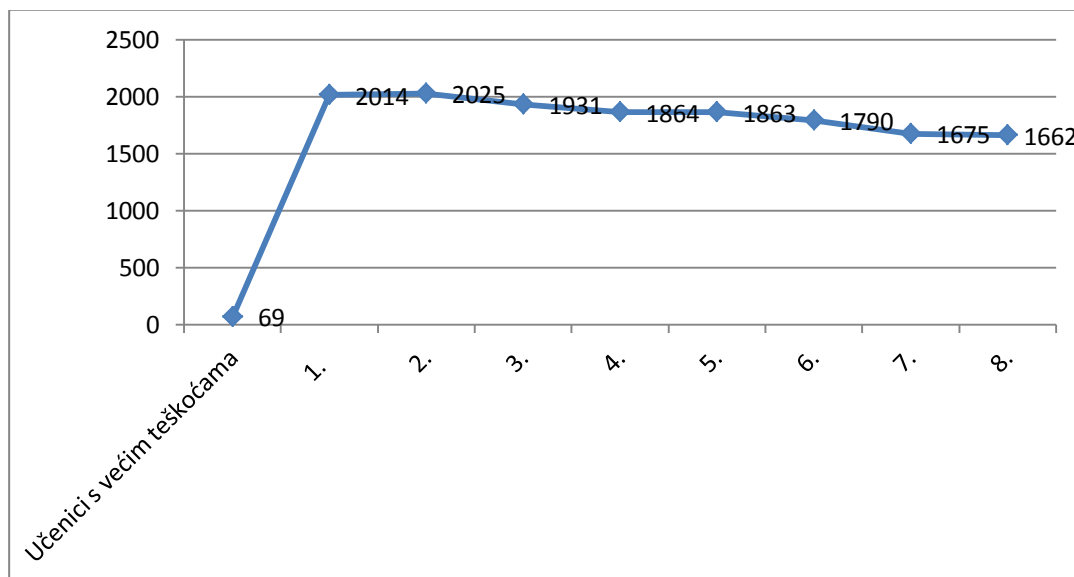
Graf 8. Broj učenika prvih razreda po školskim godinama u Istarskoj županiji:

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Paralelno s povećanjem ukupnog broja učenika u osnovnim školama na području Istarske županije, u promatranome razdoblju vidljiv je prateći trend povećanja broja učenika upisanih u prve razrede osnovnih škola.

Graf 9. Raspodjela učenika po razredima, početak školske godine 2016./2017:

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

Najveći broj učenika u promatranom razdoblju odnosio se na učenike upisane u prvi razred. Broj učenika generalno opada recipročno s visinom razreda.

Tablica 4: Osnovne škole u Istarskoj županiji, početak šk. g. 2015./16:

	Škole	Razredni odjeli	Učitelji	Učenici		
				Ukupno	1-4 razred	5-8 razred
Istarska županija	105	841	1.680	14.606	7.733	6.873

Izvor: DZS

Osnovne škole u Istarskoj županiji zapošljavale su u školskoj godini 2015./2016. ukupno 1.680 učitelja, koji su radili sa 14.606 djece, što znači da jedan učitelj u prosjeku radi sa 8.7 učenika. Navedeni podatak pokazuje na blagi porast zastupljenosti broja učitelja po učeniku u odnosu na šk. god. 2014./2015. kada je jedan učitelj u prosjeku radio sa 8.9 učenika. Povećanju broja učitelja je zasigurno doprinijelo i uvođenje produženog boravka za djecu u škole koje financiraju gradovi i općine, kao i uvođenje stranog jezika od prvog razreda.

Prema drugim raspoloživim podacima, u istarskim školama zaposlen je ukupno 2.281 djelatnik, od čega 1.771 učitelja i stručnih suradnika te 510 djelatnika u administrativnim i tehničkim službama. Ovo znači da u prosjeku na jednog učitelja odnosno stručnog suradnika dolazi osmero djece.

Osnovne škole u školskoj godini 2013./2014. pohađalo je 645 učenika s teškoćama u razvoju. Pet redovnih osnovnih škola u županiji ima ustrojen posebni odjel u kojem se školuju učenici po posebnom programu uz individualizirane postupke (u uvjetima djelomične integracije, tako da dio nastave pohađaju u redovitom razredu a dio u posebnom odjelu). Dvije redovne osnovne škole u Istarskoj županiji imaju ustrojenu odgojno-obrazovnu skupinu u kojem se školuju učenici po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada. Dvije su posebne odgojno-obrazovne ustanove za učenika s teškoćama u razvoju:

- u Školi za odgoj i obrazovanje Pula učenici se školuju po posebnom programu uz individualizirane postupke te po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i namijenjenom učenicima s većim teškoćama u razvoju);
- u Centru „Liče Faraguna“ Labin trenutno se školuju učenici s većim teškoćama u razvoju (učenici sa lakom, umjerenom, težom i teškom mentalnom retardacijom te učenici sa autizmom) i to po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada³. Prema dostupnim podacima u šk. god. 2015./2016. ovu školu pohađa 17 učenika.

Institucijama u ovome području potrebno je osigurati adekvatni kadar za provođenje fizikalne terapije. Učitelji defektolozi koji često provode ovakve terapije nisu osposobljeni za provođenje fizioterapeutskih vježbi. Zabilježena je i potreba za senzornim terapeutima kako bi se poboljšala senzorna integracija učenika.

U redovnim osnovnim školama na području županije u redovite razredne odjele uključeni su učenici s teškoćama u razvoju koji se školuju po sljedećim primjerenim programima odgoja i obrazovanja:

- redoviti program uz individualizirane postupke
- redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke.

³ Primjereni programi odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju definirani su Pravilnikom o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 24/15)

Početak školske godine 2014./2015. došlo je do statusnih promjena glazbenih škola, i otada one više ne djeluju pri pučkim otvorenim učilištima. Na području Istarske županije djeluju dvije samostalne umjetničke škole:

- Osnovna umjetnička škola Matka Brajše Rašana u Labinu: provodi osnovnoškolsko i predškolsko obrazovanje učenika na programima: klavir, harmonika, gitara, flauta, klarinet, saksofon, violina, udaraljke i suvremeni ples. Uz matičnu školu, nastava se odvija i u 3 područna odjela u Buzetu, Potpićanu i Lovranu. Škola ima 37 djelatnika, od kojih 31 učitelja. U šk. god. 2016./2017. školu pohađa 285 učenika od čega 252 učenika na osnovnoškolskim programima i 33 polaznika kraćeg programa glazbenog i plesnog obrazovanja za djecu predškolske dobi
- Umjetnička škola Poreč provodi osnovno glazbeno obrazovanje, a djeluje u sklopu matične škole i područnog odjela u Vrsaru. U sklopu škole djeluju sljedeći odjeli: puhački odjel, žičani odjel, gitaristički odjel, harmonikaško odjel, klavirski odjel, plesni odjel i teoretski odjel. Prema dostupnim podacima, u šk. god. 2013./2014. matična je škola imala 24, a područni odjel 6 razrednih odjela. Matičnu školu pohađalo je 260 učenika (1- - 6. razred), dok je u područni odjel pohađalo 42 učenika (1. – 6. razred).

U navedenom području također djeluju i 4 glazbena odjela pri osnovnim školama u Pazinu, Rovinju, Novigradu i Bujama, kao i osnovna glazbena škola u sklopu srednje škole – Glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova Pula.

Ukupno 6 talijanskih osnovnih škola djeluje na području županije i provodi nastavu na talijanskom jeziku, i to u Umagu, Bujama, Novigradu, Poreču, Rovinju i Puli. U OŠ Vodnjan i područnoj školi Galižana djeluju posebni odjeli koji nastavu održavaju na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Financiranje rada osnovnih škola na području županije u ovome trenutku nije ujednačeno. Potrebno je urediti i financiranje učitelja u produljenom boravku. U ovome trenutku, financiranje rada učitelja prepušteno je jedinicama lokalne samouprave, dok su radni odnosi regulirani postojećim aktima. Uslijed ovoga raskoraka, škole su često dovedene u situaciju da protupropisno posluju na način da od roditelja traže da sufinanciraju plaću učitelja, vrlo često bez ostalih prava koje proizlaze iz radnog odnosa.

Anketa provedena u procesu izrade ove strategije ukazala je na značajan broj slučajeva manjka stručnog kadra u osnovnim školama na području županije. Iz ovoga se nameće potreba da se na razini županije provede detaljnije ispitivanje stanja kako bi se razradio detaljniji popis deficitarnih kadrova na temelju kojega bi se moglo sustavnije pristupiti rješavanju ovoga problema.

Vezano za uvjete rada u osnovnim školama, valja napomenuti kako neke škole u Istarskoj županiji još uvijek nisu osigurale punu funkcionalnu organizaciju prostora u skladu s Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja i Odlukom o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih sportskih dvorana i školskih vanjskih igrališta. Ovdje posebno valja istaknuti problem nedovoljnog broja stručnih suradnika u osnovnim školama i neriješeno pitanje ekipiranja stručnih službi.

Temeljni uvidi i zaključci vezani za statističke podatke o stanju osnovnoškolskog obrazovanja na području Istarske županije :

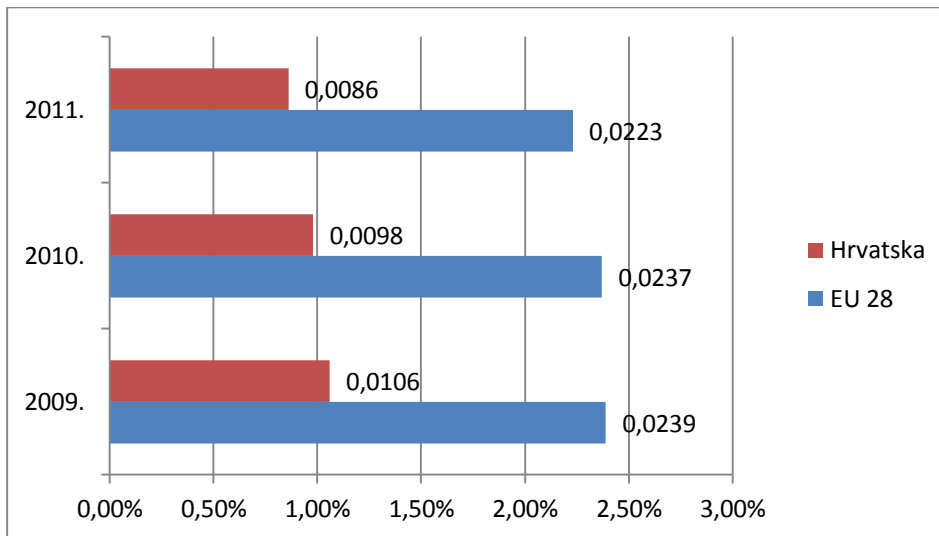
- Većina učenika nastavu pohađa u jednoj smjeni (92%); većina osnovnih škola (88%) nastavu održava u jednoj smjeni
- Broj učenika osnovnih škola u zadnje 3 školske godine blago raste i adekvatno je praćen porastom broja razrednih odjela. Prosječan broj učenika po razrednom odjelu je stabilan
- Posljednjih godina vidljiv je porast broja učitelja, što se može dovesti u odnos sa uvođenjem produženog dnevnog boravka za djecu i uvođenjem engleskoga jezika već od 1. razreda. Također je vidljiv blagi porast prosječnog broja učitelja po učeniku
- Istarska županija je na predzadnjem mjestu s obzirom na zastupljenost učenika s teškoćama u razvoju u ukupnoj populaciji učenika osnovnih škola
- Sukladno značaju talijanske nacionalne manjine, na području Istarske županije djeluje 6 osnovnih škola koje nastavu provode na talijanskom jeziku
- Slučajevi teškoća financiranja učitelja u produljenom boravku
- Nepostojanje popisa deficitarnih kadrova u školama onemogućava sustavno rješavanje problematike njegovog manjka
- Nedovoljan broj stručnih suradnika u osnovnim školama i neekipiranost stručnih službi
- Neke škole još uvijek nisu osigurale punu funkcionalnu organizaciju prostora u skladu s Državnim pedagoškim standardom.

2.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Hrvatski nacionalni kurikulum za predškolsko, obvezno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje srednjoškolsko obrazovanje kategorizira kao 4. ciklus obrazovanja koji se nadovezuje na prethodna tri ciklusa koji su pokriveni unutar osnovnoškolskog obrazovanja. Četvrti ciklus pokriva istih 7 područja kao i prethodna tri ciklusa odnosno jezično-komunikacijsko područje, matematičko područje, prirodoslovno područje, tehničko i informatičko područje, društveno-humanističko područje, umjetničko područje te tjelesno i zdravstveno područje. Dodatak u 4. području koje pokriva srednjoškolsko (strukovno i gimnazijsko) obrazovanje obrađeno u ovome poglavlju odnosi se na međukulturno djelovanje. Međukulturno djelovanje po fazama implementacije sadrži analogne elemente kao i ostala područja.⁴ Ti elementi su: pripremanja za primjereno međukulturno djelovanje, primjenjivanje strategija za primjereno međukulturno djelovanje te primjenjivanje znanja, vještina i stavova radi uspješne međukulturne komunikacije.

⁴ za detaljniji opis područja vidi poglavlje o osnovnoškolskom obrazovanju

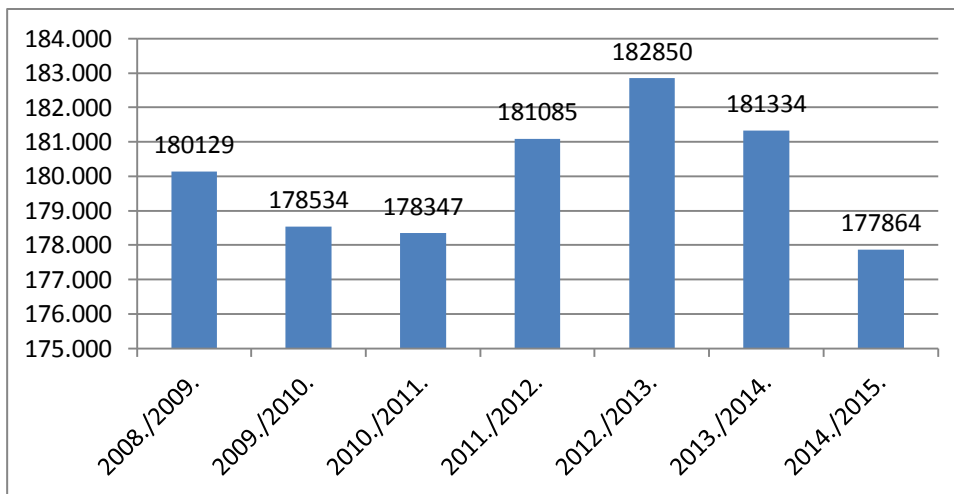
Graf 10: Izdvajanja za srednjoškolsku razinu obrazovanja (% BDP-a), EU i HR razina:

Izvor: Eurostat

Usporedbom podataka o postotku izdvajanja iz BDP-a za srednjoškolsko obrazovanje, RH zaostaje za prosjekom EU 28 i to s 0,89% u odnosu na 2,23% u 2011.godini. Na razini RH i EU 28 uočljiv je trend u opadanju izdvajanja za srednjoškolsko obrazovanje u promatranom razdoblju od 2009.-2011.godine.

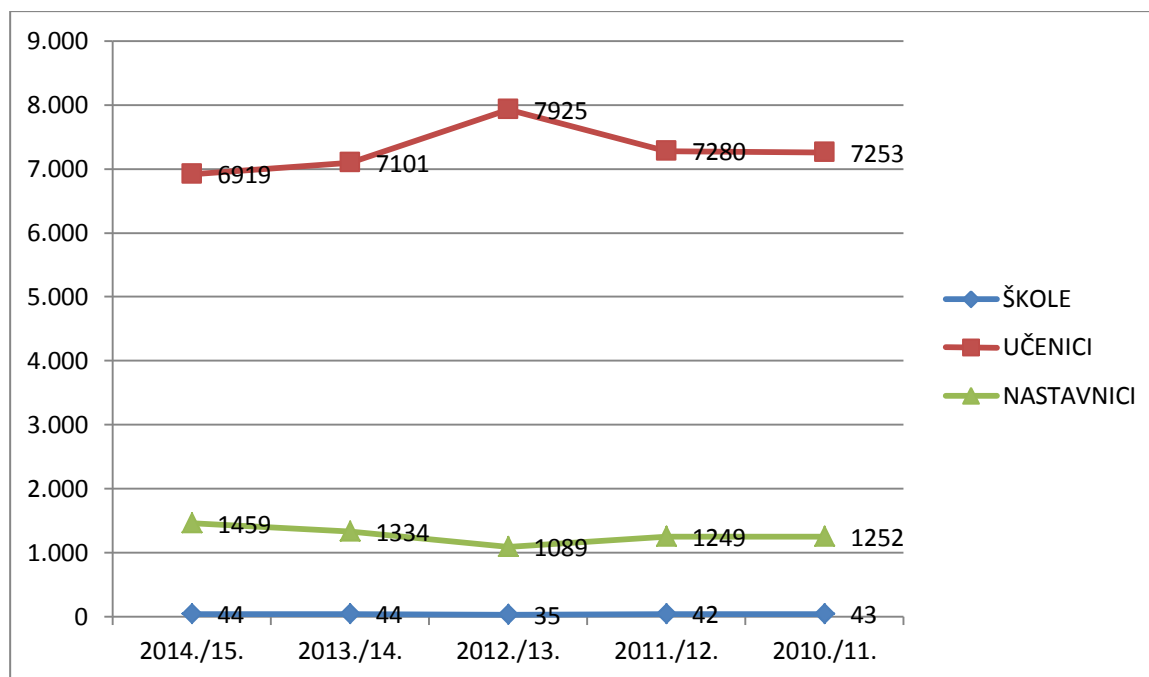
Graf 11. Kretanje broja učenika u srednjim školama na razini Republike Hrvatske:

Izvor: MZOS, Mreža školskih ustanova

Ukupan broj učenika u srednjim školama na državnoj razini varirao je iz godine u godinu, da bi u posljednjoj promatranoj školskoj godini pao na najnižu točku unutar promatranoga razdoblja. Imajući u vidu varijacije u kretanju broja učenika u osnovnim školama iznesene u prethodnome odjeljku, u dugoročnom razdoblju za očekivati je nastavak varijacija i u kretanju broja učenika u srednjim školama.

Graf 12. Kretanje broja škola, učenika i nastavnika u srednjim školama na području IŽ u razdoblju od 2010. do 2015.godine:

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

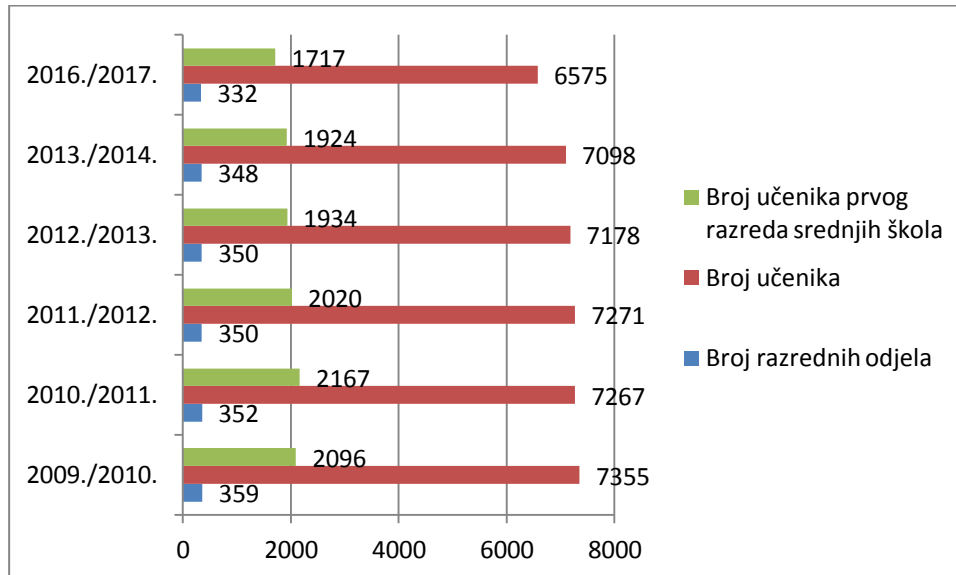
U promatranome razdoblju vidljiv je značajniji pad ukupnog broja učenika, posebice u periodu školskih godina 2012./2013., 2013./2014. i 2014./2015., kada se spustio na najnižu razinu. Varijacije u broju učenika obrnuto-proporcionalno prate promjenu u broju nastavnika. Kao što je vidljivo, povećanje broja učenika po pojedinim školskim godinama u pravilu je popraćen padom broja nastavnika i obrnuto. Ilustracije radi, u šk. god. 2012./2013. broj učenika dosegao je najvišu, a broj nastavnika najnižu točku te je jedan nastavnik u prosjeku radio s 0,14 učenika; s druge strane, u šk. god. 2014./2015., kada je broj učenika dosegao najnižu točku, broj nastavnika je dosegao najvišu razinu, tako da je jedan nastavnik u prosjeku radio s 0,21 učenikom. Imajući u vidu ove podatke, u narednome razdoblju u srednjim školama na području županije potrebno je pomnije predviđati i planirati broj nastavnog osoblja na početku svake školske godine.

2.3.1. Srednjoškolsko obrazovanje u Istarskoj županiji

Prema podacima Službe za opću upravu i društvene djelatnosti Ureda državne uprave u Istarskoj županiji, na području županije u 2016. godini aktivno je bilo ukupno 25 srednjih škola, od kojih jedna nije imala upisanih učenika. S obzirom na broj stanovnika na području županije (208.055 po popisu stanovništva iz 2011.), po jedna srednja škola dolazi na svakih 8.322 stanovnika županije. Većinu njih (21) je osnovala Istarska županija, po jednu Grad Pula i Porečko-pulska biskupija, dok su osnivači dviju srednjih škola fizičke osobe. Od ukupnog broja, 12 srednjih škola nalazi se u Puli, po 3 u Bujama i Rovinju, po 2 u Pazinu i Poreču te po jedna u Buzetu, Labinu i Višnjanu. Srednja škola s pravom javnosti „Manero“ Višnjan od školske godine 2010/11 nije imala upisanih redovitih učenika, a prema podacima Sudskog registra, Trgovački sud u Pazinu je 10.10.2016. objavio brisanje ustanove iz Sudskog registra.

Od gradova na području Istarske županije, grad Umag sa svojih približno 13.500 stanovnika jedini na svome području nema srednju školu.

Graf 13. Učenici i razredni odjeli u srednjim školama na području Istarske županije po školskim godinama:

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

U školskoj godini 2016./2017. u županiji je u 24 škole bilo upisano 6.575 učenika i to u 332 razredna odjela. Udio broja učenika srednjih škola u ukupnoj populaciji županije iznosi 3,17%. Prosječan broj učenika u razredu u javnim redovnim školama je 21, u vjerskim 23, a u privatnim 9 učenika. Navedeni podaci ukazuju kako se kroz promatrano razdoblje broj djece upisanih u prve razrede srednjih škola kontinuirano smanjivao kao i ukupan broj učenika. U skladu s time smanjivao se i broj razrednih odjela uslijed smanjenja broja učenika. Ovo znači da su srednje škole na području županije adekvatno reagirale na promjenu broja učenika.

Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku za početak šk. god. 2015./2016., Istarska županija nalazi se ispod nacionalnog prosjeka po prosječnoj zastupljenosti nastavnika po učeniku. U navedenom razdoblju, na nacionalnoj razini jedan je nastavnik u prosjeku radio s 0,16 učenika, dok je na razini županije na jednog nastavnika dolazilo 0.26 učenika. U šk. god. 2014./2015. ovaj prosjek je na županijskoj razini iznosio 0.21.

U redovnim srednjim školama u Istarskoj županiji u redovite razredne odjele uključeni su učenici s teškoćama u razvoju koji se školuju po sljedećim primjerenim programima odgoja i obrazovanja:

- redoviti program uz individualizirane postupke
- redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke

U Školi za odgoj i obrazovanje Pula (posebna ustanova) učenici se školuju u trogodišnjim srednjoškolskim programima za učenike s teškoćama u razvoju (TES) po posebnom programu uz individualizirane postupke.

Na županijskoj razini djeluju i 3 srednje škole za pripadnike talijanske manjine u kojima se nastava izvodi na talijanskom jeziku. Ove škole djeluju u Bujama, Rovinju i Puli.

Ukupno su 98 obrazovna programa u 24 aktivne srednje škole bila na raspolaganju u školskoj godini 2016./2017.. Od navedenoga broja, u ukupno 50 slučajeva postojanja određenog programa u srednjim školama nije bilo upisanih učenika niti u jednom razredu.

Tablica 5: Ponuda programa u srednjim školama na području županije:

Program	Broj škola	Program	Broj škola
Opća gimnazija	11	CNC operater	1
Automehaničar - JMO	9	Elektroničar-mehaničar	1
Ekonomist	7	Elektroničar-mehaničar - JMO	1
Jezična gimnazija	6	Elektroinstalater	1
Prodavač	6	Keramičar-oblagač	1
Elektromehaničar	6	Ličilac-soboslikar	1
Komercijalist	5	Soboslikar-ličilac - JMO	1
Konobar - JMO	5	Autoelektričar	1
Hotelijsko-turistički tehničar	4	Instalater kućnih instalacija	1
Prirodoslovno-matematička gimnazija	4	Likovna umjetnost i dizajn	1
Elektrotehničar	4	Grafički dizajner	1
Turističko-hotelijski komercijalist	4	Dizajner tekstila	1
Elektromehaničar - JMO	4	Kiparski dizajner	1
Kuhar - JMO	4	Slikarski dizajner	1
Kuhar	4	Administrativni tajnik	1
Konobar	4	Poslovni tajnik	1
Tehničar za elektroniku	3	Medicinska sestra/tehničar opće zdravstvene njege	1
Autoelektričar - JMO	3	Medicinska sestra – medicinski tehničar	1
Instalater- monter	3	Strojarski tehničar	1
Slastičar	3	Računalni tehničar za strojarstvo	1
Tehničar za računalstvo	2	Brodograđevni tehničar	1
Autolimar – JMO	2	Arhitektonski tehničar	1
Elektroinstalater - JMO	2	Građevinski tehničar - visokogradnja	1
Stolar - JMO	2	Geodetski tehničar	1
Prodavač - JMO	2	Prehrambeni tehničar	1
Frizer - JMO	2	Tehničar nutricionist	1
Automehaničar	2	Odjevni tehničar	1
Tehničar za mehatroniku	2	Ekološki tehničar	1
Pomoćni kuhar	2	Kozmetičar	1
Slastičar - JMO	2	Mesar	1
Fizioterapeutski tehničar	2	Pekar	1
Tokar – JMO	1	Fotograf – JMO	1
Turistička gimnazija – eksperimentalni program	1	Krojač – JMO	1

Program	Broj škola	Program	Broj škola
Instalater kućnih instalacija	1	Pediker - JMO	1
Strojbravar - JMO	1	Glazbenik – program srednje škole	1
Vodoinstalater	1	Glazbenik – pripremna naobrazba	1
Kozmetičar - JMO	1	Pomoćni autolimar – TES	1
Upravni referent	1	Pomoćni kuhar i slastičar - TES	1
Tehničar za el. strojeve s primijenjenim računalstvom	1	Pomoćni cvječar - TES	1
Instalater grijanja i klimatizacije - JMO	1	Pomoćni soboslikar i ličilac - TES	1
Poljoprivredni tehničar opći	1	Pomoćni vodoinstalater – TES	1
Agrotehničar – eksperimentalni program	1	Pomoćni vrtlar - TES	1
Agroturistički tehničar	1	Pomoćni vočar-vinogradar-vinar - TES	1
Pomoćni konobar	1	Tehničar za računalstvo – novi strukovni kurikulum	1
Pomoćni slastičar	1	Ekonomist – novi strukovni kurikulum	1
Sobarica	1	Tokar - JMO	1
Nastavak obrazovanja: turističko-hotelijerski komercijalist	1	Vodoinstalater - JMO	1
Nastavak obrazovanja: komercijalist	1	Elektromonter	1
Autolimar	1	Klasična gimnazija	1

Kao što je vidljivo, najveći broj programa u srednjim školama odnosio se na opću gimnaziju (11 škola), automehaničar JMO (9), ekonomist (7), jezičnu gimnaziju, prodavač i elektromehaničar (po 6) i konobar JMO (5). Ostale programe nudile su 4 škole ili manje njih.

Tablica 6. Broj učenika po vrstama obrazovnih programa po školskim godinama na području Istarske županije:

Ukupno po vrstama obrazovnih programa	2010./2011.		2011./2012.		2012./2013.		2013./2014.		2016./2017.	
	Broj učenika	%	Broj učenika	%	Broj učenika	%	Broj učenika	%	Broj učenika	%
Gimnazije	2242	30,85	2238	30,78	2294	32,32	2265	31,55	2.096	31,9
Umjetnički programi	214	2,94	212	2,92	184	2,59	202	2,81	188	2,9
Petogodišnji strukovni programi	80	1,10	134	1,84	239	3,37	188	2,62	175	2,7
Četverogodišnji strukovni programi	3213	44,21	33,01	45,40	3049	42,96	3086	42,99	3.042	46,3
Trogodišnji strukovni programi	1480	20,37	1344	18,48	1297	18,27	1401	19,52	1.042	15,9
Trogodišnji programi za djecu s teškoćama u razvoju – TES	31	0,43	33	0,45	29	0,41	30	0,42	26	0,4
Dvogodišnji programi (pomoćna zanimanja)	7	0,10	9	0,12	6	0,08	6	0,08	6	0,09
SVEUKUPNO	7267	100,00	7271	100,00	7098	100,00	7178	100,00	6.575	100,00

Izvor: Ured državne uprave u Istarskoj županiji, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Odjel za prosvjetu, kulturu i sport

U školskoj godini 2016./2017. najviše učenika bilo je upisano u četverogodišnje strukovne programe (46,3%), zatim slijede gimnazije (31,9%), trogodišnji strukovni programi (15,9%), umjetnički programi (2,9%), petogodišnji strukovni programi (2,7%), Trogodišnji programi za djecu s poteškoćama – TES (0,4%) te dvogodišnji programi za pomoćna zanimanja (0,09%). Ovdje dodatno valja primijetiti zamjetan pad popularnosti trogodišnjih strukovnih programa, za koje je u promatranome razdoblju vidljiv trend smanjivanja broja upisanih učenika kao i smanjenje udjela učenika u ovim programima u odnosu na ukupnu populaciju učenika srednjih škola. U šk. god. 2016./2017. ukupan broj učenika kao i njihov omjer pali su na najnižu razinu dosad, pa bi u narednome razdoblju jedan od prioriteta trebao biti povezan s popularizacijom obrtničkih zanimanja kod učenika kako bi se ovaj negativan trend prekinuo.

Tablica 7. Učenici i odjeli po vrstama obrazovnih programa u školskoj godini 2016./2017.:

	Razredni odjeli	Učenici	Od toga		Učenici s teškoćama u razvoju
			Muški	Ženski	
Gimnazije	99.3	2.096	738	1.358	6
Umjetnički programi	10	188	52	136	4
Petogodišnji strukovni programi	7	175	42	133	0
Četverogodišnji strukovni programi	150.7	3.042	1.660	1.382	77
Trogodišnji strukovni programi	59	1.042	755	287	121
Trogodišnji programi za učenike s teškoćama u razvoju	5	26	18	8	26
Dvogodišnji programi (pomoćna zanimanja)	1	6	4	2	5
Ukupno	332	6575	3.269	3.306	239

Izvor: Ured državne uprave, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti

Najveći broj učenika u školskoj godini 2016./2017. bio je upisan u četverogodišnje strukovne programe (3.042), gimnazije (2.096) i trogodišnje strukovne programe (1.042). Slijede petogodišnji strukovni programi (175), umjetnički programi (188), trogodišnji programi za učenike s teškoćama u razvoju (26) te dvogodišnji programi za pomoćna zanimanja (4 učenika). Najveći broj učenika s teškoćama u razvoju upisan je u trogodišnje strukovne programe (121), četverogodišnje strukovne programe (77) te trogodišnje programe za učenike s teškoćama u razvoju (26).

Prema raspoloživim podacima, u skladu s demografskim kretanjima na području Istarske županije ne očekuje se znatniji porast broja učenika u srednjim školama u budućem razdoblju. U skladu s tim rad srednjih škola u jednoj smjeni smatra se pedagoški povoljnim. Nastava u jednoj smjeni održava se u ukupno 20 srednjih škola na području županije.

Vezano za infrastrukturne preduvjete održavanja srednjoškolskih programa, jedan dio srednjih škola djeluje u zgradama koje ne osiguravaju funkcionalnu organizaciju prostora, odnosno u njima nisu ostvarena mjerila utvrđena Državnim pedagoškim standardom za sustav srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te Odlukom o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih sportskih dvorana i školskih vanjskih igrališta. Ovo se posebno odnosi na opremu specijaliziranih učionica i radionica za strukovnu i praktičnu nastavu u školama.

Značajan dio srednjih škola na području županije provodi programe dodatnog odnosno dopunskog obrazovanja. Ti programi se uglavnom odnose na pripremu učenika za polaganje državne mature, učenje stranih jezika, informatiku, matematiku kao i likovne te glazbene umjetnosti. Većina srednjih

škola na području Istarske županije također provodi izvannastavne aktivnosti u okviru sportskih klubova, grupa u području jezika i književnosti, likovnih umjetnosti, novinarstva, radijskih grupa, ekološke škole, zborova i slično.

Često se događa da bez obzira na izvrsno planirane mjere koje uređuju obrazovni sustav i značajno mu podižu kvalitetu, svejedno dolazi do neusklađenosti s tržištem rada, da neki programi i dalje trpe veliki pritisak pri upisima a drugi ostaju prazni i zatvaraju se zbog nedostatka interesa, te da učenici završavaju programe koji ih pripremaju samo za nezaposlenost dok istovremeno gospodarstvo vapi za stručnim kadrom (trenutno je takva situacija u turističkom sektoru IŽ). Ne treba zaboraviti da popularnost zanimanja (i obrazovnog programa koji vodi do tog zanimanja) ovisi o mnogo faktora:

- lakoći školovanja (zahtjevnost u savladavanju programa i kasnijem održavanju razine znanja i vještina). Učenici (i roditelji) su skloni izabrati jednostavniji program kako bi se postigao bolji uspjeh a bolje ocjene omogućile nastavak školovanja. Ne uči se za sebe (investicija u budućnost) nego za ocjene
- dostupnosti školovanja (udaljenost od škole, cijena školovanja, smještaja i prijevoza, dostupnost i kvaliteta prakse)
- broju radnih mjesta na raspolaganju u regiji ili lokalno, te sezonalnosti zanimanja. Biraju se zanimanja koja kasnije omogućuju lakše zapošljavanje i rad tokom cijele godine, pod uvjetom da se plaća smatra adekvatnom uloženom trudu i da su uvjeti rada prihvatljivi (izloženost vremenu i teži fizički rad su manje popularni od sjedenja u toplom uredu). Nije dovoljno da za nekim zanimanjem vlada potražnja (kao što je u turizmu slučaj), i ostali uvjeti moraju biti u skladu s očekivanjima
- uvjetima rada (naročito prosječnoj plaći u pojedinom sektoru) i mogućnostima napredovanja u zanimanju
- statusu zanimanja (pozitivna ili negativna slika koju pojedino zanimanje ima u medijima i društvu, nerealna očekivanja roditelja. Odluke učenika često ovise o odlukama drugih učenika.

Temeljni uvidi i zaključci vezani za statističke podatke o stanju srednjoškolskog odgoja i obrazovanja na području Istarske županije :

- Dobru županijsku pokrivenost srednjim školama narušava činjenica da na području grada Umaga ni danas ne postoji srednja škola
- U Istarskoj županiji u posljednjim godinama smanjuje se ukupni broj učenika u srednjim školama i učenika u prvim razredima. Također se smanjuje i broj razrednih odjela u školama
- Na županijskom nivou, sukladno demografskim trendovima, ne očekuje se znatniji porast broja učenika u srednjim školama
- Značajne varijacije u prosječnom broju učenika u razredima između javnih (21), vjerskih (23) i privatnih škola (9 učenika)
- Zastupljenost prosječnog broja nastavnika po učeniku niža od nacionalne razine. Na državnoj

razini jedan nastavnik radi s 0.16 učenika, a na razini Istarske županije u šk. god. 2015./2016. jedan nastavnik radio je s 0.26 učenika

- Sukladno značaju talijanske nacionalne manjine, na području Istarske županije djeluju 3 srednje škole za pripadnike talijanske nacionalne manjine u kojima se nastava izvodi na talijanskom jeziku
- Srednje škole nude široku paletu smjerova i zanimanja, sveukupno 98 u šk. god. 2016./2017.
- Najveći broj učenika pohađa četverogodišnje strukovne programe (46,3%) i gimnazije (31,9%)
- U srednjim školama postoji trend kontinuiranog pada popularnosti trogodišnjih strukovnih programa i upisuje ih sve manje učenika, bilo u apsolutnim brojevima bilo u smislu udjela
- 19 od 25 (24 aktivne) srednjih škola nastavu održava u jednoj smjeni
- Većina srednjih škola nije u potpunosti usklađena s Pedagoškim standardom
- Značajan broj srednjih škola nudi programe dodatnog obrazovanja.

2.4. Zavičajna nastava na području Istarske županije

Projekt zavičajne nastave pod nazivom „Institucionalizacija zavičajne nastave u Istarskoj županiji – Regione Istriana“ s implementacijom je započeo u školskoj godini 2014./2015. U projekt su uključene predškolske ustanove kao i osnovne i srednje škole s područja Istarske županije. Glavno usmjerenje zavičajne nastave je povezanost s Istrom, njenim multikulturalizmom, tradicijom, običajima, jezičnim bogatstvom, prirodnim i životinjskim svijetom i poviješću. Kod navedenog u procesu prikupljanja radova, pjesama, aktivnosti, saznanja i istraživanja velika je važnost stavljena na aktivnosti djece odnosno osiguranju njihove aktivne uloge u njegovanju i očuvanju istarskog nasljeđa i identiteta.

Želeći nastaviti projekt zavičajne nastave, 2016. godine Istarska županija objavila je Javni poziv za iskazivanje interesa za sudjelovanje u realizaciji projekta. Poziv je usmjeren svim fizičkim i pravnim osobama koje svojim znanjem, motiviranošću, kreativnošću i iskustvom mogu aktivno doprinijeti realizaciji projekta. U pozivu je također naglašena potreba za definiranjem različitih oblika nastave (klasična nastava, projektna ili kombinirana, redovita, izborna ili fakultativna, predmetna ili međupredmetna, kroz vannastavne ili vanškolske aktivnosti, stručne ekskurzije, zavičajni kviz, Istrapedia, suradnja sa ostalim institucijama u području obrazovanja, KUD-ovima, udrugama, muzejima i sl.), utvrđivanjem planova i programa za pojedine oblike nastave te osiguranjem financijskih sredstava za provedbu projekta te nabavu potrebnih nastavnih pomagala.

Za pedagošku odnosno školsku godinu 2016./2017. Istarska je županija obrazovnim predškolskim, osnovnoškolskim i srednjoškolskim institucijama uključenim u provedbu projekta dodijelila 480.000,00 financijskih sredstva u sljedećoj strukturi:

- 22 vrtića dobila su sredstva u iznosu od po 5.000,00 kn
- 30 osnovnih škola dobilo je sredstva u iznosu od po 7.000,00 kn
- 16 srednjih škola dobilo je sredstva u iznosu od po 10.000,00 kn.

Navedena sredstva osigurat će se djelomično iz Proračuna Istarske županije za 2016., dok će drugi dio biti osiguran proračunskim sredstvima za 2017. godinu. Istarska županija je s navedenim predškolskim i školskim ustanovama sklopila Ugovor o implementaciji projekta „Institucionalizacija zavičajne nastave“.

2.5. Mreža škola u Istarskoj županiji

Sukladno Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije, u Istarskoj županiji, kao i u drugim županijama, u razdoblju do 2020. trebali bi se ujednačiti uvjeti rada odgojno-obrazovnih ustanova i stvoriti optimalna mreža školskih ustanova koje će racionalno raspolagati sredstvima namijenjenim obrazovanju. Temeljem analize i procjene regionalnih razvojnih potreba te procjene materijalnih i kadrovskih uvjeta rada potrebno je posebnu pažnju posvetiti revidiranju mreže programa srednjih škola, uz cjelovitu informatizaciju poslovnih i obrazovnih procesa u odgojno-obrazovnim ustanovama, te uz uspostavu centara kompetencija za pojedina područja, prvenstveno u strukovnom obrazovanju.

Iako je na razini države još 2011. godine na snazi Odluka o donošenju mreže osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova i programa obrazovanja, još uvijek nisu izrađene smjernice za optimizaciju mreže škola uz utvrđivanje stvarnih potreba obrazovnog sustava. Očekuje se da će Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta uskladiti zakonske i provedbene akte te izraditi smjernice i donijeti novu, racionalnu i učinkovitu Mrežu škola temeljenu na ustanovljenim potrebama, uz uvažavanje geografskih, gospodarskih i demografskih posebnosti Istarske županije.

Istarska županija poduzima sve moguće korake da ustanovi stvarne potrebe sustava – među ostalim, i izradom Strategije obrazovanja IŽ. U svibnju 2014. održan je sastanak na temu uspostave mreže srednjih škola u gradovima na području Istarske županije. Na sastanku su prisustvovali predstavnici gradova Pazina, Vodnjana, Rovinja, Buja, Labina, Poreča, Pule i Buzeta, koji su predložili koncepcije uspostave mreže škola na svojim područjima (Grad Pula nije dostavio prijedloge u okviru tog sastanka). U nastavku iznosimo ove prijedloge po gradovima kao informaciju o provedenim procesima javnih konzultacija, dok će se prijedlozi za Mrežu škola moći finalizirati tek po donošenju Smjernica u nadležnosti Ministarstva. Istarska županija će izraditi poseban dokument Mreže škola po donošenju Smjernica.

2.5.1. Pregled prijedloga gradova IŽ za Mrežu škola

Poreč

S obzirom na planiranje povećanja gimnazijskih razreda na državnoj razini na omjer do 40% gimnazije te 60% strukovnih škola, planirano je povećati upis za jedan razred učenika u jezičnoj gimnaziji. Posebno je naglašena potreba za povećanjem upisa u područje filologije, u granama anglistike i germanistike, zbog potreba turističkog sektora. Također se naglašava potreba za povećanjem broja kadra u ostalim humanističkim smjerovima, posebno u kulturi.

S obzirom na činjenicu da se gospodarstvo Poreča u značajnoj mjeri temelji na turizmu i uslužnim djelatnostima te bankarskom sektoru, istaknuta je potreba za kontinuiranim upisom 2 razreda ekonomista po školskoj godini.

U području poljoprivrede i prehrane želi se uspostaviti centar izvrsnosti u području agrotehnike, posebno u granama vinarstva, vinogradarstva i južnih kultura. Školske godine 2012./2013. uveden je eksperimentalni program Agrotehničar s novim kurikulumima prilagođenima standardima EU, koji je jedini ove vrste u Istarskoj županiji. U okviru centra izvrsnosti želi se povećati broj programa i učenika u spomenutom području, osigurati dodatne kapacitete za povećanje broja učenika te osigurati uvjete za participiranje u EU projektima. Predviđeni centri izvrsnosti bili bi osnovani u Turističko-ugostiteljskoj školi Antona Štifanića te u Srednjoj školi Mate Balota.

Predloženi prioriteti predstavnika Grada Poreča uključivali su potrebu za:

- Stvaranjem direktnih i dugoročnih komunikacijskih kanala između tržišta rada i obrazovnih institucija
- Stvaranjem formaliziranih partnerstava između gospodarskog sektora i obrazovnih institucija.

Buje

Među prijedlozima povezanih za uspostavu mreže škola koja bi uključivala i Talijansku srednju školu „Leonardo da Vinci“ istaknuta je potreba uspostave sljedećih programa po područjima: Gimnazija-jezična gimnazija; elektrotehnika i računarstvo- tehničar za telekomunikacije i tehničar za mehatroniku; turizam i ugostiteljstvo- konobar klasični te turističko-hotelijerski komercijalist; strojarstvo- automehaničar klasični, tokar klasični, autolimar klasični; poljoprivreda- agrotehničar; prehrana- prehrambeni tehničar.

Rovinj

Na koordinacijskom sastanku pročelnika na temu mreže srednjih škola na nivou grada u koji su bili uključeni ravnatelji srednjih škola s područja Rovinja iznesene su sljedeće opservacije vezane za strukturu programa koji bi trebali biti obuhvaćeni u budućoj mreži programa:

Na području Rovinja djeluju 3 srednje škole: Srednja škola Zvane Črnje, Talijanska srednja škola te Strukovna škola Eugena Kumičića.

Srednja škola Zvane Črnje planira provoditi sljedeće programe:

- opća gimnazija
- prirodoslovno-matematička gimnazija
- ekonomist (novi strukovni kurikulum)
- tehničar za računalstvo.

Gimnazijski programi smatraju se izrazito važnima jer ostvaruju najširu mogućnost izbora za nastavak školovanja učenika. Posebna važnost gimnazijskih programa proizlazi i iz rastućeg značaja IK tehnologija i prirodnih znanosti kao grana u kojima se danas traži sve više stručnjaka odnosno potencijalnih zaposlenika. Gimnazijski programi u tom smislu smatraju se ključnima u osiguranju ovakvog profila zaposlenika u budućnosti.

Škola trenutno raspolaže sa sljedećim verificiranim programima: jezična gimnazija, elektrotehničar, tehničar za računalstvo, ekonomist i ugostiteljsko turistički tehničar.

Talijanska srednja škola je jedina srednja škola talijanske nacionalne zajednice u Istri koja nudi sljedeće strukovne programe:

- gimnazijski programi
- fizioterapeutski tehničar (do postojanja interesa, paralelno uz pripremu uvođenja novog programa iz područja medicine ili njege tijela, koristeći postojeće resurse)
- hotelijersko-turistički tehničar (uz postojeće resurse).

Predstavnici škole smatraju da je kod izrade mreže programa važno u obzir uzeti specifičnost ove škole koja je prvenstveno namijenjena učenicima talijanske nacionalne zajednice i koji završavaju osnovno školsko obrazovanje na talijanskom jeziku.

Škola također ima verificiran trogodišnji program za prodavače koji se već nekoliko godina ne provodi. S druge strane postoji potreba ponude trogodišnjih zanimanja za učenike koji nisu zainteresirani za četverogodišnje programe. U tom smislu škola razmatra mogućnost uvođenja novog trogodišnjeg programa na području medicine i njege tijela.

Strukovna škola Eugena Kumičića svoj budući rad i djelovanje namjerava usmjeravati prvenstveno na uslužne djelatnosti, s posebnim naglaskom na uslužne djelatnosti održavanja infrastrukture (strojarstvo i elektrotehnika) te na programe povezane s turizmom i ugostiteljstvom. S obzirom da se u Rovinju planira otvoriti centar izvrsnosti u ovome području, škola smatra da je važno zadržati postojeće turističko-ugostiteljske programe i uvoditi nove. Škola u ovome trenutku području turizma i ugostiteljstva provodi samo jedan četverogodišnji program (turističko-hotelijerski komercijalist).

Pazin

Kao područja izazova s kojim se susreće obrazovni sustav u Pazinu odnosno područja na kojima se u buduće vrijeme treba poraditi kako bi se obrazovni sustav u potpunosti optimizirao i unaprijedio, Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile u Pazinu iznijela je sljedeće potrebe:

- povezivanje škole sa širom društvenom zajednicom, ostalim školama i fakultetima na nacionalnoj i EU razini, kao i ostalim organizacijama i poduzećima
- uvođenje više izbornih predmeta, s više praktične nastave

- više tematske nastave
- uključivanje roditelja u aktivnosti škole
- poboljšanje odlučivanja učenika u odlukama koje se tiču škole
- povećanje knjižničarskog fonda
- više izvannastavnih aktivnosti, dodatne i dopunske nastave
- rad na projektima, s posebnim naglaskom na EU projekta, u koje bi bili uključeni i učenici
- povećano uključivanje učenika u sve ostale aktivnosti.

Od poteškoća s kojima se susreću, predstavnici škole su izdvojili opterećenost nastavnika, nekvalitetnu obrazovnu politiku koja se kreira s razine države, neodgovarajuće kapacitete zaposlenih za provođenje određenih aktivnosti, obrazovne programe koji su preopširni i onemogućuju kreativnost i slobodu u radu učenika te uvjete rada, s posebnim naglaskom na dvosmjenski rad.

Labin

Grad Labin u svome je prijedlogu iznio potrebu za uspostavom Regionalnog centra kompetentnosti za obrazovanje i osposobljavanje pri Srednjoj školi Mate Blažine, u sklopu kojega bi se sastavio trokut cjeloživotnog učenja, znanosti i inovacija. Posebno je naglašena potreba da se u sklopu centra uspostave partnerstva šireg spektra dionika iz područja obrazovanja i tržišta rada. Polazište centra bio bi u uspostavi novih obrazovnih programa (elektrotehnika, elektronika, informatika, robotika, mehatronika i strojarstvo) te usuglašavanje kurikuluma sa EU standardima. Novi centar bi također osigurao prostorne uvjete sa specijaliziranim učionicama i opremom, a u sklopu njega osigurala bi se kontinuirana razmjena znanja, edukacije, zadovoljavanje konkretnih potreba tržišta rada, cjeloživotno obrazovanje, ali i poslovne prezentacije, sajam energetike i sl. U prijedlogu je da se u centar uključi i bivši učenički dom, koji je sada Poduzetnički centar za mlade Grada Labina.

S obzirom na velik interes djece za glazbeno i plesno obrazovanje te udaljenost srednjih glazbenih škola (Pula ili Rijeka), odnosno srednjih plesnih škola (Zagreb), kao i stalnu potrebu za visokoškolskim umjetničkim kadrom na ovome području, Grad Labin zalaže se za prerastanje postojeće Osnovne umjetničke škole Matka Brajše Rašana na srednjoškolsku razinu, odnosno osnivanje Srednje umjetničke škole Matka Brajše Rašana s glazbenim i plesnim programima.

Pula

Grad Pula na ovom sastanku nije iznio poseban prijedlog vezan uz osnivanje Mreže škola, no prioritete je izrazio kroz projekt „Pulske srednje škole“ kojim se predlaže novo rješenje srednjoškolskih prostora Grada Pule uz formiranje Centra novih tehnologija Vidikovac (za smještaj Tehničke škole, Industrijsko-obrtničke škole te Strukovne škole); Društveni centar Pula (za smještaj Gimnazije, Glazvene škole I. Matetića-Ronjgova i Škole primjenjenih umjetnosti i dizajna) te Turističko-ugostiteljski centar Pula (za smještaj Škole za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu). Projekt je dio dokumenta *Istra 2015: Puna zaposlenost – trajna konkurentnost*.

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/2014) također naglašava potrebu za optimizacijom mreže škola u lokalnim zajednicama u skladu s općim kretanjima u njihovim područjima. Konkretno, naglašava se potreba za:

- nastavkom optimizacije mreže škola i njihovih programa u skladu s demografskim kretanjima, demografskim specifičnostima i potrebama gospodarskoga sektora, s posebnim naglaskom na suradnju i usklađivanje djelovanja mreže škola s potrebama lokalne zajednice u kojoj djeluje
- izgradnjom mreža predškolskih ustanova, uz koju se veže i potreba za praćenjem demografskog stanja i kretanja te izrada projekcija povezanih s time na lokalnoj razini
- omogućavanjem transformacije škola u lokalnim zajednicama u centre cjeloživotnog učenja, kulture i sporta te implementaciju ostalih aktivnosti kojima bi se udovoljilo potrebama i interesima djece i mladih u obrazovnom sustavu. Također se naglašava potreba za provedbom programa za specifične skupine (za učenike s teškoćama u razvoju, darovite učenike, učenike pripadnike nacionalnih manjina i djecu uključenu u predškolski odgoj i naobrazbu odnosno djecu uključenu u predškole).

Za **osnovnoškolske i srednjoškolske ustanove s gimnazijskim programima** preporuka je njihova optimizacija u skladu s odredbama državnih pedagoških standarda. Od velike je važnosti osigurati smanjenje razlika u obrazovnome sustavu odnosno izraditi jednake kriterije za izdvajanje škola s posebnim statusom kao i osigurati novu namjenu školskim prostorima odnosno uvoditi nove programe u školske ustanove (na primjer programe za predškolsku djecu). Dodatne optimizacije odnose se na potrebu za smanjenjem nestručno organizirane nastave u manjim školama, kao i na racionalizaciju sustava u obliku ukidanja nepotrebnih administrativnih pozicija te njihovo zamjenjivanje zapošljavanjem stručnih suradnika.

Za **srednjoškolske ustanove sa strukovnim programima** posebno se naglašava potreba za usklađivanjem strukovnih programa s potrebama gospodarskog sektora i tržišta rada. U postojećoj situaciji isti se ili slični programi provode na više lokacija pri čemu se zapostavljaju realne potrebe bazirane na različitostima pojedinih sredina. U tom smislu postojeći sustav je preskup i nije u stanju osigurati ujednačenu kvalitetu obrazovnog procesa na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske. Od ključne je dakle važnosti postojeće programe za više srodnih zanimanja objediniti i osigurati jedinstvenu odgovarajuću kvalifikaciju.

U skladu s navedenim proizlazi potreba za uspostavljanjem mreža školskih ustanova koje bi bile u stanju odgovoriti na konkretnu društvenu, geografsku i gospodarsku situaciju u pojedinim područjima. Na temelju članka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN br. 152/2014) „mreža školskih ustanova obuhvaća sve ustanove koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja na području za koje se mreža utvrđuje, sa svim objektima u kojima se provodi odgoj i obrazovanje“, što se odnosi na matične škole te njihove područne škole odnosno odjele kao i na učeničke domove.

Pri formiranju mreže škola na području Istarske županije potrebno je voditi posebnu pozornost prilikom definiranja upisnih područja, na način da ona odgovaraju stvarnim potrebama na terenu. Naročito je potrebno obratiti pažnju na programe kako ne bi dolazilo do dupliciranja koje dovodi do smanjenja kvalitete zbog nedostupnosti stručnog nastavnog osoblja i raspršenosti sredstava za opremanje kabineta i sl, odnosno potrebno je planirati centre kompetencija u kojima bi se koncentrirala nastavna područja. U trenutku donošenja Smjernica za donošenje Mreže škola, Istarska županija napraviti će detaljnu analizu stanja i potreba na terenu.

2.6. Predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju

U procesu savjetovanja i komunikacije sa zainteresiranom javnošću tijekom izrade ovog strateškog dokumenta, javila se potreba za pružanjem podrobnije pažnje poboljšanju postojećeg okvira u segmentu obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju. Ova tema je tim važnija jer se izravno odnosi na osiguranje obrazovanja jednako dostupnog svima, a imajući u vidu udio učenika s teškoćama u razvoju u ukupnoj populaciji učenika na području Istarske županije, nužno je pozabaviti se i ovim pitanjem.

U okviru analize upitnika provedenih, među ostalim, i u osnovnim i srednjim školama na području županije, iskristalizirala se činjenica kako čak 36 od anketirane 41 osnovne škole, i niti jedna od 19 anketiranih srednjih škola u svome segmentu nema uspostavljen tim stručnog osoblja. U procesu savjetovanja sa javnošću prilikom izrade ove strategije, neke obrazovne institucije istaknule su podatak da u srednjim školama na razini županije nije zaposlen niti jedan stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog profila, a nadalje 90% škola nije ekipirano stručnjacima iz područja edukacijske rehabilitacije i logopedije, što za posljedicu ima da si učenici zakinuti za pravo na stručnu procjenu odnosno ovise o snalažljivosti stručne službe škola koje polaze.

Na široj strateškoj razini, Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije kao i Županijska razvojna strategija Istarske županije posebnu pozornost stavljaju upravo na uspostavljanje odgovarajućih mehanizama za učenike s teškoćama u razvoju.

Ovdje je posebno potrebno naglasiti sljedeće ciljeve **Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije** za Rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje :

- Cilj 6 naglašava potrebu za razvijanjem cjelovitog sustava podrške učenicima kroz:
 - osiguranje kadrovskih (psiholozi, edukacijski rehabilitatori i logopedi, mobilni stručni timovi), financijskih i prostornih uvjeta u vrtićima i osnovnim školama za provođenje standardiziranih postupaka rane identifikacije teškoća kod djece
 - uspostavu cjelovitog sustava podrške djeci i učenicima u odgojno-obrazovnim ustanovama kroz mehanizme rane intervencije, praćenja i savjetovanja, među ostalim i kroz mjeru 6.2.4 *Organizirati sustav dodatnog individualnog savjetovanja učenika s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja s logopedom, socijalnim pedagogom i/ili edukacijskim rehabilitatorom (uključivanje mobilnih stručnih timova)*
 - izgradnju kapaciteta cjelovitog sustava podrške djeci i učenicima kroz mjeru 6.3.6 *uspostaviti mehanizme pružanja i/ili organizacije stručne podrške vrtićima, školama i domovima*, mjeru 6.3.7 *Uspostaviti mrežu vrtića/škola/domova za uzajamnu podršku* i mjeru 6.3.8 *Uspostaviti u svakoj županiji koordinacijski centar za organizaciju rada mobilnih stručnih timova*.
- Cilj 7 u okviru potcila 7.4. predviđa unapređivanje rada odgojno-obrazovnih ustanova u kojima se ostvaruju posebni programi za djecu s teškoćama u razvoju kroz mjeru 7.4.3 *Transformirati odgojno-obrazovne ustanove u kojima se provode posebni programi za djecu s teškoćama u razvoju u centre kompetentnosti za podršku redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama pružanjem usluga savjetodavne podrške MST*.

U segmentu obrazovanja djece s teškoćama u razvoju **Županijska razvojna strategija IŽ** navodi:

- nedovoljnu ekipiranost specijaliziranih ustanova za rad s djecom s posebnim potrebama i mobilnih timova
- nedostatak potpore u procjeni i dijagnostici kod djece s utjecajnim i razvojnim teškoćama
- nepostojanje sustavne stručne podrške za rad s djecom s posebnim potrebama (savjetovanje, edukacija, mentoriranje).

U skladu s navedenim, županijska strategija kao potrebu ističe ustrojavanje specijaliziranih ustanova za rad s djecom s posebnim potrebama i mobilnih timova i stvaranje programa za sustavan rad i praćenje djece s posebnim potrebama.

Uz navedene strateške dokumente na nacionalnoj i regionalnoj razini u onim segmentima koji se odnose na poboljšanje obrazovnog sustava u segmentu obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju, a koji predstavljaju jednu od okosnica definiranja prioriteta i mjera ove strategije, potrebno je dodatno spomenuti i *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju* koji ističe potrebu za formiranjem **centra potpore** koji bi se bavio poslovima stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnih djelatnika vezano za učenike s teškoćama u razvoju, edukacijom pomoćnika u nastavi, stručnom potporom, savjetodavnom potporom, razvojem novih inovativnih metodologija i tehnika prenošenja znanja učenicima te suradnjom sa znanstvenom i sveučilišnom zajednicom. Pravilnik također pretpostavlja prerastanje posebnih odgojno-obrazovnih ustanova u ovakve centre, no neophodno je uključivanje Županije u njihovo osnivanje kako bi se potpora pružala ne samo učenicima iz škola koje s centrom potpore dijele osnivača (primjerice, u slučaju Škole za odgoj i obrazovanje – Pula to je Grad Pula), već kako bi potrebnu potporu dobili učenici i učitelji/nastavnici te stručni suradnici i pomoćnici u nastavi iz svih škola na području Županije.

2.7. Građanski odgoj u osnovnim i srednjim školama

Građanski usmjeren je razvijanju mladih ljudi u društveno kompetentne i odgovorne, politički i medijski pismene građane i priprema ih za aktivno i odgovorno sudjelovanje u životu demokratskog društva. Uključivanje građanskog odgoja i obrazovanja u škole izravno može doprinijeti povećanju razine sudjelovanja mladih (kasnije i odraslih) ljudi u društvenim procesima i donošenju odluka koje oblikuju njihov svakodnevni život odnosno unaprijediti njihov društveni angažman. Na taj način ne samo da se oblikuju pojedinci kao članovi zajednice, već se unaprjeđuju demokratski procesi i stvara jedno uistinu moderno društvo. Građanski odgoj obuhvaća više dimenzija na kojima obrazuje mlade ljude: ljudsko-pravnu, političku, kulturološku, gospodarsku, ekološku i društvenu. Iz navedenoga nameće se potreba za isticanjem važnosti sustavnijeg uvođenja građanskog odgoja u škole na području županije.

Kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja građanski odgoj dijeli na sljedeće odgojno-obrazovne cikluse:

- 1. ciklus (1.-4. razred osnovne škole): građanski odgoj i obrazovanje se ostvaruje međupredmetno i izvannastavno kao obvezna aktivnost
- 2. ciklus (5.i 6. razred osnovne škole): osim obveznog međupredmetnoga i izvannastavnog pristupa, uvodi se izborni modularni pristup

- 3. ciklus (7. i 8. razred osnovne škole): nastavlja se s obveznim međupredmetnim i izvannastavnim pristupom te izbornim modularnim, ali se građanski odgoj i obrazovanje uvodi i kao izborni predmet
- 4 ciklus (1. i 2. razred srednje škole): građanski odgoj i obrazovanje se uvodi kao obvezni predmet; nastavlja se i s obveznim međupredmetnim i izvannastavnim pristupom, a modularni pristup također postaje obvezni
- za 3. i 4. razred srednje škole obvezna je modularna i izvannastavna provedba građanskog odgoja i obrazovanja, pri čemu su i jedan i drugi pristup više usmjereni na istraživanje prava i odgovornosti građanina u kontekstu obrazovanja i rada, s posebnim naglaskom na poduzetničke inicijative mladih u lokalnoj zajednici.

Prema dostupnim podacima, u provedbu Eksperimentalnog izbornog programa Građanskog odgoja i obrazovanja za 8. razred osnovne škole u školskoj godini 2014./2015. bile su uključene dvije osnovne škole s područja Istarske županije: OŠ Vladimir Nazor - Scuola elementare „Vladimir Nazor“ iz Rovinja i OŠ Fažana iz Fažane.

2.8. Dvojezičnost

U Republici Hrvatskoj obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina je zaštićeno zakonom. (*Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, pročišćeni tekst, NN 51/00, 56/00*).

U Istarskoj županiji, u raznim općinama i gradovima u kojima postoji istaknut broj pripadnika talijanske nacionalne manjine postoji odgojno obrazovna vertikala na talijanskom nastavnom jeziku. Na području županija određeni broj vrtića u potpunosti ili djelomično održava programe na talijanskom jeziku. Također postoji 6 osnovnih i 3 srednje škole koje u potpunosti održavaju nastavu na talijanskom jeziku, dok 2 osnovne škole nastavu održavaju dvojezično, na hrvatskom i talijanskom jeziku.

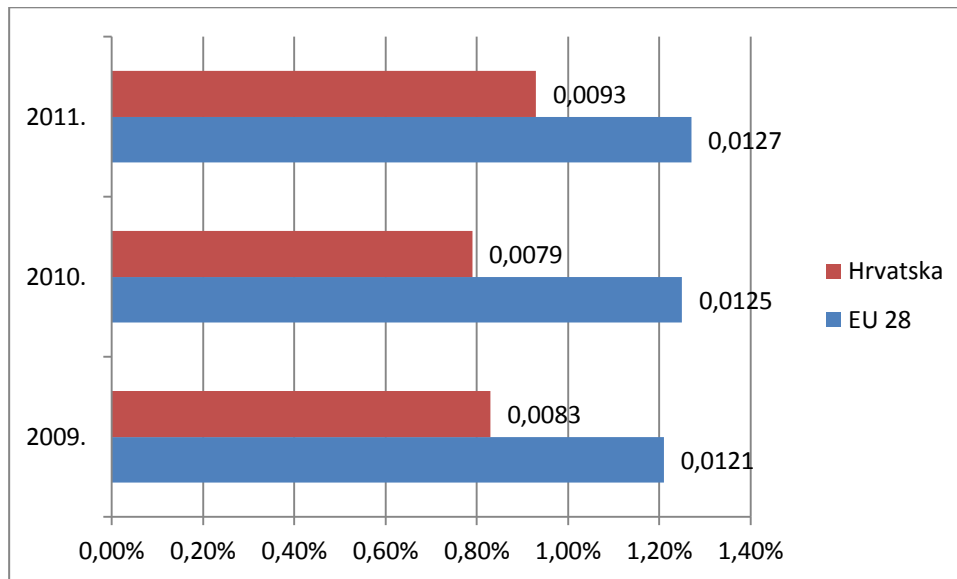
Postoji potreba za usuglašavanjem na nivou Istarske županije statusa talijanskog jezika odnosno njegovo definiranje kao stranog jezika/izbornog predmeta ili jezika sredine. Talijanske srednje škole iz Rovinja, Pule i Buja naglasile su manjak stručnog kadra u tim školama, koji je posljedicom problema pri zapošljavanju administrativno-tehničkog osoblja sa znanjem talijanskog jezika.

Istarska županija, poštujući autohtonu talijansku nacionalnu zajednicu na njezinom teritoriju, obavezuje se moralno i pravno, pomoću odluka, zaključka, pravilnika i drugih propisa, te financijski zaštititi, podržati, održavati i razvijati odgojno obrazovnu vertikalu na talijanskom nastavnom jeziku.

2.9. Visoko obrazovanje

RH u postotku izdvaja manje iz BDP-a u odnosu na prosjek EU 28. Na razini EU 28 trend je u stalnom rastu, a kod nas ohrabruje mali porast koji je zabilježen u 2011. godini.

Graf 14. Izdvajanja za visokoškolsku razinu obrazovanja (% BDP-a), EU i HR razina:

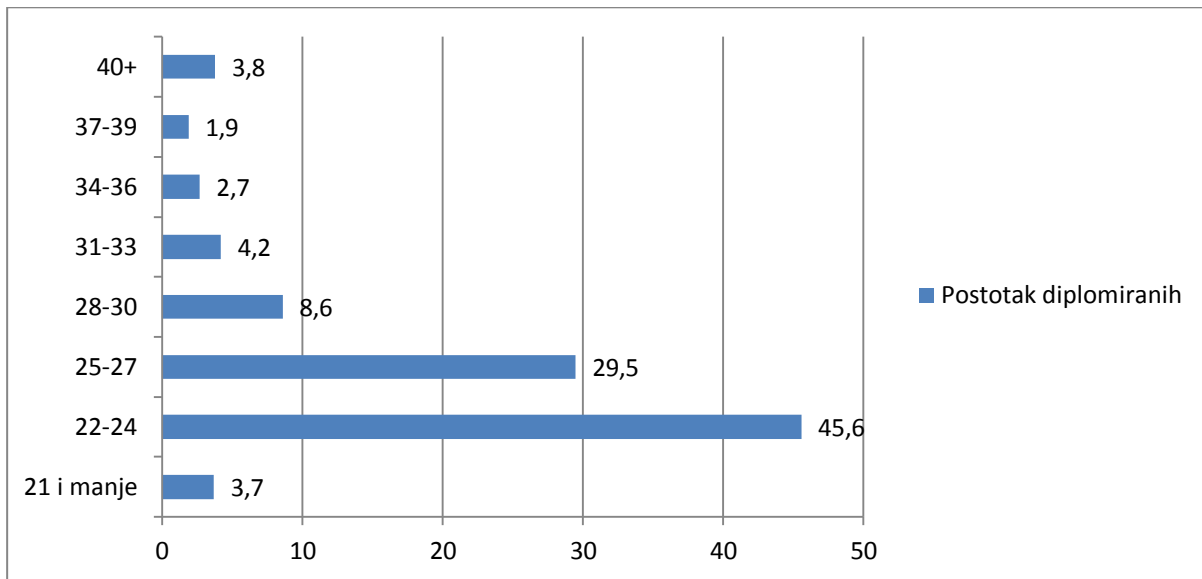

Izvor: Eurostat

2.9.1. Republika Hrvatska

Prema najnovijim raspoloživim podacima, 2014. godine u Republici Hrvatskoj je na visokim učilištima diplomirao odnosno završio studij 33.741 student. Od toga 74,1% bili su redovni studenti, od kojih je 68% studiralo uz subvencionirane troškove školarine, dok je 32% njih samo plaćalo studij. Od ukupnog broja diplomiranih, 5,9% studenata je završilo visoku školu, 16,1% veleučilište, 76,4% fakultet (od čega 12,6% stručni, a 87,4% sveučilišni smjer), te 1,6% umjetničku akademiju. Također, 3,5% diplomiranih studenata u 2014. diplomiralo je u predbolonjskom programu, dok je 96,5% njih studij završilo prema bolonjskom programu. Vezano za spol, od ukupnog broja diplomiranih studenata u 2014. godini njih 59,9% bile su žene.

Graf 15. Struktura diplomiranih studenata u 2014. godini s obzirom na dobne skupine:

Izvor: DZS, Visoko obrazovanje u 2014.

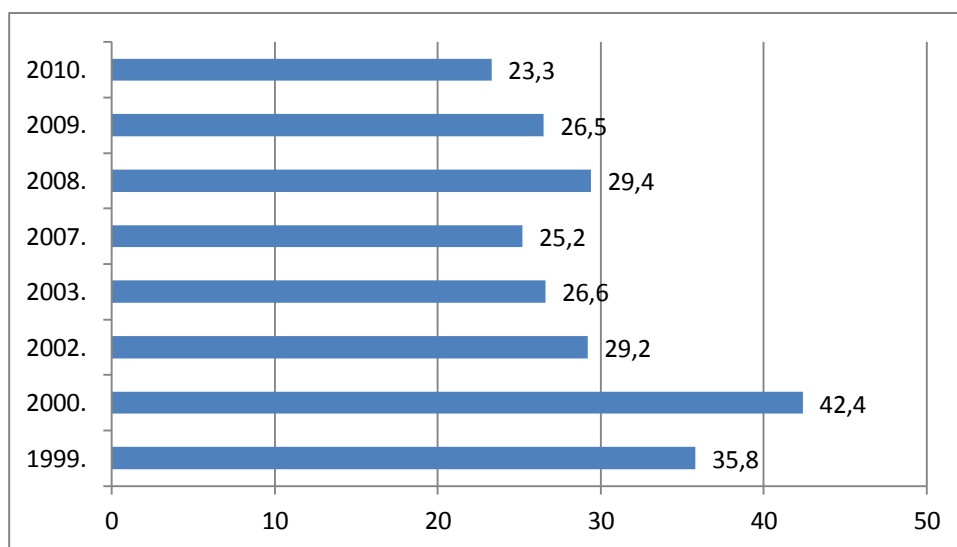
Gornji graf pokazuje kako najveći broj diplomiranih studenata spada u dobnu skupinu 22-24 godine starosti (45,6% diplomiranih), dok je nešto manji udio u dobnoj skupini 25-27 godina. Najmanje diplomiranih studenata je u dobnoj skupini 37-39 godina starosti.

Tablica 8: Studenti koji su diplomirali/završili studij na visokim učilištima prema vrsti visokih učilišta u 2015. godini:

Visoka učilišta	34.745
Visoke škole	2.037
Veleučilišta	5.457
Fakulteti	26.688
Stručni studij	3.899
Sveučilišni studij	22.789
Umjetničke akademije	563

Izvor: DZS.

Graf 16. Izdvajanje po studentu (% BDP-a per capita) u RH (podaci za godine koji postoje):

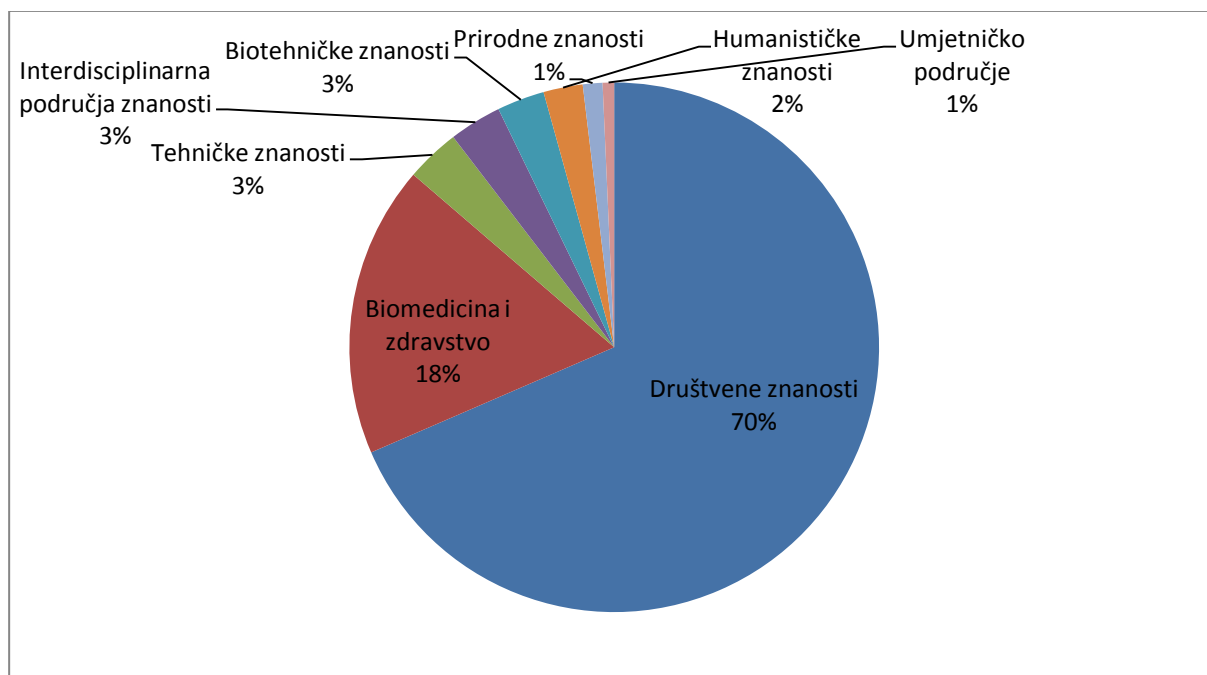

Izvor: www.worldbank.org

U promatranom razdoblju vidljive su varijacije s tendencijom smanjivanja izdvajanja za studente. Godine 2010. ova su izdvajanja dosegla najnižu točku u cjelokupnom promatranom razdoblju.

Najveći broj studenata poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij odnosno magisterij završilo je u okviru Sveučilišta u Zagrebu, njih 68,5%, na Sveučilištu u Rijeci 13,3%, na Sveučilištu u Osijeku 12,6%, na Sveučilištu u Splitu 7,6%, na Sveučilištu u Puli 1%, na Sveučilištu u Zadru 0,8% te na Sveučilištu u Dubrovniku 0,2%. Ovi podaci ukazuju kako visoko školstvo u Istri, u segmentu koji potpada pod pulske sveučilište, spada u donju razinu u kontekstu ostalih sveučilišta u Republici Hrvatskoj po pitanju broja studenata koji su završili studij.

Graf 17. Omjer specijalističkih odnosno magistarskih radova u RH s obzirom na područje (%):

Izvor: DZS, Visoko obrazovanje u 2014.

Najveći broj magistarskih radova odnosi se na područje društvenih znanosti (70%), a zatim slijede biomedicinske i zdravstvene znanosti (18%), tehničke znanosti (3%), interdisciplinarna područja (3%), biotehničke znanosti (3%), humanističke znanosti (2%), prirodne znanosti (1%) i umjetničko područje (1%).

Najveći broj magistarskih kandidata zaposlen je u javnoj upravi i obrani te obveznom socijalnom osiguranju (18,2%), a zatim slijede stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (10,8%), djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (10,1%), financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (9,4%), obrazovanje (9,1%), prerađivačka industrija (8,9%), trgovina na veliko i malo te popravak vozila i motocikala (7,4%) te informacije i komunikacije (5%). U ostalim područjima zaposleno je 15,6 kandidata, dok je 5,5% njih nezaposleno. Od ukupnog broja kandidata troškove studija samo je platilo 60% njih, za 32,1% njih troškove je platio poslodavac, dok je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta troškove magisterija platilo za 0,8% kandidata.

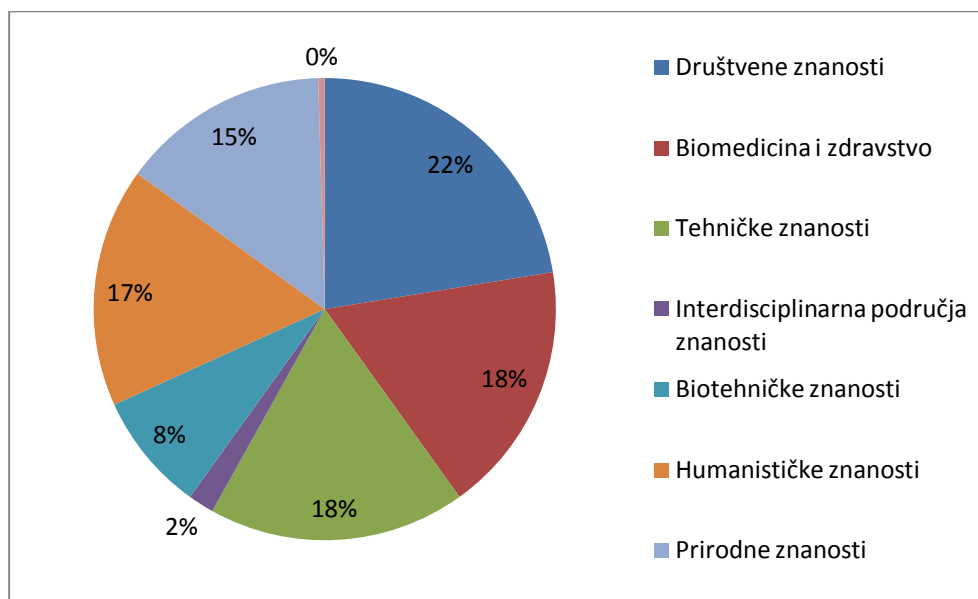
Tablica 9. Doktori znanosti prema znanstvenome i umjetničkom području i polju disertacije po spolu u RH po akademskim godinama:

	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
Ukupno	1.072	609	1.338	730	838	428	830	454	878	497
Prirodne znanosti	203	146	210	124	159	96	95	63	128	85
Tehničke znanosti	108	25	177	53	157	46	153	49	158	51
Biomedicina i zdravstvo	268	162	255	134	176	93	211	119	155	99
Biotehničke znanosti	92	55	112	53	51	27	60	33	73	38
Društvene znanosti	238	121	329	189	147	81	179	107	197	113
Humanističke znanosti	147	91	232	160	141	82	120	74	147	96
Umjetnička područja	3	2	8	6	-	-	4	3	4	3
Interdisciplinarna područja znanosti	13	7	15	11	7	3	8	6	16	12

Izvor: DZS

Vezano za **doktorske studije**, od sveukupno 878 doktorata u 2015. godini na državnoj razini, 77,4% kandidata je doktoriralo na Sveučilištu u Zagrebu, 8,4% na sveučilištu u Osijeku, 6,6% na Sveučilištu u Rijeci, 4,5% na Sveučilištu u Splitu 2,8% na Sveučilištu u Zadru, te 0,11% na Sveučilištu u Puli. Ovi podaci ukazuju na činjenicu kako se visoko školstvo u Istarskoj županiji i po ovome pitanju svrstava na donju razinu.

Graf 18. Omjeri broja doktorskih disertacija u 2015. s obzirom na područje (%):

Izvor: DZS

Najviše doktora znanosti u 2015. godini titulu je steklo u području društvenih znanosti (22%), zatim slijede biomedicina i zdravstvo te tehničke znanosti (po 18%), humanističke znanosti (17%), biotehničke znanosti (15%), prirodne znanosti (8%), interdisciplinarna područja znanosti (2%) te, s najmanjim udjelom od 0,4%- umjetnička područja.

Relativno najviše doktora znanosti zaposleno je u području obrazovanja (58,6%), a slijede djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (15,8%), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (12,7%), javna uprava i obrana te obvezno socijalno osiguranje (3,4%), dok je u ostalim djelatnostima zaposleno 7,6% doktora znanosti. Ukupno je 1,9% osoba sa doktorskim stupnjem nezaposleno.

Vezano za troškove doktorskih studija, za 37,9% kandidata troškove studija i stjecanja doktorata snosio je poslodavac, za 32,6% Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, dok je 27,1% kandidata samo platilo studij. Na ostale načine doktorat je platilo 2,3% kandidata.

U razdoblju akademske godine 2014./2015. na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj na temelju ugovora o djelu bio je zaposlen 16.121 nastavnik ili suradnik u nastavi. U ekvivalentu pune zaposlenosti odnosno angažiranosti ovaj broj iznosi 11.743, od čega 84% radi na temelju ugovora o radu, a 16% na temelju ugovora o djelu.

Antun Šundalić u svojoj knjizi „Obrazovanje i društveni razvoj“ obrazovanje vidi kao resurs budućnosti. Knjiga također navodi zanimljivo istraživanje među studentskom populacijom: 42% ispitanih na pitanje koje su najčešće teškoće pri prvom zapošljavanju reklo je kako „znanje stečeno na fakultetu nije korisno u praksi“. Top 3 ocjena po pitanju hrvatskog obrazovnog sustava među studentima su: a) u školama se uči previše bespotrebnih stvari; b) hrvatski obrazovni sustav kao da više prati potrebe Europe nego hrvatskog društva; c) hrvatski obrazovni sustav ima jako malo veze s potrebama hrvatskog gospodarstva. Pri strateškom planiranju obrazovanja u Istarskoj županiji također bi trebalo voditi računa o mišljenju studentske populacije o kvaliteti (visoko)obrazovnog sustava jer i studenti itekako predstavljaju važnu skupinu dionika koja mora moći imati riječ o stvarima koje ih se direktno tiču.

2.9.2. Visoko obrazovanje u Istarskoj županiji

Na području Istarske županije djeluje 7 visokih učilišta, na kojima je u ak. god. 2013./2014. bilo upisano 6.587 studenata, od toga 78,05% redovitih. Na stručni studij bilo je upisano 23,09% studenata, ostalih 76,91% na sveučilišni. Udio redovitih studenata na stručnim studijima je 59,70%, dok je na sveučilišnim studijima 83,56%. Pokazatelji se ne razlikuju značajno od pokazatelja na razini RH.

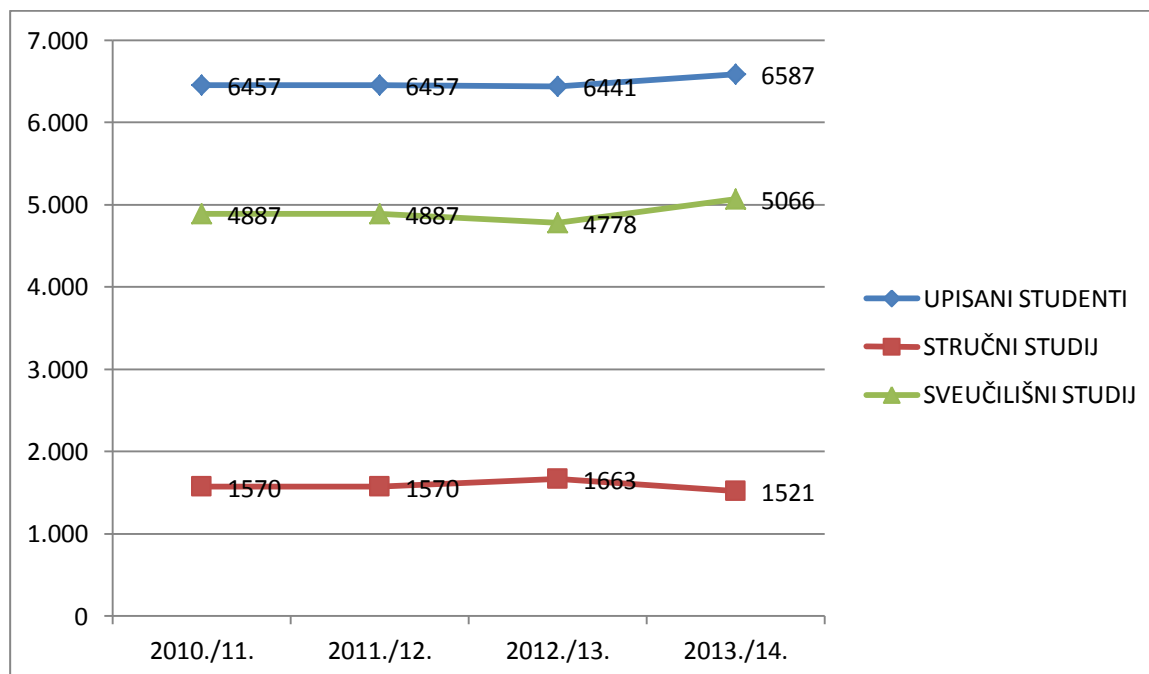
Tablica 10. Visoko obrazovanje u Istarskoj županiji, studenti upisani u zimski semestar ak. god. 2013./2014. prema prebivalištu*

	Visoka učilišta	Ukupno		Stručni studij		Sveučilišni studij	
		svoga	redoviti	svoga	redoviti	svoga	redoviti
RH	173	146.496	108.382	45.515	23.275	100.981	85.107
Istarska županija	7	6.587	5.141	1.521	908	5.066	4.233

Izvor: DZS RH, Statistički ljetopis 2015.

Na području Istarske županije u promatranom trenutku bilo je upisano 6.587 studenata što iznosi 4,5% od ukupnog broja studenata na nacionalnoj razini. U ukupnom broju studenata, njih 78% studij je upisalo redovno. Na stručnome studiju bilo je 59,7% redovnih studenata, a na sveučilišnim studijima redovitih je bilo 83,5%.

Graf 19. Visoko obrazovanje u Istarskoj županiji, studenti upisani u zimski semestar ak. god. 2010./2011. do 2013./14. prema prebivalištu*

Izvor: DZS RH, Statistički ljetopis 2015.

Ukupan broj upisanih studenata u IŽ u razdoblju od 2010.godine do 2014. iz godine u godinu raste, a u posljednje vrijeme povećava se broj studenata koji upisuju sveučilišne studije, a broj studenata

stručnih studija opada, s izuzetkom ak. god. 2012./2013. kada je zabilježen najveći interes za ovom vrstom studija.

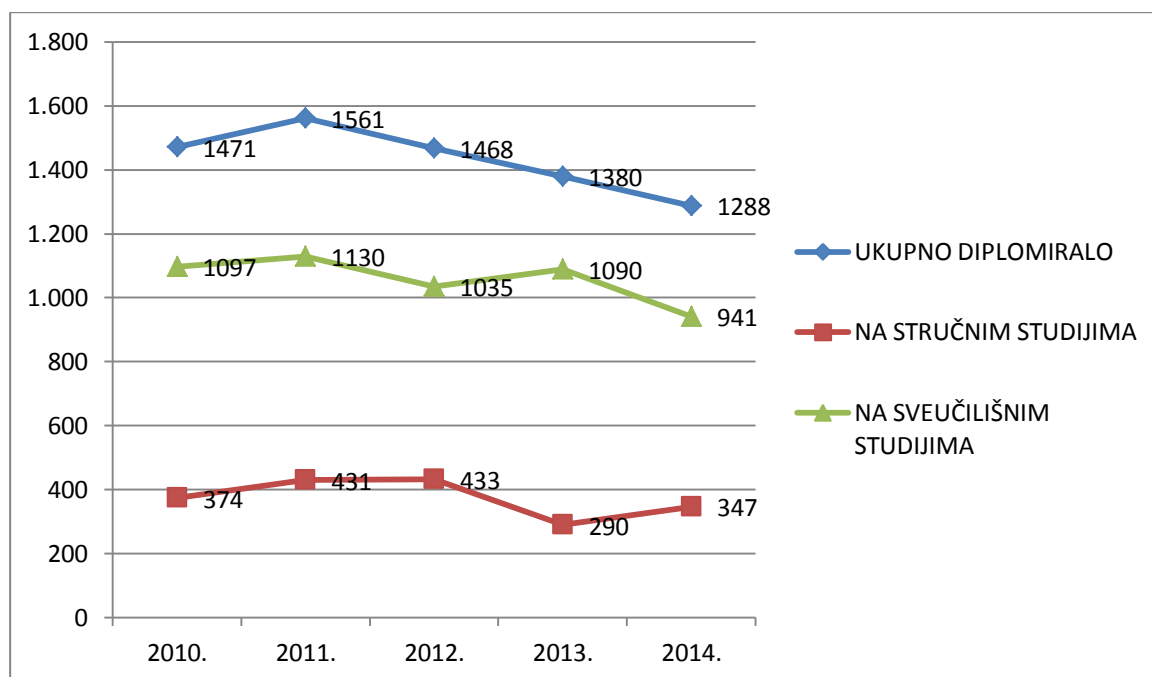
Tablica 11. Visoko obrazovanje u Istarskoj županiji, studenti diplomirali u 2014. prema prebivalištu*

	Ukupno		Stručni studij		Sveučilišni studij	
	svoga	redoviti	svoga	redoviti	svoga	redoviti
RH	33.015	24.362	10.511	5.005	22.504	19.357
Istarska županija	1.288	944	347	161	941	783

Izvor: DZS RH, Statistički ljetopis 2015.

U 2014. godini ukupno je 944 studenata s prebivalištem na području Istarske županije diplomiralo na stručnim i sveučilišnim studijima. U ukupnoj populaciji studenata na razini Republike Hrvatske, udio diplomiranih istarskih studenata iznosio je samo 3,9%. U području stručnih studija ovaj udio iznosi 3,3%, a u području sveučilišnih studija 4%.

Graf 20. Visoko obrazovanje u Istarskoj županiji, studenti diplomirali od 2010. do 2014.godine prema prebivalištu⁵

Izvor: DZS RH, Statistički ljetopis 2015.

Ukupan broj studenata s područja Istarske županije koji diplomiraju na području županije od 2011.godine bilježi značajno opadanje, a to se naročito se odnosi na studente sveučilišnih studija. S druge strane studenti stručnih studija bilježe trend u porastu, koji se približava broju zabilježenom 2010. godine.

⁵ Napomena: Podaci o visokim učilištima odnose se na županiju u kojoj se nalaze visoka učilišta odnosno njihovi dislocirani studiji, centri ili studijske jedinice. Podaci o studentima odnose se na županiju prebivališta pojedinog studenta, a ne na županiju u kojoj student studira. Prikazani su samo studenti s prebivalištem u RH.

Tablica 12. Visokoobrazovno stanovništvo u Istarskoj županiji u kontekstu RH:

Područje	Stanovništvo staro 15 i više godina	Visokoobrazovano stanovništvo
RH	3.632.461 (100%)	595.233 (16,4%)
Grad Zagreb	673.958 (100%)	195.326 (29%)
Sjeverozapadna Hrvatska (Zagrebačka, Varaždinska, Međimurska, Krapinsko-zagorska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-bilogorska)	820.875 (100%)	90.557 (11%)
Karlovac-Sisak-Gospić Karlovačka, Sisačko-moslavačka, Ličko-senjska	302.997 (100%)	34.383 (11,3%)
Dalmacija Šibensko-kninska, Zadarska, Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska	720.120 (100%)	121.255 (16,8%)
Istra i Kvarner	439.467 (100%)	81.910 (18,6%)
Slavonija i Baranja Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Virovitičko-podravka	675.044 (100%)	71.802 (10,6%)

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Područje Istre i Kvarnera ima u nacionalnom kontekstu iznadprosječan udio visokoobrazovnog stanovništva. Jedina regija sa većim udjelom visokoobrazovanog stanovništva u RH je Grad Zagreb.

Na području Istarske županije visokoškolski se programi provode u ovim institucijama:

- Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
- Politehnika Pula - Visoka tehničko-poslovnaškola u s pravom javnosti
- Poslovni odjel Veleučilišta u Rijeci – Preddiplomski stručni studij Poduzetništvo u Pazinu
- Poljoprivredni odjel Veleučilišta u Rijeci – Preddiplomski stručni studij Vinarstvo, Preddiplomski stručni studij Mediteranska poljoprivreda i Specijalistički diplomski stručni studij Vinarstvo u Poreču
- Institut za poljoprivredu i turizam Poreč
- Studij turističkog i hotelskog menadžmenta Sveučilišta Libertas u Poreču.

U okviru **Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli** djeluju:

- Fakultet za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“
- Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
- Filozofski fakultet
- Muzička akademija u Puli
- Odjel za interdisciplinarne, talijanske i kulturne studije
- Odjel za prirodne i zdravstvene studije
- Odjel za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma
- Odjel za informacijsko-komunikacijske tehnologije
- Studentski centar
- Sveučilišna knjižnica
- Centar za kompetencije u obrazovanju
- Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika (CIRLA)
- Centar za onomastička istraživanja, u okviru Filozofskog fakulteta.

Sveučilišne sastavnice izvode preddiplomske, diplomske, integrirane i stručne studije. Pri FET-u “Dr. Mijo Mirković Pula” također se izvode i poslijediplomski doktorski studiji. U okviru sveučilišta se osim nastavnih provode i znanstveno-istraživačke kao i umjetničke djelatnosti koje u svoj rad sa studentima također uključuju i razne gospodarske subjekte te institucije iz zemlje i inozemstva.

Pri Sveučilištu također djeluju Centar za kulturološka i povijesna istraživanja (CKPIS) i Centar za kompetencije u obrazovanju. Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“ u svome sastavu ima Centar za empirijska društvena istraživanja i trendove (CASTER) te Centar za europska istraživanja (CEIPU). Centar za glazbenu djelatnost (CGD) djeluje pri Muzičkoj akademiji. Pri Filozofskom fakultetu djeluju Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika (CIRLA) i Centar za istarska onomastička istraživanja.

Sveučilište Jurja Dobrile nudi programe cjeloživotnog obrazovanja (program stjecanja pedagoških kompetencija, turistički vodiči, voditelji poslovnica, javna nabava, ljetne škole njemačkog i hrvatskog jezika, tečaj japanskog jezika), a usto izvodi i 3 poslijediplomska specijalistička studija:

- Ljudski resursi i društvo znanja
- Europske integracije, regionalni i lokalni ekonomski razvoj
- Prevođenje (u sklopu hrvatsko-talijanske dvojezičnosti).

Uz navedene poslijediplomske studije, na sveučilištu se također izvode i 3 **doktorska studija**:

- Nova ekonomija
- Poslijediplomski doktorski studiji u područjima financija, računovodstva, marketinga, menadžmenta i turizma (izvode se u okviru Fakulteta ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“)
- Sveučilišni poslijediplomski međunarodni doktorski studij "Međunarodni ekonomski odnosi i menadžment" (združeni studij s partnerskim institucijama iz Austrije, Mađarske i Slovačke).

Za smještaj studenata Sveučilišta s prebivalištem izvan Pule na raspolaganju su kapaciteti Studentskog doma u Puli, sa subvencioniranom prehranom osiguranom u studentskom restoranu.

Politehnika Pula, Visoka tehničko-poslovna škola aktivna je u području promocije ideja i znanja i stvaranje polivalentnih stručnjaka odnosno inženjera za potrebe gospodarstva. Politehnika Pula nudi više vrsta visokoobrazovnih programa:

- **Kratki stručni studij politehnike**
 - Traje 4 semestra (2 godine) u okviru kojih se provode obavezni i izborni kolegiji. U akademskoj godini 2016./2017. na nastavu se upisuje 30 studenata, od čega 3 studenta iz zemalja koje nisu članice EU. Školarina po akademskoj godini iznosi 5.400,00 kuna, a za studente izvan EU 10.800,00 kn. Po završetku studija studenti stručni naziv stručni/a pristupnik/pristupnica politehnike. Studij nosi 120 ETSC bodova.

- **Preddiplomski stručni studij politehnike**
 - Izvodi se u trajanju od 6 semestara (3 godine) i obuhvaća obavezne i izborne kolegije, a nakon završetka studija student stječe stručni naziv stručni/a prvostupnik/prvostupnica (baccalaureus/baccalaurea) inženjer/inženjerka politehnike. U akademskoj godini 2016./17. studij upisuje 80 studenata, od toga 10 studenata stranih državljana izvan EU. Školarina iznosi 7.800,00 kn, a za studente izvan EU 15.600,00 kn. Studij nosi 180 ETSC bodova.

- **Specijalistički diplomski studij "Kreativni menadžment u procesima"**
 - traje 4 semestra (2 godine) i obuhvaća obavezne i izborne kolegije. Na kraju studija student stječe stručni naziv stručni/a specijalist/specijalistica kreativnog menadžmenta. Studij akademske godine 2016./2017. upisuje 40 studenata, od čega 5 studenata izvan EU. Školarina je u ak. god. 2016./2017. iznosila 16.500,00 kn, a za studente izvan EU 24.900,00 kn. Studij nosi 120 ETSC bodova.

Studijski su programi sastavljeni na način koji studentima nude optimalnu kombinaciju teoretskih i praktičnih znanja iz realnog gospodarskog sektora uz suradnju sa vodećim poduzećima u Istarskoj županiji. U sklopu Politehnike Pula priprema se uspostava Centra za KET i IK tehnologije kao podrška postojećim i novim stručnim studijskim programima iz STEM područja.

Institut za poljoprivredu i turizam Poreč je javni znanstveni institut i djeluje u okviru Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Početak rada instituta je 1874. godina, a kroz svoju povijest mijenjao je više naziva, dok sadašnje ime nosi od 1989. godine. Primarna zadaća instituta je usmjerena provedbi primijenjenih istraživanja sa ciljem rješavanja aktualnih problema u području poljoprivrede i doprinosa razvoju ruralnog područja. U posljednjih 20-ak godina djelatnost instituta je nadopunjena istraživanjima u području (posebice ruralnog) turizma.

U kontekstu obrazovanja, djelatnost instituta veoma je važna s obzirom da je misija njegova djelovanja usmjerena stjecanju i prenošenju znanja kroz znanstveno-istraživačku i stručnu djelatnost u poljoprivredi i turizmu. U skladu s tim definirani su i ciljevi rada instituta u segmentima:

- Unaprjeđivanja znanstvenih aktivnosti s posebnim naglaskom na primijenjena i razvojna istraživanja i prijenos znanja

- Osiguravanja snažne znanstvene infrastrukture u kreiranju poljoprivredno-prehrambenog sustava i turizma
- Razvijanje ljudskih potencijala i jačanje međunarodne suradnje te suradnje s gospodarstvom

Institut je aktivan u izdavačkoj djelatnosti i provedbi projekata, koji se financiraju iz raznih nacionalnih i EU fondova. Značajna uloga instituta ogleda se i u provedbi aktivnosti usmjerenih popularizaciji znanosti. Institut također surađuje s obrazovnim institucijama, pogotovo srednjoškolskim i visokoškolskim iz zemlje i inozemstva. Institut za potrebe održavanja nastave Poljoprivrednog odjela Veleučilišta u Rijeci ustupa svoje prostore.

U Istarskoj županiji uz navedene isto djeluju i:

- Poslovni odjel Veleučilišta u Rijeci, sa odsjekom u Pazinu
- Poljoprivredni odjel Veleučilišta u Rijeci, lokacija u Poreču, sa organiziranim stručnim studijima u području poljoprivrede i vinarstva.

Za potrebe studija Poljoprivrednog odjela u Poreču koriste se prostori Srednje poljoprivredne škole i Instituta za poljoprivredu i turizam, a na temelju ugovora o zakupu. Prostori srednje škole koriste se na temelju Sporazuma o suradnji.

U Pazinu Veleučilište za potrebe održavanja nastave Poslovnog odjela koristi novouređene prostore bivše vojarnje, a u tu je svrhu s Gradom Pazinom sklopilo je dugoročan ugovor o korištenju. Prema dostupnim podacima, u ak.g. 2008/2009. 544 studenta iz Istarske županije upisalo se na te studije.

Stručni studij poduzetništva u Pazinu pohađalo je 155 studenata, stručni studij vinarstvo u Poreču pohađalo je 137 studenata, stručni studij mediteranske poljoprivrede u Poreču pohađala su 133 studenta, stručni studij poduzetništva u Puli pohađalo je 16 studenata, a stručni studij Informatike u Puli 105 studenata.

U akademskoj godini 2016./2017. Veleučilište u Rijeci organiziralo je sljedeće studije na području Istarske županije:

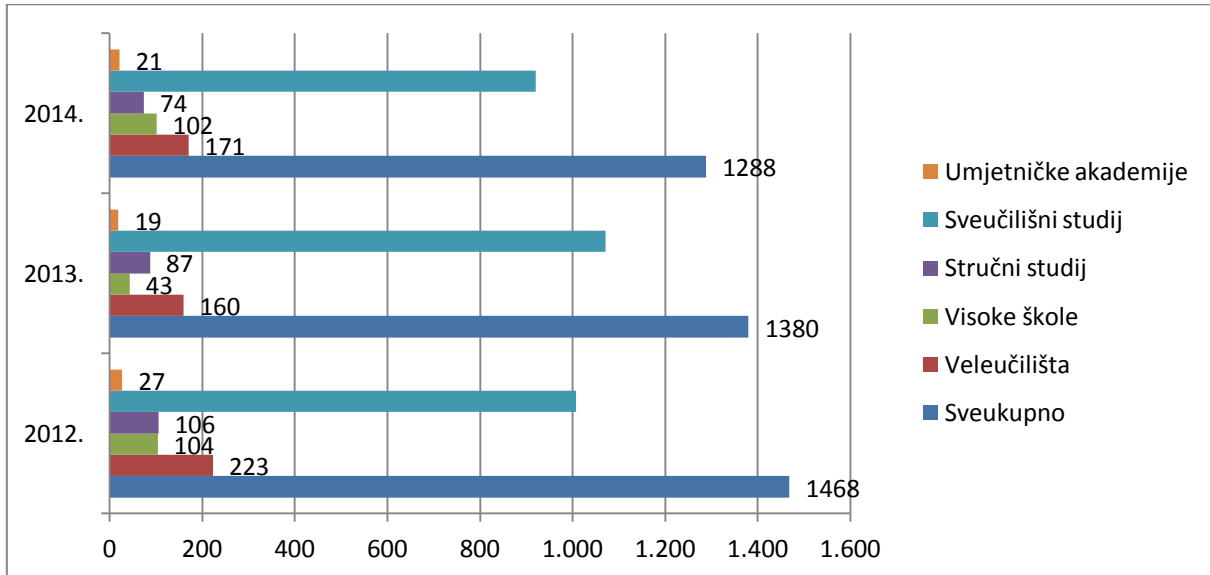
- Stručni studij Poduzetništvo u Pazinu (i Rijeci): 65 redovitih i 80 izvanrednih studenata
- Stručni studij Vinarstvo u Poreču: 25 redovnih i 10 izvanrednih studenata
- Stručni studij Mediteranska poljoprivreda u Poreču: 25 redovnih i 10 izvanrednih studenata

Školarine za izvanredne studente izvan Rijeke u ak. god. 2016./2017. na stručnome studiju Poduzetništvo iznosila je 6.000,00 kuna, dok je za smjerove Vinarstvo i Mediteranska poljoprivreda iznosila 7.320,00 kuna.

Privatna Visoka poslovna škola Libertas iz Zagreba od 29. ožujka 2016. u prostorijama Pučkog otvorenog učilišta Poreč započela je s provedbom izvanrednog preddiplomskog studija Turistički i hotelski menadžment. Na ovaj način, studentima na području Poreča omogućena je nova razina obrazovanja, što je važno ako imamo u vidu značaj turističkog sektora na razini županije, a pogotovo grada Poreča kao izuzetno atraktivne turističke destinacije. Studij je izvanredan, a nakon završetka trogodišnjeg studija polaznici stječu diplomu prvostupnika hotelskog i turističkog menadžmenta.

Prema raspoloživim podacima, interes za ovaj studij bio je velik, a prije kraja upisnog roka studij je upisalo preko 40 studenata.

Graf 21. Diplomirani studenti s prebivalištem na području Istarske županije prema skupinama visokih učilišta i načinu studiranja po akademskim godinama:

Izvor: DZS, Visoko obrazovanje (izdanja za godine 2012., 2013., i 2014.)

Gornji podaci ukazuju na kontinuiran trend smanjivanja broja diplomiranih studenata s prebivalištem na području županije. S obzirom na vrstu studija broj diplomiranih studenata varira iz godine u godinu, a izraženiji trend opadanja broja diplomiranih studenata je vidljiv u području stručnih studija, koji su 2014. godine zabilježili dosad najmanji ukupan broj diplomiranih studenata u promatranome razdoblju.

Tablica 13. Studenti koji su diplomirali odnosno završili sveučilišni ili stručni studij na području Istarske županije prema načinu studiranja od 2010. do 2014. godine:

	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	ukupno	redoviti	ukupno	redoviti	ukupno	redoviti	ukupno	redoviti	ukupno	redoviti
Politehnika Pula, Visoka tehničko-poslovna škola Pula	40	19	37	16	56	24	14	4	81	38
Visoka poslovna škola Višnjan	17	12	32	14	34	9	20	3	49	n/p
Stručni odjeli Sveučilišta u Puli	27	5	108	52	44	24	4	1	6	n/p
Sveučilišni odjeli Sveučilišta u Puli	282	230	352	305	218	190	297	219	229	153

Izvor: DZS, Visoko školstvo u 2014.

Dostupni podaci pokazuju kako je najviše studenata u 2014. godini diplomiralo na jednom od sveučilišnih odjela Sveučilišta u Puli (229), a zatim slijede Politehnika Pula odnosno Visoka tehničko-poslovna škola Pula (81), Visoka poslovna škola Višnjan (49) te stručni odjeli Sveučilišta u Puli (6).

Tablica 14. Magistri znanosti, magistri i sveučilišni specijalisti prema visokom učilištu u Istarskoj županiji i RH na kojem su stekli akademski naziv prema spolu po akademskim godinama:

	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
RH ukupno	1.077	599	1.229	699	1.518	883	775	449	595	369
Sveučilišni odjel ekonomije i turizma Sveučilišta u Puli	4	3	7	5	7	4	7	4	6	4

Izvor: DZS, Visoko školstvo u 2014.

Prema raspoloživim podacima, na Fakultetu ekonomije i turizma pri Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli u 2014. godini, tek je 6 osoba, od čega 4 žene, steklo titulu magistra znanosti ili sveučilišnog specijalista. U usporedbi s nacionalnim prosjekom ovaj broj je gotovo zanemariv.

Tablica 15. Magistri i sveučilišni specijalisti u Istarskoj županiji i RH s prebivalištem u Istarskoj županiji u 2014.:

	Ukupno	Muškarci	Žene
Republika Hrvatska	575	218	357
Istarska županija	15	2	13
GRADOVI			
Buzet	1	-	1
Labin	1	-	1
Pazin	3	-	3
Poreč	2	-	2
Pula	7	2	5
OPĆINE			
Kršan	1	-	1

Skoro svi magistri odnosno sveučilišni specijalisti u 2014. godini s prebivalištem u Istarskoj županiji dolaze iz gradova, dok je samo jedna osoba s prebivalištem na području općine.

Tablica 16. Doktori znanosti s obzirom na spol prema visokim učilištima u Istarskoj županiji (Fakultet ekonomije i turizma – FET) i RH na kojima su stekli akademski stupanj po akademskim godinama:

	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
RH	1.072	609	1.338	730	830	454	855	450	878	497
FET	14	5	14	9	1	0	11	5	1	-

Izvor: DZS

Raspoloživi podaci pokazuju kako je na sveučilišnom odjelu ekonomije i turizma Sveučilišta u Puli u 2015. godini tek 1 osoba stekla titulu doktora znanosti. U usporedbi s nacionalnim prosjekom, ovaj broj je izražen malen. Ovdje također valja primijetiti značajan pad broja doktora znanosti u usporedbi s 2011, 2012, i 2014. godinom.

Tablica 17. Doktori znanosti u Istarskoj županiji prema spolu te gradu/općini prebivališta u Istarskoj županiji i RH u 2014. godini:

	Ukupno	Muškarci	Žene
Republika Hrvatska	820	382	438
Istarska županija	27	10	17
GRADOVI			
Buzet	1	1	-
Pazin	1	-	1
Poreč	1	-	1
Pula	12	3	9
Umag	1	-	1
Vodnjan	1	-	1
OPĆINE			
Bale	1	1	-
Fažana	1	1	-
Ližnjan	1	-	1
Lupoglav	1	1	-
Medulin	3	3	-
Raša	2	-	2
Žminj	1	-	1

Izvor: DZS, Visoko obrazovanje u 2014.

Relativno najveći broj doktora znanosti u županiji živi u gradovima (ukupno 17 osoba), dok u općinama živi manji dio njih (10 osoba).

Tablica 18. Nastavnici i suradnici u nastavi prema skupinama, nazivu i mjestu visokog učilišta, zvanju i akademskom nazivu i stupnju u akademskoj godini 2014./2015.

	Nastavnici i suradnici u nastavi			Zvanja								
	Ukupno	Doktori	Magistri	Redoviti profesori	Izvanredni profesori	Docenti	Profesori visoke škole	Predavači	Lektori	Umjetnički suradnici	Asistenti	Stručni suradnici i gostujući profesori
Visoka učilišta u RH - ukupno	16.121	8.967	2.307	2.563	1.775	2.552	382	2.659	133	49	4.832	1.176
Politehnika Pula, Visoka tehničko-poslovna škola s p.j.	45	18	26	6	1	2	4	18	0	0	0	14
Odjeli Sveučilišta u Puli	218	141	16	30	22	62	0	21	2	0	81	0

Izvor: DZS, Visoko obrazovanje u 2014.

Od ukupnog broja nastavnika i suradnika u nastavi, najviše njih radi na odjelima Sveučilišta u Puli (218), a zatim slijedi Politehnika Pula, Visoka tehničko-poslovna škola s pravom javnosti (45).

Tablica 19: Nastavnici i suradnici u nastavi na Sveučilištu u Puli s obzirom na vrstu radnog odnosa u akademskoj godini 2015./16:

Vrsta radnog odnosa	Ukupno				S punim radnim vremenom		S kraćim od punog radnog vremena			
	Ukupno		U ekvivalentu pune zaposlenosti (FTE)				Ukupno		U ekvivalentu pune zaposlenosti (FTE)	
	svoga	žene	svoga	žene	svoga	žene	svoga	žene	svoga	žene
Ugovor o radu	154	90	154,0	90,0	154	90	-	-	-	-
Ugovor o djelu	64	32	25,6	12,8	-	-	64	32	25,6	12,8
Ukupno	218	122	179,6	102,8	154	90	64	32	25,6	12,8

Izvor: Sveučilište u Puli

Većina nastavnika i suradnika na Sveučilištu u Puli zaposleno je na temelju ugovora o radu (154 odnosno 70,6%), dok je manji broj njih zaposlen na temelju ugovora o djelu (64 odnosno 29,4%). Od ukupnog broja zaposlenih većina odnosno 56% su žene.

Temeljni uvidi i zaključci vezani za statističke podatke o stanju visokog obrazovanja na području Istarske županije :

- Vidljiv je trend porasta broja studenata na području Istarske županije, no značajno opada ukupni broj studenata koji diplomiraju na visokoškolskim ustanovama na području županije
- Pad popularnosti stručnih studija i porast popularnosti sveučilišnih studija
- Vrlo nizak udio diplomiranih studenata s područja županije u ukupnom broju diplomiranih studenata na nacionalnoj razini (3,9%)
- Udio visokoobrazovanog stanovništva na području Istre i Kvarnera u ukupnoj populaciji među najvišima u Hrvatskoj
- Brojnost stjecanja doktorata znanosti na Sveučilištu u Puli zanemariv u odnosu na nacionalnu razinu
- Značajna prevaga dostupnosti studija društvenog smjera u odnosu na studije STEM i sličnih područja.

2.10. Cjeloživotno obrazovanje

European Centre for the Development of Vocational Training u izdanju „CVET in Europe, the way ahead“ govori da je ključni izazov europskih gospodarstava povezan s postizanjem vrhunskih inovacija, visoke razine konkurentnosti i rasta uz istodobno osiguranje visoke stope zaposlenosti i društvenog uključivanja velik izazov. Kontinuirano cjeloživotno obrazovanje (CVET) pritom predstavlja obećavajući alat za suočavanje s tim izazovima. Visoko obrazovanje i inicijalno cjeloživotno obrazovanje (VET) su pritom važni, no svakako trebaju biti komplementirani CVET-om odnosno nastavkom cjeloživotnog učenja kroz cijeli život kako bi se osigurao njihov potpun učinak.

Karakteristika politika koje podupiru CVET su sljedeće:

- učenje kroz rad smatra se standardnim načinom provedbe CVET-a
- financiraju se one aktivnosti učenja i treninga koje sadrže radno usmjeren element
- podupiru se specifični programi učenja usmjerenog na rad
- priznaju kompetencije koje su stečene kroz rad na neformalan i informalan način
- imaju koristi od interesa i podupiranja dionika.

CVET svoj pun potencijal može postići isključivo kroz upotrebu metoda učenja kroz rad i omogućava pojedincima na nadgrade i upotpune svoja prethodno stečena znanja i rade na svome profesionalnom razvoju. CVET se također smatra ključnim u osiguranju inovativnosti i gospodarske konkurentnosti. Dodatna važna karakteristika CVET-a je ta što on podrazumijeva suradnju širokog spektra dionika na svim razinama (radnika-učenika, trenera, organizacija koje provode programe edukacija, poduzeća i javnih vlasti), jer jedino na taj način on zadobiva svoju relevantnost i postiže svoj potencijal.

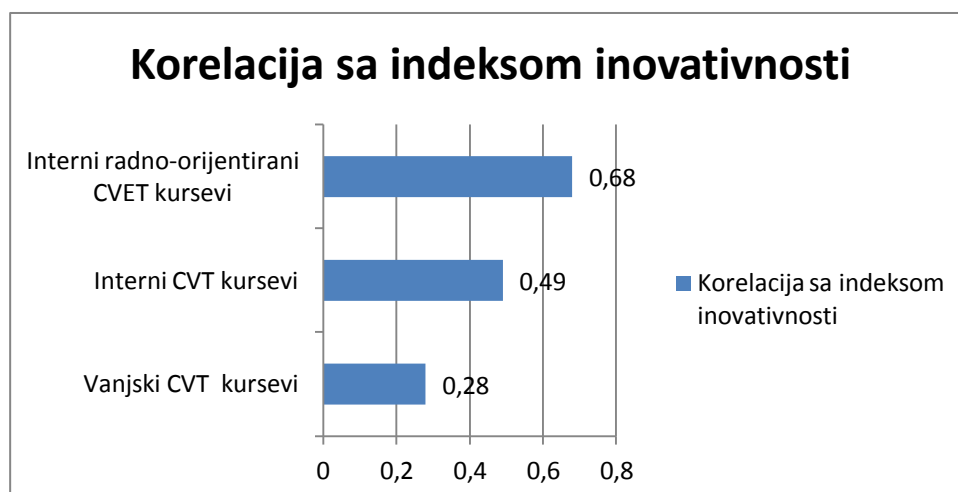
Tablica 19. Sudjelovanje u CVET-u osoba u zaposlenju u %:

	Sudjelovanje zaposlenika u edukacijama koje je osigurao poslodavac (bez dobne granice)						Sudjelovanje zaposlenih osoba u obrazovanju (25-64 godine)		Sudjelovanje u treningu za poboljšanje vještina (bez dobne granice) (2010.)	
	Ostali oblici CVT-a (2010. godina)						2010.	2013.	Financirao poslodavac	Financirao posloprimac
	Tečajev	CVT u radnom okruženju	Rotacije poslova	Učenje	Samostalno učenje	Konferencije, radionice, predavanja i seminari				
EU 28	38	20	2	3	8	8	9,7	11,3	33,7	8,7
RH	23	15	1	3	5	8	1,7	2,5	20,8	3,8

Izvor: Eurostat

Gornja tablica pokazuje kako Republika Hrvatska značajno zaostaje u sudjelovanju zaposlenih osoba u obrazovnim programima u usporedbi sa EU 28 prosjekom. U 2013. godini, tek je 2,5% osoba na RH razini bilo uključeno u ovakve programe, dok je prosjek EU 28 iznosio 11,3%.

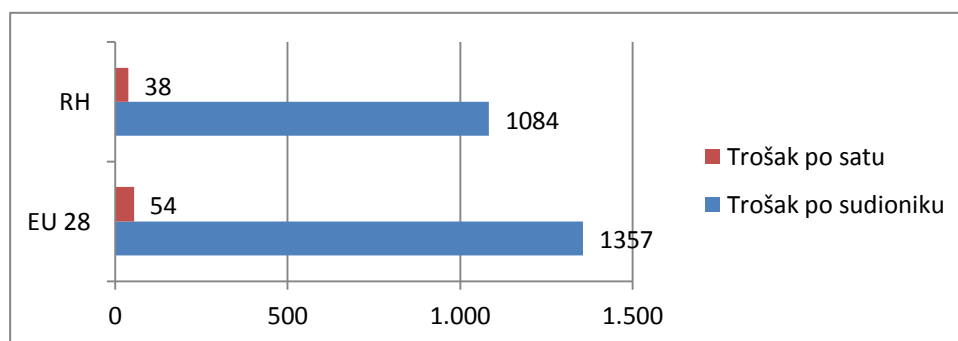
Graf 22. Korelacije između indeksa inovativnosti i tri tipa CVET-a: EU 28 prosjek, 2005./2006.:

Izvor: Cedefop, CVET in Europe, 2015.

Priloženi graf ukazuje na povećanu razinu korelacije programa cjeloživotnog učenja kroz rad (0,68), dok su kod ostalih oblika učenja, koji su manje oslonjeni na rad, ova korelacija niža. Vezano za troškove kursova cjeloživotnog učenja u RH i EU kontekstu, u Hrvatskoj su ovi troškovi nešto niži od prosjeka Europske unije. Unatoč tome, sudjelovanje zaposlenika u edukacijama u RH je zamjetno niže nego u EU, kao što je vidljivo iz prethodno navedene tabele.

Graf 23. Troškovi CVT tečajeva po sudioniku i satu treninga, poduzeća svih veličina, izraženo u EUR PPS (purchasing power standard) za 2010. godinu:

Izvor: Cedefop, CVET in Europe, 2015.

Trošak CVT tečajeva na RH razini, kako po satu tako i po sudioniku, niži su od prosjeka EU 28.

Tablica 20. Cjeloživotno obrazovanje – postotak populacije 25-64 godine koji sudjeluje u edukacijama i treninzima:

	2012.	2013.	2014.
EU 28	9,0	10,5	10,7
Hrvatska	2,8	2,9	2,5

Izvor: Eurostat

Gornja tablica pokazuje kako RH značajno zaostaje za EU 28 prosjekom uključenosti osoba između 25 i 64 godine starosti u programima cjeloživotnog obrazovanja i treninzima.

Tablica 21. Mladi koji nisu u zaposlenju niti edukaciji odnosno treninzima (NEET), 15-24 godine starosti:

	2012.	2013.	2014.
EU 28	13,2	13,0	12,5
Hrvatska	16,6	19,6	19,3

Izvor: Eurostat

Tablica pokazuje kako na RH razini postoji zamjetno veći broj mladih između 15 i 24 godine starosti koji nisu zaposleni niti sudjeluju u edukacijama.

Značaj cjeloživotnog obrazovanja istaknut je u Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije (donesena na sjednici Hrvatskog sabora 17.listopada 2014.)⁶, a i ranije u cijelom nizu dokumenata hrvatske obrazovne politike: u Bijelom dokumentu o hrvatskom obrazovanju, u Planu razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010., u Strategiji razvoja sustava strukovnog obrazovanja RH 2008. – 2014., Strategiji obrazovanja odraslih i Zakonu o obrazovanju odraslih te u podzakonskim aktima vezanim uz obrazovanje odraslih.⁷ U Smjernicama za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije (MZOS, Povjerenstvo za izradu Smjernica za strategiju odgoja, obrazovanja, znanosti i tehnologije, 2012.)⁸ posebno poglavlje obrađuje koncept cjeloživotnog učenja. U Strategiji je konstatirano, da su nastojanja uglavnom deklarativna te da koncept cjeloživotnog obrazovanja nije zaživio. Svijest o potrebi cjeloživotnog obrazovanja kod većine građana nije razvijena, kao niti korištenje raznih oblika učenja i programa obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja. Strategija definira ciljeve, aktivnosti i mjere za realizaciju koncepcije cjeloživotnog obrazovanja, koji uključuju i motivacijsku komponentu.

2.10.1. Cjeloživotno obrazovanje u Istarskoj županiji

U području cjeloživotnog obrazovanja u Istarskoj županiji djeluje širi niz ustanova koje provode širok spektar programa za stanovništvo. Ovdje prije svega valja spomenuti Hrvatski zavod za zapošljavanje koji nudi programe obrazovanja za nezaposlene osobe kroz Mjere aktivne politike zapošljavanja, kreiranih na temelju potreba gospodarskog sektora, a posebno u deficitarnim zanimanjima. U razdoblju 2010.-2014. godine ukupno je 740 osoba bilo uključeno u neki od spomenutih programa obrazovanja koje provodi HZZ.

Uz programe HZZ-a, na području županije nude se i ostali programi srednjoškolskog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja kao i razni tečajevi odnosno radionice koje provode pučka otvorena učilišta, otvorena učilišta, srednje škole te Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

U kontekstu cjeloživotnog obrazovanja zamijećen je interes institucija u području glazbenog i umjetničkog obrazovanja s područja Istarske županije za osiguranjem umjetničkog obrazovanja kroz

⁶ Izvor: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_124_2364.html

⁷ idi: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/bela_knjiga-cro-hrv-t02.pdf ;
<http://www.zakon.hr/z/384/Zakon-o-obrazovanju-odraslih> ;
<http://public.mzos.hr/lgs.axd?t=16&id=15672>

⁸ Izvor: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=11662>

dotatne programe u glazbenim i plesnim školama namijenjene osobama svih životnih dobi. Na ovaj način za sve zainteresirane omogućilo bi se pohađanje nastave različitih glazbala, skupnog muziciranja (komornih sastava, orkestra i zbora), kao i plesnih te drugih umjetničkih programa.

Na području županije spomenute programe obrazovanja odraslih provode sljedeće institucije:

Pučka otvorena učilišta i otvorena učilišta	Srednje škole	Sveučilišta
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pučko otvoreno učilište Pula ▪ Pučko otvoreno učilište "Ante Babić", Umag ▪ Pučko otvoreno učilište Pazin ▪ DIOPTER otvoreno učilište Pula ▪ Učilište Uljanik ▪ Pučko otvoreno učilište Labin ▪ Pučko otvoreno učilište Rovinj ▪ Pučko otvoreno učilište Poreč ▪ Pučko otvoreno učilište Addenda ▪ Pučko otvoreno učilište Vodnjan ▪ Pučko otvoreno učilište "Augustin Vivoda" Buzet ▪ Pučko otvoreno učilište Mencl ▪ Algebra centar Pula ▪ Učilište Itineris 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gospodarska škola Istituto professionale Buje ▪ Srednja škola Buzet, Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifanića Poreč ▪ Industrijsko-obrtnička škola Pula ▪ Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, Pula 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

2.10.1.1. Postojeći programi cjeloživotnog obrazovanja u pučkim otvorenim učilištima i privatnim učilištima na području Istarske županije:

Pučko otvoreno učilište Pula

Osnovnoškolski programi	Osnovno obrazovanje je završeno nakon položenih svih ispita VI. obrazovnog razdoblja (8. razred). Usporedo sa završavanjem osnovnog obrazovanja, polaznici mogu u V. i VI. obrazovnom razdoblju upisati i stručno osposobljavanje za jednostavnije zanimanje, za što dobivaju Uvjerenje o osposobljavanju za odabrano zanimanje.
Srednjoškolski programi	građevinski tehničar, zidar, slastičar, pekar, elektroinstalater, komercijalist, poslovni tajnik, ekonomist, arhitektonski tehničar, geodetski tehničar, upravni referent, tehničar zaštite osoba i imovine, tehničar cestovnog prometa, hotelijersko turistički tehničar, zaštitar osoba i imovine, vozač motornog vozila, prodavač, konobar, kuhar.

Osposobljavanja i usavršavanja	<ul style="list-style-type: none"> • rad na siguran način (cestar, brodoskelar, skelar, betonirac, rukovatelj strojevima, rukovatelj dizalicom, viličar, rukovatelj motornom pilom/kosilicom, zavarivač, zavarivač REL/MAG postupkom, dimnjačar), • zdravstvo i socijalna skrb (njegovatelj/ica, maser/ka, specijalist za ortopedsku pomagala, pomoćnik u nastavi u radu s učenicima s teškoćama, izrađivač ortopedskih pomagala, dadilja), • energetika (monter solarno toplovodnih sustava, monter fotonaponskih sustava), • promet (instruktor vožnje, auto taksi vozač), • ekonomija i poslovna administracija (izobrazba u području javne nabave, samostalni knjigovođa, daktilograf), • poljoprivreda (rukovatelj traktorom s priključcima, održiva uporaba pesticida, voćar, vinar, pčelar, maslinar), • turizam i ugostiteljstvo (pomoćni kuhar, priprematelj pizza, pomoćni konobar, slastičar, hotelska sobarica).
ECDL certifikat	<p>Europska računalna diploma je međunarodno priznata potvrda informatičke pismenosti, koja jamči vlasniku poznavanje rada na računalu prema ECDL normi. Pučko otvoreno učilište Pula je ovlašteni testni centar za organiziranje i izvođenje nastave i ispita. Ispiti se polažu ručno (ispitna pitanja na papiru i radne datoteke na magnetskom mediju), te korištenjem ATES (automatiziranog) sustava.</p>
Škola stranih jezika	<ul style="list-style-type: none"> • posebni programi (sanskrt i indijska kultura, arapski jezik i arapska kultura), • standardni programi (engleski jezik, njemački jezik, talijanski jezik, francuski jezik, španjolski jezik, ruski jezik, latinski jezik, hrvatski jezik za strance), • poslovna komunikacija, • konverzacijski tečajevi, • specijalizirani programi za hotelijere i ugostitelje, • verificirani programi općeg jezika.

Pučko otvoreno učilište „Ante Babić“ u Umagu

Između velikog broja ostalih obrazovnih programa, POU „Ante Babić“ kao jednu od svojih temeljnih djelatnosti ima i obrazovanje odraslih osoba u sklopu različitih formalnih i neformalnih obrazovnih programa:

- Studijski centar Sveučilišta Jurja Dobrile iz Pule, preddiplomski studij Poslovne ekonomije, smjer: turizam
- Srednjoškolski programi za zanimanja: prodavač, komercijalist, poslovni tajnik, upravni referent,
- Tečajevi stranih jezika verificirani sukladno Europskom referentnom obliku - CEF-u,
- Tečajevi stranih jezika prilagođeni potrebama pojedinih struka,

- Programi osposobljavanja za uslužna zanimanja (hotelska sobarica, maser/ka, njegovatelj/ica, pomoćni konobar, pomoćni kuhar, priprematelj pizza, samostalni knjigovođa),
- Programi osposobljavanja za poljoprivredna zanimanja (maslinar, vinar),
- Programi osposobljavanja za informatička zanimanja (grafički dizajner, računalni operater poslovne primjene računala, računalni operater uredskog poslovanja, web dizajner),
- Učilište za treću životnu dob (tečajevi informatike, zabavne psihološke radionice, tečajevi stranih jezika, radionica crtanja i slikanja, javna predavanja na aktualne teme, posjet drugim ustanovama i manifestacijama koje njeguju međugeneracijsku solidarnost, posjet izložbama i drugim kulturnim događanjima),
- Hobi programi i kreativne radionice.

Pučko otvoreno učilište Pazin

POU Pazin tijekom godine održava širok spektar edukacija i radionica. Trenutno se provode sljedeći programi:

- Programi osposobljavanja za maslinare, vinare-podrumare, pčelare, voćare (u suradnji s Pučkim otvorenim učilištem Pula)
- Izobrazba iz sigurnog rukovanja pesticidima
- Početnički informatički tečajevi iz Excela i Power Pointa
- Radionice kreativne kuhinje
- Programi u okviru projekta „Novo znanje za buduće znanje“ – kuhar specijalist tradicionalne istarske kuhinje, voditelj kuće za odmor i stručnjaka za održavanje bazena i vrtova

Učilište ima dobro opremljene prostore koje također iznajmljuje ostalim korisnicima za ostale programe i aktivnosti- obrazovne, glazbeno-scenske, trgovačke, ugostiteljske i ostale.

DIOPTER otvoreno učilište Pula

DIOPTER Pula nudi razne programe srednjoškolskog obrazovanja, programe osposobljavanja kao i tečajeve stranih jezika i poslovne edukacije.

Programi srednjoškolskog obrazovanja	
Trogodišnja zanimanja	Kuhar, konobar, pekar, slastičar, zidar, prodavač, vozač motornog vozila
Četverogodišnja zanimanja	Opći poljoprivredni tehničar, građevinski tehničar, ekonomist, komercijalist, tehničar cestovnog prometa
Programi osposobljavanja	

Programi osposobljavanja (Osobne usluge zaštite i druge usluge, ekonomija, turizam, poljoprivreda)	Samostalni knjigovođa; vinar; maslinar; barmen; sommelier; priprematelj pizza; uzgajivač, sakupljač i prerađivač aromatičnog, ljekovitog i začinskog bilja; ekološki poljoprivrednik; proizvođač pršuta; proizvođač rakije i drugih aromatiziranih pića; uzgajivač i sakupljač gljiva; gerontodomaćin; dadilja; njegovateljica starijih i nemoćnih osoba; rezač voćaka i vinove loze
Programi osposobljavanja u graditeljstvu	Zidar; armirač, keramičar; skelar; krovopokrivač; tesar
Programi osposobljavanja za rukovanje radnim strojevima	Rukovatelj bagerom, rukovatelj utovarivačem, rukovatelj viličarom, rukovatelj raznih vrsta dizalica, rukovatelj motornom pilom, rukovatelj raznih vrsta radnih strojeva

Programi edukacija za poduzetnike uključuju treninge u području poduzetničkih vještina, vođenje timova, upravljanja stresom (eng. „stress management“), upravljanja vremenom te neurolingvističkog programiranja (NLP). Vežano za strane jezike, DIOPTER nudi verificirane programe učenja jezika prema europskom referentnom okviru za jezike (CEF), i to za njemački, engleski, talijanski i francuski jezik (stupnjevi od A1 do C2).

Pučko otvoreno učilište Labin

POU Labin nudi dvogodišnje, trogodišnje i četverogodišnje programe srednjoškolskog obrazovanja odnosno prekvalifikacija, programe stručnog osposobljavanja, stranih jezika kao i ostale programe u područjima povijesti, kulture, ekonomije kućanstva, fotografije, računalne daktilografije, brzog čitanja i slično.

Programi srednjoškolskog obrazovanja i prekvalifikacija	Četverogodišnje zanimanje – komercijalist Trogodišnje zanimanje – kuhar Dvogodišnje zanimanje – pomoćni kuhar.
Programi stručnog osposobljavanja	Njegovateljica starijih i nemoćnih osoba, priprematelj pizza, pomoćni konobar, kuhar, samostalni knjigovođa, tečaj informatike, web design, CAD specijalist.
Programi stranih jezika	Engleski jezik, njemački jezik, talijanski jezik, strani jezik za iznajmljivače, strani jezik za ugostitelje
Ostali programi	Upoznavanje povijesti i kulturnih znamenitosti Labina i okolice, ekonomija kućanstva, digitalna fotografija, računalna daktilografija, prezentacijske vještine, ultra brzo čitanje

Pučko otvoreno učilište Rovinj

POU Rovinj nudi širok spektar obrazovnih programa podijeljenih u nekoliko skupina:

- Programi stručnog osposobljavanja odnosno usavršavanja, koji mogu biti neverificirani i verificirani s pravom upisa u radnu knjižicu kao zanimanje (samostalni knjigovođa, dadilja, njegovatelj, gerontodomaćin, maserka, pomoćni kuhar, rukovoditelj traktorom s

radnim priključcima, rukovoditelj trimerom, vinogradar, maslinar, monter solarno-toplovodnih sustava, pediker),

- Tečajevi stranih jezika, koji mogu biti neverificirani i verificirani po CEFR-u s pravom upisa u radnu knjižicu (talijanski, engleski, njemački, ruski, francuski, španjolski),
- Radionice (likovno-keramička, kreativno crtanje, baletni studio, plesna škola, krojenje i šivanje, zborsko pjevanje, izrada ljekovitih biljnih pripravaka, origami, samomasaža i refleksoterapija),
- Dramski studio,
- Predavanja (iz područja medicine, psihologije, gospodarstva, ekologije, astrologije, poljoprivrede i slično),
- Programi tjelovježbe (yoga u svakodnevnom životu, balet, latino-američki plesovi, Tai-chi chuan) i
- Besplatna pomoć u učenju za učenike osnovnih i srednjih škola grada Rovinja.

Pučko otvoreno učilište Poreč

Okosnicu djelovanja POU Poreč čine razni edukativni programi, naročito u područjima obrazovanja, kino djelatnosti, glazbeno-scenskih djelatnosti, likovnim umjetnostima i slično.

Verificirani tečajevi	Dadilja, njegovateljica, gerontodomaćin, računovođa, maslinar, serviser osobnih računala, računovodstveno-knjigovodstveni referent, operater na računalima
Informatički tečajevi	Osnove korištenja računala i Interneta, tečaj Word-a i Excel-a
Kreativni tečajevi	Pripremni glazbeni razred, dječji glazbeni vrtić, tečaj montaže i produkcije
Jezični tečajevi	Verificirani strani jezici – engleski, njemački, talijanski Ostali jezici – ruski, španjolski, francuski

Pučko otvoreno učilište Addenda

ADDENDA u svojoj ponudi ima razne programe osposobljavanja i usavršavanja, programe srednje škole, tečajeve i besplatne radionice. Ovi programi mogu se podijeliti kao povezani s radnim mjestom, slobodnim vremenom i osobnim razvojem.

Osposobljavanje i usavršavanje	Knjigovođa/računovođa, instruktor vožnje motornog vozila, pomoćni kuhar, pomoćni konobar, sobarica, wellness terapeut, rukovatelj radnim strojevima, cestar, skelar, pčelar, uzgajivač i prerađivač ljekovitog i aromatičnog bilja
--------------------------------	--

Srednja škola	Četverogodišnje srednje škole – komercijalist, agroturistički tehničar, tehničar cestovnog prometa Trogorodišnje srednje škole – prodavač, vozač motornog vozila, kuhar, konobar, slastičar
Tečajevi i radionice	Radionice: <ul style="list-style-type: none"> • Kako uspješno komunicirati u poslovnom okruženju; • Primjenom marketinga do uspješnog poduzeća; • Upravljanje marketingom u kulturnim institucijama; • Uloga marki u suvremenom poslovanju; • Odnosi s javnošću; • Upravljanje odnosima sa kupcima/korisnicima; • Izrada oglašavačke kampanje; • Timski rad; • Leadership; • Osnove financiranja i budžetiranja; • Kako se predstaviti poslodavcu; • Osnove ugovornih obaveza između poslovnih subjekata; • Digitalna fotografija - osnovni program; • Digitalna fotografija - napredni program; • Kreativnost u javnom izlaganju.
Besplatne radionice	<ul style="list-style-type: none"> • Ono sam što jedem; • Emocionalna inteligencija u poslu.

Pučko otvoreno učilište „Augustin Vivoda“ Buzet

POU Augustin Vivoda u svome sastavu ima knjižnicu, zavičajni muzej, likovnu radionicu, katedru Čakavskog sabora kao i odjeljenje za kulturni amaterizam. Učilište također nudi i programe obrazovanja kao i programe za djecu.

Verificirani programi (u suradnji s Otvorenim učilištem Diopter)	vinar maslinar
Jezični tečajevi (za djecu i odrasle)	talijanski engleski njemački

Informatički tečajevi	osnovni tečaj MS Office ECDL
Glazbeni tečajevi	klavijatura gitara tradicijski instrumenti
Kreativni tečajevi	krojenje i šivanje dekorativno uređenje prostora izrada ukrasnih predmeta aranžiranje cvijeća i poklona
Radionice za tradicijsku muziku	sopele, mih, dvojnice, šurle, bajs, vijulin, triještina, orginet
Programi za djecu	likovne radionice novinarske radionice mali knjižničari klub malih čitatelja

Pučko otvoreno učilište Vodnjan

Pučko otvoreno učilište – Università popolare aperta „Vodnjan – Dignano“ je ustanova za trajnu naobrazbu, kulturu i informiranje kojoj je obrazovanje odraslih jedna od osnovnih aktivnosti. POU-UPA „Vodnjan-Dignano“ doprinosi intelektualnom, društvenom i općem razvoju grada Vodnjana putem pružanja obrazovnih, kulturnih i zabavnih aktivnosti svojim korisnicima.

PROGRAMI OSPOSOBLJAVANJA	vinar/ka–vinogradar/ka, maslinar/ka, voćar/ica, njegovatelj/ica
TEČAJEVI STRANIH JEZIKA	Konverzacijski tečajevi engleskog, njemačkog, francuskog i talijanskog jezika
OSTALI PROGRAMI	Radionice stranih jezika za djecu, ljetni kamp za djecu, predavanja i edukativne radionice na temu prehrane, zdravlja, kulturne baštine
PROJEKTNE AKTIVNOSTI	Filmski festival „Art kino Cineast“, natječaj za poticanje video stvaralaštva „In video Portarol“, organizacija koncerata, izložba i kazališnih predstava, sudjelovanje u izradi monografije Grada Vodnjana-Dignano

Pučko otvoreno učilište Menci

Na području Istarske županije POU Menci djeluje u okviru svoga ureda smještenog u Puli. U ovome trenutku POU u svojoj ponudi ima sljedeće programe:

- usavršavanje za poslove računalnog operatora
- osposobljavanje za poslove računalnog operatora
- grafički dizajner
- web dizajner
- autocad dizajner

- računalni programer
- web programer
- knjigovodstveni operater
- serviser računala.

Algebra centar Pula

Otvoreno učilište Algebra na području Istarske županije djeluje u okviru svoga regionalnog centra smještenog u Puli. U 2016. godini predviđeno je odvijanje sljedećih edukativnih programa:

- Voditelj izrade i provedbe projekata financiranih iz EU fondova
- ECDL operater
- ECDL specijalist
- Specijalist za digitalnu fotografiju i obradu
- Cisco mrežna akademija – CCNA
- Grafički dizajner - specijalist digitalnog izdavaštva
- WEB dizajner
- Engleski jezik - stupanj A1
- Njegovatelj starijih i nemoćnih osoba
- Njemački jezik - stupanj A1.

Učilište Itineris

Učilište Itineris je javna ustanova za obrazovanje odraslih u području prometa i ekonomije. Učilište ima sjedište u Buzetu kao i podružnice u Puli i Buzetu te provodi verificirane programe za stjecanje srednje stručne spreme kao i programe za osposobljavanje i usavršavanje.

<p>Verificirani programi za stjecanje srednje stručne spreme</p>	<p>Trogodišnji programi – vozač motornog vozila, prodavač, zidar, tesar, krovopokrivač, armirač</p> <p>Četverogodišnji programi – tehničar cestovnog prometa, komercijalist, ekonomist, arhitektonski tehničar, građevinski tehničar</p> <p>Niža stručna sprema – građevinski radnik, kamenorezac, pomoćni armirač, pomoćni keramičar oblagač, pomoćni krovopokrivač, pomoćni soboslikar, pomoćni zidar, pomoćni tesar</p>
<p>Verificirani programi za osposobljavanje</p>	<p>Rukovatelj: grederom, vibronabijačem, valjkom, bagerom, utovarivačem, rovokopačem, dozerom, finišerom, skreperom, autodizalicom, hidrauličkom dizalicom, hidrauličkom zglobnom platformom, toranjskom dizalicom, viličarom, elektrokolicima, konzolnom dizalicom, mosnom dizalicom, portalnom i poluportalnom dizalicom, pretovarnom dizalicom, motornom pilom, motornom kosilicom, strojevima za rezanje asfalta i betona, crpkom za beton i mikserom, betonarom.</p> <p>Osposobljavanje za poslove – samostalni knjigovođa, cestar, betonirac, skelar u</p>

	graditeljstvu, računalni operater poslovne primjene računala, računalni operater uredskog poslovanja, grafički dizajner, prijevoz i rukovanje opasnim tvarima, protupožarna zaštita
Podružnica Pula	Tehničar cestovnog prometa, vozač motornog vozila, komercijalist, prodavač, rukovatelj građevinskim strojevima i transportnim sredstvima
Podružnica Poreč	Tehničar cestovnog prometa, vozač motornog vozila
Verificirani programi usavršavanja	Instruktor vožnje A,B,C,E,D kategorije

Učilište Uljanik

Učilište Uljanik je registrirano kao javno tijelo koje organizira i provodi obuku za polaznike tehničke i brodogradilišne struke. Djelatnost Učilišta je izvođenje srednjoškolskog obrazovanja odraslih kroz programe osposobljavanja i programe usavršavanja. Kroz programe osposobljavanja za zanimanja polaznici stječu nova, a kroz programe usavršavanja nadopunjuju već stečena znanja, vještine i sposobnosti za rad u struci. Srednjoškolsko obrazovanje odraslih provodi se redovitom nastavom i konzultativno-instruktivnom nastavom. Znanja, vještine i sposobnosti stečene obrazovanjem odraslih, odrasli dokazuju polaganjem ispita, neovisno o načinu na koji su stečena, a što dokazuju javnom ispravom. Programe osposobljavanja mogu upisati samo oni kandidati koji imaju završenu osnovnu školu dok je za programe usavršavanja nužna završena srednja škola. Pri određivanju optimalnog trajanja programa važno je nastojati uskladiti složenost i obujam sadržaja te način izvođenja nastave s uvjetima upisa, odnosno prethodno završenim obrazovanjem i iskustvom polaznika. Preporuka je da programi osposobljavanja imaju veći broj sati praktične nastave, jer se polaznici najčešće osposobljavaju za obavljanje jednostavnih poslova. U programima osposobljavanja i usavršavanja planirani su i posebni sadržaji o zaštiti na radu u opsegu koji odgovaraju potrebi poslova za koje se provodi obrazovanje. Prema specifičnostima programa, nastavnih sadržaja te planiranih kompetencija i ishoda učenja određuje se način teorijske provjere, tipovi zadataka i ispitni sadržaji. Učilište Uljanik usko surađuje s Uljanik Brodogradilištem d.d. i 3.Maj kako bi razvilo treninge i praktične programe rada koji odgovaraju potrebama tržišta.

Verificirani nastavni planovi i programi usavršavanja:

	PROGRAM
1.	Usavršavanje za ZAVARIVAČA/ICU MAG/PPŽ postupkom na keramičkoj podlozi
2.	Usavršavanje za ZAVARIVAČ/ICU REL postupkom
3.	Usavršavanje za BRODOCJEVARA/KU
4.	Usavršavanje za BRODOMONTERA/KU
5.	Usavršavanje za JEDNOSTAVNE POSLOVE BRODOMONTERA/KE

Verificirani nastavni planovi i programi osposobljavanja:

	PROGRAM
1.	Osposobljavanje za JEDNOSTAVNE POSLOVE BRODOMONTERA/KE
2.	Osposobljavanje za JEDNOSTAVNE POSLOVE ZAVARIVAČA/ICE MAG/PPŽ postupkom
3.	Osposobljavanje za JEDNOSTAVNE POSLOVE ZAVARIVAČA/ICE REL postupkom
4.	Osposobljavanje za JEDNOSTAVNE POSLOVE BRODOCJEVARA/KE
5.	Osposobljavanje za JEDNOSTAVNE POSLOVE BRODOBRAVARA/KE
6.	Osposobljavanje za BRODOSKELARA/KE
7.	Osposobljavanje za BRUSAČA/ICA
8.	Osposobljavanje za RUČNI/A REZAČ/ICA PLAMENOM – AUTOGENOREZAČ/ICA
9.	Osposobljavanje za RUKOVATELJ/ICA PORTALNOM DIZALICOM
10.	Osposobljavanje za RUKOVATELJ/ICA PLOVNOM DIZALICOM
11.	Osposobljavanje za RUKOVATELJ/ICA ELEKTROMOSNOM DIZALICOM
12.	Osposobljavanje za RUKOVATELJ/ICA ELEKTROMOSNOM MAGNETSKOM DIZALICOM
13.	Osposobljavanje za RUKOVATELJ/ICA MOTORNOM (AUTO)DIZALICOM
14.	Osposobljavanje za RUKOVATELJ/ICA VILIČAROM
15.	Osposobljavanje za VEZAČ/ICA TERETA I SIGNALIST/ICA
16.	Osposobljavanje za VOZAČ/ICA ELEKTROKOLICA

Pučka učilišta na području županije nude širok izbor programa i edukacija, a posebna korist toga se ogleda u njihovoj prikladnosti da organiziraju edukacije koje izlaze van okvira standardnih kurikuluma. S druge strane ovakve programe potrebno je donositi na temelju stvarnih potreba, dok je postojeća praksa da se određeni broj edukacija otvorenih učilišta organizira bez obzira na to.

Uključenost srednjih škola u održavanje programa cjeloživotnog obrazovanja u Istarskoj županiji moglo bi biti bolje. U tom smislu srednje škole trebalo bi dodatno potaknuti na održavanje ovakvih programa, pogotovo u kontekstu europskih fondova, s posebnim naglaskom na Europski socijalni fond.

2.10.1.2. Postojeći programi cjeloživotnog obrazovanja u srednjim školama na području Istarske županije:

Gospodarska škola Istituto professionale Buje

Istituto professionale održava dopisno-konzultativni tip nastave za obrazovanje osoba nakon osnovne škole, kao i programe za dovršenje obrazovanja u započetom programu te programe prekvalifikacija.

ČETVEROGODIŠNJA ZANIMANJA	Elektrotehničar, turističko – hotelijerski komercijalist
TROGODIŠNJA JMO (JEDINSTVENI MODEL OBRAZOVANJA) ZANIMANJA	Autolimar, automehaničar, autoelektričar, elektromehaničar, elektroinstalater, kuhar, konobar, prodavač, strojobravar, stolar, vodoinstalater, frizer

Srednja škola Buzet

Srednja škola Buzet u svome djelovanju provodi programe obrazovanja odraslih u zanimanjima vezanima za strojarstvo, elektrotehniku, tekstil, promet, graditeljstvo, ekonomiju i trgovinu. Također nudi programe za osposobljavanje i usavršavanje.

Programi u obrazovanju odraslih	<p>Promet i logistika - tehničar cestovnog prometa, vozač motornog vozila</p> <p>Elektrotehnika i računalstvo - tehničar za električne strojeve s primijenjenim računalstvom, elektromehaničar, elektroničar</p> <p>Tekstil i koža – odjevni tehničar, krojač</p> <p>Strojarstvo, brodogradnja i metalurgija – alatničar, tokar, strojobravar, automehaničar, vodoinstalater, instalater grijanja i klimatizacije, plinoinstalater</p> <p>Ekonomija, trgovina i poslovna administracija – ekonomist, komercijalist, prodavač</p> <p>Graditeljstvo i geodezija - građevinski tehničar, soboslikar-ličilac, fasader, zidar, tesar, krovopokrivač, armirač, podopolagač, keramičar-oblagač, rukovatelj samohodnim građevinskim strojevima, rukovatelj građevinskim dizalicama</p> <p>Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija – ekološki tehničar</p>
Usavršavanje	Instruktor vožnje A,B,C,E, i D kategorije, građevinski poslovođa
Osposobljavanje	zaštita od požara, zaštita na radu, rukovatelj građevinskom mehanizacijom i transportnim sredstvima, rukovatelj dizalicom, rukovatelj motornom pilom i kosilicom, zidar, tesar, armirač, PC operater, samostalni knjigovođa, osposobljavanje vozača i osoba koje sudjeluju u prijevozu opasnih tvari (ADR)

Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifanića Poreč

Škola nudi programe za stjecanje srednje stručne spreme, programe doškoloavanja, dokvalifikacije te prekvalifikacija kao i programe osposobljavanja za obavljanje poslova u zanimanju.

I. Programi za stjecanje srednje stručne spreme
Područje rada: Ugostiteljstvo i turizam Hotelijersko-turistički tehničar, turističko-hotelijerski komercijalist, konobar, kuhar, slastičar
Područje rada: Ekonomija i trgovina Komercijalist, prodavač
II. Programi osposobljavanja za obavljanje poslova u zanimanju
Vinar, domaćica hotela, hotelska sobarica, voditelj malih hotela, voditelj poljoprivredno-turističkih imanja, operater na računalu

Industrijsko-obrtnička škola Pula

Škola nudi programe obrazovanja odraslih za stjecanje srednje stručne spreme i prekvalifikacije prema područjima rada:

Područje rada: Strojarsstvo	za zanimanje: tokar, instalater grijanja i klimatizacije, plinoinstalater, vodoinstalater, autolimar, bravar, automehaničar
Područje rada: Brodogradnja	za zanimanje: brodomehaničar, brodograditelj
Područje rada: Elektrotehnika	za zanimanje: autoelektričar, elektroinstalater, elektromehaničar, elektroničar-mehaničar, elektromonter
Područje rada: Graditeljstvo	za zanimanje: zidar, keramičar-oblagač, tesar, podopolagač
Područje rada: Ostale usluge	za zanimanje: ličilac - soboslikar

Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, Pula

Škola nudi programe obrazovanja koji uključuju kako teorijski tako i praktični dio. Ujedno u svojoj ponudi ima programe nastavka obrazovanja te razlikovne i dopunske ispite za osobe koji žele nastaviti obrazovanje.

Obrazovno područje	Smjerovi
	Hotelsko-turistički tehničar
	Turističko-hotelijerski komercijalist

Turizam i ugostiteljstvo	Konobar
	Kuhar
	Slastičar
Ekonomija, trgovina i poslovna administracija	Komercijalist
	Prodavač

2.10.1.3. Postojeći programi cjeloživotnog obrazovanja u visokoškolskim ustanovama na području Istarske županije:

U Istarskoj županiji programi cjeloživotnog obrazovanja izvode se u okviru Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Programi su otvoreni za osobe svih životnih dobi, a uključuju:

- Mali investitor,
- Izrada poslovnog plana,
- Znanjem do konkurentnosti u agroturizmu Istre,
- Program izobrazbe u području javne nabave,
- Redovito usavršavanje iz područja javne nabave,
- Program stjecanja pedagoških kompetencija,
- Seminar za polaganje stručnog ispita za voditelje poslovnica,
- Seminar za polaganje stručnog ispita za turističke vodiče za područje Istarske županije,
- Tečaj japanskog jezika.

Tablica 22. sudjelovanje u edukacijama i treninzima osoba 25-64 godina starosti 2010-2014 godine:

Razina	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
EU 28	9,1	8,9	9,0	10,5	10,7
RH	2,5	2,6	2,8	2,9	2,5
Istarska županija	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p

Izvor: Eurostat⁹

Priloženi podaci ukazuju kako Republika Hrvatska u usporedbi s EU kontekstom značajno zaostaje u području obrazovanja odraslih. Navedeni podaci nisu dostupni na razini županija u Republici Hrvatskoj, ali svejedno ukazuju na moguće stanje u području obrazovanja odraslih u Istarskoj županiji. Iz toga razloga dostupni podaci mogu poslužiti kao pokazatelj zaostajanja obrazovanja odraslih na županijskom nivou.

⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database>

Tablica 23. Cjeloživotno obrazovanje u poduzećima po granama djelatnosti u 2010. godini, % cjelokupnog broja poduzeća:

Razina	Ukupno	Industrija (osim građevinarstva)	Građevinarstvo	Trgovina na veliko i malo	Informacije i komunikacije	Nekretnine
EU 28	66	63	64	63	80	75
Republika Hrvatska	57	55	50	54	76	71
Istarska županija	(62,9) ¹⁰	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p

Izvor: Eurostat¹¹ za EU i RH razinu, Anketa poslodavaca 2015. za razinu Istarske županije

Iz navedenih podataka vidljivo je kako postotak poduzeća na nacionalnoj razini koja sudjeluju u aktivnostima edukacije svojih radnika zaostaje od razine Europske unije. Hrvatski poduzetnici u najvećoj mjeri zaostaju u edukacijama u područjima industrije, građevinarstva te trgovine na veliko i malo, dok u nešto manjem omjeru zaostaju i edukacije u segmentu informacija i komunikacija te trgovanja nekretninama.

Podaci o cjeloživotnom obrazovanju u poduzećima na razini Istarske županije pridobiveni iz Ankete poslodavaca provedene 2015. godine nisu analogni podacima Eurostata za EU i RH razinu, no oni svejedno omogućuju određenu usporedbu stanja na županijskoj razini s EU i RH razinom.

Usporedba podataka Eurostata za EU razinu s podacima Ankete poslodavaca za razinu RH i županije svjedoči kako poduzetnici u Istarskoj županiji u nešto većem opsegu koriste edukacije nego poduzeća na nacionalnoj razini. Iz Ankete poslodavaca vidljivo je kako je 62,9% poslodavaca u Istarskoj županiji provodilo neki oblik edukacije za svoje radnike, dok je na razini Republike Hrvatske to činilo tek njih 49,9%. S druge strane dostupni podaci Eurostata, ovaj udio poduzeća na razini RH prikazuju nešto višim, te procjenjuju kako je 57% poduzetnika educiralo svoju radnu snagu. U oba slučaja usporedbe može se zaključiti kako istarska poduzeća prednjače u području obrazovanju radnika u usporedbi s nacionalnom razinom, ali svejedno zaostaju za europskim prosjekom.

Temeljni uvidi i zaključci vezani za statističke podatke o stanju cjeloživotnog obrazovanja na području Istarske županije

- Na području županije postoji velik broj institucija (učilišta, srednje škole, Sveučilište Jurja Dobrile) koje provode programe cjeloživotnog obrazovanja
- Širok spektar programa u području cjeloživotnog učenja
- Ponuda programa ne odgovara u potpunosti potrebama tržišta rada
- Zabilježena povećana zainteresiranost nekih institucija u području cjeloživotnog obrazovanja za uvođenje programa u području glazbe i umjetnosti
- Obrazovanje zaposlenika u poduzećima niže od EU, ali više od nacionalnog prosjeka

¹⁰ Podatak preuzet iz Ankete poslodavaca

¹¹ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (zadnji raspoloživi podaci)

2.11. Ostali oblici obrazovanja - poduzetničko obrazovanje

U kontekstu planiranja osnovnoškolskog obrazovanja danas se sve veća pozornost stavlja na potrebu uvođenja poduzetničkog obrazovanja u škole. **Entrepreneurship Education at School in Europe, National Strategies, Curricula and Learning Outcomes** ističe da je u kontekstu osiguranja poduzetničkih vještina i kompetencija kod učenika važno osigurati sljedeće:

- Na razini stava: samosvijest i samopouzdanje kao poduzetničke kvalitete. Također utjecati na samoinicijativnosti i spremnost na rizike u poslovnom svijetu, kritičko razmišljanje, kreativnost i sposobnost rješavanja problema
- Na razini znanja: znanje o mogućnostima stvaranja karijere, ekonomska i financijska pismenost, znanje o poslovnim organizacijama i procesima u poslovanju
- Na razini vještina: komunikacijske, prezentacijske i vještine planiranja te timski rad
- Praktično ispitivanje poslovnih mogućnosti, npr. razvijanje i provedba poslovnog plana

Potrebu za osiguranjem poduzetničkih kompetencija kao međupredmetne teme koja je zastupljena u svim predmetima, u predškolskim, osnovnoškolskim i srednjoškolskim programima također naglašava i **Hrvatski nacionalni kurikulum za predškolsko, obvezno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje**. Kao osnovni cilj razvijanja poduzetničkih kompetencija učenika ističe se „razvoj osobina ličnosti te znanja, vještina, sposobnosti i stavova potrebnih za djelovanje pojedinca kao uspješne poduzetne osobe“¹². Poduzetničko obrazovanje razvija učenike da budu poduzetni, kreativni i samostalni, spremni na promjene i preuzimanje rizika. Uz navedeno, poduzetničko obrazovanje učenike opskrbljuje socijalnim vještinama, komunikacijskim sposobnostima kao i osnovnim znanjima vezanim za gospodarstvo, poslovanje i obrtništvo.

U skladu sa ciljevima poduzetničkog obrazovanja, učenici će:

- biti osposobljeni za postavljanje, vrednovanje i ostvarivanje osobnih ciljeva
- biti poduzetni, inovativni i kreativni
- učinkovito rješavati probleme
- znati planirati svoj rad i ostvarivati planove
- razviti inicijativnost, ustrajnost u aktivnostima, posebno u učenju
- biti osposobljeni za prilagođavanje novim situacijama, idejama i tehnologijama
- razviti stvaralački pristup prema izazovima i promjenama, stresu i sukobima te natjecanju
- razviti vještine vrednovanja drugih i samovrednovanja te kritičkoga odnosa prema vlastitome uspjehu ali i neuspjehu
- razviti samostalnost, samopouzdanje i osobni integritet
- upoznati radni život i zanimanja u neposrednoj okolini i društvu
- steći temeljna znanja u području gospodarstva i vođenja poslova
- osvijestiti važnost i mogućnosti samozapošljavanja.

¹² str 45

Uz poduzetništvo, Nacionalni kurikulum kao ostale međupredmetne teme ističe još i teme osobnog i socijalnog razvoja, zdravlje, sigurnost i zaštitu okoliša, učiti kako učiti, upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije te građanski odgoj i obrazovanje.

Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020. donesena je upravo sa ciljem ojačavanja poduzetničkog potencijala i unaprjeđenje poduzetničke kulture na nacionalnoj razini. Strategija naglašava potrebu za unaprjeđenjem poduzetničkih vještina kroz razne oblike obrazovanja:

- Formalnog: podrazumijeva proces učenja koji usmjeravaju nastavnici ili instruktori koje se stječe u obrazovnim institucijama u skladu s nastavnim planovima i programima koje odobravaju mjerodavna tijela
- Neformalnog: podrazumijeva organizirani proces učenja i obrazovanja koji je usmjeren usavršavanju, specijalizaciji te unaprjeđenju znanja i vještina prema zasebnim programima koje provodi širok spektar obrazovnih ustanova (redovne škole, centri za obuku i cjeloživotno obrazovanje, agencije)
- Informalnog: odnosi se na neplanirano učenje i stjecanje znanja kroz svakodnevne aktivnosti

pri čemu se svim navedenim oblicima pridaje podjednaka važnost. Poseban naglasak strategije je osiguranje poduzetničkog obrazovanja za mlade poduzetnike i žene poduzetnice. U okviru unaprjeđenja sektora poduzetništva posebno je istaknuta potreba za unaprjeđenje poduzetničkih vještina. U skladu s time Strategija definira i Strateški cilj 4. „Poboljšanje poduzetničkih vještina“, koji je usmjeren pružanju potpore većem razvoju subjekata maloga gospodarstva jačanjem njihove uprave, uvođenjem i djelovanjem većeg broja visokokvalificiranih zaposlenika te pružanjem potpore cjeloživotnom učenju zaposlenih u subjektima maloga gospodarstva.

Posebno je istaknuta potreba za osnaživanjem upravljačkih kapaciteta poduzeća kako bi ista bila u stanju bolje provoditi svoje aktivnosti u područjima proizvodnje, marketinga i prodaje te ljudskih potencijala odnosno obrazovanjem zaposlenika, što znači da je od velike važnosti prilikom provedbe obrazovanja u području poduzetništva posebno naglašena odgovornost samih poduzeća da kroz razne neformalne i informalne metode obrazovanja osiguraju kontinuiranu nadogradnju znanja i vještina zaposlenika. U tom smislu potrebno je posebno poticati poduzetnike na uzimanje aktivnijeg angažmana u ovome području i „preuzeti stvar u svoje ruke“, jer formalno obrazovanje u nadležnosti države ni izdaleka nije dostatno za osiguranje potrebnih poduzetničkih vještina.

Definirani indikatori Strategije razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za procjenu uspješnosti postizanja strateškog cilja 4. u području poduzetničkog obrazovanja na nacionalnoj razini su sljedeći:

- povećanje udjela radne snage u procesima izobrazbe za 10% (u trenutku izrade strategije 2,3%)
- povećanje udjela broja znanstvenika zaposlenih u poduzetništvu za 35% (u 2010. godini ovaj udio je iznosio 19%).

Predviđene aktivnosti Strategije za ostvarenje zadanih indikatora uključuju sljedeće pristupe:

- potpora modernizaciji poslovanja kroz izobrazbu za poduzetnike u Hrvatskoj
- potpora unaprjeđenju strukovnih kompetencija poduzetnika i njihovih zaposlenika uključivanjem u različite oblike neformalnog obrazovanja (seminari, tečajevi i slično) i informalnog obrazovanja

- pružanje stručne potpore ključnim aspektima poslovnog upravljanja kao što su inovacije, upravljanje kvalitetom i marketing
- razvijanje novih modela pristupa i usvajanja najboljih praksi upravljanja te promicanje uspješnih priča za poticanje širenja inovativnog upravljanja u sektoru malog gospodarstva
- potpora razvoju opće svijesti o potrebi edukacije i usavršavanja te većem usvajanju cjeloživotnog učenja u malom gospodarstvu u Hrvatskoj.

2.12. Obrazovanje nezaposlenih

„Obrazovanje nezaposlenih skupina“ je mjera, koja je osmišljena, a HZZ je redovno provodi, u cilju unaprjeđenja kompetencija radne snage i namijenjena je dugotrajno nezaposlenima. Broj novouključenih u početku, 2011. godine, bio je izrazito visok, a nakon toga se bitno smanjio. Lagani porast zabilježen je 2014. godine. Mjera sadrži: Potpore za usavršavanje, Obrazovanje nezaposlenih i Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa.

Tablica 24. Broj korisnika mjera aktivne politike na području IŽ od 2012.-2015.godine, Potpora za usavršavanje:

Godina	RH		Istarska županija	
	Novouključeni	Ukupni korisnici	Novouključeni	Ukupni korisnici
2012.	121	661	0	0
2013.	287	337	0	0
2014.	66	148	0	0
2015.*	n/p**	n/p	0	0

*Podaci za prosinac 2015., Izvor: Mjesečni bilten 12.2015. HZZ PU Pula

Iz raspoloživih podataka je vidljivo kako je u 2014. godini došlo do značajnijeg pada ukupnog broja korisnika potpora za zapošljavanje na RH razini.

Tablica 25. Broj korisnika mjera aktivne politike na području IŽ od 2012.-2015.godine, Obrazovanje nezaposlenih:

Godina	RH		Istarska županija	
	Novouključeni	Ukupni korisnici	Novouključeni	Ukupni korisnici
2012.	2.334	5.096	140	178
2013.	1.768	2.132	47	115
2014.	1.822	2.149	45	56
2015.*	1.552	1.606	55	55

*Podaci za prosinac 2015., Izvor: Mjesečni bilten 12.2015. HZZ PU Pula

Iz tablice je vidljivo kako je na nacionalnoj razini broj sudionika obrazovanja za nezaposlene u 2015. godini pao na najnižu točku u promatranome razdoblju. Na razini Istarske županije također je vidljiv trend opadanja ovog broja, s tim da se tek blago povećao broj novouključenih korisnika.

Tablica 26. Broj korisnika mjera aktivne politike na području IŽ od 2012.-2015.godine, Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa:

Godina	RH		Istarska županija	
	Novouključeni	Ukupni korisnici	Novouključeni	Ukupni korisnici
2012.	5.456	9.583	163	170
2013.	14.446	19.322	510	635
2014.	14.263	28.039	457	938
2015.*	18.597	32.494	639	651

**Podaci za prosinac 2015., Izvor: Mjesečni bilten 12.2015. HZZ PU Pula*

Na području Istarske županije nije bilo korisnika Potpore za usavršavanje. Značajan je interes za Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Naime u 2014. je zabilježen broj od ukupno 938 korisnika. S druge strane broj ukupnog broja korisnika na razini županije je 2015. godine pao, dok se blago povećao broj novouključenih osoba. Korisnici ove mjere najčešće su visokoobrazovane osobe koje traže svoje prvo zaposlenje.

Zanimljivo je također napomenuti, da prema podacima Mjesečnog biltena HZZ PU Pula za prosinac 2015., nije bilo korisnika mjere Obrazovanje nezaposlenih – EU fondovi, kao niti Obrazovanje nezaposlenih – sredstva jedinica lokalne samouprave.

Može se zaključiti da nezaposlene osobe na području RH i IŽ premalo koriste mogućnosti cjeloživotnog obrazovanja u cilju osposobljavanja za zapošljavanje.

3. Analiza provedene ankete

Sa svrhom prikupljanja najnovijih informacija o stanju u predškolskom, osnovnoškolskom, srednjoškolskom i visokoškolskom sektoru u Istarskoj županiji, provedena je anketa sa organizacijama koje djeluju u ovim područjima.

U nastavku slijede rezultati provedenih anketa po kategorijama obrazovnih institucija. Sve tablice i grafikoni u ovom poglavlju obrada su podataka iz ankete.

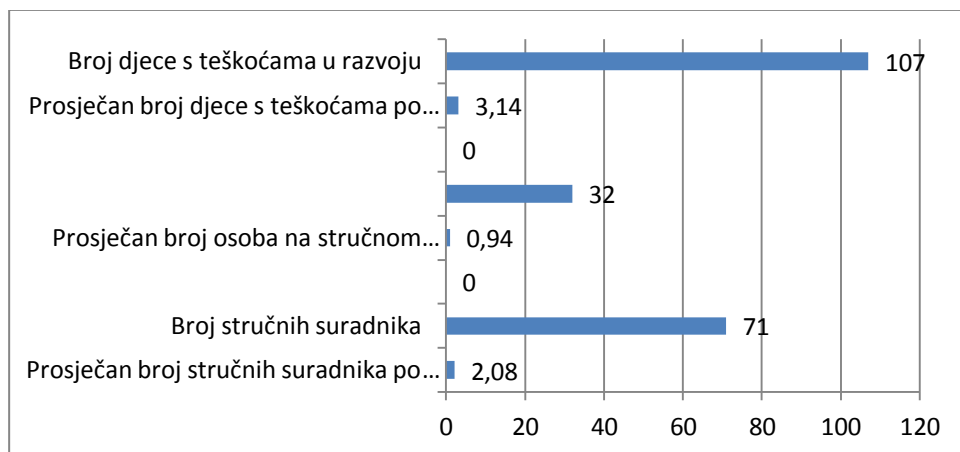
3.1. Vrtići

Na anketni upitnik odgovorili su sljedeći vrtići na području Istarske županije:

1. DV "Rapčići", Žminj
2. DV Vesela kuća – „Asando cher“, Pula
3. Predškolska ustanova Dječji vrtići i jaslice „Radost“, Poreč
4. DV Moj dan, Pula
5. DV Titti, Pula
6. DV Paperino, Poreč
7. DV Cipelići, Pula
8. DV Petar Pan, Vodnjan
9. Dječji vrtić i jaslice „Duga“, Umag
10. DV Rin Tin Tin, Pula
11. DV Suncokret, Novigrad
12. DV Maslačak, Pula
13. DV Olga Ban, Pazin
14. DV „Tići“, Vrsar
15. DV "Tratinčica", Barban
16. DV Slatki svijet, Pula
17. Predškolska ustanova Vrtuljak, Marčana
18. 101 dalmatinac, Nova Vas
19. Scuola d'infanzia Italiana fregola, Talijanski dječji vrtić „Mrvica“, Buje
20. DV "Cipelići", Poreč
21. Talijanski dječji vrtić „Vrtuljak“, Umag
22. DV Buje, Buje
23. DV Višnjan, Višnjan
24. DV Histrići, Pula

25. DV Dado, Pula
26. DV Mali medvjed, Pićan
27. DV Tičići, Novigrad
28. DV Kućica od licitra, Pula
29. DV Pinokio, Marčana
30. Predškolska ustanova „Balončić“, Svetvinčenat
31. DV „Pjerina Verbanac“, Labin
32. Talijanski DV „Naridola“, Rovinj
33. Dnevni centar za rehabilitaciju –Veruda, Pula
34. Dječji vrtić „Gloria“, Labin

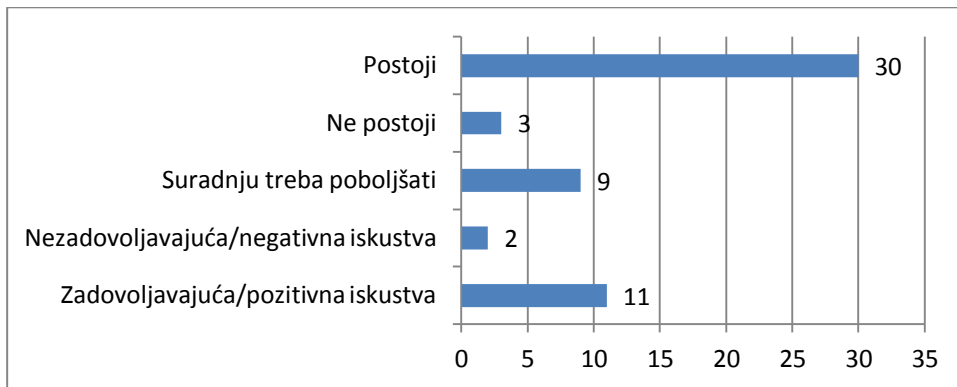
Graf 24. Broj djece s teškoćama u razvoju, broj osoba na stručnom osposobljavanju i broj stručnih suradnika vrtića:

U ukupno 34 anketirana vrtića na području županije, programe predškolskog odgoja pohađa ukupno 107 djece s teškoćama u razvoju, što u prosjeku daje 3,14 djeteta s teškoćama u razvoju po vrtiću. Broj osoba na stručnom osposobljavanju iznosi 32, odnosno prosječno 0,94 po vrtiću. Ukupan broj stručnih suradnika zaposlenog u 34 vrtića iznosi 71, što znači da je prosječno 2,08 pripadnika stručnih suradnika zaposleno po vrtiću.

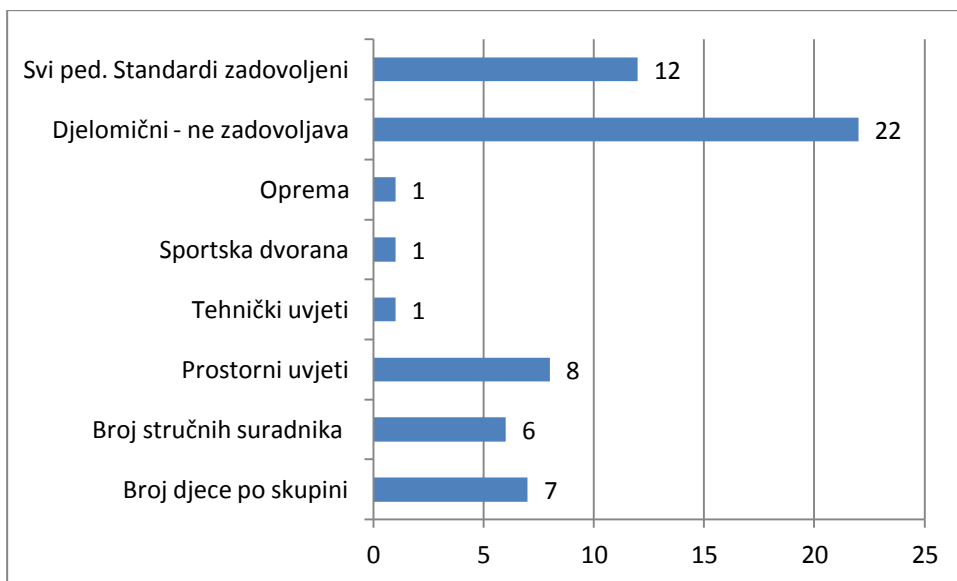
U pedagoškoj godini 2016./2017. ukupno 25 vrtića održava studentsku praksu, dok se u 8 vrtića studentska praksa ne održava. Jedan vrtić nije dao odgovor na ovo anketno pitanje.

Graf 25. Međusektorska suradnja:

Većina vrtića (30) na području županije ima ostvaren neki od oblika međusektorske suradnje sa ostalim institucijama u području obrazovanja, dok samo 4 vrtića ovu suradnju ne ostvaruju. Od vrtića uključenih u međusektorsku suradnju sa drugim školama, pedijatrima, centrima a socijalnu skrb i ostalim institucijama, 11 njih se izjasnilo da je zadovoljno suradnjom, dok 2 vrtića ovom suradnjom nisu zadovoljna. Ukupno 9 vrtića izjasnilo se kako bi međusektorsku suradnju trebalo još više unaprijediti.

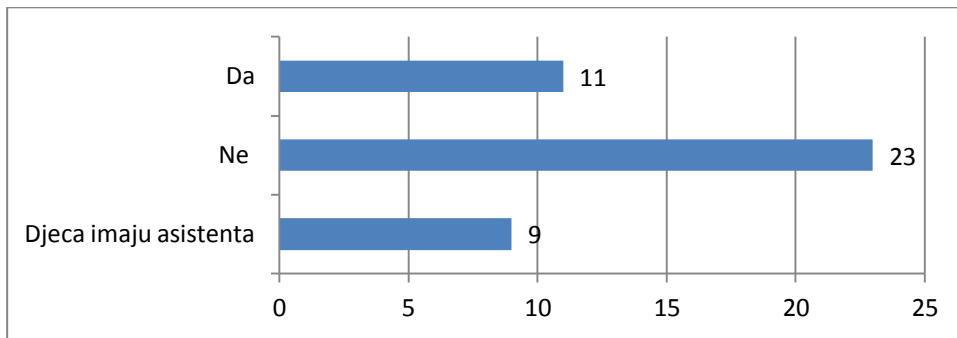
Graf 26. Pedagoški standardi:

Tek 12 od 34 vrtića izjasnilo se da zadovoljava sve pedagoške standarde, dok 22 vrtića standarde tek djelomično zadovoljava. U vrtićima koji standarde tek djelomično zadovoljavaju, 8 njih se izjasnilo kako ne zadovoljava pedagoške standarde vezane za prostorne uvjete, 7 njih ne zadovoljava standarde vezane za broj djece po skupini. Također je zabilježeno 6 slučajeva neudovoljavanja standardu po pitanju potrebnog broja stručnih suradnika, dok je nedostatak opreme, sportske dvorane i tehničkih uvjeta kao kategorije nezadovoljavanja standarda naveo po jedan vrtić.

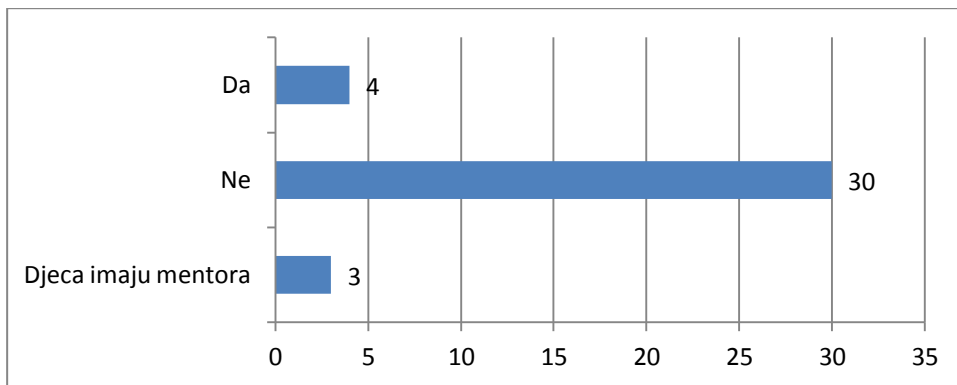
Dodatne sadržaje (ekološke radionice, folklorno-plesne radionice, tradicijsko nasljeđe, tjelesni i zdravstveni odgoj, likovne radionice, sportske radionice, jezici (talijanski i engleski), glazbene radionice, kreativno-likovne radionice, radionice za roditelje, zavičajne igraonice, scensko-dramske radionice i sl.) na području županije nudi 26 vrtića, dok 7 vrtića u tekućoj pedagoškoj godini ovakve sadržaje ne nudi.

Graf 27. Programi za djecu s teškoćama u razvoju:

Tek 11 od 34 vrtića u sklopu redovnih programa nude zasebne programe prilagođene za djecu s teškoćama u razvoju, dok s druge strane čak 23 vrtića ne nude ovakve programe. Od vrtića koji nude ovakve posebne programe, 9 vrtića osiguralo je asistenta za rad s djecom s teškoćama u razvoju.

Graf 28. Programi za darovitu djecu:

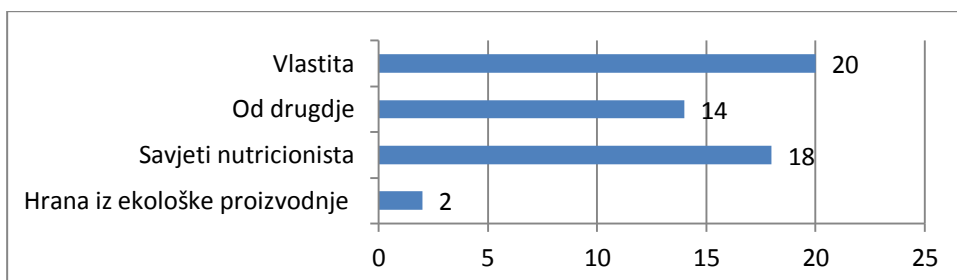

Od 34 anketirana vrtića, samo 4 nude posebne programe za darovitu djecu, dok 30 vrtića ovakve programe ne nudi. Od vrtića koji nude ovakav oblik posebnih programa, 3 vrtića su osigurala i mentora za rad s darovitom djecom u svojoj ustanovi.

Programe male škole ili škole u prirodi na području županije u tekućoj pedagoškoj godini provodi ukupno 27 anketirana vrtića, dok 7 vrtića ovaj oblik nastave ne provodi.

Vežano za stručne edukacije i unaprjeđenje kompetencija osoblja zaposlenog u vrtićima, sve anketirane predškolske ustanove kontinuirano šalju svoje zaposlenike na stručne skupove, seminare i ostale edukacije.

Graf 29. Organizacija prehrane u vrtićima:

Ukupno 20 anketiranih vrtića ima organiziranu prehranu za djecu iz vlastite kuhinje, dok 13 vrtića ima organiziranu dostavu hrane sa drugih mjesta. 18 vrtića izjasnilo se da prilikom pripreme hrane uvažava savjete nutricionista, dok tek 2 vrtića u prehrani koriste i proizvode iz ekološke proizvodnje. Kao glavni razlog nekorištenja ekoloških namirnica, vrtići su istaknuli veću cijenu ekoloških proizvoda za razliku od klasičnih.

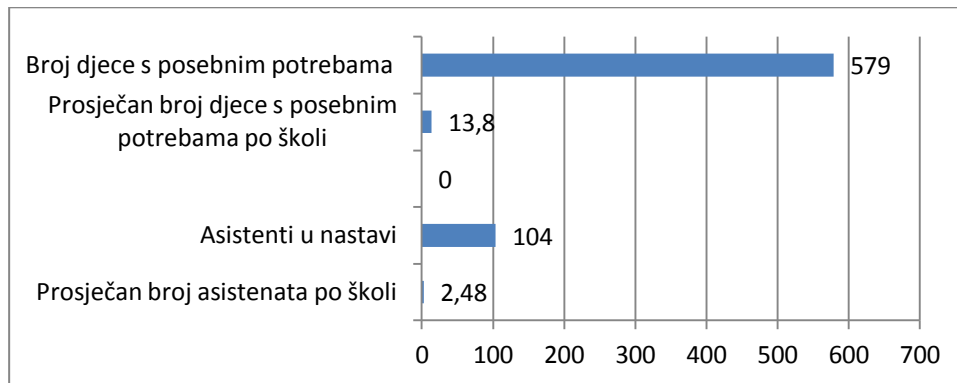
3.2. Osnovne škole

Na anketni upitnik odgovorile su sljedeće škole:

1. Osnovna škola-Scuola elementare Milana Šorga Oprtalj- Portole
2. Osnovna škola Matije Vlačića Labin
3. Osnovna škola Vladimira Gortana, Žminj
4. Osnovna škola Tone Peruška, Pula
5. Osnovna škola Vladimira Nazora, Vrsar
6. Osnovna škola Marije i Line, Umag
7. Osnovna škola Vladimira Nazora, Potpićan
8. OŠ „Ivo Lola Ribar“ Labin
9. OŠ Jurja Dobrile – SE „Juraj Dobrila“, Rovinj
10. Osnovna škola Svetvinčenat
11. Osnovna škola Ivan Goran Kovačić Čepić, Kršan
12. OŠ Vladimira Nazora , Pazin
13. OŠ Tar – Vabriga
14. Talijanska osnovna škola „Galileo Galilei „Umag/Scuola elementare italiana „Galileo Galilei“ Umago
15. Osnovna škola Vodnjan-Scuola elementare Dignano
16. Osnovna škola – Scuola elementare Giuseppina Martinuzzi Pula-Pola
17. OŠ Joakima Rakovca Sveti Lovreč Pazenatički, Sveti Lovreč
18. OŠ Vidikovac, Pula
19. Osnovna škola Šijana, Pula
20. Škola za odgoj i obrazovanje, Pula
21. OŠ Vladimira Nazora – SE „Vladimir Nazor“, Rovinj
22. OŠ Veruda, Pula
23. Osnovna škola Monte Zaro, Pula
24. Osnovna škola Marčana
25. Osnovna škola Mate Balote, Buje
26. Osnovna škola Vladimira Nazora, Krnica
27. Talijanska osnovna škola – Scuola elementare Italiana „Bernardo Parentin“ Poreč – Parenzo

28. Talijanska osnovna škola, scuola elementare Italiana, Novigrad – Cittanova
29. OŠ Kaštanjer, Pula
30. Osnovna škola Poreč
31. OŠ Veli Vrh, Pula
32. OŠ Centar, Pula
33. OŠ Divšići, Marčana
34. Osnovna škola – Scuola elementare RIVARELA, Novigrad
35. Osnovna škola Stoja, Pula
36. OŠ Jure Filipovića, Barban
37. Talijanska osnovna škola Scuola elementare italiana „Edmondo De Amicis“, Buje
38. OŠ Fažana, Fažana
39. OŠ Ivana Batelića, Raša
40. OŠ "Vazmoslav Gržalja", Buzet
41. TOŠ-SEI „Bernardo Benussi“ Rovinj-Rovigno

Graf 30. Broj djece s teškoćama u razvoju i asistenti u nastavi:

U ukupno 41 anketiranoj školi na području županije u nastavi je uključeno 579 učenika s teškoćama u razvoju. Prosječan broj učenika s teškoćama u razvoju po osnovnoj školi iznosi 13,8. U školskoj godini 2016./2017. osnovne škole imaju angažirana ukupno 104 asistenta u nastavi, što daje prosjek od 2,48 asistenata po školi.

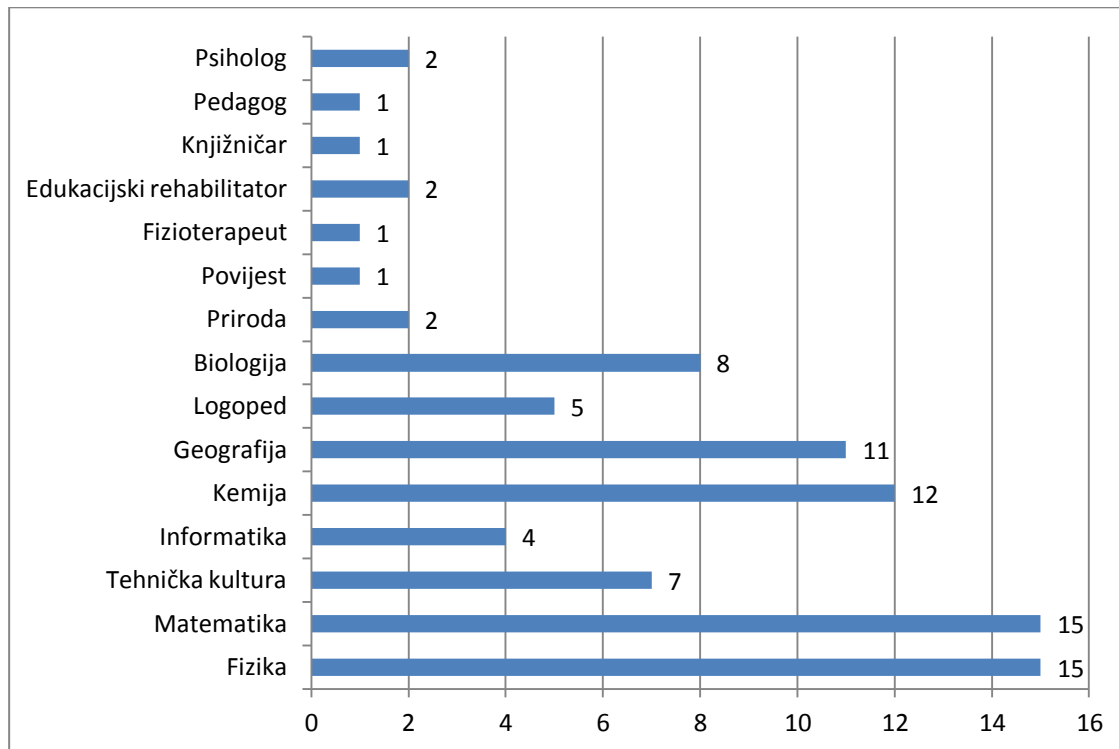
Tablica 27. Stručna sprema tajnika i računovođe škole:

	SSS	VŠS	VSS	Nepoznato
Tajnik	5	11	23	2
Računovođa	6	6	27	2

U većini škola zaposleni tajnik i računovođa visoke su stručne ili više školske spreme. Škole tako zapošljavaju 23 VSS odnosno 11 VŠS tajnika te 27 VSS odnosno 6 VŠS računovođa. Od 41 osnovne škole, u 5 njih zaposleno je 5 tajnika sa SSS, a u 6 škola 6 računovođa srednje stručne spreme. Ukupno 2 škole nisu se izjasnile po pitanju kvalifikacija ovog profila zaposlenika.

Od 41 anketirane osnovne škole, 26 se pozitivno izjasnilo o statusu uvođenja sustava vrednovanja. Od 26 škola, 8 njih izjasnilo se da je sustav vrednovanja uvelo djelomično, njih 10 izjasnilo se da je uvelo sustav, dok se 8 njih izjasnilo da ima uspostavljen sustav samovrednovanja. Ukupno 14 anketiranih škola izjasnilo se kako nema uspostavljen nijedan oblik sustava vrednovanja, dok 1 škola nije pružila odgovor na ovo anketno pitanje.

Graf 31. Kadrovi koji nedostaju:

Po pitanju stručnog osoblja i kadrova koji nedostaju školama, najviše nedostaje profesora fizike (15) i matematike (15), a slijede profesori kemije (12), geografije (11) i biologije (8). U nešto manjoj mjeri u osnovnim školama nedostaju sljedeći kadrovi: profesor tehničke kulture (7) logoped (5), profesor informatike (4), profesor prirode (2), edukacijski rehabilitator (2), psiholog (2), pedagog (1), knjižničar (1), fizioterapeut (1) te profesor povijesti (1).

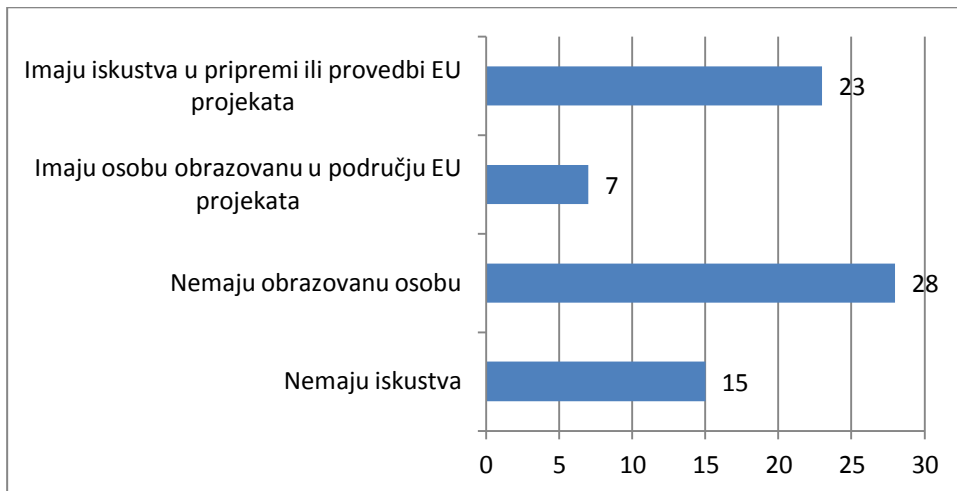
U procesu komunikacije sa srednjim školama u području umjetničkog obrazovanja na području županije izražena je potreba za sljedećim kadrovima u svome području djelovanja: profesori gitare, udaraljki, flaute, violine, suvremenog plesa i klasičnog baleta.

Ukupno su se 24 osnovne škole izjasnile da mogu zapošljavati osobe s inozemnim kvalifikacijama, dok jedna škola nije upoznata s ovom mogućnošću. Nadalje, 28 škola izjasnilo se da pri izboru osoblja koristi neku od usluga HZZ-a, dok se 5 izjasnilo da ove usluge ne koristi. Unatoč anketnim odgovorima, sve osnovne škole koriste barem jedan oblik usluga HZZ-a jer se, prema članku 107. stavak 2. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, svi natječaji za zapošljavanje objavljuju na mrežnim stranicama i oglasnim pločama HZZ-a.

Čak 36 anketiranih škola izjasnilo se kako nema uspostavljen mobilni tim stručnog osoblja. Tri škole izjasnile su se kako koriste usluge mobilnog tima neke druge institucije (u 2 slučaja dnevnog centra Veruda u Puli). Jedna škola nije dala odgovor na ovo anketno pitanje. Tek jedna škola izjasnila se kako ima uspostavljen vlastiti mobilni tim stručnog osoblja.

Vezano za usavršavanje osoblja, sve škole kontinuirano šalju svoje zaposlenike na edukacije u obliku predavanja, seminara i stručnih skupova. On-line edukacije pohađaju zaposlenici 19 škola (uglavnom Webinar). Analiza dostavljenih upitnika pokazala je kako u većini slučajeva troškove edukacija snosi škola ili osnivač (36 škola), dok su ostali sponzori kako slijedi: Talijanska unija za usavršavanje (2 slučaja), Sveučilište u Trstu (1 slučaj), sami nastavnici (3 slučaja), EU projekti (2 slučaja). Istarska županija (1 slučaj) te ministarstva (2 slučaja).

Graf 32. Angažman i iskustvo na EU projektima:

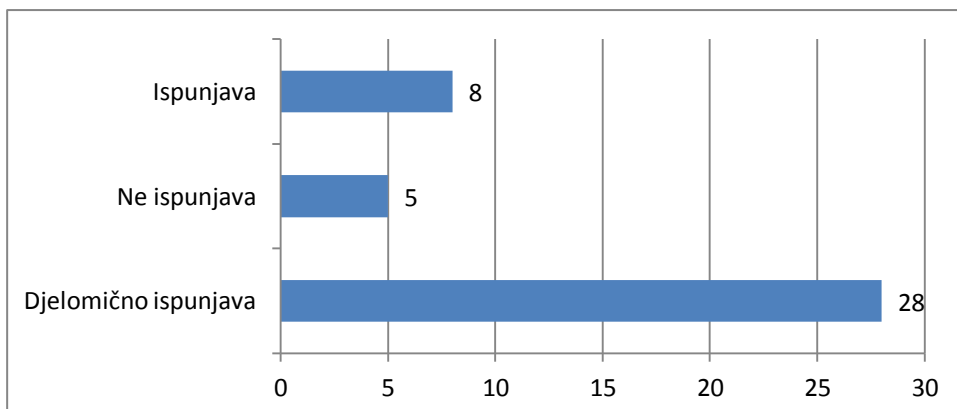

Vezano za angažman na EU projektima, ukupno 23 škole izjasnile su se kako imaju iskustava u pripremi ili provedbi EU projekata. S druge strane, tek 7 od 41 osnovne škole na području županije zapošljava jednu ili više osoba educiranih u području EU projekata. Čak 28 škola izjasnilo se da ne zapošljava osobu educiranu u ovome području, a sveukupno 15 škola nema nikakvog iskustva u području EU projekata.

Vezano za međusektorsku suradnju, 39 osnovnih škola izjasnilo je da ima ostvaren neki oblik međusektorske suradnje s drugim školama, fakultetima, vrtićima, učeničkim domovima i drugim institucijama. Odo ovog broja, 20 škola je suradnjom zadovoljno, dok je 8 škola istaknulo kako bi suradnju u budućem razdoblju trebalo poboljšati.

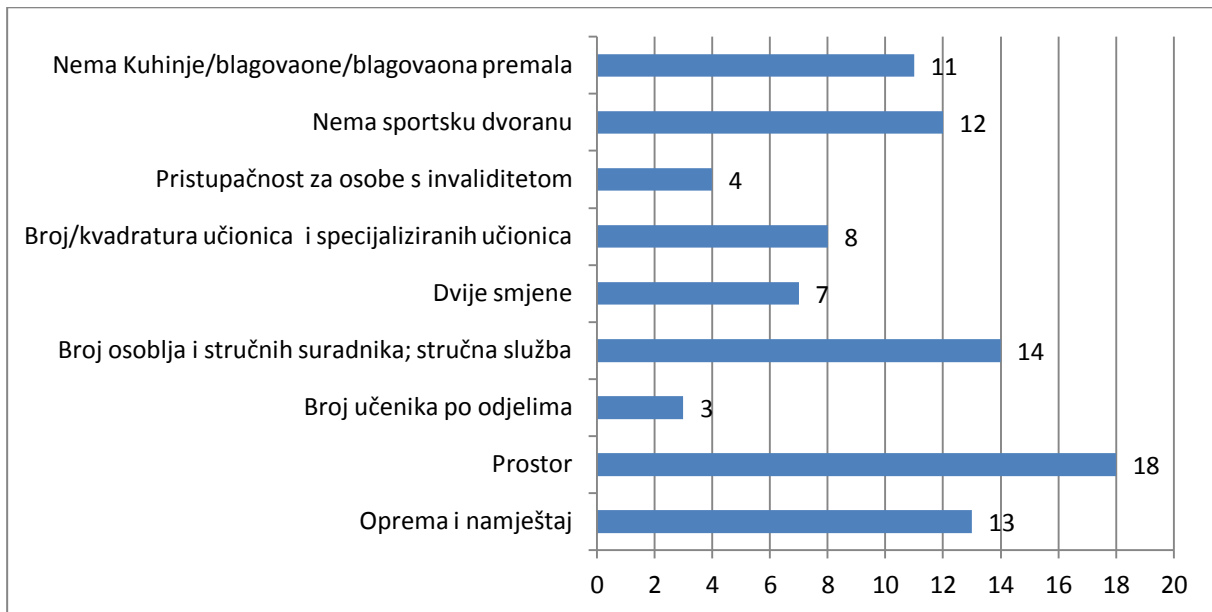
Suradnju s privatnim, civilnim i javnim sektorom ostvaruje 38 osnovnih škola, dok su se 2 škole izjasnile kako ovaj oblik suradnje ne prakticira. Od škola koje ostvaruju suradnju, 13 ih je suradnjom zadovoljno, dok ih 10 smatra kako ovu suradnju u budućnosti treba još više unaprijediti. Tek jedna škola izjasnila se kako suradnjom nije zadovoljna.

Graf 33. Pedagoški standardi:

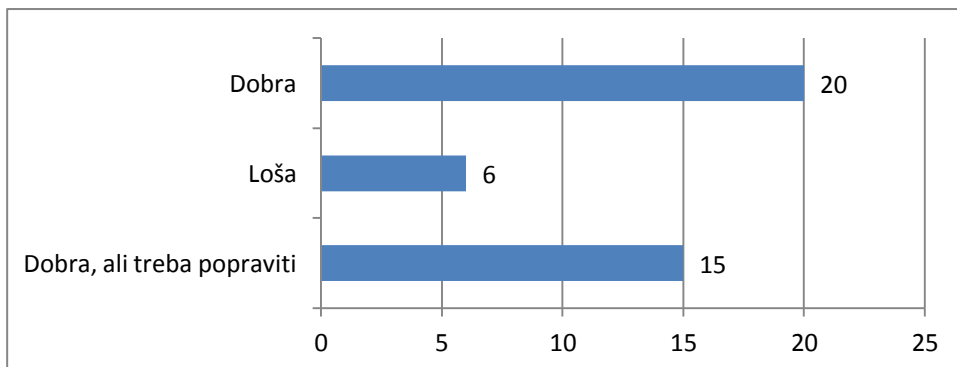
Tek 8 od 41 anketirane škole izjasnilo se kako u potpunosti ispunjava pedagoške standarde, dok se 5 škola izjasnilo kako standarde općenito ne ispunjavaju. Najveći broj osnovnih škola, njih 28, izjasnilo se kako standarde djelomično ispunjava.

Graf 34. Kategorije neispunjavanja pedagoških standarda:

Od škola koje su se izjasnile kako djelomično ili u potpunosti ne ispunjavaju pedagoške standarde, većina njih izjasnila se kako ne ispunjava standarde vezane za prostor (18), broj osoblja i stručnih suradnika te stručnu službu (14) te opremu i namještaj (13). Ostale kategorije neispunjavanja standarda su kako slijedi: škola nema svoju sportsku dvoranu (12), škola nema kuhinju ili blagovaonu (11), manjak broja ili kvadrature učionica i specijaliziranih učionica (8), rad u dvije smjene (7), slaba pristupačnost za osobe s invaliditetom (4) te broj učenika po odjelima koji nije u skladu sa standardom (3).

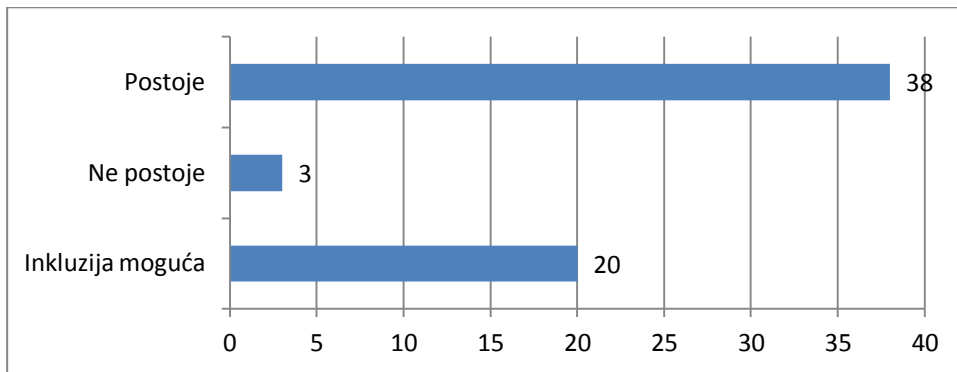
Graf 35. Informatička opremljenost škola:

Ukupno 20 anketiranih osnovnih škola izjasnilo se kako je dobro informatički opremljeno, dok se 6 njih izjasnilo kako je informatička opremljenost loša. Ukupno 15 škola donekle je zadovoljno informatičkom opremljenošću, no smatra kako je treba poboljšati.

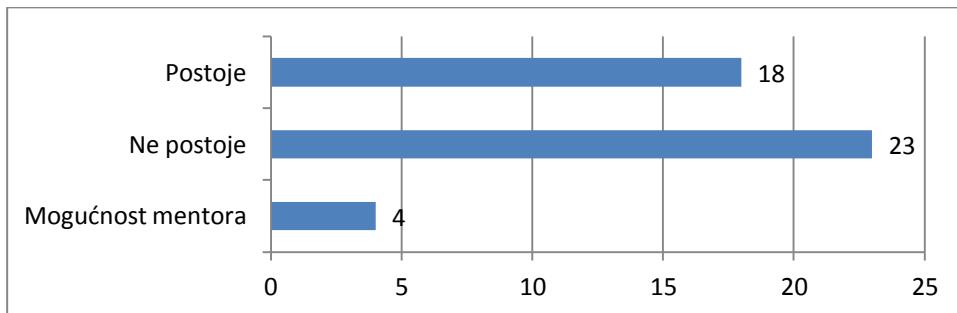
Na pitanje odgovara li upisno područje stvarnim potrebama, 22 škole su odgovorile kako odgovara, dok se 18 škola izjasnilo kako ne odgovara ili djelomično odgovara (12: djelomično odgovara; 6: ne odgovara). Škola za odgoj i obrazovanje Pula izjasnila se kako nema vlastito upisno područje već učenike prima po rješenju.

Graf 36. Programi za djecu teškoćama u razvoju:

Velika većina anketiranih škola, njih 38, izjasnila se kako provodi prilagođene programe namijenjene učenicima s teškoćama u razvoju. S druge strane 3 škole ove programe ne provode. Ukupno 20 škola smatra kako je u njihovoj ustanovi inkluzija učenika s teškoćama u razvoju moguća.

Graf 37. Programi za darovite učenike:

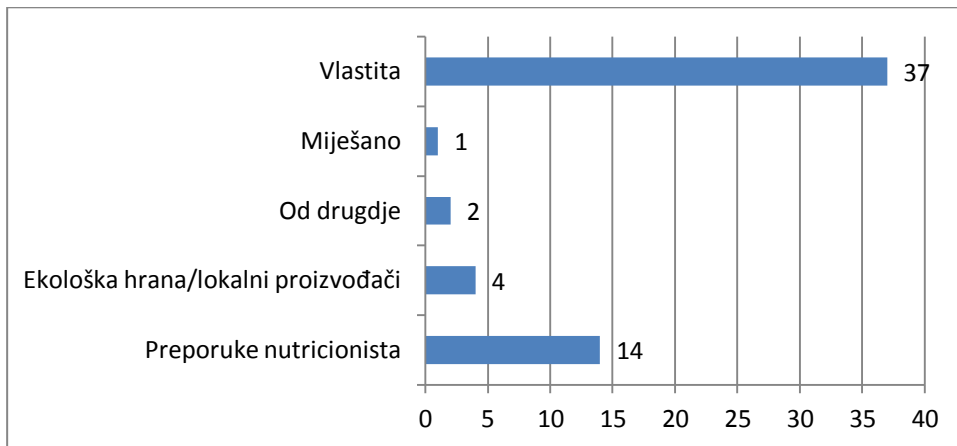
Tek 18 osnovnih škola u školskoj godini 2016./2017. nudi programe za darovitu djecu, dok s druge strane čak 23 škole nema ovakvih programa. Ukupno su se 4 škole izjasnile kako darovitoj djeci osiguravaju dobivanje mentora za rad.

U kontekstu financiranja programa za djecu s posebnim potrebama (učenici po prilagođenom programu, daroviti učenici, učenici s problematičnim ponašanjem) potrebno je ispitati mogućnosti dodatnog financiranja rada ovakvih sadržaja odnosno programa.

Sve anketirane škole izjasnile su se kako nude neki oblik izvannastavnih aktivnosti za učenike.

Vežano za održavanje zavičajne nastave odnosno nastave u prirodi, samo jedna škola se izjasnila kako ne održava ovakav oblik nastave. Usto, sve anketirane škole provode preventivne zdravstvene programe.

Graf 38. Organizacija prehrane u osnovnim školama:

Po pitanju organizacije prehrane, 37 osnovnih škola na području županije izjasnilo se kako učenicima osigurava prehranu u vlastitoj pripremi; 1 škola uz vlastitu prehranu, koristi i dostavu hrane sa nekog drugog mjesta, dok su se 2 škole izjasnile kako hranu nabavljaju isključivo od treće strane. 14 škola izjasnilo se kako u pripremi hrane uvažava preporuke nutricionista, dok samo 4 škole u prehrani koriste namirnice iz lokalne i ekološke proizvodnje. Kao glavni razlog nekorištenja ekoloških namirnica, škole su izdvojile veću cijenu ovakvih namirnica za razliku od konvencionalnih.

3.3. Srednje škole

Na anketni upitnik odgovorile su sljedeće srednje škole:

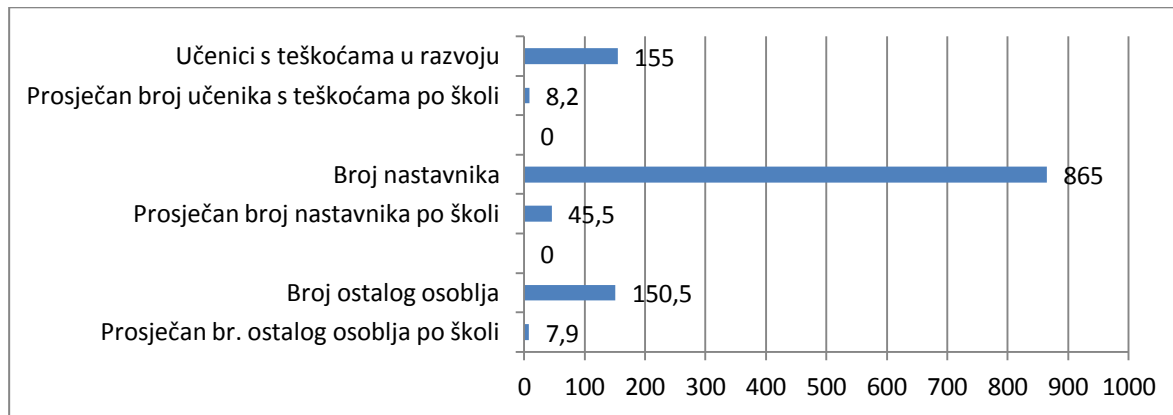
1. Ekonomska škola Pula
2. Medicinska škola Pula
3. Strukovna škola Eugena Kumičića Rovinj-Scuola di formazione professionale Eugen Kumičić Rovigno
4. Škola primijenjenih umjetnosti i dizajna – Pula
5. Srednja škola Mate Blažine, Labin
6. Srednja škola Zvane Črnje Rovinj – Scuola media superiore „Zvane Črnja“ Rovigno
7. Talijanska srednja škola - Scuola media italiana Rovinj – Rovigno
8. TSŠ-S.M.S.I. DANTE ALIGHIERI, PULA
9. Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin
10. TSŠ-SMSI „LEONARDO DA VINCI“, BUJE
11. Industrijsko-obrtnička škola PULA
12. Srednja škola Mate Balote, Poreč
13. TEHNIČKA ŠKOLA PULA
14. Gimnazija Pula
15. GLAZBENA ŠKOLA IVANA MATETIĆA-RONJGOVA, PULA
16. Škola za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, Pula

17. STRUKOVNA ŠKOLA PULA

18. GOSPODARSKA ŠKOLA ISTITUTO PROFESSIONALE, Buje

19. Srednja škola „Vladimir Gortan“, Buje

Graf 39. Učenici s teškoćama u razvoju, broj nastavnika i broj ostalog osoblja:

U 19 srednjih škola na području županije koje su dostavile ankete, nastavu pohađa 155 učenika s teškoćama u razvoju, što daje prosjek od 8,2 učenika s teškoćama u razvoju po školi. Od ukupnog broja anketiranih škola, 6 njih izjasnilo se kako u njihove programe nisu uključeni učenici s teškoćama u razvoju. Ukupan broj nastavnika zaposlenih u anketiranim školama iznosi 865 ili prosječno 45,5 nastavnika po školi. Broj ostalog osoblja zaposlenog u školama iznosi 150,5, odnosno 7,9 po školi u prosjeku. Ukupno 7 škola izjasnilo se kako im postojeći broj ostalog osoblja nije dovoljan, dok se svega 5 izjasnilo kako u svome radu imaju dosta ostalog osoblja. Od osoblja koje nedostaje, škole su posebno izdvajale sljedeće profile zaposlenika: administrativno i tehničko osoblje, spremačice, psiholog, knjižničar na puno radno vrijeme, voditelj dvorane, psiholog.

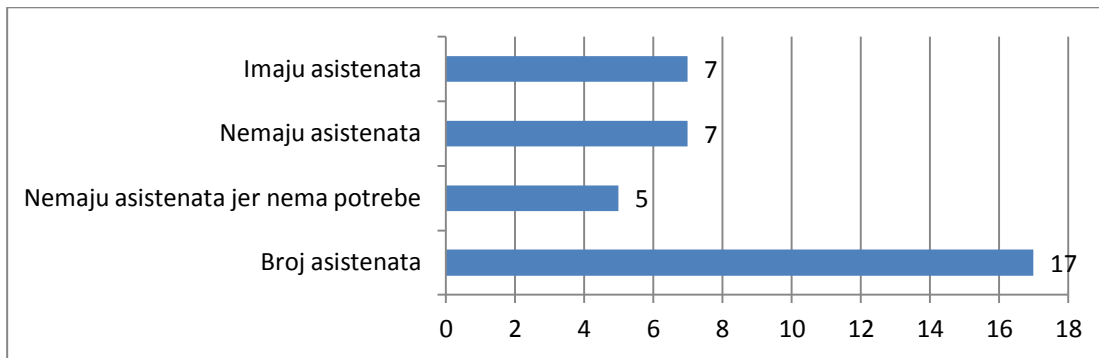
Tablica 29. Kvalifikacije tajnika i računovođe:

	VSS	VŠS	SSS
Tajnik	11	8	
Računovođa	6	6	6

Od škola koje su se izjasnile na ovo pitanje, većina njih na radnim mjestima tajnika i računovođe ima zaposlene VSS ili VŠS osobe. U školama je tako zaposleno 11 VSS te 8 VŠS tajnika odnosno 6 VSS te 6 VŠS računovođa. Tek 6 škola izjasnilo se da zapošljava računovođu sa srednjom stručnom spremom.

Ukupno 8 srednjih škola u školskoj godini 2016./2017. ima 20 osoba na stručnom osposobljavanju. 11 škola izjasnilo se da osoba na stručnom osposobljavanju u tekućoj školskoj godini nema.

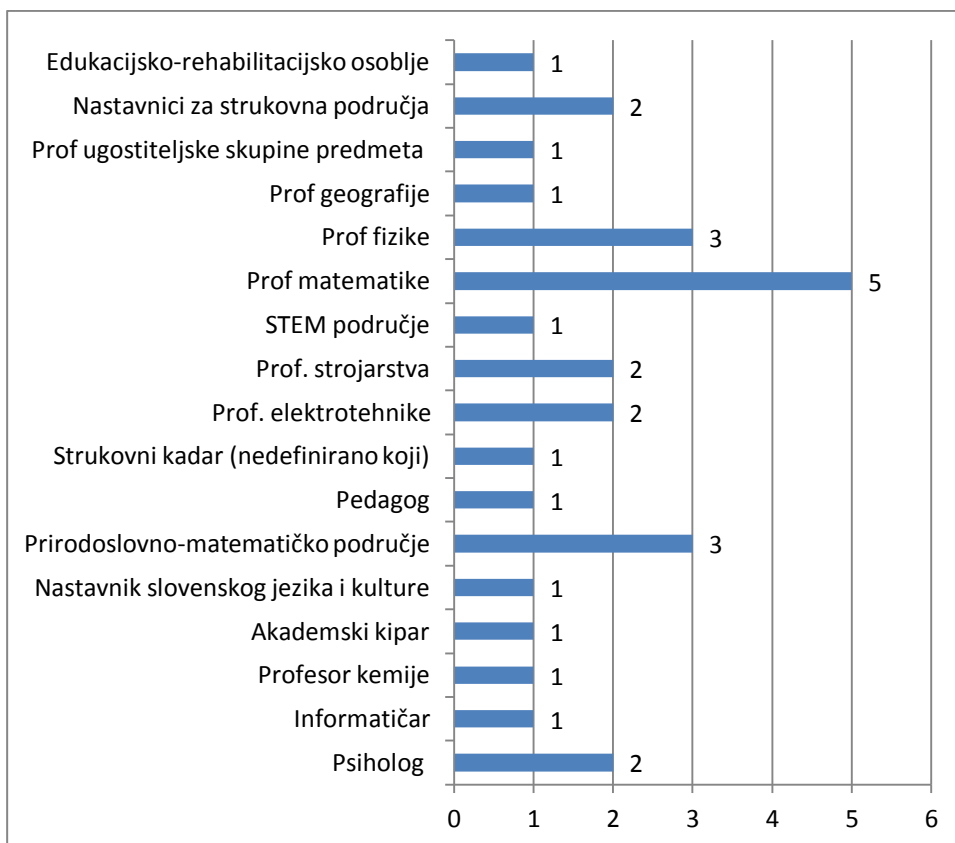
Graf 40. Asistenti u nastavi:

Ukupno 7 srednjih škola izjasnilo se kako imaju asistente u nastavi, i to ukupno 17 njih. 7 škola izjasnilo se da asistenata u nastavi nema, dok 5 njih nema asistenata jer za njih nema potrebe.

Ukupno 17 srednjih škola izjasnilo se kako ima uspostavljen sustav vrednovanja svojih zaposlenika, dok 2 škole ovaj sustav imaju tek djelomično uspostavljen.

Graf 42. Stručni kadrovi koji nedostaju:

Vezano za kadrove koji školama nedostaju, najviše škola izjasnilo se kako im nedostaje profesor matematike (5 slučajeva), profesor fizike (3 slučaja) te profesor iz prirodoslovno-matematičkog područja (3 slučaja). Osim ovih kadrova, nedostaje još psihologa (2 slučaja), profesora elektrotehnike (2 slučaja), profesora strojarstva (2 slučaja) te nastavnika za strukovna područja (2 slučaja). Usto, zabilježen je po jedan slučaj nedostatka edukacijsko-rehabilitatorskog osoblja, profesora ugostiteljske skupine predmeta, profesora geografije, profesora iz STEM područja (nedefinirano kojeg), strukovnog

kadra (nedefinirano kojeg), pedagoga, nastavnika slovenskog jezika i kulture, akademskog kipara, profesora kemije te informatičara.

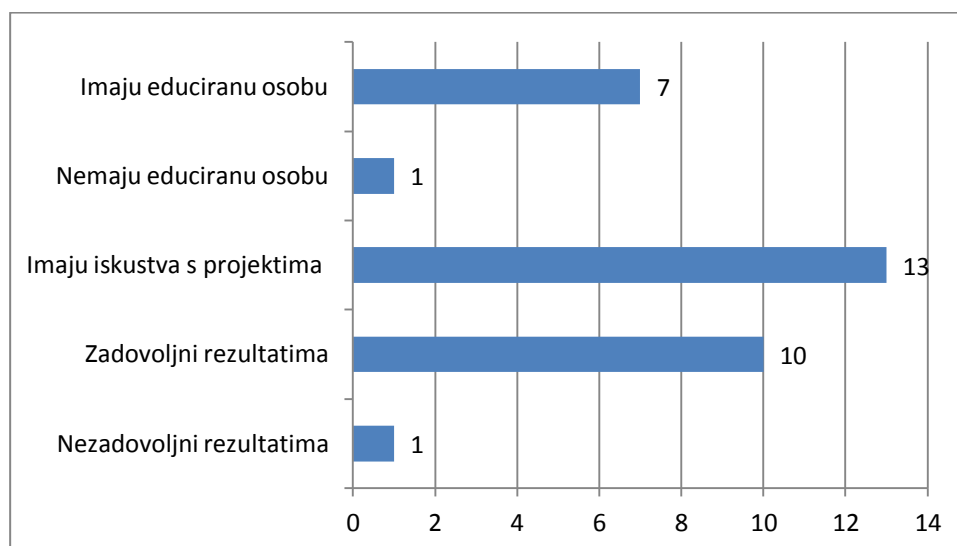
Ukupno 15 srednjih škola izjasnilo se kako mogu zapošljavati osobe s inozemnim kvalifikacijama, ali samo u slučaju da je diploma te osobe nostrificirana kod nas. Tek 1 škola se izjasnila kako nema mogućnost samostalnog zapošljavanja, dok su 3 škole po ovome pitanju ostale neizjašnjene.

Većina anketiranih škola, njih 18, koristi neku od usluga HZZ-a pri traženju prikladnog kadra, i to se uglavnom koristi na uslugu oglašavanja radnog mjesta. Tek 1 škola ne koristi niti jednu uslugu HZZ-a pri traženju zaposlenika. Unatoč anketnim odgovorima, sve srednje škole koriste barem jedan oblik usluga HZZ-a jer se, prema članku 107. stavak 2. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, svi natječaji za zapošljavanje objavljuju na mrežnim stranicama i oglasnim pločama HZZ-a.

Niti jedna od 19 anketiranih srednjih škola nema uspostavljen mobilni tim stručnog osoblja.

Svih 19 škola redovito dodatno usavršava svoje osoblje. Od 19 škola, 18 njih osoblje šalje na razna predavanja, seminare i stručne skupove, dok te 5 njih koristi i mogućnost on-line edukacija za svoje zaposlenike. U 17 slučajeva, škola je ta koja snosi troškove edukacije osoblja. Troškove edukacija pokrivaju se još i iz sljedećih izvora: Talijanska unija (2 slučaja), Sveučilište u Trstu (2 slučaja), samo zaposlenici (1 slučaj), EU projekti (1 slučaj), donacije (1 slučaj) te materijalna akontacija (1 slučaj).

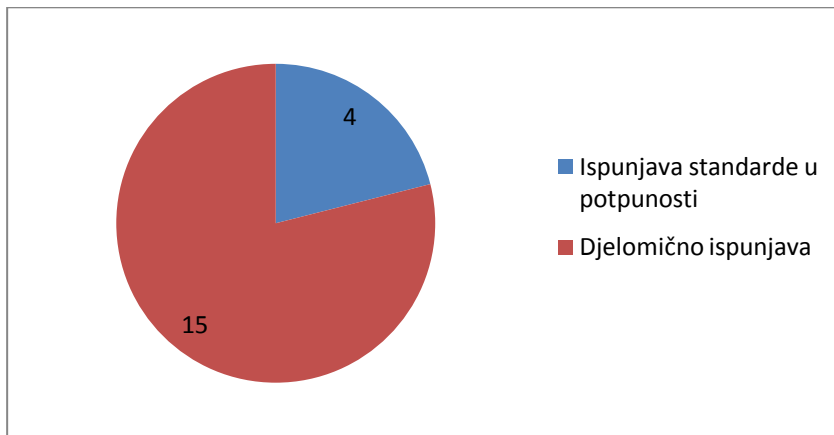
Graf 43. EU projekti:

Od ukupnog broja anketiranih srednjih škola, tek 7 se izjasnilo kako zapošljava osobu educiranu u području EU projekata, dok se 1 škola izjasnila kako takvu osobu nema. Sveukupno 13 srednjih škola ima iskustva u pripremi ili provedbi EU projekata, a od toga broja 10 njih je izrazilo svoje zadovoljstvo postignutim rezultatima tih projekata. Tek 1 škola izrazila je svoje nezadovoljstvo po ovome pitanju.

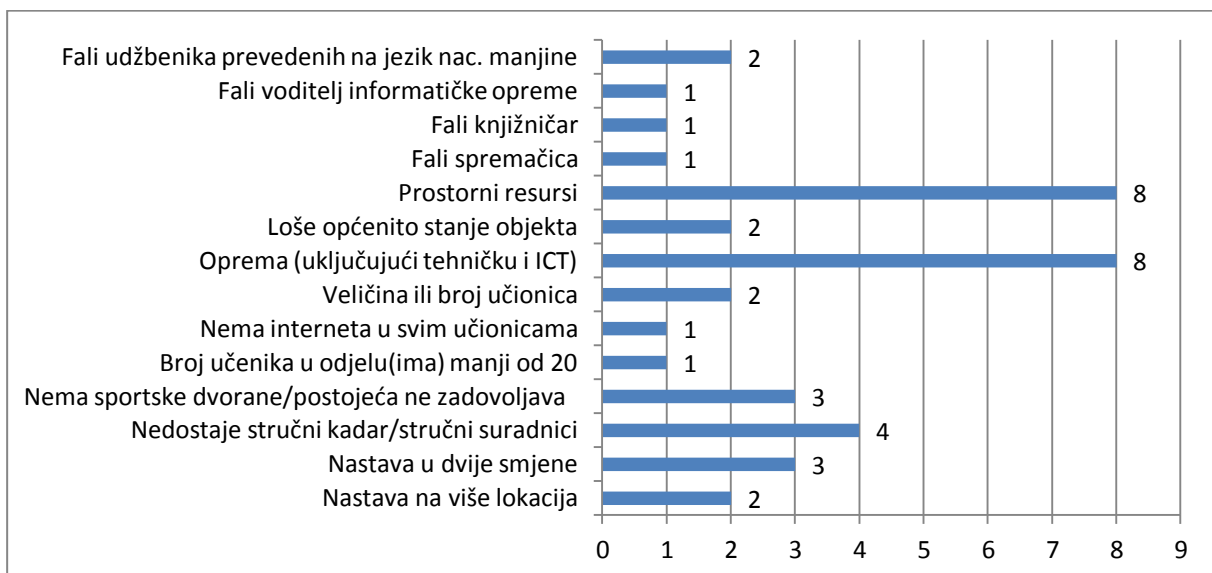
Vezano za međusektorsku suradnju s drugim školama, fakultetima, vrtićima, učeničkim domovima i drugim institucijama, 18 od 19 anektiranih srednjih škola ima uspostavljen ovaj oblik suradnje. Od toga broja 9 škola je izrazilo zadovoljstvo ovakvom suradnjom, a 4 škole izrazile su potrebu za poboljšanjem suradnje u narednome razdoblju. Suradnju s privatnim, civilnim i javnim sektorom ostvaruje svih 19 anketiranih škola. Od ovoga broja, 12 njih suradnjom je zadovoljno, dok su 2 škole izrazile potrebu da se ta suradnja dodatno unaprijedi u budućnosti.

Graf 44. Pedagoški standardi:

Većina od 19 anketiranih škola odnosno njih 15 izjasnilo se kako tek djelomično ispunjava pedagoške standarde. Tek 4 škole su se izjasnile kako standarde u potpunosti ispunjavaju.

Graf 45. Kategorije ispod standarda:

Od kategorija ispod standarda, najveći broj srednjih škola standarde ne zadovoljava u području prostornih resursa i opremljenosti (po 8 slučajeva), dok je također izraženiji i nedostatak stručnog kadra zaposlenog u školama (4 slučaja). U nešto manjoj mjeri školama nedostaje sportska dvorana odnosno postojeća dvorana ne zadovoljava standardima (3 slučaja) odnosno škola radi u 2 smjene (3 slučaja). U nešto manjem broju škole ne zadovoljavaju standarde u sljedećem: nastava na više lokacija, premaleni broj i/ili kvadratura učionica, općenito loše stanje školskog objekta te nedostatak udžbenika prevedenih na jezik nacionalne manjine (po 2 slučaja) te broj učenika po odjelu manji od 20, nedostatak Interneta u svim učionicama, nedostatak spremačice, nedostatak knjižničara te nedostatak voditelja informatičke opreme (po 1 slučaj).

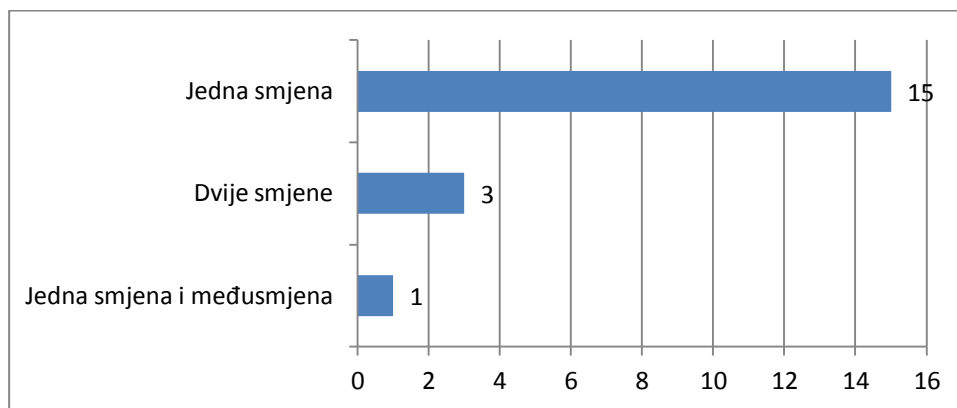
Vezano za sportsko-rekreativnu infrastrukturu srednjih škola, istaknuta je potreba da se onim školama na području županije koje ovaj oblik infrastrukture još nemaju osiguran, u budućem razdoblju omogući izgradnja odgovarajućih sportskih sadržaja (igrališta i dvorane). Ova potreba je tim značajnija jer školske dvorane i igrališta ne služe samo za izvođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture već su mjesta i za izvannastavne aktivnosti, koje značajno mogu doprinijeti zadržavanju većeg broja djece u školi i nakon nastave.

Ukupno je 12 anketiranih srednjih škola zadovoljno je svojom informatičkom opremljenošću, dok su 4 škole opremom nezadovoljne. Ukupno 3 škole donekle su zadovoljne informatičkom opremljenošću, no mišljenja su da je treba dodatno osuvremeniti.

Ukupno 7 škola pozitivno je odgovorilo na pitanje odgovara li upisno područje stvarnim potrebama, dok je isti broj njih na ovo pitanje negativno odgovorio. Ukupno 3 škole smatraju da upisno područje tek djelomično odgovara stvarnim potrebama.

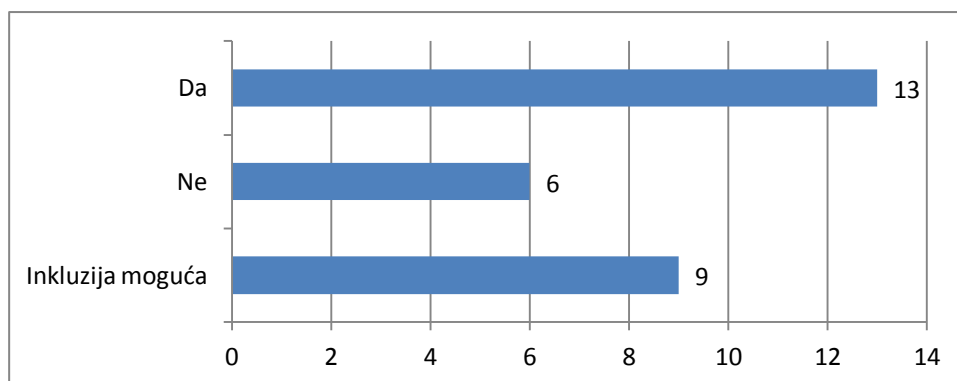
Niti jedna od anketiranih škola nema osigurane vlastite smještajne kapacitete za učenike. OD ukupnog broja anketiranih, 6 škola se izjasnilo da njihovim učenicima na raspolaganju stoji Učenički dom u Puli, dok su 2 škole odgovorile da učenicima na raspolaganju stoje ostali učenički domovi.

Graf 46. Održavanje nastave:

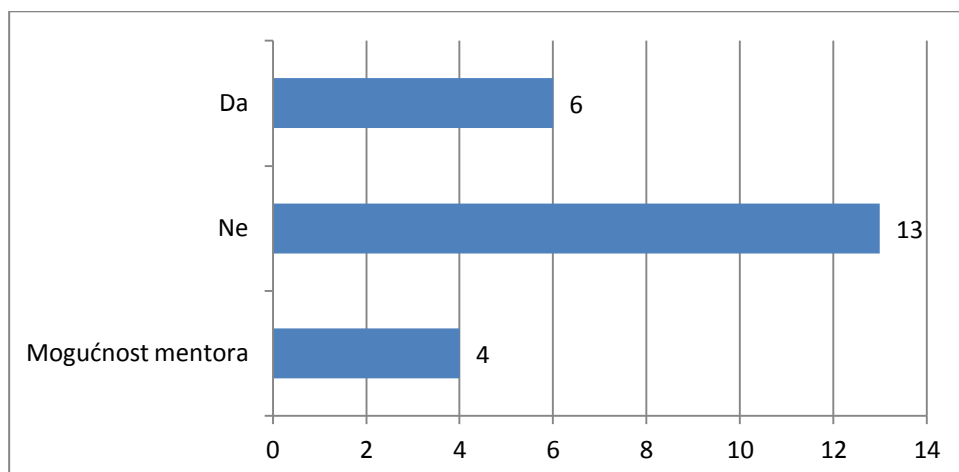
Ukupno 15 od 19 anketiranih škola nastavu provodi u jednoj smjeni, dok dvosmjensku nastavu održavaju 3 škole. Jedna škola nastavu provodi u jednoj smjeni i međusmjeni.

Graf 47. Programi za djecu s teškoćama u razvoju:

Ukupno 13 od 19 anketiranih srednjih škola na području županije provodi prilagođene programe za djecu s teškoćama, dok 6 škola ovakve programe nema. Od škola koje provode ovakav oblik posebnih programa, 9 njih se izjasnilo kako je inkluzija djece s teškoćama u razvoju u njihovoj instituciji potpuno moguća.

Graf 48. Programi za darovitu djecu:

Samo 6 od 19 anketiranih škola provodi programe za darovitu djecu, a čak 13 njih ne provodi nikakve programe. Kao jedan od glavnih razloga neprovođenja programa za darovitu djecu škole su iznosile nedostatak sredstava, kao i prioritet financiranja programa za djecu s teškoćama u razvoju. Od škola koje provode programe za darovite učenike, 4 njih je istaknulo kako za ove potrebe mogu osigurati mentora za rad s nadarenom djecom.

Svih 19 anketiranih škola provodi program prevencije problematičnog ponašanja. Tek se jedna škola izjasnila kako postojeći program koji provodi ne smatra dovoljnim.

Ukupno 15 srednjih škola provodi programe izvannastavnih aktivnosti, dok 4 škole ovakve programe ne provode.

Tablica 31. Programi u STEM području:

Provodi programe	5
Ne provodi programe	14
Matematika	3
Kemija	2
Biologija	2
Informatika	3
Geografija	1
Statistika	2
Psihologija	1
Biokemija	1
Fizika	2
Biofizika	1
Digitalna kartografija	1
Meteorologija	1
Astronomija	2
Kristalografija	1
Strojarstvo	1
Elektrotehnika	1
Graditeljstvo i geodezija	1

Tek 5 srednjih škola obuhvaćenih anketom provodi programe u STEM području, dok 14 njih ovakve programe ne provodi. Najčešće obuhvaćeni predmeti su matematika i informatika (zastupljeni u STEM programima 3 škole), zatim slijede kemija, biologija, statistika, fizika te astronomija (u STEM

programima 2 škole), dok su u po jednom STEM programu škola zastupljeni: graditeljstvo i geodezija, elektrotehnika, strojarstvo, meteorologija, digitalna kartografija, biofizika, biokemija, psihologija i geografija.

Programne profesionalnog usmjeravanja za učenike u obliku individualnih savjetovanja, radionica, predavanja te upućivanja učenika u Zavod za profesionalnu orijentaciju provodi 10 od 19 anketiranih srednjih škola.

Programne cjeloživotnog učenja nude tek 3 anketirane škole. Zavičajnu nastavu odnosno nastavu u prirodi redovito provodi 5 škola, dok 8 škola ne provodi ovakve programe. Ukupno 6 škola tek djelomično ili ponekad provodi zavičajnu nastavu ili nastavu u prirodi.

Tablica 32. Organizacija prakse:

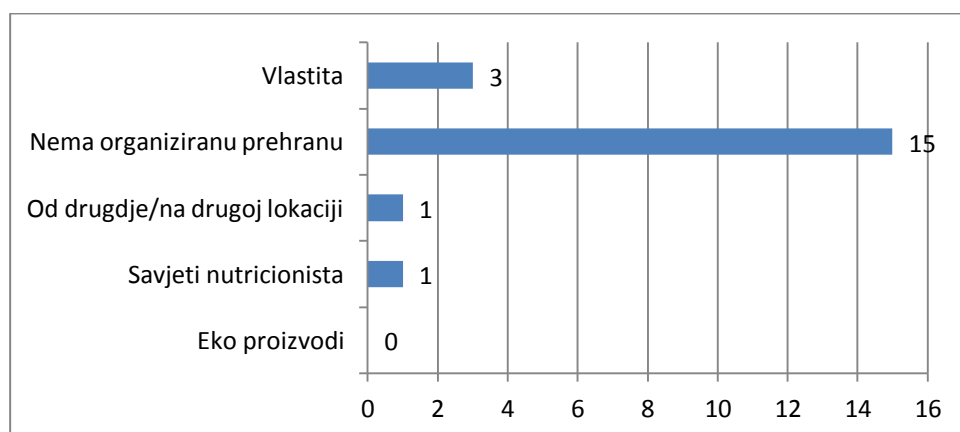
Organizacija	Broj škola
Ima prakse	16
Nema prakse	3
Ima mentora	5
Praksa plaćena	1
Praksa u školi	10
Praksa u privredi i/ili obrtima	13
Praksa u zdravstvenim ustanovama	2
Praksa u OPG-u	1

U ukupno 16 od 19 anketiranih srednjih škola provode se i programi stručne prakse. Tek 5 od 16 škola koje praksu provode, izjasnilo se kako omogućavaju učenicima dobivanje mentora. Praksa u pravilu nije plaćena. Praksa se najčešće odvija u privredi ili u obrtima (13 slučajeva) odnosno u školi (10 slučajeva). Zabilježena su 2 slučaja odvijanja prakse u zdravstvenim ustanovama i 1 slučaj u OPG-u.

Većina odnosno 16 od 19 anketiranih škola nema uspostavljen sustav praćenja učenika nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja. Tek 3 škole raspolažu nepotpunim i procijenjenim podacima o prolaznosti upisa učenika na fakultete odnosno o zapošljavanju nakon završetka školovanja.

Rad s roditeljima ima organizirano 15 škola, dok 4 škole rad s roditeljima provode po potrebi ili ga uopće ne provode. Sve škole održavaju neki oblik preventivnog zdravstvenog programa.

Graf 49. Organizacija prehrane:

Tek 3 srednje škole imaju organiziranu vlastitu prehranu za svoje učenike, dok 15 škola nema organiziran nikakav vid prehrane. Jedna škola prehranu učenika ima organiziranu na nekoj drugoj lokaciji. Također, samo jedna škola se izjasnila kako kod pripreme obroka za učenike uvažava preporuke nutricionista. Niti jedna škola nije se izjasnila da koristi namirnice iz ekološke proizvodnje.

Vezano za gospodarske aktivnosti škola, velika većina odnosno 14 škola ne provodi niti jedan oblik gospodarskih aktivnosti. Tek 5 škola izjasnilo se da ovakve aktivnosti provodi. Od ovoga broja, u 3 škole djeluju učeničke zadruge, dok je u po jednoj školi aktivna virtualna poduzetnička tvrtka odnosno vježbenička tvrtka.

3.4. Visokoškolske ustanove i učilišta

Na anketni upitnik odgovorile su sljedeće visokoškolske ustanove i učilišta:

1. POU Augustin Vivoda, Buzet
2. Sveučilište Juraj Dobrila, Pula
3. Politehnika, Pula
4. POU Buje
5. Veleučilište u Rijeci
6. POU Poreč
7. POU Pazin

Tablica 33. Broj stalno zaposlenih i broj vanjskih suradnika:

Institucija	Stalno zaposleni	Vanjskih suradnika
POU Augustin Vivoda, Buzet	5	prema potrebi
Sveučilište Jurja Dobrila u Puli	239	121
Politehnika Pula	17	38
POU Buje	7	po potrebi
Veleučilište u Rijeci	96	56
POU Poreč	19	np
POU Ante Babić, Umag	4	45
POU Labin	13	varira
POU Pazin	9	15

Ukupan broj stalno zaposlenih u anketiranim visokoškolskim ustanovama i učilištima na području županije iznosi 392. Ukupan broj vanjskih suradnika je varijabilan jer većina anketiranih ustanova vanjske suradnike angažira po potrebi.

Tablica 34. Struktura polaznika s obzirom na područje prebivališta:

Institucija	Prebivalište polaznika
POU Augustin Vivoda Buzet	Buzet i obližnja mjesta
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	(49,45%) iz Istarske županije. Iz drugih županija 50,55% (, najvećim dijelom iz Primorsko Goranske županije, Vukovarsko-srijemske, Požeško-slavonske, Brodsko-posavske, Varaždinske, Međimurske, Zagrebačke, Osječko-baranjske županije) Također, strani studenti dolaze u okviru programa međunarodne razmjene studenata.
Politehnika Pula	Studenti upisani na preddiplomski stručni studij dolaze većinom sa područja Istarske županije i to iz slijedećih gradova/općina: - Pula, Medulin, Barban, Svetvinčenat, Vodnjan, Labin, Poreč, Pazin, Tinjan, Kanfanar, Rovinj, Žminj, Bale, Plomin i dr. Studenti upisani na specijalistički diplomski stručni studij dolaze također većim dijelom iz Istarske županije ali i Primorsko-goranske županije, Zagrebačke županije i Vukovarsko-srijemske županije.
POU Buje	np
Veleučilište u Rijeci	Prevladavaju studenti iz Primorsko-goranske županije (50,3 %), slijede studenti iz Istarske županije (18,1 %), Karlovačke (5,1 %) i Ličko-senjske županije (4,3 %)
POU Poreč	Iz grada i obližnjih mjesta
POU Ante Babić, Umag	Područje Grada Umaga, te gradova Buje, Novigrad, Poreč i općine Brtonigla
POU Labin	Labin i okolica
POU Pazin	Istra i Primorje

Kao što je vidljivo iz gornje tablice, najveći raspon studenata s obzirom na područje iz kojega dolaze imanju Sveučilište Jurja Dobrile, Politehnika Pula te Veleučilište u Rijeci. Pučka otvorena učilišta u Poreču i Buzetu obrazuju osobe iz uže regionalne okolice.

Tablica 35. Organizacija studentskog smještaja i prehrane:

Usluga	Institucija
Smještaj	Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Veleučilište u Rijeci
Prehrana	Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Politehnika Pula Veleučilište u Rijeci

Organizaciju smještaja na području županije za studente i polaznike provode Sveučilište Jurja Dobrile u Puli te Veleučilište u Rijeci. Obje institucije imaju organiziranu i prehranu za polaznike, uključujući i Politehniku Pula.

Tablica 36. Edukacije po narudžbi:

Institucija	Vrši edukacije po narudžbi?
POU Augustin Vivoda	ne
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	da
Politehnika Pula	ne
POU Buje	np/nisu odgovorili
Veleučilište u Rijeci	da, za programe cjeloživotnog učenja
POU Poreč	da
POU Ante Babić, Umag	da, za poduzeća
POU Labin	da
POU Pazin	ne

Vezano za pripremu i provođenje posebnih edukativnih programa po narudžbi, od anketiranih institucija ukupno 3 njih (POU Poreč, Veleučilište u Rijeci te Sveučilište Jurja Dobrile provode ovakve edukacije.

Tablica 37. Prosječan broj polaznika po programu:

Institucija	Prosječan broj polaznika po programu
POU Augustin Vivoda	20
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	np
Politehnika Pula	77 (preddiplomski stručni studij), 23 (specijalistički diplomski stručni studij)
POU Buje	np
Veleučilište u Rijeci	od 140 do 490 studenata (na preddiplomskim stručnim studijima), od 70 do 80 studenata. (na specijalističkim diplomskim stručnim studijima)
POU Poreč	6 do 15
POU Ante Babić, Umag	Formalni i neformalni programi – 15 polaznika Javna predavanja za građane – 16 polaznika Predavanja i radionice za poznate ciljne skupine -28 polaznika
POU Labin	10
POU Pazin	20

Najveći broj polaznika po programu imaju Veleučilište u Rijeci (140-490 odnosno 70-80 studenata) i Politehnika Pula (77 za preddiplomski stručni studij odnosno 23 za specijalistički diplomski stručni studij).

Tablica 38. Praćenje statistike zapošljavanja nakon završetka školovanja:

Institucija	Prate statistiku	Stopa zapošljavanja
POU Augustin Vivoda	ne	np
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	u planu	np
Politehnika Pula	da	Iznosi 94%. Shodno navedenom daje se zaključiti da se studenti nakon završenih studija koji se izvode na Politehnici Pula lako zapošljavaju, odnosno da je potražnja za kadrom koji se obrazuje na Politehnici Pula velika.
POU Buje	np	np
Veleučilište u Rijeci	da, HZZ	najniže stope nezaposlenosti imaju studenti koji su diplomirali na stručnom studiju Željeznički promet, stručnom studiju Telematika, stručnom studiju Mediteranska poljoprivreda, stručnom studiju Vinarstvo i stručnom studiju Sigurnost na radu.
POU Poreč	ne	np
POU Ante Babić, Umag	ne	np
POU Labin	ne	np
POU Pazin	ne	np

Uspostavljen sustav praćenja uspješnosti pronalaženja posla svojih bivših studenata imaju tek Veleučilište u Rijeci i Politehnika Pula. Ostale anketirane institucije ovaj sustav nemaju ili nisu odgovorile na pitanje (POU Buje).

Tablica 39. Održavanje prakse:

Institucija	Praksa postoji ?	Gdje se održava?	Ima mentora?	Rad se vrednuje?	Praksa plaćena?
POU Augustin Vivoda	ne	np	np	np	np
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	ovisi o smjeru	Obrazovni smjerovi u obrazovnim ustanovama Smjerovi STEM područja u gospodarskom sektoru Praktikumi	da	ETSC bodovi	da
Politehnika Pula	da	kod gospodarstvenika	da, djelatnici poduzeća	ETSC bodovi	ne
POU Buje	np	np	np	np	np
Veleučilište u Rijeci	da	u poduzećima čija je temeljna djelatnost u skladu sa studijskim programom kojeg student pohađa	da		ne
POU Poreč	ovisi o planu i programu	stručna praksa	da, vanjski suradnici	np	ne
POU Ante	da	gospodarski subjekti	np	da	ne

Babić, Umag					
POU Labin	da	Dom zdravlja Labin, Dom za starije i nemoćne osobe Labin, Jedinstvo d.o.o.	np	da	ne
POU Pazin	da	u specijaliziranim kuhinjama, radionicama i tvrtkama koje se bave poslovima za koje se vrši izobrazba	da	np	ne

Ukupno 4 visokoškolske ustanove odnosno fakulteta u okviru svojih programa predviđaju obavljanje stručne prakse za svoje polaznike. Područje odrađivanja prakse često zavisi o smjeru za koji se praksa provodi, a najčešće uključuje gospodarski sektor i obrazovne institucije. Osobe na praksi u pravilu imaju dostupnog mentora, rad praktikanata se vrednuje u obliku ostvarenih ETSC bodova, dok je zabilježen tek 1 slučaj plaćene prakse.

Tablica 40. Suradnja s potencijalnim poslodavcima:

Institucija	Postoji li suradnja s potencijalnim poslodavcima?
POU Augustin Vivoda	Ne
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	Da
Politehnika Pula	Da, s 20-ak gospodarskih subjekata
POU Buje	N/P
Veleučilište u Rijeci	Da
POU Poreč	Dobra suradnja s drugim gradskim ustanovama. S privatnim poduzetnicima povremeno jer ju je teže uspostaviti.
POU Ante Babić, Umag	Da, no ocijenjena je kao nedovoljna
POU Labin	N/P
POU Pazin	Suradnja postoji, no potrebno ju je unaprijediti

Većina anketiranih institucija ima uspostavljen neki oblik suradnje s potencijalnim poslodavcima za studente. Ovo se odnosi na sveučilišta i fakultet, dok je jedino pučko otvoreno sveučilište koje se izjasnilo da surađuje s potencijalnim poslodavcima POU Poreč; u ostalim slučajevima suradnja ne postoji ili je ocijenjena kao nedovoljna.

Tablica 41. Suradnja s drugim obrazovnim institucijama i suradnja na projektima:

Institucija	Suradnja s drugim institucijama	Zajednički projekti
POU Augustin Vivoda	druga POU	np
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	da	da, Erasmus
Politehnika Pula	da	da, Erasmus
POU Buje	np	np
Veleučilište u Rijeci	da	da, ESF
POU Poreč	da	da
POU Ante Babić, Umag	da, druga POU te Narodno učilište u Rijeci	np
POU Labin	da, s Otvorenim učilištem Pula	np
POU Pazin	da, s ostalim učilištima i agencijama	da

Sve anketirane institucije osim POU Buje, a njih 6, pozitivno su odgovorile na pitanje o postojanju suradnje s drugim obrazovnim institucijama. Od ovoga broja, 5 institucija ovu suradnju je proširilo na način provođenja projekata s institucijama s kojima surađuju.

Tablica 42. Programi on-line učenja:

Institucija	Postoje li programi on-line učenja?	Na kojoj platformi?	Svrha
POU Augustin Vivoda	ne	np	np
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	da	Moodle	Portal se koristi većinom kao potpora kolegijima/studijima koji se klasično izvode na Sveučilištu
Politehnika Pula	ne	np	np
POU Buje	np	np	np
Veleučilište u Rijeci	da	Moodle	hibridni oblik e-učenja, pri čemu se dio nastave na određenim kolegijima izvodi u „klasičnom“ obliku, a dio kao e-učenje.
POU Poreč	ne	np	np
POU Ante Babić, Umag	ne	np	np
POU Labin	ne	np	np
POU Pazin	ne	np	np

Veleučilište u Rijeci i Sveučilište Jurja Dobrile u Puli jedini provode programe on-line učenja za svoje polaznike. Ostale anketirane institucije ovakve programe trenutno ne nude.

Tablica 43. Načini poticanja poduzetništva studenata/polaznika:

Institucija	spin-off	co-working prostori	poduzetnički inkubator	zadruga studenata	start-up inkubator
POU Augustin Vivoda	ne	ne	ne	ne	ne
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	da, 2	ne	da	u pripremi	ne
Politehnika Pula	ne	u pripremi	ne	u pripremi	ne
POU Buje	ne	ne	u pripremi	ne	ne
Veleučilište u Rijeci					partneri na projektu Start-up inkubator kojeg organizira Grad Rijeka
POU Poreč	ne	ne	ne	ne	ne
POU Ante Babić, Umag	ne	ne	ne	ne	ne
POU Labin	ne	ne	ne	ne	ne
POU Pazin	ne	ne	ne	ne	ne

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i Veleučilište u Rijeci jedini u svojem djelovanju imaju neki od oblika poticanja poduzetništva kod svojih polaznika, dok druge institucije ovakve programe trenutno nemaju ili su u procesu uspostave. Na Sveučilištu Jurja Dobrile djeluju čak 2 spin-off tvrtke te jedan poduzetnički inkubator. Veleučilište u Rijeci za sada nema svoj vlastiti program već je partner Grada Rijeke u Start-up inkubatoru. Ostale anketirane institucije programe za poticanje poduzetništva ne provode ili su isti u pripremi.

Vezano za udruge polaznika na **Veleučilištu u Rijeci** postoje Studentski zbor, Udruga diplomiranih studenata „Alumni Veleri“ te Sportska udruga Veleučilišta u Rijeci. Na **Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli** djeluju Studentski zbor, Udruga mladih i diplomiranih studenata „ALUMINI FET“, ISHA Pula, koja djeluje od 2001. kao dio Međunarodne udruge studenata povijesti (International Students of History Association) te Udruga za poticanje poduzetništva i zapošljavanja mladih. Usto, na **Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli** je formiran i ogranak međunarodne udruge studenata AIESEC. Na **Politehnici Pula** djeluje udruga Alumni diplomiranih studenata Politehnike Pula.

3.5. Učenički domovi

1. Učenički dom Pula
2. Pazinski kolegij – klasična gimnazija Pazin s pravom javnosti

U učeničkom domu Pula u školskoj godini 2016./2017. smješteno je 112 učenika, od čega 78 ženskih te 34 muška. Svi štićenici doma su polaznici srednjih škola, u dobi između 14 i 19 godina starosti. U učeničkom domu Pazinskoga kolegija smještena su 142 učenika srednje škole (104 ženskih i 38 muških).

Dom u Puli ukupno zapošljava 23 osobe, od čega ih je 10 VSS ili VŠS spreme, 10 SSS spreme te 3 PKV ili NKV spreme. Dom nema službeno uspostavljen sustav vanjskog vrednovanja zaposlenika, no vrednovanje se provodi interno u okviru periodičnog izvještavanja o pedagoškom radu. Dom u Pazinu ima 17 zaposlenika, od čega je 9 VSS, 1 VŠS, te 7 njih srednje stručne spreme.

Od stručnog kadra, Učeničkom domu trenutno nedostaje VŠS medicinska sestra na puno radno vrijeme. Stručni kadar koji je dostupan odnosi se na stručnu suradnicu (psiholog) te medicinsku sestru koja je trenutno zaposlena na pola radnog vremena. Učenički dom u Pazinu izjasnio se kako mu ne nedostaju stručni kadrovi, a stručni kadar se sastoji od stručnih suradnica knjižničarke, psihologinje te zdravstvene voditeljice.

Oba učenička doma redovito usavršavaju svoje osoblje i to za sve zaposlenike doma. Usavršavanja osoblja doma u Puli se najčešće provode na stručnim skupovima, dok dom u Pazinu svoje djelatnike usavršava na razini ustanove, županijskoj i međuzupanijskoj razini, državnoj i međunarodnoj razini. Niti jedan dom u ovome trenu nema zaposlenu osobu educiranu u području pripreme i provedbe EU projekata, niti iskustva na takvim projektima. Domovi ostvaruju i zadovoljni su ostvarenom međusektorskom suradnjom sa ostalim školama, fakultetima, vrtićima, drugim učeničkim i studentskim domovima te drugim institucijama i želi je dodatno unaprijediti.

Vezano za pedagoške standarde, Učenički Dom Pula ih djelomično zadovoljava. Ispod standarda nalaze se prostorni i materijalni uvjeti, stanje zgrade u kojoj dom djeluje, previsok broj učenika u sobama, sanitarije, zastarjeli krov, fasada i stolarija te nestabilna međukatna konstrukcija. Učenički dom u Pazinu također zadovoljava većinu pedagoških standarda, a nedostaju mu radno mjesto

stručnog suradnja-pedagoga i administrativnog radnika, koje prema Pedagoškom standardu mora imati s obzirom da se radi o domu u kategoriji 80-250 učenika.

Informatička opremljenost doma u Puli je slaba i nužno ju je osuvremeniti. Učenički dom u Pazinu zadovoljan je informatičkom opremljenošću.

Dom u Puli u ovome trenutku nema niti jednog učenika s teškoćama u razvoju, a u slučaju dolaska ovakvih učenika, dom je u mogućnosti osigurati uvjete za njih. Dom nema posebne programe za darovite učenike, no nudi širok spektar različitih izbornih i posebnih programa za svoje štíćenike, od sportsko-rekreativnih programa, umjetničkih i kreativnih programa kao i programa vezanih za zdravlje i osobni razvoj. Dom također provodi razne programe u području zdravstvene prevencije. Učenički dom u Pazinu ima programe za darovitu djecu (kreativna skupina, vokalna skupina, kaligrafi, dramska i radijska skupina te sportske aktivnosti) te im je osigurano mentorstvo. Usto, pazinski učenički dom svojim štíćenicima nudi i razne izborne programe: kreativna skupina, radijska skupina, dramska skupina, vokalna skupina, kaligrafi, šah, košarka, mali nogomet i odbojka. Dom također provodi programe sa ciljem prevencije problematičnog ponašanja i promocije zdravlja te nudi ostale oblike aktivnosti (fakultativna i izborna nastava, izborni programi, sportske aktivnosti, druženja i sl.)

Učenički dom Pula ima vlastitu kuhinju u kojoj se pripremaju 3 obroka dnevno: doručak, ručak i večera. Jelovnik se priprema u suradnji medicinskih sestara, kuhara i samih učenika. U pripremi obroka uvažavaju se preporuke nutricionista. Namirnice iz eko uzgoja se ne upotrebljavaju zbog više cijene u usporedbi s konvencionalnim proizvodima te zbog dužnosti nabavljanja namirnica sa nižom cijenom. Učenički dom u Pazinu također ima organiziranu vlastitu prehranu, dok uz preporuke nutricionista, glavne kuharice i zdravstvene voditeljice u sastavljanju tjednih jelovnika sudjeluju i štíćenici doma.

Godišnja cijena smještaja u domu u Puli po učeniku iznosi 12.600,00 kuna, od čega 50% sufinancira Istarska županija (6.300,00 kn godišnje), a 50% roditelji (630,00 kn mjesečno). Roditelji učenika smještenih u učeničkom domu u Pazinu mjesečno odvajaju 630,00 kuna, dok se isti iznos podmiruje i iz ministarstva. Nekim učenicima smještaj subvencioniraju gradovi odnosno općine iz kojih dolaze.

4. Glavni izazovi sustava obrazovanja u EU

4.1. Obrazovanje i vještine kao ključne strateške odrednice rasta

Dokument Europske komisije pod nazivom **Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes** donosi pregled glavnih izazova obrazovanja u Europskoj uniji danas. Ulaganja u obrazovanje i razvoj vještina smatraju se ključnim područjem za osiguravanje gospodarskog rasta i konkurentnosti. Za razliku od nekada, kada je glavna komponenta konkurentnosti dolazila iz zemalja koje karakterizira masovna produkcija niže obrazovanog radništva, ključ uspjeha je nalazi se u razvoju visoko kvalificirane radne snage i oblikovanja tržišta rada na principima društva znanja.

Glavni problem sustava obrazovanja Europske unije danas je povezan s potrebom osiguranja upravo onih vještina i znanja radne snage koji odgovaraju realnim potrebama gospodarskog sektora. Iz ovoga direktno proizlazi potreba za što užom suradnjom obrazovnih institucija i poslodavaca, kako bi se proces učenja mogao što bliže približiti stvarnom radnom okruženju i unaprijediti iskustvo i ishode obrazovanja te tako povećati stupanj zapošljivosti osoba nakon završetka obrazovnog procesa.

Jedan od ciljeva Europske unije zacrtan u strateškom dokumentu Europa 2020 jest dostići udio mlade populacije koja je završila viši stupanj obrazovanja na 40%. S druge strane, udio mladih koji prijevremeno napuštaju obrazovni proces svejedno je visok (npr. Španjolska 26,5%, Portugal 23,2%). Stoga je nužno poduzimati usko ciljane aktivnosti kako bi se ovaj udio mladih koji prijevremeno izlaze iz procesa obrazovanja drastičnije smanjio. Problem postoji i kod starije populacije: visok broj starijih osoba danas ima završen nizak stupanj obrazovanja, dok oko 20% osoba od 15 godina starosti ne posjeduje dostatne vještine u čitanju. Sudjelovanje u procesu cjeloživotnog obrazovanja je također nizak i iznosi samo 8,9%.

Navedeni podaci su tim alarmantniji jer se očekuje da će do 2020. godine 20% poslova više nego što je u ovome trenutku slučaj zahtijevati visok stupanj obrazovanja radne snage. U skladu s time, obrazovni sustav mora ozbiljno raditi na povisivanju standarda i razina ishoda učenja kako bi europsko gospodarstvo bilo u stanju odgovoriti na spomenuti zahtjev. Usto, nužno je unaprjeđivati transverzalne vještine koje će u mladim ljudima poticati poduzetnički duh i olakšati im prilagodbu na promjenjivu situaciju na tržištu rada tijekom njihove karijere.

Kao jedna od posljedica globalne ekonomske krize posebno se ističe nezaposlenost mladih. **Rethinking education** iznosi sljedećih 4 stavke po kojima se zemlje članice moraju obračunati s navedenim problemom:

- Razvijanje kvalitetnog sustava cjeloživotnog obrazovanja sa svrhom unaprjeđenja kvalitete profesionalnih vještina
- Promocija učenja uz rad, što uključuje potrebu za osiguranjem kvalitetne praktične izobrazbe i strukovno naukovanje kroz dualne obrazovne modele kako bi se osigurala tranzicija osoba iz sustava obrazovanja na radno mjesto
- Promocija partnerstava između javnih i privatnih institucija kako bi se osigurali prikladni kurikulumi i stjecanje vještina
- Promocija mobilnosti kroz Erasmus program

4.2. Transverzalne i osnovne vještine

Suvremenu ekonomiju utemeljenu na znanju odlikuje potreba za visokim stupnjem relevantnih, gospodarstvu realno potrebnih vještina. Predviđa se da će do 2020. godine udio poslova u EU koji zahtijevaju tercijarni stupanj obrazovanja radne snage porasti na 34% (sa 29% za 2010. godinu); s druge strane udio poslova s dovoljnim nižim obrazovanjem past će u istome periodu sa 23% na 18%. U tom smislu potrebno je osigurati razvoj transverzalnih vještina radne snage koje će joj omogućiti lakšu prilagodbu promjenjivim uvjetima rada, na način da će u njoj utvrditi kritičko razmišljanje, uzimanje inicijative, orijentiranost prema rješavanju problema i timskome radu.

Posebno važnu stavku ovdje predstavlja razvoj poduzetničkih vještina. Posebna preporuka Europske komisije zemljama članicama odnosi se na ozbiljan angažman u razvoju poduzetničkih vještina kroz nove i kreativne metode podučavanja i učenja koje će se primjenjivati od osnovne škola i nadalje, što znači da poduzetničko obrazovanje mora predstavljati potku obrazovnog procesa u cjelokupnome segmentu obrazovanja, od najnižeg do najvišeg. Svi mladi ljudi trebali bi imati barem jedno praktično poduzetničko iskustvo prije napuštanja obaveznog obrazovanja.

Znanja u znanstveno-inženjerskom području (science, technology, engineering and mathematics - STEM) također su izrazito važna. Moderno gospodarstvo u stalnoj je potrebi za radnom snagom kvalificiranom u području tehnologije i istraživanja. U tom smislu valja posebno obratiti pozornost na stavljanje STEM područja na visok stupanj prioriteta unutar obrazovnog procesa.

Kako bi se obrazovni proces mogao što bolje usmjeriti u osiguravanju navedenih vještina (transverzalne, poduzetničke i STEM), nužan preduvjet koji valja ispuniti jest osigurati izvrsnost osoba u obrazovnome procesu u osnovnim vještinama kao što su pismenost, osnovne matematičke i računalne vještine i znanost. Osiguranje ovih osnovnih vještina predstavlja vrata u osiguranju zapošljivosti i socijalne uključenosti, pogotovo u današnje doba podmakle digitalizacije koja diktira nove forme pismenosti i informacija. Osiguranje osnovnih vještina tim je danas urgentnije jer oko 20% osoba 15 godina starosti u EU danas nema ove vještine. Kako bi se ovo promijenilo, obvezatno obrazovanje mora staviti dodatan naglasak na osiguranje visokokvalitetnog, svima dostupnog i priuštivog ranog obrazovanja. Također je važno povisiti udio odraslih ljudi koji sudjeluju u procesima obrazovanja odraslih, koje je na razini EU također nisko i iznosi u prosjeku 8,9%.

Jezično obrazovanje odnosno osposobljenost radne snage za komunikaciju na više jezika danas važnije je više nego ikada i predstavlja dodatan važan uvjet za rast zapošljivosti, mobilnosti i konkurentnosti radne snage, a posebice mladih. Globalno tržište naprosto zahtijeva visok stupanj mobilnosti radne snage, dok nepoznavanje stranih jezika predstavlja ozbiljnu prepreku za slobodno kretanje radnika. Istraživanja su pokazala da unatoč značajnim ulaganjima u ovome području, jezično obrazovanje u EU još uvijek nije dovoljno učinkovito u osiguranju kvalitetnih jezičnih kompetencija kod ljudi, odnosno njihovom osposobljavanju da se samostalno koriste barem jednim stranim jezikom.

4.3. Strukovne vještine – potreba za osiguranjem visokokvalitetnog sustava strukovnog obrazovanja

Unaprjeđenje transverzalnih i osnovnih vještina neće nikako biti dostatno za poticanje rasta i konkurentnosti gospodarstva. Naime danas još uvijek postoji prevelik raskorak između obrazovnog okruženja i radnog okruženja. Ciljana ulaganja u sustav strukovnog obrazovanja te osiguranje kontinuiranog usavršavanja nužan je preduvjet za osiguranje inovativnosti, rasta i konkurentnosti. Posebna vrijednost strukovnog obrazovanja za poboljšanje zapošljivosti mladih leži upravo u osiguranju približavanja edukativnog procesa i radnog okruženja, odnosno razvijanju dvostrukih sistema učenja (učenje kroz rad).

Iskustvo zemalja sa visoko razvijenim sustavom strukovnog obrazovanja poput Njemačke, Austrije, Danske i Nizozemske ukazuju na smanjen stupanj nepodudaranja između ponude i potražnje na tržištu rada u pogledu znanja i vještina radne snage, što za sobom povlači mnogo bolju zapošljivost mladih ljudi i tranziciju iz sustava obrazovanja na radno mjesto.

Kako bi se osigurao kvalitetan sustav strukovnog obrazovanja, potrebno je osigurati jasan regulatorni okvir, definirane uloge za sve učesnike obrazovnog procesa te osigurati elemente strukovnog obrazovanja u okviru cjelokupnog obrazovnog sustava. Posebno u okviru tercijarnog obrazovanja potrebno je posebno isticati dvostruki sistem učenja odnosno povezati obrazovanje u učionici sa konkretnim radnim iskustvom na radnome mjestu.

Učinkovit sustav strukovnog obrazovanja mora biti popraćen kontinuiranim unaprjeđivanjem i modernizacijom kurikuluma te povezivanjem poslovnog sektora (posebno MSP) sa obrazovnim sektorom. Sustav strukovnog obrazovanja mora biti spreman učinkoviti odgovarat ina potrebe za novim i naprednim strukovnim vještinama razvijenima unutar i za potrebe konkretnog regionalnog gospodarskog konteksta. Sustav također mora biti otvoren za sve, što uključuje i osobe koje su već prethodno završile obrazovanje i žele dodatno unaprijediti i osuvremeniti svoje stečene vještine i znanja.

Kada se ovako razmotri, na sustavu strukovnog obrazovanja leži važna uloga u rješavanju problema nedostatnih vještina, posebno u sektorima sa značajnijim potencijalom rasta, poput IKT sektora, zdravstvene skrbi, zelenih tehnologija, personaliziranih usluga, poslovnih servisa i pomorskog gospodarstva, ali i ostalih sektora koji su u potrebi za visokokvalificiranom radnom snagom. Temeljni stup razvoja sustava strukovnog obrazovanja u EU danas leži upravo u razvijanju dvostrukih sistema učenja.

4.4. Unaprjeđenje ishoda učenja, procjena i prepoznavanje

Obrazovni sustav može doprinijeti stvaranju novih radnih mjesta samo ukoliko je temeljen na procesu učenja usmjerenom na znanje, vještine i kompetencije osoba u obrazovnome procesu, odnosno ukoliko je fokusiran na primarno ishode učenja, a ne puku potrebu na provođenje vremena u obrazovnom procesu i formalnom dovršetku određenih obrazovnih faza. Obrazovne institucije na svim razinama moraju se prilagođavati kako bi kontinuirano unaprjeđivale kvalitetu ishoda obrazovanja svojih polaznika.

Procjena stečenih znanja i vještina pritom igra važnu ulogu. Iako mnoge zemlje članice EU danas imaju reformirane kurikulume, još uvijek postoji izazov daljnje modernizacije procjene kako bi se

unaprijedio proces učenja. Kako bi procjenjivanje (ključnih) kompetencija bilo kvalitetno, ono mora razmatrati stečene kompetencije u kontekstu konkretnih ishoda učenja i razvijati sustav ispitivanja (ispite i testove) koji će biti u stanju procjenjivati upravo to. Iz ovoga proizlazi neizostavan značaj novih tehnologija kako bi se iste iskoristile za iznalaženje novih oblika procjenjivanja relevantnih kompetencija. Procjenjivanje kompetencija treba biti aktualno kako unutar tako i izvan škole odnosno obrazovnog sustava i protezati se na širu populaciju. Na taj način strukture vlasti moći će bolje procijeniti pomanjkanje određenih vještina na svojem području, određivati investicijske prioritete te razvijati alate za procjenu vještina, posebice u području rješavanja problema, kritičkog razmišljanja te poduzetništva.

Razni EU instrumenti poput European Qualification Framework (EQF), Europass, European credit transfer systems (ECTS i ECVET), višejezična klasifikacija European Skills/Competences, Qualifications and Occupations (ESCO) i ostali okviri za procjenu kvalitete služe pružanju podrške mobilnosti osoba u obrazovnome procesu. Oni istodobno unaprjeđuju razinu transparentnosti odnosno omogućuju jedinstven obrazac za usporedbu stečenih kvalifikacija u različitim zemljama (EQF) te kreiraju sustav bodovanja koji se može transferirati između raznih područja (ECTS).

Prepoznavanja kvalifikacija stečenih u visokome obrazovanju kao i kvalifikacija koje omogućuju pristup višoj razini obrazovanja ovdje se nameće kao prioritet. Akademska mobilnost i internacionalizacija visokoškolskog obrazovanja u kontekstu EU ali i šire je nužna za osiguranje statusa EU kao područja atraktivnog za istraživače i istraživanja. Kako bi se EU nametnula kao atraktivno područje za studente i istraživače, nužno je razvijati nove pristupe u procjenjivanju stečenih znanja i vještina.

4.5. Potencijal digitalnih tehnologija za obrazovni sustav

Moderne tehnologije nude nesagledive mogućnosti u kontekstu poboljšanja kvalitete, pristupa i jednakosti u procesu obrazovanja. One predstavljaju snažan potencijal za unaprjeđenje efikasnosti obrazovnog procesa i smanjenje prepreka u obrazovanju, s posebnim naglaskom na društvene barijere. Zahvaljujući njima, pojedinci su u mogućnosti učiti bilo gdje i u bilo koje vrijeme, i na taj način stvarati svoje individualne putove u obrazovanju.

Digitalno učenje i trendovi unutar Open Educational Resources (OER) sistema omogućuju nastanak i razvoj značajnih inovacija u svijetu obrazovanja, omogućujući ekspanziju obrazovnih ponuda preko tradicionalnih formata i granica. Novi, personalizirani načini učenja, korištenje digitalnih tehnologija, suradnja, bottom-up prakse u kojima je učenik također kreator obrazovnoga sadržaja neke su od najznačajnijih prednosti učenja u digitalnome svijetu današnjice. Međutim, kako bi se omogućio razvoj ovih potencijala digitalnih tehnologija, nužno je prije svega kod polaznika osigurati dobre računalne vještine. U ovome kontekstu proizlazi odgovornost zemalja članica da unaprjeđuju razinu informatičke pismenosti stanovništva.

Digitalne tehnologije također omogućuju osiguranje baza znanja dostupnih svima. Ovo je važno spomenuti zbog činjenice kako kvaliteta obrazovnog procesa u značajnoj mjeri počiva i na dostupnosti šireg spektra obrazovnog materijala za korisnike. U tom smislu treba dodatno poticati razvoj Open Education Resources (OER) sustava, kao i mehanizama za procjenu znanja i vještina stečenih u njegovome kontekstu. Obrazovne institucije koje nisu integrirale svoje aktivnosti u OER sustav trebaju usmjeriti svoje aktivnosti u ostvarivanju suradnje s naprednijim obrazovnim institucijama kako bi bile u stanju odgovoriti na zahtjeve digitalnih učenika. Ovdje se kao potreba nameće osiguranje IKT vještina podučavanja kod osoblja u obrazovnom sustavu, kako bi ono bilo u

stanju u punoj mjeri iskoristiti prednosti IKT učenja i prenijeti ovaj način podučavanja u svakodnevnu praksu.

Razvoj digitalnih pristupa u učenju danas značajno transformira tržište obrazovanja. U posljednjem razdoblju sve je veći broj nekomercijalnih ponuđača OER sadržaja koji iskorištavaju mogućnosti slobodnog pristupa informacijama, internetske razmjene datoteka, open source pristupa i sl.

4.6. Kompetencije nastavnog osoblja

Izrazito važan preduvjet koji mora biti ispunjen kako bi se osiguralo da osobe u obrazovnome procesu steknu kompetencije potrebne za uspješno nadmetanje na tržištu rada je povezan s potrebom osiguranja visokokvalitetnog i stručnog nastavnog osoblja. Kao posljedica masovnog umirovljenja nastavnog osoblja iz baby boom ere te ozbiljnijeg pomanjkanja stručnog osoblja u određenim obrazovnim područjima, danas je sve je izraženija potreba za kvalificiranim nastavnim osobljem na svim razinama. Stoga je nužno djelovati u pravcu povećavanja atraktivnosti nastavničke profesije, što se može postići raznim financijskim i nefinancijskim inicijativama.

Kako bi se mogla razviti prikladna populacija stručnog nastavnog osoblja, nužno je razvijati i sustavno provoditi strategije usmjerene regrutiranju i osposobljavanju kvalitetnog kadra. U tom smislu zemlje članice trebaju razviti kompetencijske okvire odnosno profesionalne profile nastavnog osoblja na svim razinama obrazovanja. Usto, kako bi se u nastavničku populaciju uključilo što više visoko kvalificiranog kadra, nužno je ustanoviti i mjere procjene njegove kvalitete, usko bazirane na procjeni striktnih kompetencija osoblja. Iz ovoga proizlaze potrebe za daljnjim investiranjima u ovome segmentu. Posebna pažnja prilikom osposobljavanja kvalitetnog nastavnog kadra mora biti usmjerena obrazovanju nastavnika u područjima korištenja novih tehnologija, različitosti i inkluzije, rada s grupama s posebnim potrebama, s djecom u teškoćama u razvoju te manjinama i ostalim grupama kojima je otežan pristup obrazovanju.

Nastavni kurikulumi, a posebno oni u području strukovnog obrazovanja, moraju biti razvijani na način povećanja njihove relevantnosti za konkretna radna mjesta. U tom smislu nužno je ojačavati suradnju između obrazovnih institucija i sektora poduzetništva, te kontinuirano uvlačiti poduzetnike u sam proces učenja u učionicama kako bi se unaprijedio nastavni proces.

4.7. Financiranje obrazovanja

Investicije u obrazovni sustav predstavljaju ključno područje unaprjeđenja produktivnosti i gospodarskog rasta. Globalna ekonomska kriza rezultirala je među ostalim i smanjenim ulaganjima u obrazovanje te rezanju plaća nastavnog osoblja, što je u konačnici dovelo do određenog smanjenja kvalitete obrazovnog sustava. Ovakva situacija je tim ozbiljnija jer sa sobom povlači mogućnost ozbiljnih negativnih posljedica u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju za korpus vještina i znanja stanovništva Europske unije. Jedan od načina rješavanja pomanjkanja javnih sredstava za obrazovni sektor je usmjeren poticanju privatnih inicijativa i investicija. Fokus prilikom financiranja u sektor obrazovanja treba biti stavljen na maksimalizaciju učinka ulaganja i to na svim razinama obrazovnog ciklusa.

Od primarne je važnosti prilikom osiguranja efikasnosti obrazovanja djelovati u području nižih stupnjeva obrazovnog procesa kako bi se smanjila mogućnost neuspjeha u obrazovnom procesu kod pojedinaca te uklonile negativne posljedice u odrasloj dobi, poput slabijih uspjeha u školovanju, smanjene zapošljivosti, manjih primanja, prevencije kriminala i sl. Kvalitetno i priuštivo rano obrazovanje mora biti maksima koja se u svakom pogledu može samo isplatiti.

Povrat ulaganja, kako javnih tako i privatnih, značajno je u svim segmentima, a pogotovo u području strukovnog obrazovanja, visokog školstva i obrazovanja odraslih. Iskustva pokazuju kako dobro organizirani sistemi strukovnog obrazovanja koje integrira dvostruki sistem učenja jamče povrat ulaganja u dugoročnom razdoblju čak i kada direktna financijska korist od rada osoba na naukovanju u firmama isprva ne pokriva troškove njihova obrazovanja.

U kontekstu ulaganja u obrazovanje, javna financijska sredstva trebala bi biti usmjerena prvenstveno prema onim radnim sektorima unutar kojih raste potreba za specifičnom radnom snagom. Privatna ulaganja odnosno poduzeća trebala bi s druge strane povećati svoja ulaganja u inicijalne aktivnosti strukovnog usavršavanja te posebno surađivati sa obrazovnim institucijama, posebno u smislu osiguranja vlastite opreme za potrebe obrazovnog procesa. Povrat investicija u obrazovanje dodatno je posebno prisutan u segmentu ulaganja u visoko obrazovanje, i ogleda se u koristi za pojedince ali i društvo u cjelini.

Nezaobilazna stavka kod osiguranja financijskih sredstava za obrazovni proces predstavljaju Strukturni fondovi Europske unije, posebice Europski socijalni fond. Program Erasmus ovdje valja posebno istaknuti kao područje potpore aktivnostima mobilnosti, suradnje, potpore obrazovnim politikama te transnacionalnih inicijativa.

4.8. Važnost stvaranja partnerstava

Kontinuirano poticanje partnerstava između različitih institucija i sektora predstavlja važan preduvjet prilikom definiranja realno potrebnih vještina radne snage u promjenjivom gospodarskom okruženju. Partnerski odnos javnih i privatnih institucija ne samo da omogućava bolje financiranje obrazovnog procesa, već pruža mogućnost za međusobno učenje, zajednički razvoj obrazovnih politika i zajednički rad na njihovoj implementaciji. Samo efikasna partnerstva mogu međusobno povezati razne segmente politika, razne podsektore u obrazovanju i usavršavanju, javne i privatne aktere te različite stupnjeve upravljanja.

Ojačavanje javno-privatnih partnerstava maksimalizira ishode aktivnosti u razvijanju strategija razvoja vještina. Kako bi bila održiva, ona moraju slijediti jasno postavljene ciljeve i predstavljati supstantivni dio svih politika usmjerenih obrazovanju. Partnerstva također kataliziraju suradnju između širokog spektra relevantnih dionika, poput organizacija učitelja, društvene organizacije, studentska tijela.

Na razini EU postoje različiti oblici ostvarivanja ovakvih partnerstava. Knowledge and Innovation Communities (KIC) kao i European Institute of Innovation and Technology (EIT) okupljaju dionike iz sektora obrazovanja i istraživanja kao i aktere iz poduzetničkog sektora sa svrhom razvoja vještina radne snage na integralan način u skladu s realnim potrebama i izazovima gospodarstva. Dodatan primjer nam nudi Grand Coalition for IKT koji objedinjuje industriju, poslodavce, obrazovne institucije i vladina tijela u nastojanjima rješavanja problema povezanih s pomanjkanjem određenih vještina u IKT sektoru.

U ovome kontekstu potrebno je još jednom naglasiti mogućnosti koje promocija partnerstava u raznim segmentima obrazovanja nude fondovi Europske unije, s posebnim naglaskom na Erasmus program.

4.9. Prioriteti za zemlje članice EU

Europska komisija je u skladu sa specijalnim preporukama za pojedine zemlje članice EU u sektoru obrazovanja izdanima 2012. godine iznijela 6 preporuka za reformu sustava obrazovanja. Kako bi se uspješno borile protiv nezaposlenosti, a posebice nezaposlenosti mladih, te katalizirale procese razvoja visoko kvalitetnih vještina radne snage na svojim područjima, zemlje članice pozvane su na vođenje računa o sljedećim točkama:

1. **Promocija izvrsnosti u strukovnom obrazovanju.** Važno je u skladu s okolnostima na nacionalnoj razini razvijati kvalitetne dvostruke sisteme strukovnog obrazovanja, ujednačavati obrazovne politike sa regionalnim i lokalnim razvojnim strategijama, poticati procese pametne specijalizacije, razvijati kraće (dvogodišnje) obrazovne programe za tercijarnu razinu obrazovanja usmjerene na razvoj specijalnih vještina u zasebnim sektorima (pogotovo IKT, zdravstvena skrb, zelene tehnologije) te ojačavati lokalna, nacionalna i međunarodna partnerstva između raznih aktera obrazovnog i privatnog sektora.
2. **Poboljšati performanse onih grupa učenika koje karakterizira viši stupanj ranog napuštanja procesa obrazovanja i nizak stupanj razvijenosti osnovnih vještina.** Preporučene aktivnosti u ovome segmentu usmjerene su omogućavanju visoko kvalitetnog i dostupnog obrazovanja za djecu, koje će ojačati učenje osnovnih vještina. Pritom je nužno osigurati sistem ranog otkrivanja osoba sa smanjenim potencijalom usvajanja osnovnih vještina te osigurati individualnu podršku.
3. **Ojačati stjecanje transverzalnih vještina koje povećavaju zapošljivost (poduzetništvo, digitalne vještine, poznavanje stranih jezika).** Stjecanje i ojačavanje transverzalnih vještina treba biti prisutno na svim razinama obrazovanja- od osnovnog do visokog. Pritom valja koristiti inovativne pedagoške metode usmjerene prvenstveno prema učeniku/studentu te razvijati alate za procjenu i evaluaciju stečenih vještina. Od velike je važnosti osigurati kod svake mlade osobe da prije izlaska iz obavezne sfere obrazovanja steknu barem jedno praktično poduzetničko iskustvo.
4. **Smanjiti broj nisko kvalificiranih odraslih osoba.** Ključne aktivnosti u ovome segmentu povezane su sa kreiranjem nacionalnih strategija i ciljeva, poticanjem inicijativa kod poduzeća koja se bave obrazovanjem odraslih, prepoznavanjem vještina i kompetencija stečenih izvan formalnog obrazovnog procesa te ustanovljavanje one-stop shopova koji integriraju različite servise za cjeloživotno učenje poput prepoznavanja znanja i profesionalnog usmjeravanja.
5. **Ojačati korištenje IK tehnologija u učenju.** U ovome smislu potrebno je modernizirati IKT infrastrukturu u školama te poticati metode učenja i procjene koje počivaju na IK tehnologijama.
6. **Revidirati i ojačati profesionalni profil svog nastavnog osoblja.** Ovo se odnosi na nastavno osoblje na svim razinama školovanja. Od važnosti je unaprjeđivati kvalitetu pedagoških i akademskih vještina nastavnika te ustanoviti učinkovit sustav za regrutaciju, odabir i profesionalni razvoj nastavnog osoblja na temelju jasno definiranih potrebnih kompetencija

potrebnih na svakome stupnju njihove karijere. Usavršavanje digitalnih vještina osoblja ovdje je prioritet.

Usvajanje navedenih preporuka treba biti popraćeno povećanjem učinkovitosti ulaganja u sektor obrazovanja. Potrebno je posebno voditi računa u razvijanju sustava financiranja u segmentima strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, s posebnim naglaskom na ostvarivanje javno-privatnih investicija i osiguranje elementa rada u procesu obrazovanja.

4.10. Trendovi u strateškom planiranju predškolskog obrazovanja na EU razini

Denmark's strategy for lifelong learning se na predškolski odgoj osvrće u kontekstu planiranja cjeloživotnog učenja. Kako bi se osigurali dobri polazišni temelji za individue da sudjeluju u programima cjeloživotnog obrazovanja, nužno je već u predškolskom odgoju i obrazovanju osigurati stjecanje znanja i vještina na koje će se kasnije nadograđivati viši stupnjevi obrazovanja. Za predškolski obrazovni sustav je važno da polaznicima osigura solidne temelje u osnovnim znanjima, a pogotovo jezične vještine. Usto se naglašava potreba za razvijanjem suvremenih kurikuluma i fokusiranje podučavanja na dijete.

Learning and competence 2020, Strategy of the Finnish National Board of Education (FNBE) predškolsko obrazovanje promatra prvenstveno kao polazno područje za ostvarenje motivacije za učenje i privrženost učenju te stvaranje sposobnosti djece za cjeloživotno učenje u budućem životu. Isto shvaćanje predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja promovira i finski strateški dokument **Regional strategy for education and research** koji se zalaže za lokalno i regionalno sveobuhvatno i na visokokvalitetno obrazovanje u predškolskom i osnovnoškolskom obrazovanju koje učenicima osigurava sve osnovne vještine i znanja za nastavak školovanja. Posebnu pozornost stavlja na ostvarenje između predškolskih i osnovnoškolskih ustanova na regionalnoj i nacionalnoj razini te sudjelovanje na međunarodnim aktivnostima. Usto promovira razvoj novih metoda učenja te posebno e-učenje koje doprinosi ostvarenju regionalne ujednačenosti visokog standarda obrazovnog sustava.

4.11. Trendovi u strateškom planiranju osnovnoškolskog obrazovanja na EU razini

Denmark's strategy for lifelong learning također se osvrće se na problematiku planiranja osnovnoškolskog sustava obrazovanja u kontekstu planiranja cjeloživotnog obrazovanja. Pred osnovnoškolsko obrazovanje postavlja se zahtjev za osiguranjem izvrsnih temeljnih vještina i kompetencija kao baze za stjecanje novih znanja u nastavku života. Kao i za predškolsko obrazovanje, od posebnog je interesa u području osnovnoškolskog sustava učenicima osigurati izvrsne jezične vještine kao i vještine u računanju, prirodnim znanostima i engleskome jeziku. Školstvo usto mora poticati kreativnost i neovisnost kod učenika, kao i ostale kompetencije koje će im biti potrebne u globalnom kontekstu.

Learning and competence 2020, Strategy of the Finnish National Board of Education (FNBE) postavlja pred osnovnoškolsko obrazovanje sljedeće zahtjeve:

- stjecanje građanskih vještina
- unaprjeđenje ishoda učenja i znanja u školama
- individualan pristup u postizanju efikasnijeg obrazovanja
- jezične vještine
- upotreba IKT
- briga za fizičku, mentalnu i društvenu dobrobit učenika
- osiguravanje dodatnih aktivnosti.

4.12. Trendovi u strateškom planiranju srednjoškolskog obrazovanja na EU razini

Denmark's strategy for lifelong learning pred srednjoškolsko obrazovanje postavlja izazov osiguranja izvrsnih kvalifikacija za sve polaznike kako bi se mogli uspješno natjecati na tržištu rada i nastaviti obrazovanje u nastavku života. Srednjoškolsko obrazovanje stoga mora biti atraktivno i izazovno, a poseban naglasak je stavljen na smanjenje broja ljudi koji rano napuštaju obrazovanje. Srednjoškolsko obrazovanje također mora učenika opskrbiti dobrim akademskim vještinama kako bi se olakšao njihov prijelaz na višu razinu obrazovanja.

Learning and competence 2020, Strategy of the Finnish National Board of Education (FNBE) kao glavne karakteristike srednjoškolskog obrazovanja navodi sljedeće:

- dodatno pojačavanje znanja i vještina, posebno u smislu sposobnosti korištenja informacija
- ojačavanje kapaciteta za nastavak obrazovanja
- njegovanje društvenog duha
- upotreba IK tehnologija.

Regional strategy for education and research (Finska) na značaj srednjoškolskog obrazovanja također gleda unutar konteksta ostvarenja osnovnih kvalifikacija za daljnje obrazovanje i tržište rada, te posebno ističe potrebu za povećanjem upotrebe IK tehnologija u obrazovnom sustavu.

4.13. Trendovi u strateškom planiranju visokog obrazovanja na EU razini

Po pitanju pristupa u strateškoj orijentaciji kod razvijanja visokoobrazovnog sustava zemalja u EU kontekstu, analiza strateških dokumenata odabranih zemalja pokazuje ujednačene tendencije.

Vjerojatno najrazrađeniji pristup u strateškom planiranju visokoškolskog obrazovanja nalazimo u irskoj **National Strategy for Higher Education to 2030**. U sljedećoj tablici izložene su osnovne postavke ove strategije po segmentima visokog obrazovanja:

Podučavanje i učenje	<ul style="list-style-type: none"> • osiguranje vrhunskog iskustva u studiranju u visoko kvalitetnom okruženju. Osiguranje vrhunskih resursa u obliku knjižnica, laboratorija, opreme za e-učenje i sl. • osiguranje povratnih informacija od studenata te iskorištavanje istih za poboljšanje obrazovnog procesa i institucija te politika • osiguranje okruženja za učenje koje je usmjereno istraživanju, dobrim praksama i znanju • posebnu pažnju treba staviti na osiguranje visokog studijskog iskustva za studente na prvoj godini kako bi se poboljšao ishod njihova učenja u višim godinama • svi preddiplomski i postdiplomski programi moraju uključivati generičke vještine za uspješnu integraciju u društvo i tržište rada • sve visokoškolske ustanove moraju osigurati visoku razinu kvalifikacija za osoblje i biti angažirani u njihovom kontinuiranom usavršavanju
Istraživanje	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje ulaganja u aktivnosti istraživanja i razvoja • istraživačima treba osigurati širi fokus, bolju mobilnost i bolje mogućnosti u razvoju karijere • osiguranje kvalitete doktorskih programa u skladu s međunarodnim standardima, a čak i preko njih • određivanje prioriteta kod javnog financiranja istraživačkih aktivnosti • transfer znanja treba biti ugrađen u institucionalne aktivnosti i nagrađivan. Od posebne je važnosti komercijalizacija intelektualnog vlasništva i rezultata javno financiranih istraživačkih aktivnosti
Povezanost sa širim društvenim kontekstom	<ul style="list-style-type: none"> • treba ojačati povećanu mobilnost studenata i osoblja s ostalim obrazovnim institucijama, poduzećima, industrijom i ostalim segmentima šire društvene zajednice • razvijati programe u skladu s ostalim potrebama šire zajednice • prepoznavati društveni angažman studenata kroz programe akreditacije • uključivati širu zajednicu u procese planiranja aktivnosti i programa
Internacionalizacija visokog obrazovanja	<ul style="list-style-type: none"> • visokoobrazovne institucije se potiče da u sklopu svoje misije ugrade povezanost s nacionalnim i globalnim perspektivama • promoviranje integracije, sigurnosti i blagostanja međunarodnih studenata

Vrlo slične zahtjeve pred visokoškolski sustav obrazovanja postavlja i **Further and Higher Education Strategy 2020** (Malta).

Education policy Outlook Denmark u području visokog obrazovanja naglasak stavlja na potrebu kvalitetnog pripremanja studenata za budući život i osiguranje pravednosti i kvalitete visokoobrazovnog sektora. Osiguranje kvalitete obrazovanja proteže se na poboljšanje općenite kvalitete školovanja i sustava evaluacije i procjene provedbe programa.

Denmark's strategy for lifelong learning, iako općenito usmjerena na strateško planiranje cjeloživotnog obrazovanja, također se dotiče sustava visokog školstva i ističe potrebu za poboljšanjem sustava kroz ojačavanje suradnje između poduzeća i fakulteta te poboljšanjem okruženja za razvoj znanja i vještina u visokom školstvu. Visokoobrazovana radna snaga igra ključnu ulogu u inovacijama i rastu, a time i u osiguranju dinamičnog razvoja u društvu. Ovdje je važno osigurati znanja i vještine, ali i osjećaj za „know-how“ odnosno praktičnost u primjeni znanja i vještina kako bi se uspješnije natjecali na tržištu. Treba ukloniti zapreke u visokoškolskom obrazovanju koje otežavaju iskorištavanje znanja i vještina stečenih u prethodnim razinama obrazovanja. U tom smislu treba osigurati koheziju između visokoškolskih programa i stalih oblika, posebno cjeloživotnog učenja. Treba osigurati veći broj cjeloživotnih obrazovnih programa u visokoobrazovnom sektoru. Također raditi na osiguranju visokih pedagoških i akademskih standarda visokoškolskih programa.

Zahtjevi koje danska strategija za cjeloživotno osiguranje stavlja pred visokoškolski sustav su usmjereni prema povećanju ukupnog broja visokoobrazovnih osoba, inkorporiranje najboljih svjetskih praksi, promociju sadržaja koji uvažavaju potrebe društva, ohrabrivanje mladih na ulazak u visoko obrazovanje, promociji praktičnih znanja i stvaranju vrhunskih programa u područjima znanosti, tehnologije i zdravlja.

Estonian Higher Education Strategy sadrži elemente navedenih strategija, no posebno ističe potrebu za povećanje broja doktorskih studija u skladu s potrebama društva odnosno osiguranju visoko obrazovanog kadra za specifične segmente na kojima počiva estonsko gospodarstvo i društvo.

Strateški dokument **Danish science, innovation and higher education – a global perspective** donosi sljedeće ključne principe u planiranju visokog obrazovanja:

- Ojačavanje kvalitete i kohezije visokog obrazovanja
- Promocija izvrsnosti i socijalne relevantnosti znanosti
- Stimuliranje internacionalizacije sektora znanosti, inovacija i visokog obrazovanja
- Promoviranje inovativnosti u poduzećima, javnim ustanovama i visokom obrazovanju
- Razvijanje i osiguranje dinamične strukture administracije, podrške i financiranja

Naglasak pri ostvarenju kvalitetnog visokoškolskog sustava stavljen je na poticanje studenata na interdisciplinarni pristup odnosno usmjerenost povezivanju različitih disciplina. Također se promovira mobilnost i globalna perspektiva studiranja, posebno u smislu doprinosa obrazovnog sustava zemlje akumulaciji globalnog znanja, pri čemu je posebna važnost stavljena na suradnju sveučilišta sa ostalim institucijama u svijetu. Istraživački rad treba komercijalizirati, odnosno istraživačke aktivnosti usmjeriti stvaranju novih proizvoda i usluga s dodanom vrijednošću, pri čemu je ključno uspostavljati suradnju između sveučilišta i industrije, s posebnim naglaskom na osnivanje klastera i razvijanje infrastrukture za tehnološke usluge poduzećima. Potrebu za postizanjem suradnje između visokoškolskih obrazovnih institucija i aktera iz ostalih sektora također naglašava finski **Regional strategy for education and research**.

4.14. Trendovi u strateškom planiranju cjeloživotnog obrazovanja na EU razini

Denmark's strategy for lifelong learning naglašava potrebu da cjeloživotno obrazovanje mora biti relevantno i dostupno svima te mora i onima s najnižom razinom talenata i stupnja obrazovanja osigurati prikladne mogućnosti za uključenje u procese cjeloživotnog obrazovanja. Cjeloživotno razvijanje vještina i kompetencija treba biti ojačano i u privatnom i u javnom sektoru, pri čemu je važno poticati javna i privatna ulaganja u procese obrazovanja. Cjeloživotno obrazovanje mora neprestano razvijati i unaprjeđivati sistem vođenja i konzultacija za osobe uključene u obrazovne programe kako bi se svima osigurao odabir obrazovnog programa prikladnog njihovim individualnim mogućnostima i potrebama. Osiguranje međunarodne dimenzije odnosno mobilnosti pritom je također važno.

Od ključne je važnosti kod planiranja cjeloživotnog obrazovanja:

- osigurati participiranje (potražnju) u cjeloživotnom obrazovanju što većeg broja ljudi, u javnom i privatnom sektoru
- poticati investicije u ljudske resurse u svim sektorima, a pogotovo u MSP-ovima. Utjecati na svijest o osobnoj odgovornosti za sudjelovanje u programima edukacija
- u procese cjeloživotnog obrazovanja posebno uključivati starije radnike sa niskom razinom vještina, te ih posebno motivirati da nadgrade i poboljšaju postojeća znanja i vještine
- MSP poticati da osigura razvoj vještina i znanja svojih radnika u skladu s potrebama poslovanja. Treba osigurati da radna mjesta budu ujedno i mjesta za učenje
- Odgovornost je vlasti da osigura dobar okvir, relevantne edukativne programe visoke kvalitete i ostale inicijative koje osiguravaju dobre mogućnosti za sudjelovanje u cjeloživotnom obrazovanju za sve
- Sustav cjeloživotnog obrazovanja mora biti fleksibilan odnosno usklađen s promjenama na tržištu rada
- Ispunjenje ciljeva temelji se na uskom dijalogu sa socijalnim partnerima i stvaranju partnerstava sa svim ostalim relevantnim igračima na svim razinama društva.

Ključne inicijative u području cjeloživotnog obrazovanja su sljedeće:

- osigurati priznavanje ishoda učenja
- ojačati vođenje i savjetovanje za zaposlenike i poduzeća
- povećati sudjelovanje u programima cjeloživotnog učenja
- programe učiniti atraktivnijima, i sposobnima odgovoriti na individualne potrebe pojedinaca i poduzeća
- u dijalogu sa socijalnim partnerima iznaći nove modele financiranja obrazovnih aktivnosti
- u MSP-ovima promovirati sistematski pristup razvijanju vještina i znanja za zaposlenike
- povećati javne i privatne investicije u cjeloživotno obrazovanje
- razviti sistem indikatora o ispunjenju ciljeva sustava cjeloživotnog obrazovanja.

Learning and competence 2020, Strategy of the Finnish National Board of Education (FNBE) definira ove karakteristike sustava cjeloživotnog obrazovanja:

- učenje uz rad
- povećanje uspješnog završavanja cjeloživotnih programa obrazovanja
- promocija inovacija, poduzetništva i regionalnog razvoja
- partnerstva između VET sustava, visokog školstva i gospodarstva.

Kao i kod ostalih razina obrazovanja, naglašava se potreba za povećanom upotrebom IKT mogućnosti u procese cjeloživotnog obrazovanja. Ovaj element također posebno ističe finski **Regional strategy for education and research**, te naglašava važnost cjeloživotnog obrazovanja zbog njegove promocije regionalne konkurentnosti te radne kulture kod pojedinaca te usuglašavanja proizvodnje vještina u skladu s potrebama lokalnog gospodarstva i industrije.

4.15. E-učenje u kontekstu cjeloživotnog obrazovanja

Analiza sektora cjeloživotnog učenja poduzeta u okviru pripreme ove strategije obrazovanja ukazala je na kontinuiran rast važnosti upotrebe e-metoda učenja u svim područjima cjeloživotnog obrazovanja. Istina jest da e-učenje i općenito upotrebu IK tehnologija promovira svaka nacionalna i EU relevantna strategija u području obrazovanja, no kod cjeloživotnog obrazovanja e-učenje ima mnogo veći značaj, pogotovo na praktičnom planu. Ovome je tako zbog same naravi cjeloživotnog učenja, u kojem pojedinci za razliku od ostalih razina učenja, često nisu uže inkorporirani u obrazovne institucije u fizičkom smislu, te često nisu u mogućnosti odvojiti dostatnu količinu vremena na putovanja i kontinuiranim obrazovnim procesima u fizičkom okruženju obrazovnoga sustava. E-učenje predstavlja metodu *par excellence* u nadilaženju ovih prepreka i omogućava svakome i često u svakom trenutku koji pojedincu odgovara da uzme učešća u obrazovnom procesu.

U kontekstu Republike Hrvatske, metode e-učenja nisu niti izdaleka iskorištavane u obujmu prakse globalnog konteksta. Iz ovoga razloga ova strategija naglašava potrebu za katalizacijom procesa uspostave e-metoda u učenju, posebno u kontekstu cjeloživotnog obrazovanja. U nastavku je izložen kraći pregled postojećih praksi povezanih s e-učenjem, a na kraju su dane preporuke na temelju tih praksi koje mogu poslužiti za bolje planiranje i provedbu aktivnosti povezanih sa cjeloživotnim učenjem.

4.15.1. E-učenje u globalnom kontekstu

Provedba edukativnih aktivnosti danas sa sobom nosi mnogobrojne prednosti. Neke od tih prednosti povezane su sa brzim pristupom edukacijskim resursima, smanjenje troškova povezanih s edukacijskim materijalima i instruktorima i povećan angažman zaposlenika u procesima učenja nastao zahvaljujući tome što im se jedan širi spektar edukativnih sadržaja nudi doslovno na jednome mjestu, na ekranu.

Industrija e-učenja za razliku od većine ostalih industrija ne pokazuje znakove opadanja, čak niti u kontekstu globalne gospodarske krize. Upravo suprotno, povećava se broj pojedinaca, poduzeća i institucija koje se okreću pogodnostima koje nudi on-line učenje i koji prepoznaju njegovu prikladnost i učinkovitost. Najbolji pokazatelj toga su statistike, a samo neke od njih su sljedeće:

Na globalnoj razini, za 2015. Bilo je predviđeno da će tržište on-line učenja dosegnuti vrijednost od 107 milijardi američkih dolara. Još u 2010. Godini ovaj iznos bio je 32,1 milijarde, a u narednih 5 godina rastao je otprilike za 9,2% godišnje. Predviđeni prihodi na tržištu on-line učenja za 2015. su procijenjeni na 49,9 milijardi dolara.

Rate rasta tržišta on-line učenja na globalnoj razini pokazuju koliko je ovaj način učenja u pojedinim zemljama postao značajnim faktorom. Zemlje u kojima se ovo tržište najviše razvija danas su Indija (rast od 55%), Kina (52%), Malezija (41%), Rumunjska (38%), Poljska (28%), Češka Republika (27%), Brazil (26%), Indonezija (25%), Kolumbija (20%) i Ukrajina (20%).

LMS tržište (Learning Management System Market) je u 2013. bilo vrijedno oko 2.5 milijardi američkih dolara, a u 2015. procjenjuje se da je poraslo za čak 25,2% odnosno na 4 milijarde. Ovaj rast će se nastaviti tako da se u 2018. očekuje da će iznositi 7 milijardi dolara, a da će područje najvećeg rasta biti Sjeverna Amerika.

Vrijednost proizvoda i usluga na tržištu mobilnog učenja u 2012. godini iznosila je 5.3 milijarde dolara, a uz predviđenu stopu rasta od 18,2% godišnje, očekuje se da će doseći 8.7 milijardi u 2015. odnosno 12.2 milijarde do 2017. godine. U 2012. godini najveći kupci mobilnih usluga i proizvoda za učenje bili su SAD, Japan, Južna Koreja, Kina i Indija.

4.15.2. Mogućnosti on-line metoda i alata za učenje u poduzećima

Upotreba MOOC (Massive Open Online Course) sistema također je u porastu. Procjenjuje se da oko 8% poduzeća na globalnoj razini danas koristi MOOC, dok još oko 7% planira u skoroj budućnosti iskoristiti pogodnosti on-line učenja. Očekuje se da će broj poduzeća koje aktivno koristi neki oblik MOOC-a u sljedeće dvije godine porasti za dodatnih 28%. Više od 350 poduzeća danas surađuje sa Courserom i Udacityjem (pružatelji usluga on-line učenja) sa svrhom identifikacije najboljih studenata odnosno kandidata za radna mjesta. Kompanija Google je oko 80.000 svojih zaposlenika uključilo u Udacityjev HTML5 tečaj on-line učenja.

Oko 77% poduzeća u SAD-u danas svojim zaposlenicima nudi on-line tečajeve kako bi poboljšalo profesionalni razvoj svojih zaposlenika. Najveći korisnici sustava za on-line učenje su velika poduzeća, a procjenjuje se da njihov udio u ukupnoj potražnji iznosi 30%. U 2015. najviše korištene metode korporativnog učenja s obzirom na broju sati on-line nastave su bile: učionica s instruktorom (47%), mješovite metode učenja (29,1%), on-line tečajevi bez instruktora (28,5%), virtualna učionica (webcast, s udaljenim instruktorom) (15%), učenje putem mobilnih uređaja (1,4%) .

Ne postoje usporedni podaci za Republiku Hrvatsku i Istarsku županiju.

5. Usklađenost sa strateškim dokumentima na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini

Strategija obrazovanja Istarske županije usklađena je sa relevantnim širim strateškim okvirom na EU, nacionalnoj i regionalnoj razini u područjima odgoja i obrazovanja, zapošljavanja, gospodarstva i socijalne inkluzije.

- **Na razini Europske unije:** Europa 2020, Europska strategija zapošljavanja, Inicijativa za zapošljavanje mladih 2014-2020, Strategija o mobilnosti u europskom prostoru visokog obrazovanja, Promocija kulturnih i kreativnih sektora za rast i poslove u Europskoj uniji te Obnovljene europske strategije obrazovanja odraslih.
- **Na razini Republike Hrvatske:** Sporazum o partnerstvu i Nacionalni program reformi, Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014-2020, Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020, Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014-2020, Strategija razvoja turizma, Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013-2020, Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske, Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske 2014-2020, Strateški plan ministarstva uprave 2014-2016, Strategija razvoja strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008-2013, Strateški plan Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta 2014-2016, Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014-2020
- **Na regionalnoj razini:** Županijska razvojna strategija Istarske županije do 2020. te Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije.

Strategija obrazovanja Istarske županije je na razini Europske unije usklađena sa sljedećim strateškim dokumentima:

- **Europa 2020:** u skladu s vizijom socijalne tržišne ekonomije donosi sljedeće prioritete: **pametan rast** - potiče se razvoj ekonomije utemeljene na znanju i inovacijama, **održiv rast** koji je usmjeren promoviranju resursno i ekološki održivog rasta i unaprjeđenju konkurentnosti te **uključiv rast** koji počiva na boljoj društvenoj i teritorijalnoj povezanosti i osigurava visoku stopu zaposlenosti stanovništva. Glavni ciljevi ove strategije relevantni za područje ljudskih potencijala su: zaposlenost 75% stanovništva starosti između 20 i 64 godine, investiranje 3% BDP-a Europske unije u istraživanje i razvoj, smanjenje broja osoba koje rano napuštaju školovanje za 10%, barem 40% mladih generacija sa tercijskim stupnjem obrazovanja, 20 milijuna osoba manje u opasnosti od siromaštva. Strategija obrazovanja Istarske županije u okviru svojih prioriteta i mjera uključuje navedene prioritete strategije Europa 2020. ([link](#))
- **Europska strategija zapošljavanja:** temelji se na strategiji Europa 2020 i fokusirana je na otvaranje novih i povećanje kvalitete postojećih radnih mjesta na području cijele Europske unije. Strategija sadrži elemente vezane za smanjenje strukturne nezaposlenosti, razvoja ljudskih potencijala radne snage u skladu s potrebama na tržištu rada, poboljšanja obrazovnih kurikuluma na svim razinama i promocije socijalne uključenosti kao i borbe protiv

siromaštva. Strategija obrazovanja Istarske županije također uključuje navedene elemente. ([link](#))

- **Strategija mobilnosti za europsko visoko obrazovanje:** strategija naglašava važnost promocije mobilnosti i povećanje kompetencija, znanja i vještina kod studenata, znanstvenih novaka, nastavnika i nenastavnog osoblja u visokom obrazovanju na području cijele EU. ([link](#))
- Politika obrazovanja odraslih u Strategiji obrazovanja Istarske županije zasniva se na implementaciji **Obnovljene europske strategije za obrazovanje odraslih** (rezolucija vijeća EU br. 2011/C 372/01) koja je sastavni dio cjelovite Strategije Europa 2020, gdje se prepoznaju cjeloživotno učenje i usvajanje vještina, kao ključne sastavnice u odgovoru na trenutnu gospodarsku krizu, demografsko starenje i širu ekonomsku i socijalnu strategiju Europske unije. Glavni zadaci u implementaciji Europske agende obrazovanja odraslih su vezani uz poboljšanje kvalitete i učinkovitosti sustava obrazovanja odraslih kako bi cjeloživotno učenje i mobilnost postali stvarnost za sve stanovnike EU.

Strategija obrazovanja Istarske županije na razini Republike Hrvatske je usklađena sa sljedećim strateškim dokumentima:

- **Sporazum o partnerstvu** ([link](#)) i **Nacionalni program reformi** ([link](#)) – unutar ova dva dokumenta određeni su strateški prioriteti usmjereni prema stvaranju novih te očuvanju postojećih radnih mjesta, kao i sprječavanju nezaposlenosti, dodatnoj fleksibilizaciji i mobilnosti aktera tržišta rada, povezivanju i usklađivanju potražnje tržišta rada sa ponudom obrazovnog sustava i unaprjeđenju učinkovitosti širokog spektra institucija koje djeluju na tržištu rada.
- **Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014-2020** – fokusiran je na promociju održivog i kvalitetnog zapošljavanja i pružanju podrške aktivnostima mobilnosti radne snage. OP također naglašava potrebu za unaprjeđenje razine socijalne inkluzije, borbu protiv siromaštva i diskriminacije te se zalaže za povećano ulaganje u sektor obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja. ([link](#))
- **Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020** – usmjeren je prema podizanju kapaciteta za unaprjeđenje istraživačkih aktivnosti i inovacija, poticanje primjenjivanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u procesima učenja, unaprjeđenje konkurentnosti MSP sektora kroz promociju poduzetništva i jačanje ljudskih kapaciteta, promociju socijalne uključenosti, ulaganje u obrazovanje, izobrazbu, strukovno osposobljavanje i cjeloživotno učenje. ([link](#))
- **Industrijska strategija Republike Hrvatske** – usmjerena je prema povećanju zaposlenosti od najmanje 5% do 2020. godine u području visokih tehnologija, proizvodnje, komunikacijskih i informacijskih tehnologija, a u skladu sa smjernicama definiranim unutar Strategije pametne specijalizacije. Strategija posebno naglašava potrebu za razvojem i poboljšanjem nastavnih kurikuluma, kvalitete strukovnog obrazovanja, unaprjeđenjem kapaciteta radnika kao i povezivanje obrazovnog, poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora. ([link](#))
- **Strategija razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije** – naglašava potrebu za razvojem kompetencija i potencijala osoba kroz provedbu aktivnosti cjeloživotnog učenja,

profesionalnog razvoj, usavršavanja osoblja zaposlenog u području odgoja i obrazovanja te intenziviranju primjene IK tehnologija u procesima učenja i obrazovanja. ([link](#))

- **Strateški plan Ministarstva uprave 2014.-2016** – donosi preporuke za razvoj sustava strukovnog obrazovanja i naglašava promociju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, potrebe za osiguranjem jednakih prava i učenja za sve te unaprjeđenje kvalitete strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. ([link](#))

6. Mogućnosti financiranja unaprjeđenja obrazovanja u kontekstu fondova EU

Po pitanju mogućnosti iznalaženja financijskih sredstava za implementaciju raznovrsnih aktivnosti usmjerenih poboljšanju obrazovnog sustava i ishoda učenja, vjerojatno najveću priliku predstavlja Europski socijalni fond. **Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali** za razdoblje 2014-2020 godine sadrži dvije prioritetne osi od posebnog interesa za aktere u obrazovnom sustavu:

- Prioritetna os 1: Zapošljavanje i mobilnost radne snage (EU alokacija sredstava od 532.933.273 EUR)
- Prioritetna os 3: Obrazovanje i cjeloživotno učenje (EU alokacija sredstava od 450.000.000 EUR)

Obje prioritetne osi pokrivaju više investicijskih prioriteta od kojih je svaki usmjeren prema više specifičnih područja unutar kojih je moguće planirati provedbu aktivnosti odnosno projekata tematski definiranih na način da mogu doprinijeti ostvarenju smjernica razvoja obrazovanja zacrtanih u okviru ove Strategije.

Prioritetna os 1: Zapošljavanje i mobilnost radne snage	
Investicijski prioritet	Specifični ciljevi
8i Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage	Specifični cilj 8.i.1 - Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada; Specifični cilj 8.i.2 - Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena; Specifični cilj 8.i.3 - Očuvanje radnih mjesta, zadržavanje u zaposlenju radnika koji su proglašeni viškom te jačanje brzog ponovnog zapošljavanja osoba koje su postale nezaposlene nakon što su proglašene viškom
8ii (ESF + YEI ¹³) Održiva integracija mladih na tržište rada, posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade	Specifični cilj 8.ii.1 (ESF) - Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine; Specifični cilj 8.ii.1 (YEI) - Povećanje zapošljavanja i brze integracije NEET skupine kroz Inicijativu za zapošljavanje mladih na tržište rada
8vii Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti, te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika	Specifični cilj 8.vii.1 - Jačanje kapaciteta lokalnih partnerstava za zapošljavanje i povećanje zaposlenosti najranjivijih skupina na lokalnim tržištima rada; Specifični cilj 8.vii.2 - Povećanje dostupnosti i kvalitete javno dostupnih informacija i usluga na tržištu rada, uključujući mjere APZ.

¹³ YEI – Youth Employment Initiative je program Europske unije usmjeren podršci mladim ljudima ispod 25 godina starosti koje žive u regijama sa stopom nezaposlenosti mladih iznad 25%.

Prioritetna os 3: Obrazovanje i cjeloživotno učenje	
Investicijski prioritet	Specifični ciljevi
10ii Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tercijarnog i ekvivalentnog obrazovanja te pristupa njemu radi povećanja sudjelovanja u njemu i njegova stjecanja, posebno za skupine u nepovoljnom položaju	Specifični cilj 10.ii.1 - Poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja; Specifični cilj 10.ii.2 - Povećanje stope završnosti stečenog visokog obrazovanja; Specifični cilj 10.ii.3 - Poboljšanje uvjeta rada za hrvatske istraživače.
10iii Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija	Specifični cilj 10.iii.1 - Omogućavanje boljeg pristupa obrazovanju učenicima u nepovoljnom položaju u predtercijarnom obrazovanju; Specifični cilj 10.iii.2 - Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju; Specifični cilj 10.iii.3 - Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika
10iv Poboljšanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	Specifični cilj 10.iv.1 - Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje.

Operativni program „Učinkoviti ljudski resursi“ daje detaljni pregled izazova s kojima se Hrvatska suočava u procesu reforme obrazovnog sektora kojoj je cilj poboljšati kvalitetu obrazovanja u cijelom obrazovnom sustavu te ga uskladiti s potrebama tržišta rada.

Program Europske unije pogodan za prijavu projekata u području obrazovanja i mobilnosti je **Erasmus+**. Program nudi posebne mogućnosti studijskog putovanja u inozemstvo za mlade osobe na svim razinama obrazovanja. Erasmus+ je program posebno dizajniran za smanjenje stupnja nezaposlenosti i poboljšanje društvenog angažmana mladih kroz unaprjeđenje njihovih znanja i vještina. Unutar aktualnog programskog razdoblja (2014-2020) u okviru programa Erasmus+ predviđa se da će više od 4 milijuna mladih u obrazovanju kao i nastavno osoblje iz Europe imati priliku za studiranje, osposobljavanje, stjecanje radnog iskustva i volontiranje u inozemstvu. Tematski je Erasmus podijeljen tako da podupire aktivnosti u svim segmentima obrazovanja: školsko obrazovanje, strukovno obrazovanje i osposobljavanje, visoko obrazovanje, obrazovanje odraslih kao i obrazovanje u području europskih integracija.

Područje školskog obrazovanja obuhvaća predškolsku, osnovnoškolsku i srednjoškolsku razinu obrazovanja. Školama i osoblju se u ovome segmentu omogućava provedba aktivnosti suradnje između europskih školskih ustanova i razvoja znanja i vještina za njihove studente i osoblje. Poseban fokus pritom je stavljen na aktivnosti razmjene dobre prakse i razvoj inovativnih pristupa u rješavanju

izazova vezanih za razvijanje osnovnih vještina, nepovoljnog društvenog položaja i sprječavanja ranog napuštanja obrazovanja kod mladih. Program u području školskog obrazovanja uključuje sljedeće segmente aktivnosti:

- Mobilnost školskog osoblja sa svrhom profesionalnog razvoja u inozemstvu (uključuje tečajeve odnosno osposobljavanja, poučavanje te stažiranje odnosno promatranje)
- Partnerstva među školama i ostalih organizacija (odnosi se na uspostavljanje strateških partnerstava na EU razini koja su usmjerena pitanjima od zajedničkog interesa)
- eTwinning odnosno internetska suradnja među školama (odnosi se na umrežavanje nastavnika sa svrhom provođenja zajedničkih projekata, olakšanja pristupa izvorima za učenje i ostale aktivnosti za poboljšanje profesionalnog razvoja).

Područje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja podupire aktivnosti poboljšanja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja odnosno omogućavanja učenicima i profesionalnom osoblju u programima strukovnog obrazovanja za pripravništvo u inozemstvu. Također se podupiru uspostave strateških partnerstava između obrazovnih institucija i poduzeća sa svrhom poboljšanja suradnje između obrazovnog i poslovnog sektora. Učenicima, pripravnicima i vježbenicima omogućuje se obavljanje prakse u inozemstvu u poduzeću ili drugoj strukovnoj školi. Zaposlenom osoblju omogućuje se sudjelovanje u aktivnostima osposobljavanja, stažiranja odnosno poučavanja. Na razini institucija podupiru se aktivnosti razmjene najboljih praksi i ideja, primjena ECVET-a (europskog sustava bodova u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju) odnosno EQAVET (europskog osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju), kao i aktivnosti razvijanja novih materijala za poučavanje i osposobljavanje, suradnje između pružatelja usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te poslovnih zajednica te aktivnosti suradnje između različitih sektora sa svrhom razmjene znanja. U području poboljšanja suradnje između obrazovnog sektora i poduzeća podupiru se aktivnosti razvoja i provedbe nastavnih planova sa svrhom zadovoljavanja potreba tržišta rada te aktivnosti suradnje obrazovnih institucija s kreatorima politika, poduzećima i savjetnicima.

Područje visokog obrazovanja u okviru programa Erasmus+ pokriveno je na način da studentima i osoblju omogućava razvijanje vještina i povećanje mogućnosti zapošljavanja. Studentima se omogućava obrazovanje u inozemstvu, što uključuje studij, stručnu praksu i dobivanje zajmova za diplomski studij u okviru programa Erasmus+. Osoblju visokoškolskih ustanova omogućava profesionalni razvoj u okviru aktivnosti osposobljavanja odnosno poučavanja te pohađanje radionica i ostalih aktivnosti s poduzećima. Na razini visokoškolskih ustanova podupiru se aktivnosti održavanja zajedničkih diplomskih programa u okviru konzorcija visokoškolskih ustanova, a dodatno se podupiru aktivnosti suradnje između ustanova u obrazovanju i poduzeća sa svrhom razmjene znanja.

Obrazovanje odraslih u okviru programa Erasmus+ poduprieto je na način da se potiče stvaranje strateških partnerstava na EU razini i mobilnost sa svrhom razvijanja znanja i vještina za stanovnike Europske unije. Konkretno, podupiru se aktivnosti razmjene osoblja (aktivnosti poučavanja odnosno usavršavanja, tečajevi, stažiranje odnosno promatranje), aktivnosti suradnje između ustanova i organizacija (razmjena najbolje prakse i iskustava, izrada regionalnih strategija, razvoj i testiranje kurikuluma te provedba europske politike u području obrazovanja odraslih). Također se potiču suradnje između obrazovnih organizacija i poduzeća (stažiranje, kurikulumi, tečajevi i seminari), te umrežavanja djelatnika u obrazovanju odraslih u okviru EPALE (Elektronička platforma za obrazovanje odraslih u Europi).

Jean Monnet aktivnosti predstavljaju poseban segment Erasmus+ programa i usmjeren je aktivnostima promicanja izvrsnosti u poučavanju i istraživanju u segmentu studija o Europskoj uniji. Od posebnog je interesa poticanje strukturiranog dijaloga između akademske zajednice i kreatora politika kako bi se unaprijedilo upravljanje politikama u Europskoj uniji. Jean Monnet aktivnosti, iako tematski usko povezane sa Europskom unijom, uz već navedene segmente programa Erasmus+ nude dodatne mogućnosti za unaprjeđenje kompetencija istraživača i profesora i njihovog profesionalnog razvoja.

Za područje visokog obrazovanja i istraživanja te inovacija od posebnog je interesa program **Horizon 2020**. Ovaj program Europske unije pokriva izuzetno širok spektar tematskih područja unutar kojih je moguće aplicirati projekte od interesa za akademsku zajednicu. Ta područja obuhvaćaju:

- poljoprivredu i šumarstvo
- akvakulturu
- biološke industrije
- energiju
- okoliš i klimu
- hranu i zdravu prehranu
- osnovna i primijenjena istraživanja
- zdravlje
- IKT istraživanja i inovacije
- međunarodnu suradnju
- tehnologije
- javno-privatna partnerstva u području industrija
- materijale
- istraživačku infrastrukturu
- sigurnost
- malo i srednje poduzetništvo
- društvene i humanističke znanosti
- društvo
- svemir
- transport

Visokoškolske, istraživačke i ostale ustanove s područja Istarske županije u okviru Horizon 2020 programa u mogućnosti su prijavljivati zaista širok raspon projekata i ostvarivati partnerstva s drugim relevantnim institucijama na EU ali i široj globalnoj razini. U tom smislu u projekte unutar ovoga programa moguće je uključiti studente, profesore i ostalo istraživačko osoblje, ali i dionike iz ostalih područja te na taj način provoditi aktivnosti i mjere od kojih će svaka u svome segmentu pozitivno utjecati na sveukupan razvoj obrazovnog sustava u Istarskoj županiji.

7. Zaključci i preporuke

U prethodnom tekstu predočili smo stanje sektora obrazovanja u Europskoj Uniji i Republici Hrvatskoj, s posebnim osvrtom na Istarsku županiju. Problemi u obrazovanju EU slični su problemima u RH, a ni ponuđena rješenja nisu značajnije različita. Strategije nude osnovne principe na kojima bi se trebao bazirati razvoj obrazovanja, te uglavnom navode okvirne mjere koje trebaju pružiti smjer za projekte i aktivnosti koje planira svaki pojedini dionik u sustavu obrazovanja. Strategije su vršni dokumenti koji služe izradi akcijskih planova i poslovnih planova dionika u kojima se tek razrađuju detalji aktivnosti koje mogu dovesti do provedbe neke mjere, uključivši i financijske planove i izvore financiranja.

Svaka država je u strategiji obrazovanja predvidjela ciljeve i mjere usklađene s općim strateškim dokumentima EU, pa tako i Hrvatska. Detaljno smo razložili probleme i strateške ciljeve i na EU i na RH razini u prethodnim poglavljima, s posebnim osvrtom na nacionalnu Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije i druge dokumente obrazovne politike u Hrvatskoj. Ponuđena su kvalitetna okvirna rješenja koja bi trebalo provesti u idućih nekoliko godina.

Na razini županije izrađene su Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije (2016.) te Županijska razvojna strategija (u nacrtu, 2016.), obje usklađene s EU i nacionalnim strateškim dokumentima. Obje strategije predviđaju veći broj mjera orijentiranih na poboljšanje indikatora u obrazovanju i zapošljavanju. Mjere su detaljno razrađene, sve do aktivnosti koje bi se mogle provoditi te navode i potencijalne izvore financiranja za provedbu. Obje strategije predviđaju praćenje uspješnosti provedbe odnosno praćenje ostvarenja postavljenih indikatora uz strateške ciljeve. Mjere predložene u Strategiji obrazovanja Istarske županije u potpunosti su usklađene s mjerama iz navedenih strategija.

7.1. SWOT analiza sektora obrazovanja

Strategija razvoja ljudskih potencijala u okviru SWOT analize povezane s obrazovanjem definira snage, slabosti, prilike i prijetnje vezane za obrazovni sustav na području županije:

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Dostupnost formalnog obrazovanja na svim razinama zbog dobre pokrivenosti županije obrazovnim ustanovama• Dostupni stručni i znanstveni programi Sveučilišta u Puli, Politehnike i drugih visokoškolskih ustanova na području Istre.• Postojeći programi cjeloživotnog obrazovanja u institucijama koje mogu reagirati na potrebe tržišta	<ul style="list-style-type: none">• Nedovoljna usklađenost s Državnim pedagoškim standardom na svim razinama obrazovanja (neujednačeno stanje opreme i objekata, prevelike grupe/razredni odjeli, premali broj odgajatelja/nastavnika i stručnih suradnika, nedostatak nastavnika određenih struka – prvenstveno STEM područja, niska razina informatiziranosti poslovnih i obrazovnih procesa)• Nedovoljan broj stručnih suradnika u odnosu na broj djece• Nepostojanje sustavne podrške djeci s teškoćama u razvoju• Nepostojanje sustavne podrške darovitoj djeci• Nezadovoljavajuća razina transverzalnih kompetencija učenika, učitelja i stručnih suradnika (jezici, informatička pismenost, i sl.)• Koncentracija obrazovnog sustava na pružanje znanja uz

<p>rada brže od formalnog sustava obrazovanja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jedinice lokalne samouprave financiraju nadstandard u cijelom sustavu • Spremnost JLS i Županije na suradnju i zajedničke projekte 	<p>zanemarivanje odgojne komponente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neusklađenost radnog vremena obrazovnih institucija s radnim vremenom roditelja (posebno na razini predškolskog odgoja, nisu sve škole u jednoj smjeni, nedostaje produženi/cjelodnevni boravak na svim razinama) • Nedovoljno smještajnih kapaciteta (domova) za učenike/studente koji se školuju izvan mjesta boravka • Nepostojanje jedinstvenog standarda za praćenje i vrednovanje kvalitete rada djelatnika u obrazovnom sustavu • Nedovoljno razvijeno praćenje uspješnosti i prohodnosti sustava obrazovanja • Nedovoljna uključenost roditelja u suradnički trokut učenik-škola-roditelj • Ponuda istih ili sličnih obrazovnih programa na raznim lokacijama bez uvida u stvarne potrebe - obrazovne institucije nemaju adekvatnu infrastrukturu za nastavne, izvannastavne aktivnosti i smještaj; nema dovoljno nastavnika za neka područja, nekih grupa programa uopće nema u ponudi • (Starije) stanovništvo nedovoljno zainteresirano za cjeloživotno učenje, inertno u stjecanju novih znanja i nezainteresirano za promjenu zanimanja • Neujednačena dostupnost cjeloživotnog obrazovanja (financije, vrijeme, prometna povezanost, kvaliteta ponude, perspektiva zapošljavanja) • Npopularnost određenih zanimanja, percepcija manje vrijednosti, koncentracija na stalno zaposlenje i rad isključivo „u struci“ – veliki utjecaj roditelja na odluke djece na prelasku iz osnovne u srednju školu • Slaba suradnja obrazovnog, gospodarskog i civilnog sektora u kreiranju promjena • Obrazovni sustav nije u potpunosti usklađen sa potrebama gospodarstva, ne prati razvojne trendove, ne uključuje dovoljno praktičnog rada i ne koristi nove tehnologije • Poduzetničke vještine nedovoljno prepoznate i promovirane u obrazovnom sustavu • Nedovoljna razvijenost visokoškolskog obrazovanja na STEM i srodnim područjima (nedostatak kadrova i prostora)
--	---

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost programa EU – prvenstveno programa mobilnosti za učenike, studente, profesore, stručno osoblje i poduzetnike, te programa suradnje • Povećana fleksibilizacija obrazovnog sustava kroz kurikularnu reformu, implementaciju Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) i uključenje privatnog sektora u prilagodbu sustava • Javno-privatno partnerstvo (suradnja gospodarskog i javnog sektora u bilo kom obliku) kao izvor financiranja investicija u obrazovni sektor • Pojačana privatna (osobna) inicijativa u sektoru obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Negativna demografska kretanja na razini države i EU • Tromi obrazovni sustav centraliziran na razini države koji proizvodi nedovoljno osposobljen i nekvalificiran stručni kadar i ograničava promjene • Preopterećenost odgajatelja, nastavnika i stručnog osoblja administrativnim poslovima vezanim uz učestale izmjene zakonske regulative • Smjernice za pripremu Mreže škola još nisu donesene na državnoj razini

7.2. Vizija i misija

Vizija:

U procesu odgoja i obrazovanja stvaraju se kompetentni sudionici tržišta rada i ostvaruju temeljne ljudske vrijednosti. Kako bi se osigurala održiva budućnost, na području Istarske županije kvalitetno obrazovanje dostupno je svima u skladu sa sposobnostima svakog korisnika.

Misija:

Istarska županija efikasno koordinira procese razvoja odgojno-obrazovnog sustava na području županije, osiguravajući jednakost, pravednost, povjerenje i otvorenost u razvoju obrazovnog procesa.

7.3. Prioritetni ciljevi i mjere

Kako bi se ostvarila postavljena vizija, potrebno je izraziti prioritete i isplanirati mjere/aktivnosti koje će dovesti do željenih promjena. Mjere su vezane uz prioritetne ciljeve koji su određeni temeljem analize trenutnog stanja odgojno-obrazovnog sustava Istarske županije.

PRIORITETNI CILJ	MJERE/AKTIVNOSTI
<p>1. Usklađenje s Državnim pedagoškim standardima na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provedba usklađivanja s Državnim pedagoškim standardima predškolskog odgoja i naobrazbe, osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja te srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja ▪ Izgradnja novih, dogradnja i rekonstrukcija te opremanje postojećih obrazovnih institucija ▪ Uspostava sustava za ranu identifikaciju, podršku i praćenje djece i učenika s teškoćama u razvoju i talentiranim učenicima ▪ Razvoj digitalno zrelih škola koje su spremne za korištenje potencijala informacijsko-komunikacijske tehnologije ▪ Cjelovit sustav osiguravanja kvalitete odgoja i obrazovanja koji bi omogućio integraciju različitih postupaka vrednovanja u funkciji ostvarivanja visoke kvalitete rada obrazovnih ustanova, boljih obrazovnih ishoda te osigurao višu razinu odgovornosti svih dionika u odgoju i obrazovanju ▪ Poticanje suradnje i mobilnosti u području trajnog profesionalnog razvoja učitelja
<p>2. Postizanje nadstandarda u obrazovanju na regionalnoj i lokalnoj razini</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uključivanje prijedloga za poboljšanjem nadstandarda u razvojne planove i strateške dokumente ▪ Jedinice lokalne samouprave i lokalno gospodarstvo potiču se na povećano financiranje (donacije, sponzorstvo) raznih oblika aktivnosti u osnovnim i srednjim školama poput produženog dnevnog boravka, prehrane, praktične nastave, laboratorija i kabineta, dodatnih izvannastavnih programa i aktivnosti i sl. ▪ Rad s privatnim sektorom na prepoznavanju potreba obrazovnog sustava i moguće suradnje obrazovnog i privatnog sektora te uključivanje u organizaciju raznih događaja na regionalnoj i lokalnoj razini
<p>3. Unaprjeđenje kvalitete odgoja, obrazovanja i učenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promjena metodologije poučavanja uz povećanu interaktivnost (dodatna edukacija nastavnog i stručnog osoblja, nagrađivanje za rezultate učenika, organiziranje zamjena za osoblje na edukaciji, uključivanje gospodarstvenika i civilnog sektora u nastavu, problemska nastava, kreativne radionice, kazališne radionice i sl.) ▪ Pojačano korištenje igre i sporta u razvoju radoznalosti, kreativnosti i kompetencija djece i mladih (stvaranje mogućnosti za igru i sport, natjecanja, turniri društvenih igara, organizacija slobodnog vremena oko igre i sporta) ▪ Pojačano korištenje metoda za razvoj kreativnosti i mišljenja

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Unaprjeđenje kompetencija učenika u STEM području (klubovi matematičara i slično, istraživački projekti učenika, primjena STEM znanja u svakodnevnom životu, izazovi u gospodarstvu kao izvor tema za učeničke projekte, poticanje prijavljivanja učenika na projekte u STEM području), te poticanje sličnih aktivnosti u drugim područjima ▪ Organizirano stjecanje praktičnih znanja (organizacija održivih projekata u školi – npr. izdavaštvo, proizvodnja, pružanje usluga, korištenje školskih i drugih praktikuma; stručna praksa u gospodarstvu – baza poslodavaca, promocija dostupnih poslodavaca, pomoć u mentoriranju učenika, evaluacija kvalitete prakse, povlastice za poslodavce koji organiziraju kvalitetnu praksu, podrška programima i projektima koji potiču suradnju) ▪ Razvoj kompetencija učenika i studenata kroz suradnju gospodarstva, obrazovnog i civilnog sustava u traženju rješenja za konkretne poslovne probleme (npr. testiranje vještina potrebnih za određena zanimanja, klub mladih gospodarstvenika, poduzetnički razredi, studije slučaja prilagođene uzrastu, učeničke zadruge, društveno poduzetništvo, medijski aktivizam, debate, EU projekti sa drugim školama i gospodarstvom, studentska putovanja u suradnji s gospodarstvom/civilnim sektorom, itd.)
<p>4. Prilagodba odgojno-obrazovnog sustava za razvoj kompetencija djece s teškoćama u razvoju te darovite djece</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Unutarnja organizacija obrazovnog sustava za kvalitetnije uključivanje djece s teškoćama u razvoju i darovite djece u socijalizaciju i učenje (dodatno stručno osoblje, edukacija nastavnog i stručnog osoblja, poboljšani uvjeti rada, mogućnost organizacije kvalitetnog praktičnog rada za sve razine sposobnosti, mogućnost rada s roditeljima i budućim poslodavcima i sl.) ▪ Organizirano povećavanje kompetencija svog osoblja koje se u radu susreće s djecom i odraslima s teškoćama u razvoju kao i s darovitom djecom (zamjene, praksa u stručnim institucijama, primjeri dobre prakse, mobilnost, edukacije svih razina, individualizacija pristupa povećanjem broja osoblja i sl.) ▪ Kontinuirano angažiranje stručnih osobnih asistenata za djecu s teškoćama u razvoju u obrazovnom sustavu i izvan njega (ako nisu u mogućnosti pohađati školu)
<p>5. Razvoj odgojno-obrazovnog sustava u skladu s izraženim/planiranim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Definiranje Mreže škola te potrebna preraspodjela rada, odgovarajuće opremanje stručnim kadrom i potrebnom opremom za rad, uspostava i opremanje centara kompetencija, laboratorijima, praktikumima i sl. ▪ Povećavanje kompetencija nastavnika, odgajatelja,

	<p>profesora i stručnog osoblja (seminari, trendovi, reforma školstva, zadovoljstvo učenika, zadovoljstvo nastavnog osoblja)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podrška projektima i inicijativama profesora i nastavnika – mogućnost provedbe projekata, stimulacija, nagrađivanje za izniman doprinos i rad ▪ Uključivanje nastavnog osoblja, stručnog osoblja i učenika u projekte mobilnosti i druge projekte
6. Modernizacija i podizanje kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Razvoj novih i modernizacija postojećih strukovnih kurikulumu usklađenih s potrebama gospodarstva i tržišta rada te osiguravanje učinkovite primjene modernih tehnologija i osposobljavanje za rad na njima ▪ Izgradnja, dogradnja i rekonstrukcija postojećih i novih specijaliziranih učionica za strukovnu nastavu (učionice/praktikumi/laboratoriji) i radionice za praktičnu nastavu te opremanje tehnološki suvremenom opremom, sredstvima i pomagalicama ▪ Uspostava regionalnih centara kompetentnosti za strukovno obrazovanje u skladu s potrebama tržišta rada, koji će opremljenošću i stručnim kadrovima biti nositelji kvalitetnog strukovnog obrazovanja ▪ Izgradnja i opremanje učeničkih domova u skladu s potrebama centara kompetentnosti
7. Unaprjeđenje kvalitete i fleksibilnosti sustava cjeloživotnog obrazovanja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stvaranje mreže obrazovnih institucija cjeloživotnog obrazovanja ▪ Investicije u kvalitetu prostora i programa, te u kvalitetan nastavni kadar. Dodatna edukacija na stručnim područjima te na području andragogije ▪ Pojačana suradnja s gospodarskim sektorom (zajedničke aktivnosti, izrada novih ili poboljšanih kurikulumu, financiranje programa i sl.) ▪ Suradnja sa civilnim sektorom u razradi novih programa
8. Unaprjeđenje kvalitete znanstveno-nastavnih aktivnosti visokih učilišta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uvođenje novih studijskih i istraživačkih programa (interdisciplinarni i združeni) sukladno razvojnim potrebama IŽ-a, nacionalnim strateškim ciljevima u području obrazovanja, znanosti i tehnologije ▪ Organizacija novih studija (interdisciplinarni studije i doktorske programe) u STEM području
9. Poboljšanje dostupnosti školovanja učenicima i studenata	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izgradnja i opremanje novih kapaciteta za smještaj učenika i studenata

<p>studentima izvan gradskih centara</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suradnja s prijevoznicima u svrhu poboljšanja dostupnosti. ▪ Poboljšanje dostupnosti izvannastavnih aktivnosti organizacijom na lokalnom nivou u skladu s mjestom boravka učenika.
<p>10.Ulaganje u obrazovanje za očuvanje istarskog identiteta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mapiranje svih aktivnosti zavičajne nastave (u vrtićima, školama, na sveučilištu i visokim školama, u KUD-ovima i drugim udrugama, institucijama) i drugih obrazovnih aktivnosti te izrada analize učinaka zavičajne nastave i drugih obrazovnih aktivnosti ▪ Unaprjeđenje programa zavičajne nastave za vrtiće, osnovne i srednje škole, te visokoškolske institucije (oblici i intenzitet rada, nastavna pomagala, financijska sredstva i dr.) ▪ Provedba usavršavanja obrazovnih stručnjaka za korištenje novih metoda i sredstva u promicanju afirmacije i reafirmacije lokalnih i regionalnog identiteta Istre ▪ Praćenje i vrednovanje razvoja i provedbe obrazovnih aktivnosti vezanih za afirmaciju i reafirmaciju lokalnih i regionalnog identiteta Istre ▪ Provedba aktivnosti zaštite ugroženih jezika u Istarskoj županiji
<p>11.Olakšan odabir budućeg zanimanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Individualizirana profesionalna orijentacija i pomoć u planiranju karijere već od osnovne škole, dostupna na svim razinama obrazovanja ▪ Stvaranje realne slike o tržištu rada (vjerodostojni podaci o pojedinim zanimanjima, stanju na tržištu rada, plaćama, uvjetima rada i sl. dostupni kroz razne izvore – HZZ, škole, OCD; sliku nadopunjuju podaci interpretirani u medijima). ▪ Organizacijom otvorenih vrata tvrtki odnosno neposrednim spajanjem učenika i gospodarskih subjekata, omogućit će se da se učenici detaljnije upoznaju s naravi posla, uvjetima na radnom mjestu i sl. Posjeti različitim tvrtkama na području Istarske županije i upoznavanje s načinom rada, objašnjavanje proizvodnog procesa, prezentacija proizvoda i usluga. Informiranje o strukturi kadra, načinu zapošljavanja, potrebnim kompetencijama. ▪ Aktivnostima u obliku dana znanosti, dana poduzetništva, dana otvorenih vrata škola, sajмова poslova, sajмова stipendija i sl. učenicima i njihovim roditeljima na jednostavan i učinkovit način predstaviti će se mogućnosti vezane za sufinanciranje (stipendiranje) njihova budućeg obrazovanja. ▪ Korištenje suvremenih metoda informiranja (društvene mreže, internet, i sl.)

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suradnja s civilnim sektorom u promociji osobnog razvoja i karijere – kroz projekte i zajedničke aktivnosti svih sektora ▪ Sve aktivnosti vezane uz popularizaciju strukovnih zanimanja
12. Poticanje poduzetništva i samozapošljavanja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Razvoj poduzetničkih vještina na svim razinama obrazovanja ▪ Poticanje projekata neformalne edukacije mladih za poduzetništvo i samozapošljavanje ▪ Edukacije iz različitih područja ekonomije, prava, specifičnih vještina, informatike za poduzetnike, nezaposlene, zaposlene, studente i učenike ▪ Suradnja s gospodarskim sektorom u rješavanju problema u operativnom poslovanju, usavršavanju postojećih odnosno razvoju novih usluga, izlasku na nova tržišta, privlačenju novih skupina potrošača/korisnika usluge, kreiranju nove razvojne strategije poduzeća i sl. ▪ Uključivanje mladih u volonterske procese koji vode osamostaljivanju, samozapošljavanju i razvoju poduzetništva ▪ Promocija poduzetništva i samozapošljavanja, uključivanje žena u mjere razvoja poduzetništva i samozapošljavanja, korištenje aktivnih mjera politike zapošljavanja i novih mjera na razini JLS
13. Sustavno stipendiranje i mentoriranje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povećana ponuda stipendija i ostalih oblika sufinanciranja učenika i studenata; omogućavanje kombiniranja različitih stipendija; stipendije za učenike u programima mobilnosti ▪ Stvaranje mreže/baze mentora; organizacija sustava praćenja provedbe mentorstva; informiranje o nacionalnim/inozemnim stipendijama, stažiranju i volontiranju u svrhu povećanja kompetencija za tržište rada ▪ Poticaji poslodavcima koji primaju učenike i studente na praksu

7.4. Zaključna razmatranja

U pregledanim strateškim dokumentima kao i u ovoj Strategiji obrazovanja Istarske županije vidljivo je da se strategije uglavnom bave identifikacijom problema u obrazovnom sektoru te njihovih posljedica na tržište rada, gospodarstvo, socijalnu inkluziju i druga područja. Strategije najviše pažnje posvećuju prijedlozima mjera odnosno stvaranju idealne slike koju bi države/regije željele stvoriti u budućnosti za svoj obrazovni sektor i svoje ljudske potencijale. Rješenja i mjere koje predlažu pripremane su pažljivo i s dobrim namjerama, no provedba značajno ovisi o sustavu i obrazovnoj politici pojedine zemlje, odnosno o odgovornostima i kompetencijama pojedinih dionika u tom sustavu.

Tako je i u Hrvatskoj, gdje se većina odluka vezanih uz obrazovnu politiku a naročito financiranje obrazovnog sektora donosi na državnoj razini. Sustav na nižim razinama (županije, JLS, obrazovne institucije) vrlo je ovisan o odlukama donesenim na najvišem nivou, pa se u raspravama u okviru razvoja strateških dokumenata na regionalnoj ili lokalnoj razini takav značajan utjecaj države obično upisuje pod „Prijetnje“ u SWOT analizi jer dionici smatraju da nemaju utjecaja na odluke donesene na višim razinama. Primjer za to je stav da se na sadržaj kurikuluma ne može utjecati i da je propisani sadržaj ograničavajući faktor u prilagodbi školskih programa potrebama lokalne zajednice i gospodarstva; ili npr. zadani pedagoški standardi koji u nekim sredinama predstavljaju izrazito financijsko opterećenje a lokalna zajednica vjeruje da njihovo prioritarno ispunjavanje neće dovesti do značajnog poboljšanja kvalitete obrazovanja i rezultata obrazovnog procesa. Neka zakonska rješenja neusklađena su u raznim zakonima, a česte su i primjedbe da su neke jednostavne stvari nepotrebno komplicirane. U diskusijama prevladava mišljenje da je obrazovni sektor u vrlo nepovoljnom položaju jer je reguliran na navedeni način, no nakon malo dubljeg preispitivanja situacije, sudionici diskusije primjećuju da ipak ima mnogo područja na kojima itekako mogu i trebaju djelovati lokalno. Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije posebno je uzela u obzir mogućnosti koje se na regionalnoj i lokalnoj razini pružaju bez obzira na način na koji je osmišljena obrazovna politika na državnoj razini. Nbrojeni su primjeri iz civilnog sektora ili gospodarstva, kao i iz samog obrazovnog sustava, da se može značajno utjecati na rezultate obrazovnog procesa ako se na obrazovnu politiku ne gleda kao na ograničavajući faktor već je se smatra izazovnim okvirom.

Strategija obrazovanja Istarske županije također pruža okvir u kom je moguće djelovanje pojedinačnih dionika, no i dionika povezanih u sustav institucija. Posebno ističemo mogućnost da svaki dionik u okviru svojih ovlasti, odgovornosti i kompetencija može napraviti mnogo da se strategija provede i da obrazovanje u 2020. godini odgovara stvarnim potrebama zajednice, od osobne razine na kojoj svaki obrazovni djelatnik, svaki roditelj, gospodarstvenik, predstavnik medija, zaposlenik javne uprave, političar ili član udruge, kao i svaki učenik i student, može svojim djelovanjem itekako utjecati na ispunjenje postavljenih ciljeva, do kolektivne razine institucija koje imaju snagu djelovati i vertikalno te utjecati na obrazovnu politiku države.

Ukratko navodimo intervencije (grupe aktivnosti) u obrazovnom sektoru predviđene mjerama, strukturirane u grupe uz dodatno obrazloženje sadržaja:

1. Infrastruktura
2. Organizacija
3. Kapaciteti
4. Suradnja
5. Osobni angažman

Infrastrukturne intervencije podrazumijevaju sve aktivnosti vezane uz usklađivanje s pedagoškim standardom (propisane) te intervencije za podizanje standarda u obrazovanju koje se mogu napraviti uz pomoć JLS ili loknog gospodarstva odn. građana.

Organizacijske intervencije prvenstveno se odnose na aktivnosti kojima se može unaprijediti cijeli sustav. Prvenstveno je to definiranje Mreže škola u skladu s potrebama lokalne zajednice (lokacije, demografske promjene, raspoloživost prijevoza, usklađivanje programa i sl.). Kroz mjere se želi utjecati na bolju organizaciju raspoloživog nastavnog i stručnog osoblja i njihovo centralno raspoređivanje (npr. zamjena za vrijeme edukacija, bolesti, popunjavanje satnice, mobilni stručni timovi koji rade u više škola, osnivanje Centra za podršku namijenjenog stručnom osoblju koje radi s

učenicima s teškoćama u razvoju, pomoćno osoblje u timovima koje održava više škola na nekom području). Ovdje su uključene i aktivnosti koje doprinose osiguravanju smještaja učenika u mjestima gdje se nalaze škole i aktivnosti kojima se poboljšava lokalni prijevoz i dostupnost škola. Organizacijski su izuzetno bitne i aktivnosti za profesionalno usmjeravanje učenika koje ne bi trebale biti ograničene samo na HZZ i škole kao nositelje, već na širi krug dionika kojima je u interesu da učenici i roditelji donose bolje odluke pri izboru obrazovnih programa i zanimanja. Od velikog značenja je bolji sustav informacija o zanimanjima i stanju na tržištu rada, te savjetodavna služba koja može pomoći učenicima da prepoznaju svoje vještine i kompetencije i da u skladu s njima izabiru programe.

Intervencije u kapacitete odnose se prvenstveno na izbor stručnog i nastavnog osoblja uz pomoć stručnih službi HZZa i drugih dionika, te konstantno ulaganje u kompetencije stručnog i nastavnog osoblja, naročito u praćenje dostignuća u didaktici i metodologiji, novim tehnologijama i znanjima, međukulturalnom učenju, radu s djecom s teškoćama u razvoju i darovitom djecom, te novim saznanjima u podršci učenju. Aktivnosti povezuju obrazovni i gospodarski sektor jer planiraju organizaciju prakse obrazovnog osoblja u privredi kako bi lakše pratili promjene u tehnologiji i radnim procesima. Javni i civilni sektor može se uključiti u razvoj kompetencija i svoja znanja ponuditi obrazovnom sektoru npr. kroz izradu materijala namijenjenih posebnim ciljnim skupinama prilagođenim za stručno i nastavno osoblje. Razmatraju se i aktivnosti vezane uz stipendiranje budućih neophodnih kadrova u obrazovanju s obavezom zapošljavanja u JLS koja ih je stipendirala te uz privlačenje potrebnih kadrova u obrazovnom sustavu raznim mjerama na lokalnoj razini.

Intervencije suradnje odnose se na poboljšanje suradnje među dionicima na regionalnoj i lokalnoj razini (horizontalna suradnja) te lokalne/regionalne razine s državnom razinom (vertikalna suradnja). Predviđaju se aktivnosti usmjerene pojačavanju suradnje među školama (stručno i nastavno osoblje, učenici i studenti) na projektima, u okviru stručnih kolegija, s gospodarstvom, te posebno s udrugama – kako bi se identificirane potrebe ispunile na najjednostavniji i najefikasniji način po načelu supsidijarnosti odn. rješavanja problema na najnižoj mogućoj razini. U okviru vertikalne suradnje planira se lobirati za rješenja koja odgovaraju lokalnoj zajednici, sudjelovati u državnim projektima (izradi kurikulumu, pripremi reforme, pripremi udžbenika, pedagoških standarda). Aktivnosti su namijenjene i poticanju privatnog sektora na veće sudjelovanje u obrazovanju (praksa, mentorstvo, stipendiranje) te pružanje usluga u obrazovanju, a naročito poticanje učilišta na proširenje ponude obrazovnih programa u mreži učilišta. Izuzetno je bitna suradnja s gospodarstvom koja omogućuje praćenje trendova (razvoj, zapošljavanje, tehnologije, planirani odlasci u penziju...) kako bi se jednostavnije planiralo i u obrazovnom sustavu.

Intervencije vezane uz osobni angažman podrazumijevaju preuzimanje odgovornosti na osobnoj razini svih dionika u sustavu obrazovanja (uključivši i roditelje, gospodarstvenike, političare, medije, učenike i studente) da će se svakoj aktivnosti pristupati uz dužnu pažnju i razmišljanje. Ne može ih se nametnuti, no povećani osobni angažman može postati poželjno ponašanje ako ga se sustavno traži i/ili nagrađuje (novčano, statusom, pažnjom i sl.) Prvenstveno se ovdje radi o političkim, poslovnim i osobnim odlukama koje imaju značajne posljedice, npr. da izbor projekata financiranih sredstvima lokalne zajednice treba preispitati s aspekta ekonomske a ne samo financijske ili političke koristi. (Primjer je asfaltiranje ceste u odnosu na plaću logopeda u lokalnoj školi ili zapošljavanje odgajatelja u vrtiću, autobusnog prijevoza za djecu iz udaljenih naselja ili poboljšane prehrane za djecu u vrtiću ili školi). Planirane aktivnosti uključuju rad s udrugama, medijima i roditeljima, te javnom upravom (prvenstveno političarima) da im se omogući da shvate dalekosežne posljedice svojih odluka i postupaka. Planirane su i aktivnosti za poticanje mobilnosti učenika, studenata, nastavnog i stručnog osoblja. Cjeloživotno obrazovanje je zajednička odgovornost pojedinca i zajednice, od prepoznavanja unutarnje potrebe za učenjem i prepoznavanja potreba za cjeloživotnim obrazovanjem, do pružanja

mogućnosti da cjeloživotno obrazovanje bude pristupačno i korisno. Značajan dio aktivnosti vezan je uz poticanje osobnog angažmana u stjecanju povećanih kompetencija stručnog i nastavnog osoblja koje im omogućuju bolju adaptabilnost na promjene potrebne za unapređenje obrazovnog procesa (npr. iako je kurikulum propisan, izbor metodologije poučavanja ovisi o odluci učitelja i na različite načine doprinosi razvoju kritičkog mišljenja, učenju rješavanja problema, povećanju kreativnosti i drugih transverzalnih vještina, te čini obrazovanje manje ili više atraktivnim.)

Iz navedenog je vidljivo da pitanje uređivanja obrazovnog sustava kroz Strategiju obrazovanja Istarske županije ovisi i o mnogo faktora na koje nije uvijek moguće direktno utjecati, te da je odgovornost za uspostavu kvalitetnog i efikasnog obrazovnog sustava svakodnevno na svima nama.

7.5. Praćenje provedbe Strategije

S datumom pristupanja Europskoj uniji, 1. srpnja 2013., Hrvatskoj su postali dostupni Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi) u okviru kojih se Hrvatska snažno zalaže za pridonošenje ciljevima strategije Europa 2020 ulaganjem u pametan, održiv i uključiv rast. Uzimajući u obzir specifične okolnosti hrvatskog društva i gospodarstva, nacionalni ciljevi postavljeni su u skladu s ciljevima strategije Europa 2020.

Glavni ciljevi razvoja obrazovanja i cjeloživotnog učenja utvrđeni Strategijom Europa 2020 su smanjenje stope ranog odustajanja od obrazovanja na manje od 10% i završetak tercijarnog ili ekvivalentnog obrazovanja barem u postotku od 40% za osobe životne dobi od 30 do 34 godine. Sadašnji postotak ranog odustajanja od obrazovanja u Hrvatskoj iznosi 4,5%, što je bolje od prosjeka EU-a, međutim samo 25,6% osoba životne dobi od 30 do 34 godine završava tercijarno ili ekvivalentno obrazovanje (Eurostat 2013).

Svi dionici odgojno-obrazovnog sustava Istarske županije sudjeluju u provedbi Strategije obrazovanja svojom redovnom djelatnošću te suradnjom u provedbi planiranih mjera. Kako bi se ostvarila vizija i ciljevi Strategije, dionici na lokalnoj i regionalnoj razini moraju komunicirati kontinuirano i zajednički pripremati i provoditi aktivnosti usmjerene poboljšanju odgojno-obrazovnog sustava.

Istarska županija koordinira procese, potiče dionike na stvaranje i prenošenje informacija, povezivanje s ostalim dionicima kako bi se mogle ujediniti snage i inicijative, te naposljetku usmjerava nove, ujedinjene inicijative u konkretne aktivnosti i projekte od kojih će korist imati svi dionici zajedno.

U projekte se uključuju svi dionici ovisno o interesu i potrebama, te rade s izabranim ciljnim skupinama u skladu s razvijenim projektima. Na projektnoj razini prate se i indikatori postignuća koji ovdje zbog ovisnosti o pojedinoj aktivnosti nisu posebno navedeni, dok se indikatori promjena prate na razini cjelokupne strategije.

Indikatori promjena koji se prate na razini Strategije identični su indikatorima predloženim u strategiji Europa 2020 odnosno indikatorima koji su u Operativnom programu „Učinkoviti ljudski resursi“ izraženi na nacionalnoj razini.

Indikator	Polazna vrijednost (indeks)	Ciljana vrijednost (indeks)
Postotak ranog odustajanja od obrazovanja	100	80
Završetak tercijarnog obrazovanja za osobe životne dobi od 30 do 34 godine	100	120

Kako bi se postigli predviđeni ciljevi, potrebno je za svako buduće jednogodišnje ili dvogodišnje razdoblje pripremiti Akcijski plan provedbe Strategije obrazovanja na razini svakog dionika odgojno-obrazovnog sustava, koji će uključivati konkretne aktivnosti planirane za financiranje i provedbu u tom razdoblju. Akcijske planove koordinirat će Istarska županija koja će kao dionik sustava pripremiti i vlastiti akcijski plan provedbe mjera. Indikatori postignuća pratit će se na razini aktivnosti/projekata, a kumulativno se prate indikatori promjena kako je gore navedeno. Svi dionici koordiniraju svoje aktivnosti i zajedničke projekte uz pomoć Istarske županije.

prosinac 2016.